SHIN KYUNG-SOOK

Te rog, ai grijă de mama

1,5 MILIOANE DE EXEMPLARE VÂNDUTE

SHIN KYUNG-SOOK

Te rog, ai grijă de mama

Traducere din limba coreeană de
Tae Hyun Oum

COLECȚIA GLOBUS

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SHIN, KYUNG-SOOK
Te rog, ai grijă de mama / Kyung-Sook Shin ; trad. din lb. coreeană de Tae Hyun Oum. - Bucureşti : Univers, 2021
ISBN 978-973-34-1330-1

I. Oum, Tae Hyun (trad.)

821.531

KYUNG-SOOK SHIN (신경숙)
Please Look After Mom (엄마를 부탁해)

Copyright © 2008 by Kyung-sook Shin
All rights reserved.

© Editura Univers, 2021, pentru versiunea în limba română

EDITURA UNIVERS
www.edituraunivers.ro
ISBN 978-973-34-1330-1

Iubeşte atât timp cât poţi iubi.

FRANZ LISZT

1. Nimeni nu știe

A trecut o săptămână de când a dispărut mama.

Familia s-a adunat acasă la fratele tău mai mare, Hyong-chol, încercând să-și dea seama ce se poate face. Vă hotărâți să faceți fluturași tipăriți și să-i împărțiți în locul în care a fost văzută mama ultima oară. Întâi trebuie să faceți o schiță a fluturașului. Știți cu toții că fluturașii sunt o metodă învechită într-o situație ca asta, dar nu sunt multe lucruri pe care familia persoanei dispărute le poate face, mai ales când persoana în cauză este chiar mama ta. Depui un raport pentru persoane dispărute, cauți prin zonă, întrebi în jur dacă a văzut cineva o femeie care arată ca ea. Fratele tău mai mic, care are un magazin online de îmbrăcăminte, a spus că a postat ceva despre dispariția mamei voastre descriind locul de unde a dispărut și că a încărcat o poză cu ea, rugându-i pe oameni să contacteze familia dacă au văzut-o. Ai vrea să te duci s-o cauți prin locuri unde crezi că s-ar duce, dar știi foarte bine că mama nu poate merge nicăieri singură în orașul ăsta. Fratele mai mare te pune pe tine să scrii textul pentru fluturaș, din moment ce ți-ai făcut cariera din scris. Roșești, de parcă ai fi fost prinsă făcând ceva ce nu trebuia. Nu ești sigură cât pot ajuta cuvintele tale în situația asta.

Când scrii că mama s-a născut pe 24 iulie 1938, tata te corectează, spunând că s-a născut în 1936. Documentele oficiale spun că s-a născut în 1938, dar se pare că, de fapt, a fost în 1936. Este prima oară când auzi de așa ceva. Tata spune că toată lumea făcea asta pe atunci pentru că mulți copii nu supraviețuiau nici măcar o sută de zile de la naștere, așa că oamenii îi creșteau câțiva ani înainte să depună actele oficiale. Când ești gata să scrii '36 în loc de '38, fratele mai mare spune că trebuie să scrii '38 pentru că asta e data oficială. Tu nu consideri că ar trebui să fii atât de precisă când scrii un fluturaș făcut acasă, doar nu e ca și când ai fi la un birou guvernamental, dar lași, ascultătoare, '38, întrebându-te dacă 24 iulie e într-adevăr ziua de naștere a mamei.

Acum câțiva ani mama ta a spus:

– Nu trebuie să sărbătorim ziua mea separat.

Aniversarea tatei este cu o lună înaintea mamei. Tu și frații tăi ați mers întotdeauna acasă la părinți în Chongup pentru zilele lor de naștere și pentru alte sărbători. În total, erau douăzeci și două de rude apropiate. Mamei îi plăcea când toți copiii și nepoții ei se adunau și mișunau prin casă. Cu câteva zile înainte să ajungeți toți, făcea *kimchi*[1] proaspăt, se ducea la piață să cumpere carne de vacă, pastă și periuțe de dinți în plus. Presa ulei de susan și frigea susan măcinat și semințe de susan sălbatic ca să poată da câte un borcan din

1. Garnitură tradițională coreeană preparată din legume sărate și fermentate, cum ar fi ridichi coreene și varză napa, împreună cu alte legume (ceapă, usturoi, ghimbir) și condimente (chili, pește).

fiecare copiilor ei, la plecare. În timp ce-și aștepta familia să ajungă, mama era în mod vizibil însufleţită, cuvintele și gesturile ei scoțându-i la iveală mândria când vorbea cu vecini și cunoștințe. În șopron, mama ţinea sticle de toate mărimile, umplute cu suc de prune sau de fragi, pe care îl făcea în fiecare sezon. Borcanele mamei erau pline cu pești mărunți fermentați, cu pastă de hamsii sau cu scoici fermentate, pe care plănuia să le trimită rudelor de la oraș. Când a auzit că ceapa este bună pentru sănătate, a început să facă suc de ceapă, iar înainte să vină iarna făcea suc de dovleac infuzat cu aromă de lemn dulce. Casa mamei era ca o fabrică; prepara sosuri, fermenta pastă de fasole și alegea orez, gătind tot timpul anului pentru familia ei. La un moment dat, călătoriile copiilor în Chongup au devenit tot mai rare, iar mama și tata au început să vină în Seul tot mai des. Şi atunci ați început să sărbătoriți zilele de naştere ale fiecăruia luând cina în oraș. Era mai ușor așa. Apoi mama a propus să-i sărbătoriți ziua în același timp cu cea a tatei. A zis că e o grijă în plus să sărbătorească zilele de naștere separat, din moment ce amândouă sunt în mijlocul verii, când e foarte cald și când mai sunt și două sărbători, una la două zile de cealaltă. La început familia a refuzat să facă asta, chiar și atunci când mama a insistat, iar dacă ea nu voia să mai vină atunci în oraș, câțiva dintre voi mergeați la ea acasă să o sărbătoriți. Apoi ați început toți să-i dați cadoul aniversar în aceeași zi cu a tatei. Până la urmă, ziua reală de naștere a mamei a fost complet uitată. Mama, căreia îi plăcea să cumpere șosete pentru toată familia, avea acum în șifonier o colecție tot mai mare de șosete pe care copiii nu le mai luau.

Nume: Park So-nyo
Data naşterii: 24 iulie 1938 (în vârstă de 69 de ani)
Înfăţişare: părul grizonat scurt şi creţ, pometi proeminenţi; a fost văzută ultima oară purtând o bluză bleu-ciel, o jachetă albă şi o fustă plisată bej.
Văzută ultima oară la: Staţia de metrou Seul

Nimeni nu se poate hotărî care dintre pozele mamei ar trebui folosită. Toată familia e de acord că ar trebui să fie cea mai recentă poză, dar nimeni nu are o poză recentă cu ea. Îți aduci aminte că, la un moment dat, mamei tale a început să-i displacă să i se facă poze. Se strecura afară din cadru chiar și la portretele de familie. Cea mai recentă fotografie cu mama era o poză de familie făcută la aniversarea de șaptezeci de ani a tatei. Mama arăta bine atunci, îmbrăcată cu costumul tradițional coreean albastru deschis, cu părul aranjat la salon și purtând chiar ruj roșu.

Fratele tău mai mic crede că mama arată foarte diferit în poza asta față de cum arăta în realitate chiar înainte să dispară. Nu crede că oamenii o vor recunoaște ca fiind aceeași persoană, chiar dacă imaginea ei ar fi izolată și mărită. Spune că atunci când a postat poza asta, oamenii au răspuns, scriind: „Mama ta e drăguță, și nu pare să fie genul de persoană care s-ar pierde."

Hotărâți toți să vedeți dacă vreunul dintre voi mai are altă poză cu mama. Fratele mai mare îți spune să mai scrii ceva pe fluturaș. Când te holbezi la el dezorientată, îți spune să te gândești la propoziții mai bune, ca să faci apel la partea emoțională a cititorilor. Cuvinte care ar face apel la partea emoțională a cititorului? Când scrii: „Vă rog ajutați-ne să ne găsim

mama.“, el spune că e prea simplu. Când scrii: „Mama noastră e dispărută.“, spune că mama sună prea formal, şi că ar trebui să scrii mămica. Când scrii: „Mămica noastră e dispărută.“, el decide că sună prea copilăresc. Când scrii: „Vă rugăm contactaţi-ne dacă vedeţi această persoană.“, urlă la tine:

– Ce fel de scriitoare eşti tu?

Nu te poţi gândi la nicio propoziţie care l-ar satisface pe fratele mai mare. Al doilea frate mai mare ca tine spune că oamenii vor reacţiona dacă menţionezi ceva despre o recompensă. Când scrii: „Vă vom recompensa generos.“, cumnata ta spune că nu poţi scrie asta, pentru că oamenii nu vor observa anunţul decât dacă scrii o anumită sumă de bani.

– Atunci cât ar trebui să scriu?

– Un milion de won?

– Nu e destul.

– Trei milioane de won?

– Şi aşa cred că e prea puţin.

– Atunci cinci milioane de won.

Toată lumea e de acord cu cinci milioane de won. Când scrii: „Vă vom recompensa cu 5 milioane de won.“ şi pui punct, cel de-al doilea frate spune că ar trebui să scrii: „Recompensă: 5 milioane de won.“ Fratele tău mai mic sugerează că ar trebui să scrii 5 milioane de won într-un font mai mare. Toată lumea se pune de acord să-ţi trimită o poză cu mama prin e-mail dacă găsesc altceva. Îţi revine misiunea să mai adaugi ceva pe fluturaş şi să faci cópii, iar fratele tău mai mic se oferă să le ia de la tine şi să le distribuie tuturor celor din familie. Când propui să angajaţi pe cineva să distribuie fluturaşii, fratele mai mare spune:

– Noi suntem cei care trebuie să facem asta. Le vom împărți noi înșine în timpul săptămânii când avem timp liber și ne adunăm să le împărțim împreună în timpul weekend-ului.

– N-o mai găsim noi pe mama în ritmul ăsta, mormăi tu.

– Facem deja tot ce putem, răspunde fratele mai mare.

– Cum adică facem deja tot ce putem?

– Am pus anunțuri în ziar.

– Deci tot ce putem este să cumpărăm spațiu publicitar?

– Atunci tu ce ai vrea să facem? Ar trebui să demisionăm toți mâine și să bântuim orașul?

– Aș face-o dacă am putea-o găsi pe mama în felul ăsta.

Încetezi să te certi cu fratele mai mare pentru că îți dai seama că-l împingi să aibă el grijă de toate, ca de obicei. Îl lăsați pe tata acasă la fratele mai mare și mergeți și voi acasă.

Dacă n-ați pleca atunci, ați continua să vă ciondăniți. Asta faceți practic de o săptămână: vă întâlniți să discutați despre cum s-o găsiți pe mama și unul dintre voi descoperă la un moment dat o mie de feluri în care să-l acuze pe celălalt pentru rele pe care i le-a făcut mamei în trecut. Lucruri care au fost reprimate, care au fost evitate cu grijă mult timp, au căpătat volum, au explodat, iar la sfârșit începeți toți să țipați și ieșiți pe ușă înfuriați la culme. Când ai auzit prima oară că mama a dispărut, ai întrebat furioasă de ce n-a mers nimeni din familie s-o ia pe mama din stația Seul.

– Dar tu unde erai?

– Eu? ai tăcut.

Tu nici nu auziseși de dispariția mamei. Ai aflat abia când trecuseră deja patru zile.

Toți vă învinovățeați unii pe alții pentru dispariția mamei, și toți vă simțeați răniți.

Plecând spre casă, iei metroul, dar cobori la stația Seul, unde a dispărut mama. Mulți oameni trec încolo și-ncoace, lovindu-se de umerii tăi în timp ce-ți croiești drum spre locul exact unde a fost văzută ultima oară mama ta.

Oamenii se îmbulzesc pe lângă tine în timp ce stai pe locul de unde mama a fost smulsă din mâna tatei, în aglomerație. Nici măcar o persoană nu-și cere scuze. Probabil tot așa se împingeau, în toate direcțiile, când mama ta era acolo, pierdută, neștiind ce să facă. Cu ani în urmă, cu câteva zile înainte să pleci din orașul natal ca să te muți în metropolă, ai mers cu mama la un magazin de îmbrăcăminte. Tu ai ales o rochie simplă, dar ea a ales o rochie cu volane pe bretele și o poală lungă.

– Ce zici de asta?

– Nu, ai răspuns tu, împingând rochia înapoi în raft.

– De ce nu? Încearc-o!

Mama, mai tânără pe vremea aceea, deschisese ochii mari, fără să înțeleagă. Rochia cu volane era în contrast cu prosopul murdar pe care mama îl avea întotdeauna încolăcit în jurul capului pe care, la fel ca alte femei de la țară, îl purta să-i rețină transpirația de pe frunte atunci când muncea.

– E copilărească.

– Așa crezi? Eu aș încerca-o să fiu în locul tău, a spus mama, în timp ce ținea rochia în sus, examinând-o, ca și cum n-ar fi vrut s-o lase din mână.

– Nici măcar nu e stilul tău, ai spus, simțindu-te vinovată că ai considerat-o copilărească.

– Nu, mie chiar îmi place genul ăsta de haine, doar că n-am avut niciodată ocazia să le port.

De când ai auzit de dispariția mamei, n-ai fost în stare să te concentrezi asupra niciunui gând. Te-ai simțit asediată de amintiri care ți-au bombardat mintea în mod neașteptat, dar și de regretul care însoțește fiecare amintire. *Ar fi trebui să probez rochia aia*! Te lași pe genunchi, probabil exact în locul unde și mama ta a făcut la fel. Câteva zile după ce ai cumpărat rochia simplă, ai ajuns exact în stația asta cu mama care te ținea strâns de mână și mergea prin marea de oameni într-un fel care ar fi intimidat până și clădirile impunătoare din jur. Se îndrepta spre turnul cu ceas ca să-l așteptați pe fratele mai mare. Cum poate cineva ca ea să se piardă? Când trenul intră în stație, oamenii se împing să treacă în față și se uită nervoși la tine cum stai pe jos, în drum.

Cât de departe pot ajunge amintirile legate de cineva? Dar cele referitoare la mama?

Exact când mama ta era smulsă din mâna tatălui tău, tu te aflai în China. Erai cu colegii tăi scriitori la Târgul de Carte din Beijing. Te uitai pe o traducere în chineză a cărții tale. Exact atunci când mama s-a pierdut în stația Seul.

– Tată, de ce n-ați luat un taxi? Nu s-ar fi întâmplat asta dacă n-ați fi luat metroul!

Tata spusese că s-a gândit de ce să ia un taxi când stația de metrou e oricum legată de gară.

Există momente pe care ți le reamintești după ce un eveniment a avut loc, în mod special unul neplăcut. Momente în care te gândești: *Nu trebuia să fac asta.*

Când tata le-a spus fraților tăi că el și mama pot ajunge singuri la casa fratelui tău, de ce au îngăduit frații tăi asta? Când veneau în vizită părinții, întotdeauna mergea cineva la stația Seul sau la gară ca să-i ia. Ce l-a făcut pe tata, care mergea întotdeauna fie cu un taxi, fie cu mașina unui membru al familiei, să meargă atunci cu metroul? Mama și tata s-au grăbit spre metrou exact când acesta ajunsese în stație. Tata s-a urcat și, când s-a uitat în urmă, mama nu mai era acolo. Era chiar o sâmbătă după-amiază aglomerată. Mama fusese separată de tata prin mulțime și metroul a plecat în timp ce ea abia își aduna traistele. Tata ținea în mână geanta mamei. Deci, când mama ta fusese lăsată singură în stație, fără geantă, fără nimic, tu abia plecai de la târgul de carte spre Piața Tiananmen. Era a treia oară când mergeai în Beijing, dar nu ajunseseși încă în piața aceea, deși ai văzut-o prin geamul unei mașini sau al unui autobuz. Studentul care vă ghida grupul s-a oferit să vă ducă în Piața Tiananmen înainte de cină, iar grupul tău a considerat că e o idee bună. Oare ce făcea mama, singură, în timp ce tu coborai din taxi în fața Orașului Interzis? Grupul tău intrase în Orașul Interzis, dar ieșise la foarte puțin timp după aceea. Locul era numai parțial deschis pentru că se făceau renovări și, oricum, era aproape ora închiderii. Întregul Beijing se afla în reparații, se pregătea de Jocurile Olimpice care vor avea loc anul următor. Îți aduci aminte de o scenă din Ultimul Împărat, când bătrânul Puyi se întoarce în Orașul Interzis și îi arată

unui turist o cutie pe care o ascunsese în interiorul tronului. Când deschide cutia, greierele lui, cu care se juca pe vremea când era copil, era tot înăuntru, încă viu.

Când te îndreptai spre Piața Tiananmen, mama era în stație, pierdută în mulțime, fiind împinsă de colo până colo! Aștepta pe cineva să vină s-o ia? Drumul dintre Orașul Interzis și piață era și el în renovare. Piața era vizibilă, dar puteai ajunge acolo doar trecând printr-un labirint de străduțe lăturalnice. În timp ce tu priveai zmei de hârtie plutind pe cerul Pieței Tiananmen, mama probabil se prăbușea în disperare undeva în pasaj, strigându-ți numele. Pe când tu priveai porțile de fier ale pieței deschizându-se ca să facă loc unui pluton de polițiști ce mărșăluiau spre locul de unde trebuia coborât drapelul roșu cu cinci stele, mama probabil hălăduia pierdută prin labirintul din interiorul stației de metrou Seul. Știi asta sigur pentru că oamenii care fuseseră acolo, atunci, ți-au spus că au văzut o femeie mergând foarte încet, câteodată așezându-se pe jos, câteodată așteptând aiurea lângă lifturi. Unii au văzut o femeie bătrână așteptând mult timp în stație și apoi urcându-se într-un tren. Câteva ore după ce mama ta dispăruse, tu și grupul tău ați luat un taxi de noapte spre Strada Snack, și, mai târziu, serveați tării chinezești și crab sotat în ulei cu chili.

Tata s-a dat jos la stația următoare și a mers înapoi la stația Seul, dar mama nu mai era acolo.

– Cum a putut să se piardă doar pentru că nu s-a urcat în același tren cu tata? Sunt indicatoare peste tot. Mama știe cum să folosească un telefon. Putea să folosească un telefon public.

Cumnata a insistat că s-a întâmplat ceva cu mama ta pentru că nu e logic ca ea să nu poată găsi casa propriului ei fiu doar pentru că nu s-a urcat în același tren cu tata. Ceva trebuie să se fi întâmplat cu mama. Ăsta era punctul de vedere al cuiva care voia să se gândească la mama ca la o femeie bătrână.

Când ai spus:

– Mama se poate pierde, cumnata ta a făcut ochii mari, surprinsă.

– Știi cum e mama zilele astea..., i-ai explicat, dar cumnata ta a făcut o față de parcă nu știa despre ce vorbești.

Însă familia știa foarte bine. Toți știau că era posibil să nu o mai găsiți.

* * *

Când ți-ai dat seama că mama ta nu știe să citească?

Ai scris prima scrisoare din viața ta atunci când mama ți-a dictat-o pentru Hyong-chol, foarte curând după ce acesta s-a mutat la oraș. Fratele tău mai mare absolvise liceul în sătucul unde v-ați născut, a studiat acasă pentru examenul în serviciul public și s-a mutat la oraș pentru primele îndatoriri oficiale. A fost prima despărțire dintre mama și unul dintre copiii ei. Pe atunci familia ta nu avea telefon și singurul mod de a comunica era prin scrisori. Mama știa întotdeauna, intuitiv, când avea să ajungă scrisoarea fratelui tău mai mare. Poștașul venea în jur de ora unsprezece dimineața cu o geantă mare atârnată de ghidonul bicicletei. În zilele când ajungea scrisoarea de la fratele mai mare, mama venea de la câmp sau de la râu, unde spăla haine, ca să primească personal scrisoarea de la poștaș.

Apoi te aștepta să te întorci de la școală, te ducea pe veranda din spatele casei, îți dădea scrisoarea fratelui mai mare și-ți spunea s-o citești cu voce tare.

Scrisorile fratelui mai mare începeau întotdeauna cu: „Dragă mamă,". Parcă urmărind un manual de redactat scrisori, întreba ce mai face restul familiei, și spunea că el face bine. Scria că își duce rufele la spălat o dată pe săptămână la soția verișorului tatei, care i le spăla, așa cum o rugase mama. Spunea că mănâncă bine, că din moment ce stă peste noapte la muncă a găsit un loc unde să doarmă și o ruga pe mama să nu-și facă griji pentru el. Mai scria despre convingerea că poate face orice în oraș și că erau multe lucruri pe care își dorea să le facă. Scria și despre ambiția lui de a avea succes ca să-i poată oferi mamei o viață mai bună în viitor. Fratele mai mare, care avea douăzeci de ani, adăuga într-un mod galant: „Deci, mamă, nu te îngrijora pentru mine și te rog ai grijă de sănătatea ta.".

Când te-ai uitat la mama pe deasupra scrisorii, ea se holba la tulpinile de taro din curte sau la raftul cu oale de lut pline cu sosuri. Avea urechile ciulite ca ale unui iepure, încercând să nu piardă niciun cuvânt. După ce ai terminat de citit scrisoarea, mama te-a rugat să scrii ce îți dicta ea. Primele cuvinte ale mamei erau: „Dragă Hyong-chol.". Mama nu-ți spunea să pui punct, dar tu îl puneai oricum. Când mama se oprea după ce scriai formula de adresare către fratele tău, de parcă uitase ce voia să spună, te jucai cu șuvițele de păr de la ceafă și așteptai atentă să continue. Când spunea: „Vremea s-a răcit", tu scriai: „Vremea s-a răcit". Mama scria întotdeauna ceva despre vreme după „Dragă Hyong-chol.": „Au răsărit florile, acum că e

primăvară.", „E vară, așa că lanul de orez a început să se usuce și să crape.", „E sezonul recoltei, așa că boabele sunt din abundență pe terenul semănat." Mama vorbea de obicei în dialect, dar nu și când dicta o scrisoare către fratele mai mare. „Nu te îngrijora pentru treburile de acasă și te rog să ai grijă de tine. Ăsta este singurul lucru pe care mama ta îl dorește de la tine." Scrisorile mamei erau întotdeauna pline de emoție: „Îmi pare rău că nu te pot ajuta cu mai multe." În timp ce scriai cu atenție cuvintele mamei, ochii ei erau plini de lacrimi. Ultimele cuvinte ale mamei erau mereu aceleași: „Te rog să nu uiți să mănânci. Mama."

Fiindcă erai cel de-al treilea copil din cinci, ai fost martoră la durerea mamei de fiecare dată când frații tăi mai mari au plecat de acasă. După ce a plecat fratele mai mare, în fiecare dimineață mama curăța rafturile pe care erau așezate oalele de lut cu sos. Fântâna fiind în fața casei, era greu să cari apă până în spate, dar ea spăla conștiincios fiecare oală în parte. Scotea și toate capacele și le curăța până străluceau, cântând încetișor: „Dacă nu era nicio mare care să ne despartă, despărțirea nu ar fi fost așa de dureroasă...". Mâinile ei înmuiau cârpa în apa rece, o storceau, și frecau oalele. Mama cânta: „Sper să nu mă lași singură într-o zi...". Dacă o strigai în momentul acela, se întorcea spre tine cu ochii mari și sinceri, plini de lacrimi.

Dragostea mamei pentru Hyong-chol era așa de mare, încât făcea câte un bol de *ramen*[1] numai pentru el de fiecare dată când se întorcea acasă târziu de la

1. Supă tradițională japoneză, cu tăiței și diverse ingrediente adăugate peste aceștia.

școală. Mai târziu, când aduceai vorba de asta, prietenul tău, Yu-bin, răspundea:

– E doar *ramen*, ce-i așa mare scofală?

– Cum adică ce-i așa mare scofală?

Ramen-ul era cel mai bun lucru pe vremea aia! Era ceva ce mâncai în secret ca să nu trebuiască să-l împarți! Deși îi explicai semnificația, el, un băiat de oraș, nu putea înțelege.

Când această nouă delicatesă, numită *ramen*, a intrat în viața voastră, ea a lăsat în umbră orice altceva s-ar fi gătit. Mama cumpăra *ramen* și-l ascundea într-un borcan gol, ca să-l păstreze pentru fratele mai mare. Dar chiar și târziu în noapte, mirosul de la *ramen*-ul care fierbea ne trezea pe toți. Când mama spunea:

– Duceți-vă toți înapoi la culcare, vă uitați toți la Hyong-chol care urma să mănânce.

Simțindu-se vinovat, vă dădea tuturor să gustați. Mama spunea atunci:

– Cum se face că întotdeauna veniți așa de repede când e vorba de mâncare? și punea încă o oală cu apă la fiert și făcea *ramen* pe care mai apoi îl împărțea între tine și frații tăi.

Erați cu toții încântați, deși țineați în mâini un bol cu mai multă supă decât tăieței.

Când fratele mai mare a plecat la oraș, mama obișnuia să se întindă spre borcanul unde ascundea *ramen* și să-l strige pe Hyong-chol, după care îi cedau genunchii.

După ce toți frații tăi au plecat de acasă, singurul lucru pe care-l puteai face pentru mama îndurerată ca să-i alini suferința era să-i citești cu voce tare scrisorile primite și să scrii răspunsurile pe care le puneai,

după aceea, la poștă în drum spre școală. Chiar și atunci, nu aveai nici cea mai vagă idee că niciodată în viața ei mama nu scrisese și nu citise nimic. Când erai copilă și mama te punea să îi citești scrisorile și să scrii răspunsurile, cum de nu ți-ai dat seama niciodată că ea nu știa să scrie sau să citească? Ți-ai asumat această responsabilitate ca pe orice altă muncă casnică, similară cu alesul de nalbe și parafină. Mama probabil n-a mai încredințat acea responsabilitate nimănui după ce ai plecat de acasă. Știi asta pentru că n-ai primit nicio scrisoare de la ea. Sau din cauză că n-ai scris. Probabil datorită telefonului. Cam atunci când ai plecat la oraș, un telefon public a fost instalat în satul tău, în casa primarului. A fost primul telefon din satul tău natal, o comunitate mică de țărani unde, din când în când, mai trecea câte un tren, pe șinele care se întindeau între sat și câmpuri. În fiecare dimineață, sătenii îl auzeau pe primar testând microfonul și chemând apoi pe cutare și cutare să răspundă la un telefon din Seul. Frații tăi au început și ei să sune la telefonul public. După ce a fost instalat telefonul, oamenii care aveau rude în alte orașe au devenit brusc foarte atenți la toate anunțurile făcute. Fie că erau pe prispa casei sau pe câmp la muncă, se întrebau cine a fost căutat de data aceasta.

* * *

O mamă și fiica ei fie se cunosc foarte bine una pe cealaltă, fie își sunt străine.

Până toamna trecută, ai crezut că o cunoști pe mama ta destul de bine: ce îi plăcea, ce trebuia să faci

ca s-o împaci când era furioasă, ce îi plăcea să audă etc. Dacă te întreba cineva atunci ce face mama ta, îi puteai răspunde în zece secunde: „Probabil usucă ferigi.“ sau „Fiind duminică, cred că e la biserică.“. Dar toamna trecută încrederea că o știi foarte bine a fost spulberată. Ai mers în vizită, fără să anunți dinainte, și ai descoperit că deveniseși o musafiră. Mama era continuu rușinată de casa dezordonată. La un moment dat a ridicat un prosop de pe podea și l-a așezat undeva, iar când a vărsat mâncare pe masă, s-a grăbit jenată să o șteargă. S-a uitat să vadă ce are în frigider să-ți dea și, cu toate că ai încercat s-o oprești, s-a dus totuși la piață. Când ești în familie, nu trebuie să te simți rușinat chiar dacă lași masa necurățată după o cină și te duci să faci altceva. Ai realizat că deveniseși o străină pentru mama ta atunci când ai văzut-o încercând să ascundă de tine dezordinea vieții ei de zi cu zi.

Poate că s-a întâmplat așa chiar mai înainte de asta, imediat după ce te-ai mutat la oraș. După ce ai plecat de acasă, mama nu te-a mai certat niciodată pentru nimic. Înainte însă, te certa pentru orice greșeală. De când erai mică, mama obișnuia să ți se adreseze cu: „Tu, fată!“. De obicei vă spunea așa, ție și surorii tale, atunci când voia să facă diferența între fetele și băieții ei, dar te mai striga așa și când voia să-ți corecteze o acțiune sau un obicei, cum ar fi mâncatul fructelor într-un mod mai civilizat, felul în care te îmbrăcai, în care mergeai și în care vorbeai. Dar, câteodată, devenea îngrijorată pentru tine și se uita atentă la expresia feței tale. Îți studia atentă figura ori

de câte ori avea nevoie de ajutor să întindă colţurile apretate ale unei pături sau să pună surcele în cuptorul demodat din bucătărie ca să gătească orez. Într-o zi friguroasă de iarnă, tu şi mama ta eraţi la fântână, curăţând calcanul care urma să fie folosit pentru riturile de Anul Nou, şi ea a zis:

– Trebuie să munceşti mult la şcoală, numai aşa vei ajunge să trăieşti mai bine!

Ai înţeles tu însemnătatea acestor cuvinte atunci? Când mama te mustra des, îi spuneai şi tu mai des „mamă".

Cuvântul „mamă" este familiar şi ascunde un mesaj: „Te rog să ai grijă de mine.", „Te rog nu mai ţipa la mine şi mângâie-mă pe cap.", „Te rog să fii de partea mea, indiferent dacă am dreptate sau nu.".

Întotdeauna i-ai spus „mamă". Chiar şi acum când ea a dispărut. Când o strigi „Mamă!", vrei să crezi că ea e teafără şi nevătămată. Mama e puternică, nu se sperie de nimic, şi e persoana pe care poţi s-o suni întotdeauna atunci când se iveşte vreo problemă, chiar dacă locuieşti la oraş.

Toamna trecută nu i-ai spus că vii acasă în vizită, dar motivul nu a fost s-o scuteşti de pregătirile pentru sosirea ta. Te aflai în Pohang atunci. Casa părinţilor tăi e departe de Pohang, unde ajunseseşi cu un zbor dimineaţa devreme. Când te-ai trezit după ce te-ai spălat pe cap, nu aveai de gând s-o vizitezi pe mama în Chongup. Era mai departe şi mai dificil să ajungi din Pohang în oraşul tău natal decât din Seul.

Când ai ajuns la casa părintească, poarta era deschisă. Uşa de la intrare era şi ea deschisă. Deoarece

aveai o întâlnire cu prietenul tău în ziua următoare la prânz, trebuia să te întorci în Seul cu trenul de noapte. Deși este locul tău natal, satul a devenit nefamiliar. Singurele lucruri care au rămas neschimbate din timpul copilăriei erau cei trei arbori de sâmbovină de lângă pârâu. Când ai mers spre casa părinților, ai luat-o pe poteca de pe lângă pârâul cu sâmbovine, în loc s-o iei pe strada principală. Astfel ajungeai la poarta din spatele casei unde ai copilărit. Cu mult timp în urmă, era o fântână comunală chiar în fața porții din spatele casei tale. Fântâna a fost astupată când au fost montate instalațiile moderne în fiecare casă, dar tu te-ai oprit pentru câteva momente chiar în locul acela. Ai bătut cu piciorul cimentul care acoperea fântâna. Te-ai simțit cuprinsă de nostalgie. Oare ce face acum fântâna astupată, fântâna care în trecut aproviziona cu apă pe toți cei care locuiau pe aleea respectivă? Nu ai fost acolo când a fost acoperită. Într-o zi te-ai dus în vizită și fântâna dispăruse, rămânând doar un drum pavat în locul ei. Poate pentru că nu ai văzut cu ochii tăi momentul când fântâna a fost acoperită, de aceea îți imaginai că apa este încă acolo, vie, sub ciment.

Ai stat în locul acela pentru o vreme, deasupra fântânii. Mai târziu, ai intrat pe poartă strigând-o pe mama. Ea n-a răspuns. Lumina apusului de toamnă inunda grădina orientată spre vest. Ai intrat în casă, ai căutat-o, dar nu era nici în sufragerie, nici în dormitor. Casa era în dezordine. O sticlă cu apă deschisă se afla pe masă și o cană fusese lăsată pe marginea chiuvetei. Un coș cu cârpe stătea răsturnat pe podeaua sufrageriei, iar pe canapea rămăsese o cămașă murdară

cu mânecile răsfrânte de parcă tata tocmai o dăduse jos de pe el. Lumina după-amiezii târzii inunda spațiul gol.

– Mamă!

Deși știai că nu e nimeni acolo, ai mai strigat-o încă o dată. Ai ieșit în curtea din dreapta casei, și ai găsit-o întinsă pe podeaua din lemn a șopronului.

–Mamă! ai strigat, dar ea n-a răspuns.

Ți-ai pus pantofii alături și ai intrat în șopron. De acolo puteai vedea toată curtea. Cu mult timp în urmă, mama obișnuia să fermenteze malț în șopronul acela. Era un spațiu folositor, în special după ce a fost extins peste cotețul porcilor. Mama pusese obiecte casnice nefolosite pe rafturile montate pe pereți, iar jos avea borcane de sticlă cu conserve și cu murături. Tot mama mutase platforma de lemn în șopron. După ce casa veche a fost dărâmată, iar o casă nouă, în stil modern, a fost ridicată în locul ei, mama stătea pe platforma de lemn și făcea munca de bucătărie pe care nu putea s-o facă în bucătăria modernă dinăuntru. Presa piper roșu ca să facă *kimchi*, curăța păstăi de fasole, făcea pastă de ardei roșu, săra varză pentru iarnă sau usca boabe de soia.

Cotețul de lângă șopron era gol, lanțul fiind trântit pe jos. Atunci ți-ai dat seama că nu auziseși lătratul câinelui când ai intrat pe ușă. Uitându-te în jur după el, te-ai apropiat de mama, dar ea tot nu s-a mișcat. Probabil tăiase dovlecei ca să-i usuce la soare. Un fund de tăiat, un cuțit și dovleceii erau dați la o parte, iar feliuțe mici de dovlecei erau puse ordonat într-un coș vechi de bambus. La început te-ai întrebat dacă mama dormea. Amintindu-ți că obișnuia să moțăie în

timpul zilei, te-ai uitat atentă la fața ei. Se ținea de cap cu o mână și se vedea că suferă. Avea buzele deschise și se încrunta atât de tare încât îi apăruseră riduri adânci pe frunte.

– Mamă!

N-a deschis ochii.

– Mamă! Mamă!

Te-ai așezat în genunchi în fața ei și ai zgâlțâit-o cu putere. Și-a deschis ușor ochii. Erau înroșiți, iar pe frunte avea broboane de transpirație. Mama ta părea că nu te recunoaște. Plină de durere, fața ei era distorsionată, ca o coală de hârtie mototolită. Numai o putere malefică invizibilă putea cauza o asemenea expresie pe fața cuiva. Și-a închis ochii din nou.

– Mamă!

I-ai pus capul în poala ta și i-ai prins brațul de subsuoară ca să nu alunece de pe genunchii tăi. Cum a putut fi lăsată singură în starea asta? Te simțeai revoltată, de parcă cineva chiar o aruncase în șopron în starea aceea. Dar tu însăți ai fost aceea care s-a mutat la oraș și ai lăsat-o singură. Când o persoană este foarte șocată, nu mai știe cum să reacționeze. Trebuie să sun la ambulanță? Trebuie s-o mut în casă? Unde e tata? Aceste gânduri îți treceau prin cap cu viteza luminii, dar în final nu făceai decât să te uiți în jos la mama care stătea întinsă în poala ta. N-ai mai văzut-o niciodată într-o asemenea stare. Mâna ei, cu care își masase fruntea, era căzută acum, fără viață, pe platformă. Mama respira greu, extenuată. Membrele ei erau moi, pentru că nu mai avea energia necesară să facă față durerii.

– Mamă! ai strigat.

Inima îți bătea mai să-ți iasă din piept. Ți-a trecut prin cap gândul că s-ar putea să moară în acel moment, dar apoi ochii mamei s-au deschis încet și s-au concentrat pe fața ta. Probabil era surprinsă că te vede, dar ochii ei încă nu exprimau nimic. Era prea slăbită ca să mai reacționeze. Puțin mai târziu ți-a spus pe nume, însă fața îi era în continuare lipsită de orice expresie. După care a mormăit ceva, mai mult pentru ea însăși decât pentru tine. Te-ai aplecat să asculți:

- Când a murit sora mea, nici măcar n-am putut plânge!

Fața mamei era lipsită de orice expresie, așa că nu ai știut ce i-ai putea răspunde.

Înmormântarea mătușii tale avusese loc într-o primăvară. Nici măcar n-ai vizitat-o, deși fusese bolnavă mai mult de un an. În schimb, tu ce făceai în tot acest timp? Când erai mică, mătușa era ca o a doua mamă pentru tine. În timpul vacanțelor de vară te duceai să stai la ea, în casa ei de pe partea cealaltă a muntelui. Dintre toți frații tăi, mătușa ținea la tine cel mai mult. Auta, probabil, pentru că semănai atât de tare cu mama ta. Mătușa zicea întotdeauna:

- Tu și mama ta semănați leît.

Îți împletea părul și împreună hrăneați iepuri, de parcă ar fi vrut să recreeze copilăria petrecută cu mama ta. Gătea o oală de orz cu o lingură de orez deasupra și păstra întotdeauna orezul pentru tine. Noaptea, stăteai întinsă în poala ei, ascultând povești. Apoi își punea brațul sub capul tău drept pernă. Deși plecase din lumea aceasta, încă îți aminteai mirosul părului mătușii tale. Își petrecuse anii bătrâneții având grijă de nepoții ei, în timp ce copiii ei conduceau

o brutărie. Mătușa căzuse pe scări într-o zi în timp ce căra un copil în spate și când a fost dusă la spital s-a descoperit că avea cancer. Se răspândise atât de tare în tot corpul încât nu mai putea fi tratată. Mama ta ți-a dat veștile:

– Săraca mea soră...

– De ce nu și-a dat nimeni seama că e bolnavă până acum? ai întrebat.

– N-a mers niciodată la doctor pentru un control de rutină.

Mama o vizita, îi ducea terci și o hrănea cu lingura. Ascultai în liniște când îți spunea:

– I-am dus azi mătușii tale terci de susan și l-a mâncat cu poftă!

Ai fost prima persoană pe care mama a sunat-o să-i spună că mătușa a murit.

– A murit sora mea.

N-ai spus nimic.

– Nu trebuie să vii dacă ești prea ocupată.

Chiar dacă mama n-ar fi spus asta, oricum nu puteai să te duci la înmormântarea mătușii tale deoarece aveai o dată limită până la care trebuia să predai o lucrare. Hyong-chol, care a mers la înmormântare, ți-a spus că era îngrijorat. Se temea că mama va fi devastată, dar ea nici măcar nu plânsese, iar apoi i-a spus că nu vrea să meargă la cimitir.

– Serios? l-ai întrebat.

Hyong-chol a spus că și lui i s-a părut ciudat, dar i-a respectat dorința.

În șopron în ziua aceea, mama, a cărei față era contorsionată din cauza durerii, ți-a spus că n-a putut să plângă când i-a murit sora.

– De ce nu? Trebuia să plângi dacă simțeai nevoia, l-ai spus, simțindu-te puțin ușurată că începea să se comporte normal, ca mama pe care o știai, deși, când vorbea, nu avea nicio emoție în glas.

Mama avea o expresie placidă pe față.

– Nu mai pot să plâng.

Tu n-ai spus nimic.

– Pentru că atunci când plâng, mă doare capul așa de tare că am senzația că o să explodeze.

Cu soarele în apus încălzindu-ți spatele, ai stat așa, uitându-te la fața mamei tale, ghemuită în poala ta, de parcă ai fi văzut-o pentru prima oară. Mama avea migrene? Migrene așa puternice încât nu putea nici măcar să plângă?

Ochii ei negri, de obicei strălucitori și mari ca ai unei vaci pe punctul de a făta, erau acum ascunși sub pleoape. Buzele ei groase și palide erau uscate și crăpate. I-ai luat brațul căzut pe platformă și i l-ai așezat pe stomac. Te holbai la mâinile ei, care se odihneau, parcă, după o viață întreagă de muncă. Din acel moment nu mai puteai spune că o cunoști pe mama ta.

* * *

Când trăia, unchiul tău o vizita pe mama în fiecare miercuri. Tocmai se întorsese în Chongup, după o viață de nomad petrecută prin țară. Nu avea niciodată un motiv special pentru care vă vizita: venea pe bicicletă, o vedea pe mama și pleca. Câteodată, nici nu intra în casă, ci doar striga de la poartă: „Soră! Ești bine?" apoi, înainte ca mama să poată ieși în curte, striga: „Plec acum!", își întorcea bicicleta și dus era. Din câte știai, mama și fratele ei nu erau foarte apropiați. La un

moment dat, unchiul împrumutase bani mulți de la tata, pe care nu i-a mai dat niciodată înapoi. Mama aducea uneori vorba despre asta pe un ton amar. Spunea că din cauza unchiului tău se simțea întotdeauna foarte îndatorată față de tata și de rudele lui. Deși era datoria unchiului tău, era greu pentru mama să accepte că el n-a înapoiat niciodată banii. Când treceau patru, cinci ani fără nicio veste de la unchiul, mama ta se întreba: „Oare ce mai face unchiul tău zilele astea?" Nu-ți puteai da seama dacă o spunea de complezență sau chiar era îngrijorată pentru el.

Într-o zi mama a auzit pe cineva că intră pe poartă spunând:

– Hei, soră, ești acasă?

Mama, care era înăuntru, mâncând mandarine cu tine, a deschis ușa repede și a fugit afară. Totul s-a întâmplat atât de repede. De ce era așa de bucuroasă? Curioasă, ai urmărit-o până afară. Mama s-a oprit pe prispă, s-a uitat spre poartă și a țipat:

– Frate! către persoana care stătea acolo, și a fugit spre el fără să-i pese că era desculță.

Era unchiul tău. Mama ta, care fugise spre el ca vântul, bătea acum cu pumnul în pieptul lui spunând:

– Frate, frate!

Ai privit-o de pe prispă. Era pentru prima oară când o auzeai spunând cuiva frate. Până atunci, când se referea la fratele ei, spunea întotdeauna „unchiul tău". Nu înțelegeai de ce te surprindea să o vezi pe mama alergând la unchiul tău și spunându-i „frate" cu o voce duioasă, când ai știut tot timpul că ai și un unchi. Ai înțeles apoi că și mama ta are un frate. Câteodată râdeai de una singură când îți aduceai

aminte de felul în care s-a comportat mama în ziua aceea; nu mai era așa de tânără și totuși a fugit de pe prispă până în partea cealaltă a curții spre fratele ei de parcă era un copil. Mama, purtându-se ca o fetiță mai mică decât tine. Acea mamă ți-a rămas imprimată în memorie. Nici acum nu înțelegi de ce ți-a luat atât de mult timp să realizezi ceva atât de evident. Pentru tine, mama era întotdeauna mama. Nu ți-a trecut niciodată prin minte că mama a făcut primii pași la un moment dat, că a avut trei, sau zece sau doisprezece ani. Mama era mama! Ea s-a născut mamă! Până când n-ai văzut-o alergând spre unchiul tău în felul acela, nu ai realizat niciodată că și ea era o persoană care avea aceleași sentimente pe care și tu le nutreai față de frații tăi! Iar ce ai înțeles atunci te-a ajutat să accepți ideea că și ea a avut o copilărie. Din acel moment, ai putut să o vezi pe mama uneori ca pe un copil, ca pe o fată, ca pe o tânără, ca pe o fată proaspăt căsătorită, dar și ca pe o mamă ce tocmai îți dăduse naștere.

* * *

Nu puteai s-o lași pe mama singură și să te întorci în oraș după ce ai văzut-o în halul ăla în șopron. Tata era în Sokcho cu oameni de la Centrul Regional pentru Arte Tradiționale Coreene. Se întorcea peste două zile. Deși mama își revenise din durerea severă pe care o simțise, durerile de cap încă o chinuiau și nu putea să zâmbească, cu atât mai puțin să râdă. Nici măcar nu înțelegea sugestia ta de a merge cu ea la spital. Când ai adus-o în casă, călca ușurel, încercând să nu-și agraveze durerea. A trecut mult timp până când a putut să îți vorbească din nou. Mama a zis că avea deseori

dureri de cap, dar că migrenele puternice ca aceasta erau mai rare și putea să le suporte.

Știau frații tăi de durerile ei de cap? Tatăl tău știa?

Ai vrut să le spui și s-o duci la un spital mare imediat după ce te întorceai în oraș. Când a început să se poată mișca singură prin casă, mama te-a întrebat dacă nu trebuie să pleci.

La un moment dat vizitele tale acasă deveniseră mai scurte: veneai doar pentru câteva ore după care te întorceai în oraș. Te-ai gândit la întâlnirea pe care o aveai a doua zi, însă i-ai spus că vei petrece noaptea cu ea. Îți aduci aminte zâmbetul imens care i-a cuprins fața.

Ai lăsat în bucătărie caracatița vie, pe care o cumpărașeși din piața din Pohang, din moment ce nici tu, nici mama nu știați ce să faceți cu ea, și v-ați așezat la masă, față în față, ca în vremurile vechi, mâncând o cină simplă din orez și garnitură de *kimchi*, tofu înăbușit, hamsii sotate și alge coapte. Când mama a înfășurat orez într-o algă, așa cum făcea când erai mică, l-ai luat și l-ai mâncat. După cină, ca să digerați mâncarea, tu și mama v-ați plimbat în jurul casei. Nu mai era casa în care ai crescut, dar curțile din față, dreapta și spate erau în continuare legate între ele. În spatele casei, pe prispă, erau încă așezate oale de lut. Când erai mică, ele erau pline cu sos de soia sau pastă de ardei roșu. Acum erau goale. În timp ce vă plimbați amândouă, mama ta, câteodată rămânând în urmă, alteori luând-o înainte, te-a întrebat de ce ai venit.

– Am fost în Pohang...

– Pohang e departe de aici.

– Da.

E mai greu să ajungi aici din Pohang decât din Seul.

- Da, așa este.

Ce te-a făcut să vii aici tocmai din Pohang când tu nu ai niciodată timp de vizite?

În loc să-i răspunzi, ai apucat-o disperată de mână, de parcă te atârnai de un colac de salvare în mijlocul mării, pentru că nu știai cum să-ți explici sentimentele. I-ai spus mamei că dis-de-dimineață ai fost la o lectură publică în biblioteca Braille din Pohang.

- O bibliotecă Braille? A întrebat mama.

- Braille este alfabetul pe care îl citesc oamenii nevăzători cu ajutorul degetelor.

Mama a dat din cap. În timp ce vă plimbați în jurul lacului, i-ai spus mamei despre călătoria pe care ai făcut-o în Pohang. De câțiva ani cei de la biblioteca Braille te-au rugat să le faci o vizită, dar de fiecare dată ai refuzat pentru că aveai alte angajamente. La începutul primăverii te-au contactat din nou. Cea mai recentă carte a ta tocmai fusese publicată. Bibliotecarul a spus că voiau să-ți tipărească volumul și în Braille. Nu știai prea multe despre ce înseamnă asta, știai doar că Braille era limbajul nevăzătorilor, așa cum i-ai spus și mamei. L-ai ascultat pe bibliotecar pasivă, de parcă ți-ar fi vorbit despre o carte pe care tu înșăți nu ai citit-o încă. Bibliotecarul a spus că au nevoie de permisiunea ta. Dacă bibliotecarul nu spunea „permisiune", era posibil să nu fi acceptat să mergi la biblioteca Braille. Acel cuvânt te-a mișcat: oameni nevăzători voiau să-ți citească cartea și-ți cereau permisiunea să o traducă într-o limbă pe care numai ei o puteau înțelege. Ai dat un răspuns afirmativ și din

acel moment ai simțit că situația îți scapă de sub control. Bibliotecarul te-a informat că traducerea cărții tale va fi gata până în noiembrie și că Ziua Braille era tot în aceeași lună. A spus că ar aprecia dacă ai veni în acea zi la ceremonia de lansare a cărții. Nu înțelegeai cum ajunseseră lucrurile atât de departe, dar nu te mai puteai răzgândi acum. Te consolai totuși cu gândul că luna noiembrie era încă departe având în vedere ca acum era abia primăvară... Dar timpul tace și trece.

Primăvara și vara au trecut, toamna a venit și odată cu ea luna noiembrie. Și, iată, a venit Ziua Braille.

Majoritatea lucrurilor din viață nu sunt neașteptate dacă o persoană se gândește atent la ele. Chiar și un lucru pe care ceilalți l-ar numi neobișnuit, dacă i se analizează circumstanțele, toți își vor da seama că pur și simplu era ceva ce trebuia să se întâmple. Faptul că te întâlnești cu evenimente neașteptate arată doar că nu te-ai gândit îndeajuns la cum stau lucrurile și n-ai dat destulă importanță detaliilor. Călătoria la biblioteca Braille și evenimentele întâmplate acolo ar fi putut fi prevăzute dacă ai fi meditat mai mult timp asupra lor. Chiar și în ziua în care ai mers acolo, nu te gândeai la oamenii pe care urma să-i întâlnești. Îți era teamă să nu întârzii la întâlnirea de la ora zece. Abia ai reușit să prinzi zborul de ora opt. După ce ai aterizat în Pohang, ai luat un taxi către bibliotecă și ai mers în sala de așteptare. Directorul, ajutat de un voluntar, s-a așezat în fața ta. Te-a întâmpinat politicos:

– Mulțumesc că ați bătut atâta drum pentru noi! și ți-a întins mâna.

Încercând să nu pari prea emoționată, ai dat mâna cu el, salutându-l cu o voce încântată. Ți-a vorbit despre cartea ta până aproape de momentul începerii evenimentului. Zâmbeai și dădeai din cap la vorbele acestui om care îți citise cartea, deși nu te putea vedea. Acea zi era Ziua Braille, sărbătoarea lor. Când ai intrat în amfiteatru, patru sute de oameni te așteptau nerăbdători. Câțiva încă se mai strecurau înăuntru cu ajutorul voluntarilor. Erau femei și bărbați de toate vârstele, dar niciun copil. Ceremonia a început și câțiva oameni au venit în față, rând pe rând, și au prezentat discursurile pregătite. Au vorbit despre carte, iar tu ai mers în față să primești versiunea Braille. Cartea ta devenise patru volume în versiunea Braille. Volumele pe care ți le dăduse directorul erau la un loc de două ori mai groase decât cartea ta, însă erau mult mai ușoare. Ai auzit oamenii aplaudând în timp ce te întorceai la locul tău ținând cărțile în mână. Ceremonia a continuat. În timp ce se vorbea, ai deschis una dintre cărți. Ți s-a făcut alb înaintea ochilor. În fața ta au apărut numeroase puncte pe foi albe. Era ca și cum ai fi căzut în gol. Parcă urcai niște scări pe care le cunoșteai, dar neștiind atentă ai ratat o treaptă și ai căzut în gol. Braille, întins pe foaia albă, fiecare literă – o gaură făcută de un ac, cuvinte pe care nu le puteai descifra deloc. I-ai spus mamei că ai dat trei pagini și apoi ai închis cartea. Pentru că mama ta asculta atentă povestea, ai continuat.

La sfârșitul ceremoniei, ai stat în fața tuturor și ai vorbit despre carte. Când ai pus cărțile pe masă și te-ai uitat la public, ai înțepenit. Nu aveai nici cea mai vagă idee pe ce ar trebui să-ți concentrezi privirea, stând

acolo, în fața a patru sute de oameni care nu puteau să vadă.

– Și ce-ai făcut? A întrebat mama ta.

I-ai spus că cele cincizeci de minute alocate discursului tău ți s-au părut o veșnicie. Erai genul de persoană care se uita în ochii cuiva atunci când avea ceva de spus. Când vorbeai, relatai fie întreaga poveste, fie numai jumate din ea, depinzând de ce vedeai în ochii interlocutorului. Unele priviri aveau darul de a scoate din tine povești pe care nu le-ai spune niciodată nimănui. Te întrebai: oare mama știe că eu sunt așa?

În fața a patru sute de oameni nevăzători, nu știai la cine să te uiți și cum să-ți începi discursul. Unii ochi erau închiși, alții deschiși pe jumătate, alții ascunși în spatele ochelarilor negri, iar alții păreau să treacă prin tine. Deși toți oamenii erau atenți la tine, ai devenit mută în fața unor ochi care nu te puteau vedea. Te întrebai oare ce rost are să vorbești despre cartea ta în fața acestor ochi nevăzători. Dar ar fi fost nepotrivit să vorbești despre cu totul altceva, cum ar fi istorisiri din viața ta. Așteptai, mai degrabă, să-ți spună ei poveștile lor. Pentru că te simțeai blocată, primul lucru pe care l-ai spus în microfon a fost:

– Despre ce ar trebui să vorbesc?

Au început cu toții să râdă. Au reacționat așa pentru că au crezut că voiai să spui că poți povesti orice? Sau ca să te facă să te simți mai confortabil? Un bărbat de vreo patruzeci de ani ți-a răspuns:

– N-ai venit ca să vorbești despre cartea ta?

Ochii bărbatului erau ațintiți spre tine, dar erau închiși. Concentrându-te pe ei, ai început să vorbești despre inspirația din spatele cărții, despre emoțiile pe

care le-ai trăit în timp ce ai scris-o și despre speranțele pe care le-ai avut pentru ea după ce ai terminat-o. Erai surprinsă. Dintre toți oamenii pe care i-ai cunoscut până atunci, ei te-au ascultat cel mai atent. Ți-au demonstrat prin mișcarea corpurilor că te ascultau: dădeau din cap, împingeau un picior în față sau se aplecau peste omul din fața lor. Deși nu înțelegeai nimic din sistemul lor de scriere, ei îți citiseră cartea, ți-au pus întrebări și au exprimat opinii interesante. I-ai spus mamei că ei ți-au arătat valoarea cărții tale mai mult decât oricine altcineva pe care l-ai întâlnit. Mama, care ascultase tăcută, a spus:

- Totuși, până și ei ți-au citit cartea.

O scurtă liniște a pătruns între tine și mama ta. Ți-a cerut să continui. Când ți-ai terminat discursul către sală, o persoană a ridicat mâna și a cerut să-ți pună o întrebare.

- Mamă, omul acela a spus că, deși e orb, hobby-ul lui e să călătorească.

Ai fost surprinsă. Unde ar călători o persoană oarbă? A spus că a citit o carte scrisă de tine acum mult timp, acțiunea avea loc în Peru. Personajul principal mergea la Machu Picchu, iar în poveste era o scenă cu un tren care mergea invers. A spus că după ce a citit asta, a vrut să meargă cu trenul din Peru. A întrebat dacă tu ai mers cu trenul acela. Era o carte pe care o scriseseși cu mai mult de zece ani în urmă. Tu, care aveai de obicei o memorie atât de proastă încât deschideai frigiderul și uitai de ce l-ai deschis stând în fața lui, în bătaia aerului rece, până renunțai să-ți amintești ce voiai să scoți și închideai ușa la loc, ai început să vorbești despre Peru, despre

locurile pe unde ai trecut înainte să scrii cartea. Lima, Cuzco, Stația San Pedro, de unde la răsăritul soarelui ai luat trenul spre Machu Picchu. Ai vorbit și despre trenul care a început să meargă înainte, dar a dat înapoi de nenumărate ori până să ajungă la destinație. I-ai spus mamei:

– Toate numele locurilor și ale munților pe care îi uitasem mi-au venit pur și simplu atunci în minte.

Ai spus ceva ce nu mai spusesești nimănui despre cartea aceea, pentru că ai simțit prietenie în ochii aceia care nu văzuseră niciodată nimic, ochi care păreau că-ți acceptă și-ți înțeleg slăbiciunile.

– Ce ai spus? a întrebat mama.

– Am spus că dacă aș avea ocazia să mai scriu acea carte încă o dată n-aș mai putea s-o scriu la fel.

– E așa mare lucru să spui asta?

– Da, pentru că asta înseamnă refuzul existenței mele!

Mama s-a uitat la tine în întuneric și a spus:

– De ce ai ascuns cuvintele alea? Trebuie să trăiești liberă, trebuie să spui ce vrei.

Și-a tras mâna din strânsoarea ta și a început să te frece ușor pe spate. Când erai copil, tot așa obișnuia să te spele pe față, cu mâinile ei mari și duioase.

– Povestești foarte frumos.

– Eu?

– Da, mi-a plăcut.

I-a plăcut povestea mea? Erai mișcată. Știai că povestea nu fusese cine știe ce, doar că îi vorbeai altfel acum după toată experiența de la biblioteca Braille. După ce te-ai mutat la oraș, i-ai vorbit întotdeauna de parcă erai furioasă pe ea. Îi spuneai lucruri ca: „Ce știi

tu, mamă?", „De ce ai face asta, ca mamă?", „De ce vrei să știi?" După ce ți-ai dat seama că nu mai avea puterea să te certe, de câte ori te întreba: „De ce mergi acolo?", îi răspundeai scurt: „Pentru că trebuie.". Chiar și atunci când trebuia să iei avionul pentru că lucrarea ta era publicată în altă țară sau trebuia să te duci în străinătate să ții un seminar, când ea întreba: „De ce te duci acolo?", tu îi răspundeai aspru: „Pentru că am treabă.". Mama ți-a spus să nu mai iei avionul. A spus că dacă se întâmplă un accident, mor două sute de oameni deodată. Tu răspundeai: „Trebuie să merg cu avionul pentru că am de lucru.". Dacă mama întreba: „De ce trebuie să lucrezi atâta?", răspundeai morocănoasă: „Da, mamă, bine.".

Era dificil să-i vorbești despre viața ta, care nu mai avea nimic în comun cu a ei. Dar când i-ai mărturisit cât de pierdută te-ai simțit în fața versiunii în Braille a cărții tale, și despre panica crescândă pe care o simțeai în fața a patru sute de oameni orbi, ea a ascultat atentă de parcă durerea de cap îi dispăruse. Îți amintești când i-ai povestit ultima dată mamei despre ceva ce ți s-a întâmplat? La un moment dat, conversațiile dintre tine și mama ta au devenit din ce în ce mai simple. Chiar și atunci, ele nu aveau loc față în față, ci prin telefon. Discuția avea legătură cu ce mânca, dacă era sănătoasă, cum era tata, să fie atentă să nu răcească sau că îi vei da niște bani. Mama vorbea despre cum făcuse *kimchi* și urma să ți-l trimită, despre visele ciudate pe care le avusese, că a trimis orez, pastă fermentată de boabe și că n-ar trebui să-ți închizi telefonul pentru că urma să te sune curierul înainte să vină cu toate aceste pachete la tine acasă.

* * *

Cu o pungă de hârtie în care aveai cărțile în format Braille, ai spus la revedere oamenilor de la bibliotecă. Mai aveai două ore de pierdut până la zborul de întoarcere. Ți-ai amintit cum ai stat pe podium, te-ai uitat pe geam, încercând să nu privești în ochii aceia orbi și ți-ai îndreptat privirea spre portul plin de bărci. Te-ai gândit că din moment ce e un port, trebuie să fie și o piață de pește. Ai luat un taxi și ai cerut să fii dusă acolo. Este un obicei al tău, să vizitezi piața unui loc în care nu ai mai fost până atunci, dacă ai vreme. Cu toate că era în timpul săptămânii, piața de pește era aglomerată. În afara pieței ai văzut doi oameni tăind un pește mare cât o mașină. Ai întrebat dacă era ton, din moment ce era așa mare, dar vânzătorul ți-a spus că e pește-lună de ocean. Ți-ai amintit atunci de un personaj dintr-o carte al cărui titlu însă nu ți-l puteai aminti. Personajul feminin locuia într-un oraș de lângă mare și ori de câte ori avea o problemă mergea la acvariul mare din oraș ca să vorbească cu un pește-lună care înota înăuntru. Se plângea că mama ei îi luase toate economiile de-o viață și plecase cu un bărbat mai tânăr în alt oraș. Dar, la sfârșit, femeia spunea întotdeauna: „Mi-e dor de mama; tu ești singurul căruia îi pot spune asta, pește-lună!". Te întrebai dacă era același pește. Gândindu-te că e un nume foarte neobișnuit pentru un pește, ai întrebat dacă chiar se cheamă pește-lună. Vânzătorul ți-a spus că i se mai spune și *mola mola*. Imediat ce ai auzit cuvintele *mola mola*, amintirea tensiunii trăite în bibliotecă s-a stins. De ce te gândeai oare la mama în timp ce mergeai printre maldărele de fructe de mare

care costau a treia parte din prețul de la Seul: caracatițe vii cu capete mai mari decât cel al unui om, abalone proaspăt, pește-sabie, macrou și crab? A fost oare peștele-lună de ocean cel care te-a făcut să te gândești la mama pentru prima oară într-o piață de pește? Asta te-a făcut să-ți reamintești cum pregăteai calcan cu mama lângă fântână. Vedeai mâinile înghețate ale mamei, curățând mucusul maroniu lipit de piele. Te-ai oprit la un magazin care avea o caracatiță atârnată de tavan, de mărimea toracelui unui copil. Ai cumpărat, însă, o caracatiță vie la prețul de cincisprezece mii de won. Când vânzătorul a auzit că mergi tocmai în Seul, s-a oferit s-o pună într-o ladă cu gheață pentru încă două mii de won. În timp ce ieșeai din piața de pește, ți-ai dat seama că mai aveai timp liber până la zbor. Ținând volumele Braille într-o mână și lada cu gheață în cealaltă, te-ai urcat în taxi și l-ai spus șoferului că vrei să mergi la plajă. A durat numai trei minute să ajungi acolo. Pentru că era luna noiembrie, pe plajă nu erau decât două cupluri. Plaja era mare. În timp ce mergeai spre apă, te-ai dezechilibrat de două ori. Te-ai așezat pe nisipul fin, uitându-te la mare. După o vreme; te-ai întors să vezi magazinele și clădirile care aveau fațada îndreptată spre ocean. Oamenii care locuiau acolo puteau să sară drept în ocean în nopțile fierbinți, iar apoi să se întoarcă acasă și să facă un duș. Fără să-ți dai seama, ai scos un volum Braille din pungă și l-ai deschis. Punctele de pe pagina albă străluceau în soare.

Trecând cu degetul peste indescifrabilul, dar strălucitorul Braille, te întrebai cine te-a învățat să citești. A

fost al doilea frate! Erați amândoi întinși pe burtă pe prispă la soare. Mama stătea lângă voi. Fratele tău este un suflet blând și a făcut cele mai puține năzbâtii dintre toți copiii. Nu putea să nu respecte dorința mamei de a te învăța să citești, dar expresia lui era plictisită în timp ce te punea să scrii numerele, vocalele și consoanele iar și iar. Ai încercat să scrii cu mâna stângă pentru că, în mod natural, te simțeai stângace, dar de fiecare dată fratele tău îți dădea peste mână cu o riglă din bambus. Respecta ordinele mamei. Deși pentru tine era mult mai natural să scrii cu mâna stângă, mama ți-a spus că vei plânge după multe lucruri în viață dacă te vei obișnui așa. Când luai orez cu lingura cu mâna stângă, mama îți lua lingura din mână și ți-o proptea în mâna dreaptă. Dacă încercai în vreun fel să folosești mâna stângă, mama lua lingura și-ți dădea peste mână țipând: „De ce nu mă asculți?“ Mâna ta stângă se umflase. Chiar și așa, când fratele tău nu se uita, îți mutai repede creionul în mâna stângă și desenai două cercuri mici, unul deasupra celuilalt ca să-l faci pe 8. Apoi schimbai repede creionul în mâna dreaptă. Fratele tău, care își dădea seama că n-ai folosit linia șerpuitoare, ci doar ai pus două cercuri unul peste altul, ca să-l faci pe 8, te punea să întinzi palmele și te plesnea peste ele. În timp ce învățai să citești, mama, deși cârpea șosete sau curăța usturoi, trăgea din când în când cu ochiul spre tine. Când ai învățat să scrii numele tău și pe al mamei, când citeai fără probleme și asta înainte de a te înscrie la școală, fața mamei a înflorit ca un boboc de mentă. Acea imagine se suprapunea cu Braille-ul pe care nu-l puteai citi. Te-ai ridicat și te-ai dus repede la șosea fără să-ți mai scuturi nisipul de pe

haine. Ai decis să nu iei avionul până în Seul, ci un tren până în Chongup, în tot acest timp gândindu-te că nu ai mai văzut-o pe mama de aproape două anotimpuri.

* * *

Îți amintești o sală de clasă de acum multă vreme.

Era o zi în care aproape șaizeci de elevi completau formularele pentru școala gimnazială. Dacă nu completai cererea în ziua aia, nu te puteai înscrie la școala gimnazială.

Tu erai unul dintre copiii care nu depuneau efort la completarea formularului. Nu înțelegeai cu exactitate ce ar fi însemnat dacă nu te-ai fi putut duce la școală. În schimb, te simțeai vinovată. Cu o noapte înainte, mama urlase la tata, care era bolnav la pat:

– Nu avem nimic, așa că spune-mi cum vrei să supraviețuiască fata aia în lumea asta dacă n-o trimitem la școală?

Tata s-a ridicat și a plecat din casă, iar mama a ridicat o măsuță joasă și a aruncat-o în curte cu frustrare.

– Ce rost are să ai gospodărie dacă nu-ți poți trimite copiii la școală? Pot bine mersi să distrug totul până nu mai rămâne nimic!

Voiai ca ea să se calmeze. Pe tine nu te deranja că nu te duceai la școală. Mama nu s-a mulțumit doar cu aruncatul mesei. A trântit ușa pivniței, a tras toate hainele de pe sârmă și le-a aruncat pe jos. Pe urmă a venit la tine, și-a dat jos prosopul de pe cap și ți l-a pus la nas. A poruncit:

– Suflă-ți nasul.

Puteai mirosi transpirația de pe prosop. Nu voiai să-ți sufli nasul, mai ales în prosopul ăla împuțit. Dar

mama ți-a spus să-ți sufli nasul cât de tare poți. Când ai ezitat, ți-a spus că așa n-o să plângi. Probabil că stăteai acolo cu o expresie pe față de parcă urma să izbucnești în lacrimi. Spunându-ți să-ți sufli nasul, ea îți spunea de fapt să nu plângi. Erai incapabilă să-i reziști și ți-ai suflat nasul. Mucii tăi s-au amestecat cu transpirația din prosop. Mama a venit a doua zi la școală purtând același prosop pe cap, a vorbit cu profesoara, aceasta ți-a dat un formular pe care să-l completezi. Ți-ai ridicat capul și te-ai uitat spre ușa clasei, iar când ochii tăi i-au întâlnit pe cei ai mamei, ea și-a scos prosopul și l-a fluturat bucuroasă. Cam atunci când trebuia plătită taxa școlară, inelul de aur de pe degetul mijlociu al mamei, singura ei bijuterie, a dispărut de pe deget. Mai rămăsese doar urma lăsată de inel.

* * *

Durerile de cap o copleșeau pe mama în mod constant.

În timpul acelei vizite, te-ai trezit în mijlocul nopții pentru că îți era sete, și ți-ai văzut toate cărțile vechi conturate în întuneric. N-ai știut ce să faci cu toate cărțile alea când te pregăteai să mergi în Japonia pentru un an, așa că le-ai trimis acasă la părinți. Imediat ce le-a primit, mama a golit o cameră și le-a așezat acolo. După aceea, n-ai mai găsit ocazia să le iei acasă cu tine. Când îi vizitai pe părinți, foloseai camera aceea ca să-ți schimbi hainele sau ca să îți lași bagajele, iar dacă stăteai pentru mai mult timp, mama îți întindea păturile acolo. După ce ai băut apă și te-ai întors în camera ta, te-ai întrebat

dacă doarme bine, și te-ai dus încet în camera ei. Nu părea să fie acolo.

– Mamă!

Niciun răspuns. Bezmetică, ai aprins lumina. Mama nu era acolo. Ai aprins lumina în sufragerie și ai deschis ușa de la baie, dar nu era nici acolo.

– Mamă! Mamă! ai strigat în timp ce împingeai ușa din față ca să ieși în curte.

Vântul răcoros de dimineață îți flutura hainele. Ai aprins lumina în grădină și te-ai uitat spre podeaua de lemn din șopron. Mama era întinsă acolo. Ai fugit repede pe scări și te-ai îndreptat spre ea. Se încrunta, așa cum făcuse și mai devreme, în somn, cu mâna pe frunte. Era desculță, iar degetele de la picioare i se încârligaseră, probabil de frig. Cina simplă și discuția pe care ați avut-o în timpul plimbării în jurul casei dispăruseră cu totul. Era o dimineață rece de noiembrie. Ai adus o pătură și ai acoperit-o pe mama. Ai adus șosete, ai încălțat-o cu ele și ai stat lângă ea până s-a trezit.

* * *

Căutând o soluție de a câștiga bani, nu numai din agricultură, mama adusese o matriță din lemn pentru malț și o pusese în șopron. Aducea acolo grâul cules la recoltă, îl pisa, adăuga apă, și făcea malț. Când maltul fermenta, toată casa se umplea de miros. Nimănui nu-i plăcea mirosul acela, dar mama spunea că e mirosul banilor. Era o casă în oraș unde se făcea tofu, iar ea le ducea malțul fermentat, ei îl vindeau la fabrica de bere și îi dădeau mamei banii. Mama punea banii într-un bol alb, mai punea cinci sau șase boluri deasupra, și le punea pe toate pe un raft înalt. Bolul

acela era banca mamei. Își punea toți banii acolo. Când ai adus scrisoarea pentru taxa școlară, a scos bani din bol, i-a numărat și ți i-a pus în mână.

* * *

Mai târziu, dimineața, când te-ai trezit, ți-ai dat seama că erai întinsă pe podeaua șopronului.

– Unde e mama?

Nu era acolo, dar o puteai auzi tăind ceva în bucătărie. Te-ai ridicat și ai intrat în bucătărie. Mama tocmai tăia o ridiche mare albă. Felul în care ținea cuțitul era ciudat. Nu era felul obișnuit de a ține cuțitul, așa cum făcea înainte când tăia ridichi ca să facă salată. Mâna cu care ținea cuțitul tremura, și tăia ridichea într-un ritm alarmant. Părea că urmează să-și taie un deget din greșeală.

– Mamă, stai, lasă-mă pe mine, ai spus, i-ai luat cuțitul din mână și te-ai așezat în fața planșetei de tăiat.

Mama s-a uitat la tine pentru o secundă, și apoi s-a dat la o parte. În strecurătoarea lăsată lângă chiuvetă stătea caracatița, acum moartă. Pe aragaz era un fierbător din metal. Mama urma să pună un strat de ridiche tăiată subțire pe fundul oalei, și să gătească caracatița la aburi.

Mama nu era obișnuită cu peștele. Nici măcar nu le știa numele corect. Pentru ea macrou și pește-sabie erau doar pește. Dar făcea imediat diferența între diferitele tipuri de fasole: fasole pestriță, fasole de soia, fasole maro, fasole albă. Când avea pește în bucătărie, mama nu-l făcea *sashimi*[1], nu-l punea la grătar și nu-l

1. Pește crud proaspăt, servit în bucătăriile japoneză și coreeană împreună cu sos de soia și alte condimente specifice.

înăbuşea, ci îl făcea întotdeauna la aburi. Chiar şi pentru macrou sau peşte-sabie, făcea un sos de soia cu bucăţi de ardei roşu, usturoi şi piper, şi îl gătea la aburi deasupra unei oale de orez care era pusă la fiert. Mama nu mânca niciodată *sashimi*. Când vedea oameni mâncând peşte crud, se uita la ei cu o privire dezgustată de parcă ar fi întrebat dacă sunt sănătoşi la cap. Mama, care era obişnuită încă de la vârsta de şaptesprezece ani să pună întotdeauna calcanul la aburi, avea de gând să pună şi caracatiţa la aburi. Curând în toată bucătăria mirosea a caracatiţă şi ridiche. În timp ce te uitai la mama cum fierbea caracatiţa, gândul ţi-a fugit la calcan.

Oamenii din regiunea mamei puneau întotdeauna calcanul pe masa de rituri ancestrale. Anul mamei era structurat în jurul riturilor ancestrale pe care le ţinea, o dată primăvara şi de două ori vara şi iarna. Trebuia să stea lângă fântână şi să cureţe şapte calcani în fiecare an, dacă se mai adăugau şi riturile pentru Anul Nou şi Festivalul de Toamnă. De obicei, calcanul folosit de mama era de mărimea unui capac de ceaun. Dacă mergea la piaţă, cumpăra calcan roşu şi îl punea lângă fântână, asta însemna că se apropia un rit ancestral. Era muncă grea să cureţi calcanul pentru riturile de iarnă, într-o vreme rece care schimba imediat apa în gheaţă.

Mâinile tale mici lucrau alături de ale mamei, care erau zbârcite de atâta muncă. Când mama făcea o tăietură cu cuţitul în calcan, mâinile tale mici trăgeau de pieliţă. Ar fi fost mult mai uşor dacă s-ar fi desprins cu totul atunci când trăgeai dintr-odată, dar ele se rupeau în secţiuni mici. Mama mai făcea o tăietură în

pește, și întregul proces se repeta. Era o scenă tipică de iarnă: tu și mama lângă fântâna acoperită de gheață, jupuind calcanul. Curățarea calcanului se repeta în fiecare an, de parcă cineva derula banda unui film, iar și iar. Într-o iarnă, mama s-a uitat la mâinile tale înghețate și a declarat:

– Cui îi pasă dacă nu-l jupuim? și, foarte hotărâtă, s-a oprit din ce făcea și a început să taie peștele în bucăți.

A fost prima oară când la masa rituală am avut calcan nejupuit. Când tata a întrebat:

– Ce e în neregulă cu calcanul ăsta? mama a răspuns:

– E același calcan, doar că e nejupuit.

Sora tatei a mormăit:

– Trebuie să ai grijă cum faci mâncarea pentru riturile ancestrale.

– Atunci încearcă tu să-l jupoi, i-a răspuns mama.

În acel an, de câte ori se întâmpla ceva rău, cineva aducea vorba de acel calcan nejupuit. Când curmalul japonez n-a dat roade, când unul dintre frații tăi, care se juca cu bețele, a fost lovit din greșeală în ochi de un băț, când tata a fost internat, când verii s-au certat, mătușa a comentat că toate sunt din cauza mamei care nu se deranjase să jupoaie calcanul pentru ritual.

Mama a pus caracatița aburită pe planșeta de tăiat și a încercat s-o taie în bucăți. Dar cuțitul continua să alunece exact cum se întâmplase când încerca să taie ridichea.

– Fac eu asta, mamă, și din nou i-ai luat cuțitul din mână, ai tăiat caracatița, ai înmuiat o bucată în sosul de ardei roșu și oțet, și i-ai întins-o mamei.

Așa făcea mama întotdeauna pentru tine. De fiecare dată, tu voiai s-o iei cu bețișoarele tale, iar mama spunea atunci:

- Dacă mănânci cu bețișoarele, n-o să mai aibă un gust așa de bun. Deschide gura.

Ai băgat bucata de caracatiță în gura ei. Ai încercat și tu o bucată. Caracatița era caldă și moale. Te mirai: caracatiță la mic dejun? Dar și tu, și mama ați mâncat-o cu mâna, stând în picioare în bucătărie. În timp ce mestecai, ai observat cum încerca mâna mamei să ridice o bucată pe care o scăpase. I-ai pus o altă bucată în gură. Mâna ei părea instabilă. Mâncând caracatița, ai spus:

- Mamă, hai să mergem în Seul azi.

- Hai să mergem la munte, a răspuns ea.

- La munte?

- Da, la munte.

- Este vreo potecă pe aici?

- Am făcut chiar eu o potecă.

- Hai să mergem la spital în Seul.

- Mai târziu.

- Când mai târziu?

- Când nepoata ta termină cu examenul de admitere.

Se referea la fata fratelui tău mai mare.

- Poți să mergi cu mine la spital în loc de Hyong-chol.

- Sunt bine, totul o să fie bine. Mă duc la o clinică de medicină tradițională. Fac și terapie fizică pentru asta.

N-ai putut s-o convingi pe mama. Ea a continuat să insiste că va merge, dar mai târziu. Apoi s-a uitat lung la tine și te-a întrebat care e cea mai mică țară din lume.

– Cea mai mică țară?

Te-ai holbat la mama ca la o străină care îți punea o întrebare ciudată: „Care e cea mai mică țară din lume?“. Mama te-a rugat să-i iei un rozariu din lemn de trandafir dacă ajungi vreodată în țara aia.

– Rozariu?

– Rozariu pentru rugăciune, din lemn de trandafir.

S-a uitat la tine cu apatie.

– Ai nevoie de rozariu?

– Nu, doar că vreau unul din țara aia, a spus cu un suspin adânc.

– Dacă ajungi vreodată acolo, ia-mi și mie un set.

Pentru că tu ai posibilitatea să mergi oriunde.

Conversația ta cu mama s-a oprit acolo. N-a mai spus niciun cuvânt în bucătărie. După micul dejun cu caracatiță fiartă la abur, ați plecat de acasă. Ați trecut peste câteva câmpuri care se aflau în spatele satului și ați urmat o potecă spre dealuri. Deși nu era o potecă pe care oamenii o foloseau în mod obișnuit, urma ei era clară. Straturile dese de frunze de stejar de pe jos erau moi sub tălpile tale. Câteodată ramurile care intrau până în interiorul potecii te loveau în față. Mama, care mergea înaintea ta, le împingea la o parte pentru tine. Le dădea drumul doar atunci când treceai de ele. O pasăre zbură pe-aproape.

– Vii des aici?

– Da.

– Cu cine?

– Cu nimeni. Nu e nimeni care să mă însoțească.

Mama mergea pe poteca asta singură? Chiar că nu mai puteai spune că o știi bine pe mama ta. Era o potecă prea întunecată ca cineva să meargă singur pe

ea. În unele părți bambușii erau atât de deși încât nici nu puteai vedea cerul.

- De ce vii aici singură?

- Am venit aici o dată după ce a murit mătușa ta și apoi am continuat să vin.

După o vreme mama s-a oprit în vârful unui deal. Când te-ai oprit lângă ea, și te-ai uitat în direcția în care se uita ea, a exclamat:

- Oh, poteca asta!

Era poteca de care uitaseși complet, o scurtătură pe care mergeai când erai copil ca să ajungi la casa bunicii. Chiar și după ce au făcut șoseaua mare care trecea prin sat, oamenii foloseau des poteca asta de munte. Era poteca pe care ai mers într-o zi când bunica era ocupată cu pregătirea ritului și o găină mergea în urma ta, legată de o frânghie. Ai scăpat frânghia și ai pierdut găina. Deși ai căutat-o peste tot, n-ai reușit s-o mai găsești. Unde s-a dus găina aia? S-a schimbat poteca, oare, atât de mult? În trecut puteai să mergi pe cărarea asta și cu ochii închiși, dar acum, dacă n-ai fi stat în vârful dealului, nici n-ai fi zis că e o potecă acolo. Mama stătea, uitându-se la locul unde într-o vreme fusese casa mamei ei. Nimeni nu mai locuia acolo. Oamenii din satul acela, care la un moment dat erau adunați în vreo cincizeci de gospodării, se mutaseră cu toții. Câteva case goale nu fuseseră dărâmate, însă nimeni nu mai venea în satul acela. Așadar, mama venise aici ca să se uite la satul în care se născuse și care acum era pustiu? Ai luat-o cu brațul pe după mijloc și ai propus din nou să vină cu tine în Seul. N-a răspuns, în schimb a adus vorba de câine. Observaseși că nu era în coteț când ai ajuns, dar n-ai avut timp să întrebi.

Cu un an în urmă, când te-ai dus acasă în vară, un câine din Chindo era legat de șopron. Se sufoca din cauza căldurii, iar lanțul era atât de scurt încât nu-i permitea să se poată da la o parte din soare și părea că va muri în orice moment. I-ai spus mamei să dezlege câinele. Mama a spus că dacă ar face asta, oamenilor le-ar fi prea frică să mai treacă pe la ei. Cum a putut să lege un câine în halul ăla, mai ales la țară? Din cauza câinelui, te-ai certat cu mama imediat ce ai ajuns, fără ca măcar s-o saluți.

– De ce ții câinele legat așa? Lasă-l liber.

– Nimeni, nici măcar la țară, nu-și lasă câinele să alerge aiurea, insistă mama. Toată lumea își leagă câinele cu un lanț. Altfel se pierde.

– De ce nu-i pui un lanț mai lung? i-ai întors vorba. Cum vrei să supraviețuiască în căldura asta dacă îl legi cu un lanț atât de scurt? Îl tratezi așa doar pentru că nu poate vorbi ca să se apere?

Mama a spus că era singurul lanț din casă și că îl folosise și pentru câinele dinainte.

– Atunci du-te și cumpără unul nou!

Deși veniseși acasă pentru prima oară după multă vreme, te-ai dus înapoi în oraș înainte ca măcar să pui piciorul în casă și te-ai întors cu un lanț atât de lung încât câinele se putea plimba până în curtea laterală a casei. Atunci ți-ai dat seama că avea cușca prea mică. Ai vrut să ieși din nou, spunând că te duci să cumperi altă cușcă. Mama te-a oprit, insistând că era un tâmplar într-un sat vecin pe care ar putea să-l roage să facă o cușcă nouă. Mama nu concepea să plătească pentru casa unui animal:

- Sunt bucăți de lemn peste tot, tot ce trebuie să faci este să le bați în cuie ici și colo, iar tu vrei să plătești pentru o nimica toată? Cred că te înghesuie banii.

Mai târziu, înainte de a te întoarce în oraș, i-ai dat două cecuri, fiecare de câte o sută de mii de won, și ai făcut-o să-ți promită că o să-i comande câinelui o cușcă mai mare. Mama a promis. Ajunsă în Seul, ai sunat de câteva ori să te asiguri că mama schimbase cușca. Chiar dacă putea să te mintă de fiecare dată, ea zicea: „O voi face în curând." A patra oară când ai sunat acasă și ai primit același răspuns, ai răbufnit.

- Ți-am dat deja bani pentru cușcă. Țăranii sunt groaznici. Nu ți-e milă de câine? Cum ar putea să supraviețuiască pe căldura asta în cușca aia mică? Sunt excremente peste tot și bietul calcă pe ele, iar tu nici nu te-ai obosit să faci curat. Cum ar putea un câine atât de mare să trăiască într-un loc atât de mic? Dacă îți este așa de greu să faci toate astea mai bine lasă-l liber prin curte. Chiar nu-ți este milă de sărmanul câine?

La celălalt capăt de fir mama tăcea. Ai început să regreți vorbele grele pe care le-ai spus mamei:

-Țăranii sunt groaznici.

S-a auzit vocea înfuriată a mamei.

- Îți pasă doar de câine? Eu nu contez pentru tine? Crezi că sunt genul de persoană care chinuie un câine? Nu-mi spune tu ce să fac! Îl cresc în stilul meu.

Mama ți-a închis telefonul în nas. De obicei tu erai cea care închidea prima, spunând: „Te sun mai târziu," dar n-ai sunat-o. Nu aveai timp să îi asculți toate poveștile. Însă de data aceasta mama a închis înaintea ta. Era pentru prima oară când era așa de furioasă pe tine. După ce ai plecat de acasă, mama îți spunea

întotdeauna: „Îmi pare rău.". Ți-a spus că motivul pentru care te-a trimis să locuiești cu Hyong-chol a fost acela că ea nu putea să se îngrijească de tine așa cum ar trebui. Ea era cea care încerca întotdeauna să prelungească conversațiile voastre telefonice. Cu toate că era întâia dată când mama a fost cea care a închis telefonul prima, erai mai afectată din cauza câinelui decât din cauza ei. Erai nedumerită. Când a devenit mama o astfel de persoană? Obișnuia să aibă mare grijă de toate animalele din gospodărie. Deși plănuia să stea în Seul pentru mai mult timp, după trei zile anunța că trebuie să se întoarcă acasă să dea de mâncare câinelui. Cum putea fi așa de nepăsătoare acum? Erai supărată pe ea. Trei zile mai târziu, mama te-a sunat.

– Nu obișnuiai să te comporți așa. Ai devenit o persoană rece. Dacă mama ta ți-a închis telefonul trebuia s-o suni înapoi. Cum poți să fii așa de încăpățânată?

Nu era vorba de încăpățânare, pur și simplu nu erai atât de liberă încât să te gândești la asta. Câteodată îți aminteai că mama ți-a închis telefonul supărată, dar de fiecare dată când voiai să o suni intervenea ceva mai important.

– Toți oamenii educați se comportă așa?

După ce a spus asta cu un ton repezit a închis telefonul. Când ai mers la casa părinților tăi, în preajma Festivalului de Toamnă, ai văzut în curte o cușcă mare cu un strat curat de paie.

– Într-o dimineață de octombrie, eram în bucătărie și spălam orezul pentru micul dejun, când am simțit că mă bate cineva pe umăr, dar când m-am întors nu era nimeni acolo. Am avut acea senzație timp de trei

alle: cineva mă bătea pe umăr ca și cum m-ar chema, mă întorceam, dar nimeni nu era acolo. Cred că a patra zi, imediat ce m-am trezit, am mers afară și am găsit câinele întins acolo. Anul trecut te-ai supărat pe mine, ai crezut că îl abuzez pe bietul câine, însă el era bolnav de râie și hoinărea pe lângă calea ferată. Mi-a fost milă de el, l-am adus acasă, i-am dat mâncare și adăpost. Dacă nu-l legi, nu știi unde va pleca sau dacă cineva îl va prinde și-l va mânca. În ziua aceea nu s-a mișcat deloc. La început am crezut că doarme, dar când l-am înghiontit, el nu s-a mișcat, așa mi-am dat seama că e mort. Doar cu o zi înainte mâncase bine și dădea din coadă bucuros, dar acum era mort, arăta așa de liniștit. Nu înțeleg cum a scăpat din lanț. Când l-am adus acasă era numai piele și os, dar apoi s-a îngrășat bine, iar blana îi strălucea. Era așa de deștept, prindea cârtițe.

Mama a oftat.

– Se spune că dacă aduci o persoană străină acasă și ai grijă de ea, aceasta te va trăda, dar dacă aduci un câine acesta te va răsplăti. Eu sunt de părere că el a murit în locul meu.

De data aceasta ai oftat tu.

– Primăvara trecută am donat bani unui călugăr care a trecut prin satul nostru. Mi-a spus că cineva din familia noastră va muri în viitorul apropiat. După ce am auzit asta m-am îngrijorat. Într-un an s-a adeverit ceea ce spusese călugărul. Cred că Îngerul Morții a venit după mine, dar pentru că eram mereu ocupată cu pregătirea orezului, câinele a fost luat în locul meu.

– Mamă, ce tot vorbești acolo? Mergi la biserică, cum poți să crezi în astfel de superstiții?

Te-ai gândit la cușca goală și la lanțul dezlegat. Ți-ai pus brațul în jurul taliei mamei tale.

– Am săpat o groapă adâncă și l-am îngropat.

Mama ta avea un talent înnăscut la spus povești. În noaptea riturilor ancestrale, mătușile tale care locuiau în apropiere veneau aducând fiecare câte un bol de orez. În vremea aceea mâncarea era insuficientă, de aceea toată familia contribuia cu ce putea fiecare pentru a pune cele necesare pe masa rituală. După terminarea riturilor, mama ta punea mâncare în bolurile în care rudele aduseseră orez pentru rituri și le înapoia acestora. Mama a zis că în timpul ceremoniei, când bolurile erau așezate în șir, au venit păsările și au ciugulit orez. Dacă nu era crezută spunea: „Am văzut cu ochii mei! Au fost șase păsări. Ele sunt strămoșii noștri care au venit să mănânce mâncarea pregătită pentru rituri.“ Ceilalți nu au crezut-o, însă dacă te uitai la bolurile cu orez ți se părea că vezi urmele păsărilor imprimate în orezul alb. Într-o dimineață când mama s-a dus la cimitirul de pe deal, a văzut un străin care smulgea buruienile de pe lângă morminte. Când l-a întrebat cine este, omul i-a răspuns că e doar un trecător care s-a oprit să smulgă buruienile pentru că erau prea multe. Mama și străinul au început să plivească împreună. Pentru că îi era recunoscătoare pentru munca depusă, mama a împărțit cu el mâncarea pe care a adus-o. Au vorbit despre una-alta după care s-au despărțit când s-a lăsat întunericul. Când mama a ajuns seara acasă și i-a împărtășit cumnatei ei faptul că toată ziua un străin a ajutat-o să smulgă buruienile de pe morminte, aceasta a încremenit și i-a spus mamei să-l descrie pe bărbatul acela.

- Omul acela a fost proprietarul acelui petec de pământ. A murit brusc din cauza insolației în timp ce smulgea buruienile.

Ai întrebat-o:

- Mamă, nu ți-a fost frică să petreci o zi întreagă cu o persoană moartă?

Răspunsul ei a fost:

- De ce să-mi fie frică? Dacă pliveam de una singură, îmi lua câteva zile. Îi sunt foarte recunoscătoare că m-a ajutat.

* * *

După vizita ta, ai observat că durerile de cap ale mamei au început să-i facă viața un chin. Nu mai era ea de activă și plină de viață, de multe ori stătea întinsă în pat. Nu se mai putea concentra atunci când juca cărți pe pariu, una dintre puținele ei plăceri în viață. Simțurile îi slăbiseră. Odată, după ce a pus pe aragaz niște cârpe la înălbit, s-a prăbușit pe podeaua din bucătărie și n-a mai avut putere să se ridice. Apa s-a evaporat, cârpele au luat foc, bucătăria a fost plină de fum, însă mama ta nu se putea trezi. Poate că totul ar fi ars dacă n-ar fi venit vecina să vadă ce se întâmplă, după ce a zărit fumul care se ridica deasupra casei.

Într-o zi, sora ta, care era mamă a trei copii, ți-a pus o întrebare despre mama și durerile de cap constante pe care le avea:

- Crezi că mamei îi place să petreacă atât de mult timp în bucătărie?

Tonul vocii ei era serios.

- De ce întrebi asta?

– Am impresia că nu-i place să petreacă atât de mult timp în bucătărie.

Sora ta era farmacistă, și-a deschis propria ei farmacie în perioada în care era însărcinată cu primul copil. Cumnata ei se îngrijea de copil, însă locuia departe de farmacie. Copilul a rămas la ea pentru o vreme. Deși sora ta iubea copiii, administra farmacia chiar dacă asta însemna că-și vede pruncul o dată pe săptămână. Era sfâșietor s-o privești cum se desparte de copilul ei. Nu cred că exista vreun rămas bun mai dureros decât acela. Se părea că sora ta era mult mai afectată de situația aceasta decât pruncul. În timp ce el s-a adaptat destul de bine la noua lui viață departe de mama, sora ta ducea copilul la cumnata ei în fiecare weekend și pe drumul spre casă, mâinile ei, care țineau strâns volanul, erau umede din cauza lacrimilor pe care le vărsa, iar lunea stătea în farmacie cu ochii roșii și umflați din cauza plânsului. Se afla într-o situație atât de dificilă, încât ai întrebat-o:

– Chiar trebuie să sacrifici atât de mult doar ca să ai o farmacie?

Când cumnatul tău a trebuit să petreacă doi ani în America pentru o pregătire profesională, sora ta, care a continuat să administreze farmacia chiar și după ce a dat naștere celui de-al doilea copil, a hotărât în cele din urmă s-o închidă. Era de părere că viața în America ar putea fi o experiență mai bună pentru copii, iar tu i-ai dat dreptate sfătuind-o să se relaxeze și să se odihnească. De când s-a căsătorit, niciodată nu și-a luat un concediu pentru odihnă. L-a născut pe cel de-al treilea copil în America, după care s-au reîntors în Coreea de Sud. Trebuia să gătească acum pentru

cinci persoane. Ți-a spus că odată au mâncat două sute de pești într-o singură lună.

– Două sute într-o singură lună? Doar pește ați mâncat?

Ai întrebat-o uimită, iar ea ți-a spus că într-adevăr așa au făcut. Asta s-a întâmplat după ce s-au întors din America, iar lucrurile încă nu le ajunseseră, nu era obișnuită cu noua casă, bebelușul trebuia încă alăptat, așa că pur și simplu n-a avut destul timp să meargă la piață. Soacra i-a trimis o cutie cu pești sărați și ușor uscați. Au consumat întreaga cutie în zece zile. În timp ce râdea, sora ta îți spunea:

– Am făcut supă din muguri de fasole cu pește prăjit, iar altă dată am făcut supă din dovlecel cu pește.

A întrebat-o pe soacra ei de unde mai poate cumpăra încă o cutie, iar aceasta i-a spus că poate să comande pe Internet. Pentru că au terminat prima cantitate de pește într-un timp relativ scurt, a comandat două cutii.

– După ce am primit peștii, i-am spălat și i-am numărat; erau două sute în total. Îi spălam pentru că voiam să-i pun câte patru-cinci într-o pungă de plastic la congelator. Îmi era mai ușor să-i gătesc mai târziu dacă îi ambalam așa, însă dintr-odată mi-a venit să-i arunc pe toți pe jos.

Ți-a mărturisit asta cu o voce calmă, apoi a continuat:

– M-am gândit la mama. M-am întrebat cum s-a simțit mama în toți acei ani când trebuia să gătească pentru o familie atât de numeroasă într-o bucătărie rudimentară. Mai ții minte cât de mult mâncam? Aveam două măsuțe pline cu mâncare. Mai ții minte

cât de mare era oala în care se fierbea orezul? În plus, trebuia să ne pregătească pachețele pentru prânz cu tot cu garniturile care completau felul principal. Putea să folosească doar alimentele care erau disponibile, pe atunci, la țară. Cum a reușit mama să facă acest lucru în fiecare zi? În plus, pentru că tata era cel mai mare dintre frați, întotdeauna aveam o rudă sau două care stăteau la noi. Cred că mamei nu-i plăcea deloc să fie în bucătărie.

Te-a luat pe neașteptate. În mintea ta, mama și bucătăria ei erau inseparabile. Mama era bucătăria, iar bucătăria era mama. Nu te-ai întrebat niciodată dacă mamei îi plăcea sau nu să stea în bucătărie.

* * *

Ca să mai câștige un ban în plus, mama ta creștea viermi de mătase, făcea malț și ajuta la producerea brânzei de soia. Cea mai bună modalitate să faci bani era să nu-i cheltui. Mama economisea orice. Câteodată le vindea oamenilor din afara orașului fie o lampă, fie un fier de călcat învechit sau un ulcior vechi. Aceștia voiau antichitățile pe care mama le folosea și, deși nu era atașată sufletește de niciunul dintre obiecte, se târguia cu ei pentru un preț bun de parcă era o negustoreasă de la piață. La început aveai senzația că pierde târguiala, dar în cele din urmă câștiga. După ce asculta tăcută oferta lor, le spunea: „Dați-mi suma asta.", însă ei îi răspundeau batjocoritori: „Cine ar plăti atât de mult pentru un lucru lipsit de valoare ca acesta?". Mama nu se lăsa bătută cu una cu două și riposta în timp ce lua lampa înapoi: „Atunci de ce mergeți din loc în loc doar ca să cumpărați astfel de lucruri dacă

sunt lipsite de valoare?". Bombănind, îi spuneau mamei: „Sunteți o negustorească iscusită." și îi dădeau prețul pe care îl ceruse. Mama nu a plătit niciodată prețul întreg pentru nimic.

Majoritatea lucrurilor erau făcute manual de către ea, așa că mâinile ei erau mereu ocupate. Cosea, croșeta și cultiva neîncetat. Câmpurile mamei nu erau niciodată nelucrate. Primăvara semăna în brazdă cartofi, salată, margarete, nalbe, arpagic, ardei și porumb. Pe lângă gardul care înconjura casa săpa gropi pentru dovlecel, iar pe câmp semăna fasole. Mai cultiva susan, frunze de dud și castraveți. Era tot timpul fie în bucătărie, fie pe ogor sau în câmpurile de orez. Recolta cartofi, cartofi dulci, dovlecei, varză și ridichi. Munca mamei demonstra că nimic nu crește dacă nu este semănat. Plătea doar pentru ceea ce nu putea fi obținut din semănat: boboci de rață și pui de găină care fugeau liberi prin ogradă primăvara și purcelușii care creșteau în coteț.

Într-un an, la o singură fătare cățeaua a făcut nouă cățeluși. După o lună, mama a pus doi căței de-o parte, iar șase într-un coș. Coșul era prea greu, așa că mama ți-a dat să-l ții în brațe pe ultimul cățeluș și ți-a spus:

– Urmează-mă.

Autobuzul în care tu și mama ta v-ați urcat era plin cu oameni care mergeau la oraș să vândă diverse lucruri: saci cu ardei iute uscat, susan, fasole neagră, coșuri cu varză și ridichi. Toată lumea se îngrămădea într-un singur rând de-a lungul stației de autobuz, iar pasagerii se opreau să se târguiască cu vânzătorii. Ai pus în coș alături de ceilalți căței care se agitau și

cățelul pe care îl țineai în brațe, după care te-ai așezat lângă mama și ai așteptat cumpărătorii. Mama ta s-a îngrijit de căței timp de o lună, iar aceștia erau durdulii și sănătoși, blânzi, și nu păreau să le fie frică de oameni. Au început să dea din codițe și să lingă mâinile oamenilor care s-au adunat în jurul coșului să-i vadă. Cățeii mamei s-au vândut mai repede decât ridichile, verzele și fasolea care erau în piață. După ce a vândut și ultimul cățel, mama s-a ridicat și te-a întrebat:

– Ce să-ți cumpăr?

O țineai de mână și te uitai la ea mirată pentru că foarte rar mama ta îți punea o astfel de întrebare.

– Te-am întrebat ce să îți cumpăr.

– O carte!

– O carte?

– Da, o carte!

Mama se comporta ca și cum nu știa ce să facă. S-a uitat la tine, încă stăteai pe jos, și te-a întrebat unde se vând cărți. Ai luat-o în față și ai îndrumat-o pe mama spre librăria care se afla la intrarea în piață. În locul acela se intersectau cinci străzi. Mama nu a intrat în magazin.

– Alege o singură carte, întreabă cât costă după care vino afară și spune-mi, a spus mama.

Chiar și atunci când cumpăra papuci din cauciuc te punea să-i încerci pe toți și întotdeauna reușea să-i scoată la un preț mult mai mic decât cel cerut inițial de către vânzător; însă de data aceasta ți-a spus să alegi o singură carte și nu intenționa să se târguiască pentru ea. Dintr-odată, ți s-a părut că librăria arăta ca o prerie. Habar nu aveai ce carte să alegi. Motivul pentru care ai vrut o carte era din cauză că citeai

Cărțile pe care frații tăi le aduceau acasă de la școală, mama întotdeauna ți le luau înainte de a le termina de citit. Cărțile de la biblioteca școlară erau diferite de cele pe care Hyong-chol le aducea acasă. Erau cărți de genul *Doamna Sa merge în Sud* sau *Biografia lui Shin Yun-bok*. Cartea pe care ai ales-o în timp ce mama te aștepta afară era *Omenesc, prea omenesc*. Mama, care pentru prima dată în viața ei trebuia să plătească pentru o carte care nu era manual, s-a uitat la cartea pe care ai ales-o.

- Este o carte de care ai nevoie?

Ai dat din cap în mod afirmativ fiindu-ți teamă că poate se va răzgândi. De fapt nu aveai nici cea mai vagă idee ce fel de carte ai ales. Scria pe ea că autorul e Nietzsche, dar habar nu aveai cine era. Ai ales-o pentru că ți-a plăcut titlul. Mama ți-a dat bani ca să plătești cartea la prețul ei întreg. În autobuz, ținând acum la piept cartea în locul cățelului, priveai afară pe fereastră. Ai văzut o bătrână care încerca disperată să vândă trecătorilor ultima porție de orez lipicios care îi mai rămăsese în bidon.

* * *

Erați pe cărarea de unde putea fi văzut satul bunicilor când mama ți-a mărturisit că tatăl ei, care umbla din oraș în oraș în căutare de aur și cărbune, s-a întors acasă atunci când ea împlinise deja trei ani. Lucrase pe un șantier unde se construia o nouă stație de tren și a avut un accident. Sătenii care au venit să îi spună bunicii tale despre accident se uitau la mama ta care se juca în curte spunând:

– Copil prostuț, tu râzi, însă tatăl tău a murit.

– Îți amintești ce au spus chiar dacă aveai doar trei ani?

– Da.

Mama ți-a spus că uneori era revoltată pe propria ei mamă, bunica ta.

– Sunt sigură că i-a fost greu să se descurce de una singură deoarece era văduvă, dar trebuia să mă fi trimis la școală. Fratele meu a mers la o școală care era sub administrație japoneză, la fel și sora mea, dar de ce pe mine a trebuit să mă țină acasă? Am trăit în întuneric, fără lumină, toată viața.

În cele din urmă, mama ta a fost de acord să vină cu tine în Seul atâta timp cât îi promiteai să nu-i spui lui Hyong-chol niciun cuvânt. Chiar și atunci când ați plecat împreună de acasă la oraș, îți tot amintea să te ții de promisiune. Ați mers de la un spital la altul să aflați cauza durerilor de cap de care suferea, până când în cele din urmă unul dintre doctori ți-a spus că mama ta a suferit un atac cerebral cu câtva timp în urmă. Un atac cerebral? I-ai spus că așa ceva este imposibil, însă el ți-a arătat o pată pe ecografia cerebrală a mamei și te-a asigurat că este vorba de un atac cerebral.

– Cum e posibil să fi avut un atac cerebral fără să-și fi dat seama?

Doctorul ți-a răspuns că mama ta știa cu siguranță ce i s-a întâmplat. Pentru că se vedea sângele adunat într-un singur loc, cu siguranță simțise șocul. Doctorul a spus că mama ta avea dureri tot timpul. Corpul ei era suferea încontinuu.

– Cum adică avea dureri tot timpul? Mama a fost întotdeauna o femeie sănătoasă.

Doctorul ți-a răspuns:

Nu sunt de aceeași părere.

Te-ai simțit ca și cum un ac pe care îl aveai ascuns în buzunar a sărit de acolo și ți-a străpuns mâna. Doctorul a drenat sângele adunat pe creierul mamei tale. Însă durerile n-au încetat. Mama vorbea cu tine, însă câteva minute mai târziu se ținea de cap ca și cum acesta ar fi fost un borcan gata să se spargă. Trebuia să meargă acasă și să se întindă pe platforma de lemn din șopron.

* * *

Mamă, îți place să stai în bucătărie?

Când i-ai pus întrebarea, nu a înțeles ce vrei să spui.

Îți place să stai în bucătărie? Îți place să gătești?

Mama s-a uitat fix în ochii tăi pentru un moment.

Nu-mi place, dar nici nu-mi displace să stau în bucătărie. Gătesc pentru că trebuie. A trebuit să stau în bucătărie pentru ca voi să aveți ce mânca și să puteți merge la școală. Cum e posibil să faci doar lucrurile care îți plac? Sunt lucruri pe care trebuie să le faci fie că îți place, fie că nu. Ce fel de întrebare e asta?

După asta a mai adăugat:

Dacă faci doar ceea ce îți place, cine va face ceea ce nu-ți place?

- Așadar, ți-a plăcut să stai în bucătărie sau nu?

Mama s-a uitat împrejur, ca și cum era pe punctul de a-ți spune un secret și a șoptit:

- Am spart câteva dintre capacele de la oalele de lut.

- Ai spart capacele oalelor de lut?

- Munca în bucătărie nu se termină niciodată. Cel puțin atunci când lucrezi în agricultură, primăvara

plantezi, iar toamna culegi ceea ce ai semănat. Dacă semeni semințe de spanac, vei avea spanac; dacă plantezi porumb vei avea porumb. Munca în bucătărie nu are început și nu are sfârșit. Mănânci micul dejun, apoi prânzul și în cele din urmă e timpul să cinezi, când se luminează afară e din nou timpul să mănânci micul dejun. Poate că era mai bine dacă aveam garnituri diferite la mesele principale, dar pentru că mereu cultivam aceleași legume, în cele din urmă făceam aceleași garnituri. Dacă faci același lucru din nou și din nou, în cele din urmă te saturi de el. Dacă eram în bucătărie, însă mă simțeam ca și cum aș fi la închisoare, mergeam afară, luam cel mai diform capac de pe o oală de lut și îl izbeam cu toată puterea de perete. Mătușa ta nu știe că făceam acest lucru. Dacă ar fi știut probabil că mă credea nebună pentru că aruncam capacele în felul acela.

Mama ta a spus că la câteva zile după aceea cumpăra un capac nou în locul celui pe care l-a distrus.

– Am risipit niște bani în felul acesta. De fiecare dată când mergeam să cumpăr un capac nou mă simțeam vinovată că trebuie să cheltui banii în felul acesta, însă nu mă puteam opri. Sunetul pe care îl făcea capacul atunci când se spărgea era ca un medicament pentru mine, mă simțeam eliberată.

Mama ta a pus un deget pe buze și a spus:

– Șttt, ca nu cumva să audă cineva. Este pentru prima oară când spun acest lucru cuiva.

Pe fața ei s-a așternut un zâmbet puțin diabolic.

– Dacă nu vrei să gătești, ar trebui să spargi și tu un vas. Chiar dacă te gândești că e o risipă, o să te simți

ușurată. Bineînțeles, din moment ce nu ești încă măritată nu ai cum să ai sentimentul acela apăsător.

Mama a suspinat.

- A fost plăcut când erați voi copii. Cu toate că nu aveam timp nici măcar ca să răsuflu sau să îmi leg prosopul în jurul capului, când vă vedeam pe toți la masă, zdrăngănind lingurile de bolurile cu orez, simțeam că nu mai am nevoie de nimic altceva în lumea aceasta. Erați cu toții așa de nepretențioși. Mâncați cu poftă atunci când făceam o supă simplă din dovlecel și pastă de fasole, iar fețele voastre se luminau atunci când mai găteam uneori la aburi niște pește. Erați pofticioși și mâncați așa de mult încât uneori eram îngrijorată din cauza voastră. Dacă lăsam în bucătărie o oală cu cartofi fierți pentru gustarea voastră de după școală, când mă întorceam acasă oala era deja goală. Erau zile când observam cum dispărea orezul din borcanul din pivniță puțin câte puțin, iar uneori îl găseam gol. Când mergeam în pivniță ca să iau niște orez pentru masa de seară, lingura se lovea de fundul gol al borcanului, mă întristam și mă gândeam: *Ce le voi da mâine dimineață copiilor mei de mâncare?*. În zilele acelea, problema nu era dacă îmi plăcea sau nu să fiu în bucătărie. Dacă puteam să fac o oală mare de orez și una mică de supă, nu mă gândeam la cât de obosită eram. Mă simțeam bine știind că aceste bucate vor fi mâncate de copilașii mei. Acum poate ți-e greu să îți imaginezi asta, dar în zilele acelea eram îngrijorați doar de faptul că am putea rămâne fără mâncare. Toată lumea gândea la fel. Cele mai importante lucruri erau mâncarea și supraviețuirea.

Cu zâmbetul pe buze, mama ți-a spus că acelea au fost cele mai fericite zile din viața ei. Însă durerile de cap i-au șters de pe față acel zâmbet. Migrenele au început încetul cu încetul să-i distrugă sufletul, precum un șoarece de câmp cu dinții ascuțiți.

* * *

Bărbatul pe care l-ai rugat să vă ajute cu tipărirea fluturașilor purta haine vechi de bumbac. Dacă cineva s-ar fi uitat la el și-ar fi putut da seama că hainele pe care le poartă au fost prelucrate cu mare grijă. Chiar dacă știi că dintotdeauna a purtat astfel de haine, nu-ți poți dezlipi ochii de la ele. V-a spus că a auzit deja de dispariția mamei și că va concepe fluturașii pe baza modelului pe care l-ați adus și îi va tipări repede la tipografia cu care lucrează de obicei. Deoarece nu aveați o poză recentă a mamei ați căzut de acord să folosiți poza de familie pe care fratele tău a postat-o pe internet. Bărbatul s-a uitat la fața mamei din poză, zicând:

– Mama voastră e foarte drăguță.

Fără niciun motiv i-ai spus că hainele lui arată bine. A zâmbit la auzul acelor cuvinte.

– Mama mea le-a făcut pentru mine.

– Eu știam că a murit.

– Le-a făcut când încă mai era în viață.

Ți-a spus că a început să poarte haine de bumbac în copilărie din cauza diverselor alergii de care suferea. Dacă hainele pe care le purta erau din alt material, pielea lui se înroșea și avea mâncărimi. A crescut purtând hainele din bumbac făcute de mama lui. În amintirile lui, mama lui cosea neîncetat. Cosea toate articolele de

îmbrăcăminte, de la lenjeria intimă până la șosete. A mai zis că atunci când a deschis dulapul după moartea mamei lui, acesta era plin cu haine din bumbac, destul cât să-l țină o viață întreagă. Hainele pe care le poartă astăzi le-a găsit în acel dulap. Inima te durea doar ascultându-l. Cum arăta mama lui? L-ai întrebat pe cel care-și amintea astfel de draga lui mamă:

Crezi că mama ta a fost fericită?

I-a răspuns politicos deși era evident după expresia feței că i-ai insultat părintele.

Mama mea a fost diferită de femeile din ziua de azi.

2. Îmi pare rău, Hyong-chol

O femeie a luat unul dintre fluturaşii pe care-i ținea în mână și s-a oprit pentru un moment să privească la poza mamei. Stătea sub turnul cu ceas unde mama lui obișnuia să-l aștepte.

După ce a găsit un loc unde să stea în Seul, mama venea să-l viziteze arătând ca o refugiată de război. Cobora pe peronul stației, balansând pe cap pachete cu bunuri, unele erau puse peste umăr, pe altele le ținea în mână, iar pe cele pe care nu mai avea cum altcumva să le care le legase de brâu. Era o minune că încă mai putea să umble. Când venea să-l vadă, mama avea vinete și dovlecei legați de picioare. În buzunare avea ardei încă necopți, castane decojite sau usturoi curățat și înfășurat în ziar. De fiecare dată când mergea s-o întâmpine, mama avea pachete legate de picioare și el se mira cum a fost posibil să aducă totul de una singură. Stătea înconjurată de pachetele aduse, obrajii îi erau roşii, se uita încolo și-ncoace, așteptându-l.

Femeia, ezitând puțin, se apropie de el arătând cu degetul spre imaginea mamei sale, tipărită pe fluturaş și îi spuse:

– Scuzați-mă, dar cred că am văzut-o în fața clădirii din Yongsan 2-dong.

În poza de pe anunțul făcut de sora lui mai mică, mama avea un zâmbet radiant și purta un *hanbok*[1] de culoare albastru pal. Femeia a continuat:

Nu era îmbrăcată așa, însă ochii sunt aceiași, mi l amintesc pentru că arătau loiali, sinceri.

Femeia se uită din nou la ochii mamei din imagine, apoi adăugă:

Avea o tăietură la unul dintre picioare.

I-a spus că mama lui purta sandale din plastic de culoare albastră, iar una dintre sandale o jena lângă degetul mare de la picior și se crease un fel de tăietură roșie pentru că umblase prea mult pe jos. Femeia i-a mai spus că în jurul rănii cu puroi se adunau mușteleiar mama lui le tot alunga cu mâna, enervată. Deși se vedea că tăietura era dureroasă, ea se uita la clădire ca și cum nici n-ar fi simțit durerea. Asta a fost cam acum o săptămână.

- Acum o săptămână?

Neștiind cum să reacționeze la cele spuse de femeie, a continuat să împartă fluturași. Întreaga familie a lipit și distribuit fluturași tipăriți peste tot, începând cu stația de metrou Seul și până la Namyong-dong, de la restaurante și magazine cu haine până la librării și Internet cafe.

Atunci când fluturașii erau rupți pentru că fuseseră lipiți în locuri interzise, ei lipeau alții noi. Nu s-au limitat doar la zona din jurul stației de metrou Seul, ci i-au distribuit și în zona Namdaemun, Chungnim-dong și chiar și în Sodaemun. N-au primit niciun telefon după ce au dat anunț la ziar, însă au primit câteva telefoane de la oamenii care văzuseră

1. Portul tradițional coreean.

fluturașii. Au primit o indicație cum că mama s-ar fi aflat la un anumit restaurant, s-au grăbit să ajungă acolo cât mai repede, însă nu era mama; era o femeie care lucra acolo și care avea o vârstă apropiată de cea a mamei. Unul dintre cei care sunaseră a spus că a invitat-o pe mama la el acasă. Plini de speranță, s-au dus la adresa pe care bărbatul le-a dat-o, însă când au ajuns acolo și-au dat seama că adresa în sine nici măcar nu exista. Altcineva a spus că o va găsi pe mama lor dacă îi plătesc în avans recompensa de cinci milioane de won. După o săptămână până și astfel de telefoane au devenit din ce în ce mai rare. Membrii familiei lui, care fugeau de colo până colo sperând să găsească ceva, se adunau deznădăjduiți în cele din urmă la turnul cu ceas din stația Seul. Atunci când oamenii mototoleau fluturașul de îndată ce îl primeau fără măcar să arunce o privire la el și îl aruncau pe jos, sora lui mai mică, scriitoarea, îl lua de pe jos, îl netezea și îl dădea altei persoane.

Sora lui, care a venit la stația Seul cu o mulțime de fluturași, stătea acum lângă el. Ochii ei uscați se uitau într-ai lui. Îi spuse cele auzite de la femeia de mai devreme și o întrebă:

– Crezi că ar trebui să mergem până la clădirea din Yongsan 2-dong și să ne uităm?

Sora lui l-a întrebat:

– De ce ar merge mama acolo?

Arătând oarecum descurajată, a adăugat:

– Putem să mergem până acolo mai târziu.

Și, adresându-se oamenilor care se atingeau de ei în treacăt, zicea cu voce tare:

E mama noastră, vă rog să vă uitați la fluturaș înainte de a-l arunca, și le înmâna fluturași.

Nimeni n-a recunoscut-o pe sora lui, a cărei poză apărea în rubrica culturală a ziarului atunci când publica o carte nouă. Era mai eficient dacă striga și înmâna fluturași așa cum făcea sora lui. Când le primeau de la ea, oamenii nu aruncau hârtiile de îndată ce le aveau în mână, așa cum făceau cu ale lui. În afară de casele fraților lui, mama nu avea alt loc unde s-ar fi putut duce. În aceasta consta agonia pe care el și frații lui o simțeau. Dacă mama ar fi avut alte locuri unde să meargă și-ar concentra căutările în zona respectivă, dar pentru că nu aveau niciun indiciu erau nevoiți să scotocească întreg orașul ca s-o găsească. Când sora lui l-a întrebat de ce ar merge mama acolo, nu a realizat pe moment că prima lui slujbă când s-a mutat în oraș a fost în clădirea Yongsan 2-dong. Asta s-a întâmplat acum mai bine de treizeci de ani.

Vântul era rece, însă pe fața lui erau broboane de sudoare. Era trecut de cincizeci de ani, director de marketing pentru un dezvoltator de apartamente. Astăzi, îmbătă, nu era zi de lucru, însă dacă mama nu dispărea, acum ar fi fost la o expoziție de case cu vânzare din Songdo. Compania lui încerca să atragă cumpărători pentru ultimele locuri rămase într-un complex de apartamente dintr-o clădire care avea să fie finalizată curând. A lucrat zi și noapte să se asigure de ocuparea tuturor apartamentelor. Pe timp de primăvară a fost însărcinat cu campania publicitară și a selectat o casnică pe post de gazdă a evenimentului și nu un profesionist. În acea perioadă nu ajungea acasă înainte de

miezul nopții, era mereu ocupat cu construcția expoziției și cu atragerea jurnaliștilor de partea lui. Duminicile și le petrecea însoțindu-l pe directorul general sau pe alți directori pe terenurile de golf din Sokcho sau Hoengsong.

– Hyong-chol! Mama a dispărut!

Vocea stridentă a fratelui mai mic care l-a sunat într-o zi de vară i-a creat o ruptură în viața normală de fiecare zi, distrugând totul, de parcă ar fi călcat pe un strat subțire de gheață. Când a auzit că mamá și tatăl lui erau în stație și se pregăteau să ia metroul spre casa fratelui său, dar că trenul a plecat doar cu tata la bord și că mama, rămânând în urmă în stație, nu putea fi găsită, nu i-a trecut prin minte că această situație ar putea duce la dispariția ei. Când fratele lui a spus că va suna la poliție, se întreba dacă nu cumva acesta exagerează. Abia la o săptămână după dispariție a dat anunț la ziar și a început să sune la urgențe. În fiecare seară s-au împărțit în echipe și au mers la adăposturile pentru oamenii străzii, dar n-au obținut niciun rezultat. Mama, care a fost lăsată în stația de metrou Seul, a dispărut fără urmă de parcă ar fi fost doar o născocire dintr-un vis. Voia să-l întrebe pe tata dacă sigur a venit cu ea în Seul. Zece zile au trecut de la dispariția ei, apoi două săptămâni, apoi aproape o lună, el și toată familia lui umblau de colo până colo nemaiștiind încotro s-o apuce. Îi dădu fluturașii surorii lui.

– Mă duc să arunc o privire.

– Mergi în Yongsan?

– Da.

– Ai o presimțire?

– E primul spațiu în care am locuit după ce m-am mutat în Seul.

Îi spuse surorii să-și verifice mobilul des pentru că îi va suna dacă află ceva. În momentul de față, acestea erau cuvinte fără sens. Sora lui, care înainte obișnuia să nu preia apelurile, acum răspundea imediat după numai trei sonerii.

Se îndreptă către șirul de taxiuri. Mama era îngrijorată pentru sora lui, Chi-hon, care avea peste treizeci de ani și încă nu era măritată. Uneori, mama îl suna dimineața devreme neliniștită:

- Hyong-chol! Du-te repede la Chi-hon, nu răspunde la telefon. Nu răspunde și nici nu mă sună, nu l am mai auzit vocea de o lună.

Când încerca s-o liniștească pe mama, spunându-i că probabil scria sau poate că era plecată undeva, mama insista totuși și-l ruga să meargă până la apartamentul surorii lui:

- E singură. Poate e bolnavă sau poate a căzut în baie și nu se poate ridica...

După ce auzea toate ghinioanele care i se puteau întâmpla unei persoane care locuia singură, era convins că acele situații chiar s-ar putea întâmpla cu adevărat. Înainte de lucru sau în pauza de prânz, la insistențele mamei, mergea la Chi-hon, însă mormanul de ziare adunate în fața ușii semnala faptul că sora lui nu era acasă. Aduna ziarele și le arunca la gunoi. Dacă nu vedea ziarele și laptele în fața ușii, știa că sora lui este acasă și suna la sonerie până când își arăta fața neîngrijită, mormăind:

– Acum ce mai e?

Odată, când a sunat la sonerie, și-a făcut apariția un bărbat. Acesta l-a salutat puțin stânjenit. Înainte ca Hyong-chol să îl întrebe cine era, acesta i-a spus:

– Semeni atât de bine cu Chi-hon încât nici nu mai e nevoie să te întreb cine ești.

Bărbatul a spus că a venit să vadă ce se întâmplă pentru că nu mai primise nici o veste de la Chi-hon. După ce Hyong-chol i-a spus mamei că probabil Chi-hon e plecată într-o călătorie sau că era acasă și că totul părea în regulă cu ea, mama ofta spunând:

– Chiar dacă moare n-o să știm de ea.

Apoi întreba:

– Cu ce se ocupă mai exact?

Sora lui scria romane și din cauza aceasta uneori dispărea fără urmă timp de cincisprezece zile, uneori chiar și câte o lună. Când fratele lui a întrebat-o:

– Chiar trebuie să te comporți așa dacă vrei să scrii?, aceasta îi răspundea murmurând:

– Data viitoare o voi suna.

Asta a fost tot. Chiar dacă mama era așa mai tot timpul, prăpastia dintre familie și sora lui se lărgea pe zi ce trecea. După ce Hyong-chol a refuzat de câteva ori rugămințile ei de a verifica dacă totul este în regulă cu Chi-hon, în cele din urmă mama a renunțat să-i mai ceară asta. Doar a spus o dată:

– Presupun că n-ai timp să mă asculți.

Deoarece tăcerea surorii a continuat, și-a dat seama că poate mama a încredințat altcuiva din familie sarcina de a o verifica pe sora lui. După dispariția mamei, sora lui a mormăit:

– Poate că aceasta este pedeapsa mea...

Traficul era aglomerat între stația de metrou Seul și Universitatea de Femei Sookmyung. Privea din mașină la clădirile înalte și cenușii. Se uita cu atenție la oamenii care treceau pe stradă, în cazul în care mama ar fi putut fi unul dintre ei.

– Domnule, ați spus clădirea Yongsan 2-dong, nu-i așa? l-a întrebat șoferul taxiului în timp ce trecea prin fața universității îndreptându-se spre Liceul Yongsan, dar se pare că Hyong-chol nu l-a auzit.

– Domnule?

– Da?

– Ați spus clădirea Yongsan 2-dong, nu-i așa?

– Da.

Când avea douăzeci de ani, mergea pe strada aceasta în fiecare zi, însă priveliștea pe care o vedea acum din mașină îi era străină. Se întrebă dacă mergea în direcția corectă. De fapt, ar fi fost mult mai îngrijorător dacă districtul nu s-ar fi schimbat deloc în ultimii treizeci de ani.

– Probabil că e închis. Astăzi e duminică.

– Cred că ai dreptate.

Șoferul voia să mai adauge ceva, dar Hyong-chol scoase niște fluturași din buzunar și i-i întinse.

– Dacă cumva vezi pe cineva care seamănă cu persoana aceasta, te rog să mă contactezi.

Șoferul se uită la fluturaș.

– Este mama ta?

– Da.

– Ce trist...

Toamna trecută când sora lui l-a sunat să-i spună că mama se comportă ciudat, el n-a avut nicio reacție. Se gândea că la vârsta ei e posibil ca mama să fie bolnavă și să sufere de indispoziție. Sora lui i-a mai spus cu tristețe in glas că e posibil ca mama să fi leșinat din cauza durerilor de cap, dar când a sunat-o el pe mama, aceasta i-a răspuns călduros:

– Hyong-chol!

– S-a întâmplat ceva?

Mama râdea şi îi răspundea:

– Mi-aş dori să se întâmple ceva! Nu te îngrijora pentru noi. Ce ar putea să fie în neregulă cu doi bătrâni ca noi? Aveţi grijă de voi.

– Haideți să ne vizitați în Seul.

– Bine, vom veni! şi schimba subiectul.

Sora lui s-a enervat atât de tare din cauza indiferenței lui încât a dat buzna în biroul lui şi i-a pus în mână ecografia cerebrală a mamei. I-a relatat cele spuse de doctor, cum că mama a suferit un atac cerebral fără ca ea să realizeze. El asculta calm la cele spuse, iar sora lui l-a privit țintă în ochi şi a strigat:

– Hyong-chol! Chiar eşti Yun Hyong-chol?

– Mama mi-a spus că totul e în regulă!

– Ai crezut-o? Astea sunt vorbele mamei tot timpul. E mantra ei. Ştii bine asta. Ştii destul de bine că spune asta doar pentru că se simte vinovată că e o povară pentru tine.

– De ce s-ar simți vinovată?

– De unde să ştiu? Cu ce ai face-o să se simtă vinovată?

– Mama spune acelaşi lucru de ceva vreme. Ştii destul de bine asta.

– Vreau să te întreb de ce mama se simte întotdeauna vinovată când e vorba de tine.

* * *

Cu treizeci de ani în urmă, după ce a trecut cu bine examenul civil de nivelul cinci, primul lui plasament a fost în clădirea Yongsan 2-dong. În timpul liceului,

când n-a reușit la niciuna dintre universitățile din Seul, mamei nu-i venea să creadă. Era o reacție evidentă din partea ei. Încă din primele zile din școala generală și până la terminarea liceului, a fost cel mai bun elev din clasă. Până când a căzut la examenul de admitere în colegiu, indiferent de test, întotdeauna era pe locul întâi. Când a fost în clasa a șasea, a primit cel mai bun punctaj la examenul de admitere la liceu, de aceea nu a trebuit să plătească taxa de școlarizare. Trei ani la rând a fost cel mai bun elev din clasă și pentru asta n-a plătit nici un bănuț pe taxa de școlarizare. A fost admis primul în clasă la liceu.

– Mi-aș dori ca măcar o singură dată să plătesc taxele școlare pentru Hyong-chol al meu, exclama mama cu mândrie.

Mamei îi era greu să înțeleagă cum un elev care a fost mereu primul în clasă n-a trecut examenul de admitere la colegiu. Când a aflat că nici măcar n-a reușit să se califice să susțină examenul, mama era foarte confuză:

– Dacă tu nu-l poți trece, atunci cine poate?

A intenționat ca și în colegiu să fie primul din clasă. Nu era o intenție – era singura lui opțiune. Singura lui șansă de a merge la colegiu era dacă primea bursă, însă pentru că nu a trecut trebuia acum să caute o altă soluție. Nici măcar nu-i trecea prin minte posibilitatea de a da din nou examen în anul următor, așa că și-a dat seama în curând ce are de făcut: a dat două examene pentru serviciul public și le-a trecut pe ambele. A plecat de acasă după ce a primit prima lui însărcinare.

Câteva luni mai târziu, a aflat de existența unui curs de drept care se ținea seara și s-a decis să aplice

pentru el. Avea nevoie însă de diploma de liceu. Dacă scria acasă și le spunea să-i trimită o copie, trebuia să aștepte să sosească de la țară și mai mult ca sigur ar fi ajuns după trecerea termenului de aplicare. I-a scris o scrisoare tatălui lui în care îl ruga să meargă la stația de autobuz cu o copie și să i-o înmâneze unei persoane care urma să plece spre Seul. L-a mai rugat să-l sune la muncă și să îi spună la ce oră va ajunge autobuzul, ca să meargă în stație și să aștepte persoana respectivă. A așteptat și a așteptat, dar n-a primit niciun telefon. Era în miez de noapte și se gândea ce ar putea face în legătură cu cererea care trebuia depusă a doua zi, când deodată cineva a bătut tare în ușa biroului în care stătea pe atunci. Angajații trebuiau să facă de serviciu cu rândul în fiecare seară, dar pentru că el nu avea un loc al lui, s-a căzut de acord ca el să stea în camera de gardă: era la datorie în fiecare seară. Bătaia era din ce în ce mai tare, aproape să dărâme ușa. Când în cele din urmă a deschis-o, un bărbat stătea în întuneric.

– Este mama ta?

Mama lui stătea în spatele bărbatului și tremura de frig. Înainte de a scoate un cuvânt mama lui a vorbit:

– Hyong-chol! Sunt eu, mama!

– Au mai rămas doar șapte minute până la stingere! a spus tânărul uitându-se la ceas.

Apoi, întorcându-se spre mama lui Hyong-chol i-a spus:

– La revedere! după care a dispărut în întuneric să se ia la întrecere cu termenul de stingere impus de guvern.

Tata era plecat de acasă de ceva vreme. Când sora lui Hyong-chol i-a citit mamei scrisoarea de la el, ea a

început să se frământe, apoi a mers la fostul lui liceu, a obținut o copie după diploma de absolvire și s-a urcat în tren. A fost pentru prima dată în viața ei când a mers cu trenul. Tânărul acela a văzut-o pe mama în stația Seul întrebând trecătorii cum poate să ajungă în Yongsan-dong. Auzind-o spunând că trebuie neapărat să îi dea fiului ei ceva în seara asta, s-a simțit obligat s-o ducă până în Yongsan-dong. Mama lui Hyong-chol purta sandale albastre din plastic în toiul iernii. În timpul recoltei din toamnă mama s-a tăiat cu o coasă la picior, chiar lângă degetul mare iar pentru că rana încă nu era vindecată, singura încălțăminte pe care o putea purta erau sandalele albastre din plastic. S-a descălțat și a lăsat sandalele în fața camerei de gardă înainte de a intra.

– Nu știu dacă am ajuns prea târziu sau nu, și i-a înmânat diploma de absolvire.

Mâinile mamei erau înghețate. Apucându-le, și-a jurat că va face aceste mâini și pe această femeie fericite, indiferent ce va trebui să facă, însă din gura lui a ieșit o mustrare, întrebând-o cum a putut să urmeze un străin doar pentru că așa i-a spus acesta? Mama l-a certat și ea:

– Cum poți trăi fără a avea încredere în oameni? Sunt mai mulți oameni buni decât răi, după care a zâmbit cu gura până la urechi, așa cum făcea de obicei.

* * *

Stătea în fața clădirii închise și o studia. Nu era posibil ca mama să fi venit aici. Dacă și-ar fi dat seama cum să ajungă aici, atunci cu siguranță ar fi putut să meargă la casa unuia dintre copiii ei. Femeia care a

spus că a văzut-o pe mama lui aici a spus că și-o amintea datorită ochilor. A spus că mama lui purta sandale albastre din plastic. Sandale albastre din plastic. Își aminti că atunci când mama a dispărut purta sandale bej cu toc jos. Așa i-a spus tata, însă femeia aceea, martora, zicea că una dintre sandale îi făcuse o tăietură la picior mamei pentru că umblase prea mult și mai spunea că sandalele erau albastre. Privi spre clădire apoi se uită pe străzile care duceau la liceul de fete Posong și biserica Eunsong. Oare mai exista camera de gardă în biroul acela?

Au trecut mulți ani de când a dormit lângă mama în camera de gardă, împărțind o pătură. A dormit lângă femeia care, fără a avea măcar un plan, s-a urcat într-un tren cu destinația Seul doar ca să-i aducă fiului ei diploma de absolvire. Trebuie să fi fost pentru ultima oară când a stat întins așa lângă mama lui. În cameră se simțea un curent rece care venea dinspre peretele ce dădea spre stradă.

– Pot să adorm mai repede dacă sunt lângă perete, a spus mama, schimbând locul cu el.

– E curent, a spus el, după care s-a ridicat și a stivuit geanta și cărțile lângă perete pentru a opri curentul să intre în cameră.

A mai pus și hainele pe care le purtase în timpul zilei.

– E bine, i-a spus mama trăgându-l de mână.

– Treci să dormi, mâine trebuie să mergi la muncă.

– Cum ți se pare Seulul, acum că l-ai văzut pentru prima oară? a întrebat-o pe mama în timp ce se uita la tavan.

– Nu e cu nimic ieșit din comun, a spus mama râzând.

S-a întors spre el și a început să vorbească de vremuri de mult apuse.

– Ești întâiul meu născut. Ăsta nu e primul lucru pe care m-ai făcut să-l fac pentru prima dată. Tot ceea ce faci e nou pentru mine. Datorită ție am făcut multe lucruri pentru prima oară. Ești primul care mi-a făcut burta să se mărească și ai fost primul pe care l-am alăptat. Eram de vârsta ta când te-am născut, când ți-am văzut fața roșie, transpirată, ochii închiși... Oamenii spun că atunci când ți se naște primul copil ești plăcut surprinsă și bucuroasă, dar cred că eu eram tristă. Chiar am născut? Ce voi face de acum încolo? Îmi era atât de frică încât la început nici nu ți-am putut atinge degețelele. Îți țineai degețelele strânse în pumn. Dacă îți deschideam pumnii descleștând pe rând câte un deget, zâmbeai. Erau așa de mici încât am crezut că dacă voi continua să le ating s-ar putea să dispară. Nu știam nimic pe atunci. M-am căsătorit la șaptesprezece ani și am rămas însărcinată la nouăsprezece. Mătușa tot îmi spunea că probabil nu voi avea copii niciodată, dar când am aflat că sunt însărcinată, primul lucru la care m-am gândit era că de acum încolo nu mai trebuia să aud astfel de vorbe de la ea, iar acest lucru m-a emoționat mai mult decât orice. Mai târziu, mă bucuram să văd cum pe zi ce trecea degetele tale de la mâini și picioare creșteau. Când eram obosită îți descleștam degetele care erau strânse în pumn. Îți atingeam degetele de la picioare. În timp ce făceam asta mă simțeam revigorată. Când te-am încălțat pentru prima dată am fost foarte emoționată. În momentul în care te îndreptai înspre mine cu pași mici, râdeam foarte tare; nici dacă cineva mi-ar fi așezat în față un morman de

bijuterii din aur și argint tot nu aș fi râs așa cu poftă. Cum crezi că m-am simțit atunci când te-am trimis la școală? Când ți-am prins cu un ac de haină ecusonul cu numele și batista, simțeam că am crescut și eu. Cu ce aș putea să compar faptul că am văzut cum picioarele tale deveneau din ce în ce mai zdravene pe zi ce trecea? În fiecare zi cântam „Crești, crești copilul meu" și într-o zi mi-am dat seama că ești mai înalt decât mine.

Se uita lung la mama, cum ieșeau din gura ei aceste vorbe, ca o spovedanie. S-a întors ca să stea față în față cu el și l-a mângâiat pe păr.

– Cu toate că am spus că sper că vei crește mare și înalt, când ai devenit mai înalt decât mine m-am speriat, deși erai copilul meu.

Hyong-chol își drese gâtul și se întoarse din nou să se uite la tavan încercând să-și ascundă ochii înlăcrimați.

– Spre deosebire de ceilalți copii, ție nu trebuia să-ți spun nimic. Făceai totul de unul singur. Arătai bine și erai bun la învățătură. Sunt atât de mândră și uneori sunt uimită de faptul că ești copilul meu... Dacă nu veneam pentru tine în Seul, când s-ar mai fi ivit ocazia să vin aici?

Și-a propus cu fermitate să câștige bani astfel încât atunci când mama lui va veni din nou în oraș, să poată dormi într-un loc mai călduros. Nu va mai permite ca ea să doarmă în frig. Trecuseră câteva minute. Pe un ton jos, mama a spus:

– Hyong-chol.

A auzit-o, dar era pe jumătate adormit. Mama s-a întins și l-a mângâiat pe cap. S-a ridicat, s-a uitat la el și i-a atins fruntea.

– Îmi pare rău.

Mama și-a tras repede mâna ca să-și șteargă lacrimile, însă acestea căzuseră pe obrazul lui. Când s-a trezit în zori, mama lui deja mătura podeaua biroului. A încercat s-o oprească, dar ea i-a spus:

– Oricum n-am altceva de făcut, așa că nu mă deranjează, și, de parcă ar fi fost pedepsită dacă stătea fără a face nimic, a șters pe jos cu mopul și a lustruit birourile angajaților.

Se vedea cum respira mama greu, iar partea de sus a piciorului, unde avea o umflătură, se atingea de sandaua albastră. În timp ce așteptau să se deschidă restaurantul din apropiere, unde se vindea supă din muguri de fasole, să ia micul dejun, mâinile mamei se mișcară fără încetare până când biroul străluci de curățenie.

* * *

Casa asta mai e încă aici. A făcut ochii mari. În speranța că o va găsi pe mama, mergea pe străduțele înguste unde mașinile erau parcate una lângă cealaltă, ca sardinele într-o cutie. În timp ce apunea soarele, el stătea în fața casei unde cu mai bine de treizeci de ani în urmă a închiriat o cameră. Uimit, se întinse ca să atingă poarta. Țepii în formă de săgeată de pe poartă încă mai erau acolo, la fel cum fuseseră și cu treizeci de ani mai devreme. Femeia care odată l-a iubit și apoi l-a părăsit obișnuia să atârne o plasă cu chifle dulci chinezești într-unul dintre țepi. Toate celelalte case din jur au fost transformate în case moderne sau garsoniere.

A citit anunțul de pe poartă:

100.000 won / lună chiria, cu o garanție de 10 milioane won

150.100 won / lună chiria cu o garanţie de 5 milioane won
Locul are 8 *pyong*[1], chiuvetă, duş în baie
Aproape de Namsan, un loc bun pentru exerciţiu fizic.

Ajungeţi în Kangnam în 20 minute, iar în Chongno în 10 minute.
Dezavantaje: baia e mică (oricum n-o să locuiţi în ea). E probabil destul de greu să găsiţi ceva atât de ieftin în Yongsan. Motivul pentru care mă mut este că mi-am luat maşină şi am nevoie de spaţiu pentru parcare. Vă rog să-mi trimiteţi un SMS sau un e-mail. Închiriez camera ca persoană fizică, să nu mai plătesc onorariu agenţiei imobiliare.

După ce a citit adresa de e-mail și numărul de mobil, a împins încet poarta, care s-a deschis la fel cum o făcuse și cu treizeci de ani mai devreme. Se uită înăuntru. Era o casă în formă de U, la fel ca atunci, iar ușa fiecărei camere dădea înspre curte. Ușa camerei în care a locuit avea lacăt pe ea.

– E cineva acasă? a strigat și două sau trei uși s-au deschis.

Două tinere cu părul scurt și doi băieți de vreo șaptesprezece ani se uitau la el. A intrat în curte.

– Ați văzut-o cumva pe doamna aceasta?

Arătă tinerelor un fluturaș și apoi dădu repede unul și băieților care se pregăteau să închidă ușa. Două fete de vârsta băieților priveau afară. Băieții, crezând că acestea se uită în camera lor, au trântit ușa. Afară

1. Unitate de măsură coreeană pentru suprafață, de aproximativ 3,3 m^2.

arăta exact ca acum treizeci de ani, însă fiecare cameră devenise o garsonieră. Probabil că proprietarii au renovat, conectând bucătăria și camera. A văzut o chiuvetă într-un colț din camera fetelor.

– Nu, au răspuns tinerele și i-au înapoiat fluturașul.

Arătau somnoroase, probabil că mai devreme trăseseră un pui de somn. L-au privit întorcându-se și îndreptându-se spre poartă. Era pe cale să iasă din curte când ușa de la camera băieților s-a deschis și cineva a spus:

– Așteaptă! Cred că am văzut-o pe bunica aceasta acum câteva zile în fața porții.

Când s-a apropiat de cameră, celălalt băiat își scoase capul și spuse:

– Nu, ți-am spus că nu e ea. Doamna din imagine e tânără. Femeia aceea avea riduri, părul nu arăta așa, era o cerșetoare.

– Ochii sunt la fel. Uită-te la ochii ei, erau la fel ca ăștia. Dacă o găsim, chiar o să ne dați cinci milioane de won?

– Vă voi da niște bani chiar dacă n-o găsiți, numai să-mi spuneți ce s-a întâmplat.

I-a rugat pe băieți să iasă afară. Tinerele care mai devreme închiseseră ușa au deschis-o și se uitau și ele afară.

– Femeia despre care am vorbit este de la barul din josul străzii. O țin închisă pentru că suferă de demență, ne pare că a reușit să se strecoare afară și s-a pierdut. Proprietarul barului a venit și a luat-o.

– Nu e femeia aceea. Eu am văzut-o pe femeia asta. Era lovită la picior și avea puroi la el. Alunga muștele...

nu m-am apropiat prea tare de ea pentru că mirosea și era murdară.

Hyong-chol l-a întrebat pe băiat:

– Și? Ai văzut în ce direcție a luat-o?

– Nu. Tot încerca să intre, așa că am trântit ușa.

Nimeni altcineva n-o mai văzuse pe mama. Băiatul îl însoți afară:

– Chiar am văzut-o!

Se uită în josul străzii și îi tăie calea lui Hyong-chol. Hyong-chol îi dădu un cec de o sută de mii de won. Ochii băiatului străluceau. Hyong-chol îi spuse s-o ducă pe femeie la el în cameră dacă o mai vede și să-l contacteze. Băiatul nu asculta foarte atent la ce i se spunea.

– Atunci dacă fac asta îmi veți da cinci milioane de won?

Hyong-chol dădu din cap afirmativ. Băiatul îi ceru câțiva fluturași spunând că-i va lipi la benzinăria unde lucrează cu jumătate de normă. Îi spuse lui Hyong-chol că dacă mama lui este găsită datorită fluturașilor pe care îi pune el, atunci ar trebui să-l recompenseze cu cinci milioane de won pentru că acel lucru a fost posibil datorită lui. Hyong-chol îi spuse că așa va face.

Au dispărut promisiunile pe care le-a făcut pentru mama, care a schimbat locul cu el în noaptea în care au dormit împreună în camera de gardă ca să-l apere de curent.

– Adorm mai repede dacă stau la perete.

Promisiunea pe care a făcut-o că atunci când mama va veni din nou în oraș va dormi într-o cameră călduroasă.

Scoase o țigară din buzunar și o puse în gură. Nu știa sigur când s-a întâmplat, dar emoțiile lui încetaseră să-i mai aparțină numai lui. Și-a văzut de viață și a uitat de mama lui. *Ce făceam în timp ce mama a fost lăsată de una singură în stația de metrou, după ce n-a reușit să se urce odată cu tata în tren?* Privi din nou spre clădire după care se întoarse. *Ce făceam în momentul acela?* Își plecă capul. Cu o zi înainte de dispariția mamei, a ieșit să bea ceva, în oraș, cu colegii de muncă, însă nu i-a mers prea bine. Colegul lui, Kim, care, de obicei era respectuos și politicos, după câteva pahare, a făcut o remarcă subtilă la adresa lui, spunându-i ironic: „deșteptule". La muncă Hyong-chol trebuia să se îngrijească de vinderea apartamentelor în apropiere de Songdo, în Inchon, în timp ce Kim supraveghea vinderea celor din Yongin. Observația lui Kim făcea aluzie la ideea lui Hyong- chol de a oferi bilete la concerte drept cadouri promoționale celor care veneau la expoziția cu vânzare de apartamente. Nu era idea lui, ci a surorii lui, scriitoarea. Când Chi-hon a mers în vizită, soția lui i-a dat un preș pentru baie; făcuse parte din pachetul de cadouri promoționale de la ultima vânzare de apartamente. Sora lui a spus:

- Nu înțeleg de ce companiile cred că femeilor casnice le plac astfel de lucruri.

Se întrebase ce ar fi potrivit pentru un cadou promoțional de data aceasta, așa că a întrebat-o:

- Ei bine, ce crezi că ar fi mai potrivit?

- Nu sunt prea sigură, dar de obicei oamenii uită repede de astfel de obiecte. N-ar fi mai bine dacă le-ați da un stilou sau altceva? Gândește-te puțin. Crezi că soția ta ar fi bucuroasă dacă de ziua ei ar primi obiecte

pentru bucătărie? Probabil că aș fi plăcut surprinsă dacă aș primi o carte sau un bilet la un film și mai mult ca sigur mi-aș aminti ocazia. Dacă ar trebui să fac planuri cum să-l folosesc, cu siguranță mi-aș aminti de unde îl am. Sunt singura care gândește așa?

Sora lui n-a luat prețul cu ea când a plecat. La una dintre întâlnirile din săptămâna care a urmat, cineva a menționat cadourile promoționale. Tuturor le-a plăcut sugestia lui de a oferi un cadou cu nuanță culturală. Un cântăreț care avea mulți fani în rândul celor de vârsta a doua, o coincidență favorabilă, susținea o serie de concerte, așa că Hyong-chol a obținut un teanc de bilete. Un studiu a arătat că oferirea biletelor de concert a îmbunătățit imaginea companiei. Probabil că aceasta nu avea nimic de-a face cu oferirea cadourilor promoționale, însă apartamentele lui din Songdo se vânduseră aproape toate, în timp ce apartamentele lui Kim din Yongin au fost vândute în proporție de șaizeci la sută. Hyong-chol doar a râs și a spus că așa i-a fost norocul atunci când Kim a făcut comentariul respectiv, însă după alte câteva pahare, Kim i-a spus lui Hyong-chol că dacă și-ar fi folosit mintea în altă parte acum probabil că era procuror-șef. Kim știa că Hyong-chol a studiat la un colegiu de drept și că a dat examenul de barou. A continuat cu remarcile ironice insistând asupra faptului că nu înțelegea prin ce mijloace a fost Hyong-chol promovat așa de repede, întrucât nici n-a absolvit Universitatea Yonsei, nici Universitatea Koryo, instituțiile de învățământ de unde proveneau majoritatea oamenilor de bază din companie. În cele din urmă, Hyong-chol a aruncat lichiorul pe care Kim i-l turnase și a plecat. A

doua zi dimineața, când soția lui i-a spus că va trebui s-o viziteze pe fiica lor, Chin, în loc să se ducă la stația de metrou Seul, a decis să meargă el după părinți la gară. Tatăl lui voia să se oprească pe la fiul cel mai tânăr, care se mutase de curând într-un loc nou. Hyong-chol plănuise să meargă după ei la stație, apoi să-i ducă la casa fratelui său, însă pe când era la muncă a început să simtă fiori prin tot corpul și să-l doară capul. Tata l-a asigurat că va găsi și singur drumul... În loc să meargă la Stația Seul, Hyong-chol s-a dus la o saună din apropierea biroului. În timp ce el transpira în sauna pe care o vizita ori de câte ori băuse prea mult cu o seară înainte, tatăl lui se urca în tren fără mama.

* * *

Pe când era doar un băiețandru, Hyong-chol s-a hotărât să devină procuror, ca astfel s-o poată convinge pe mama să se reîntoarcă acasă. Plecase pentru că a fost dezamăgită de tata. Într-o zi de primăvară, când erau înfloriți copacii în tot satul, tata a venit acasă cu o femeie frumoasă, care mirosea plăcut, ca pudra. Când femeia a intrat pe poarta din față, mama a plecat pe cea din spate. Femeia aceea a încercat să-l atragă pe Hyong-chol de partea ei punându-i în fiecare zi în pachetul de prânz câte un ou prăjit. Hyong-chol ieșea val-vârtej din casă ținând în mână recipientul cu prânzul pe care femeia îl înfășura cu grijă într-o pânză, îl punea deasupra pe borcanele cu condimente și, apoi, pleca la școală. Frații lui mai mici, care îl priveau făcând asta, luau pe furiș prânzul pregătit de femeia aceea. Într-o dimineață cețoasă, în timp ce se îndreptau spre școală, și-a adunat toți

frații lângă pârâul care curgea pe lângă cimitir. A săpat o groapă lângă o salcie înflorită și i-a obligat să-și îngroape acolo pachetele. Fratele lui a încercat să fugă cu prânzul, dar Hyong-chol l-a prins și l-a lovit. Surorile lui l-au ascultat și au îngropat mâncarea. A crezut că astfel femeia aceea nu le va mai pregăti pachetele, însă ea s-a dus în oraș și a cumpărat recipiente noi. Nu erau făcute din aluminiu de culoare aurie, ci erau unele speciale care păstrau orezul cald. Uimiți, frații lui le-au atins cu grijă. Când femeia le-a întins prânzurile, frații lui s-au uitat la el. Hyong-chol împingea mâncarea până la marginea prispei și pleca singur spre școală. Frații lui așteptau până când nu se mai vedea, după care se îndreptau singuri spre școală ținând în mâini recipientele cu orez cald. Probabil că după ce a auzit de la cineva că Hyong-chol nu mănâncă prânzurile pregătite de femeia aceea și nici altă mâncare, mama a venit la școală să-l caute. Trecuseră deja zece zile de când venise femeia aceea să locuiască cu ei.

– Mamă!

Băiatului i-au dat lacrimile. Mama l-a dus pe dealul din spatele școlii, i-a ridicat pantalonii pe picior ca să i se vadă gambele, a luat o nuia și a început să-l lovească.

– De ce nu mănânci? Credeai că voi fi fericită știind că tu nu mănânci?

Bătaia primită de la mama era cruntă. Era supărat pentru că frații lui nu îl ascultă, însă acum nu înțelegea de ce îl bate mama. Inima îi era mâhnită. Nu înțelegea de ce era așa de furioasă pe el.

– Ai de gând să-ți iei prânzul cu tine sau nu?

– Nu!

– Neobrăzatule...

Loviturile mamei au devenit din ce în ce mai rapide. Nici măcar o singură dată nu s-a plâns că-l doare, iar în cele din urmă mama a obosit să-l mai lovească. În loc să fugă, a stat nemișcat, tăcut și a suportat loviturile ei.

– Nici acum?

Urmele roșiatice de pe gambe s-au transformat în sânge.

– Nici acum! a zbierat băiatul.

În cele din urmă mama a aruncat nuiaua.

– Doamne, ce copil neascultător ești! Hyong-chol! a spus mama, după care l-a îmbrățișat și a izbucnit în suspine.

Apoi a încercat să-l convingă. Trebuia să mănânce, i-a spus, indiferent cine pregătea mâncarea; era mai puțin tristă dacă știa că el mănâncă bine. Tristețe? A fost pentru prima oară când a auzit-o pe mama rostind cuvântul „tristețe". Nu înțelegea de ce simplul fapt că el mânca bine o făcea pe mama să fie mai puțin tristă. Întrucât mama a plecat din cauza acelei femei, lui i se părea normal ca mama să fie tristă dacă el mânca din bucatele pregătite de acea femeie, însă ea i-a spus exact opusul. Ar fi mai puțin tristă dacă el ar mânca, chiar dacă e mâncare pregătită de altcineva. Nu, bineînțeles că el nu înțelegea logica mamei, dar pentru că nu voia ca ea să fie tristă, i-a spus morocănos:

– Bine, voi mânca.

– Așa te vreau, băiatul meu.

Ochii mamei, care erau plini de lacrimi, s-au luminat odată cu zâmbetul de pe fața ei.

– Promite-mi că te vei întoarce acasă! a insistat băiatul.

Mama a spus șovăind:

– Nu vreau să mă întorc acasă.

– De ce? De ce?

– Nu vreau să-l mai văd pe tatăl tău niciodată.

Lacrimile curgeau pe obrajii băiatului. Mama se comporta ca și cum avea de gând să nu se mai întoarcă niciodată acasă. Poate că de aceea i-a spus că trebuie să mănânce indiferent de cine pregătește mâncarea. Era speriat.

– Mamă, voi face orice. Voi lucra pe ogor și în câmpurile de orez, voi mătura curtea și voi aduce apă. Voi măcina orezul, voi face focul. Voi alunga șoarecii și voi omorî puiul pentru riturile strămoșilor, dar, te rog, întoarce-te acasă!

Când era timpul riturilor strămoșilor, mama trebuia întotdeauna să se roage de tata ori de alt bărbat din casă ca să omoare puiul. Mama, care după o ploaie grea mergea pe câmp ca să proptească vrejii de fasole doborâți sau îl căra pe tata în spate până acasă atunci când acesta băuse prea mult, ori mâna cu nuiaua, înapoi în țarc, porcii care scăpaseră de acolo, mama, care putea face toate aceste lucruri, nu era în stare să omoare un pui. Când Hyong-chol a prins un pește din pârâu, ea nu s-a atins de el până nu a murit. Când cei de la școală le cereau copiilor ca fiecare dintre ei să aducă coada unui șoarece în zilele de prindere a șoarecilor, alte mame îi prindeau, le tăiau cozile, pe care mai apoi le împachetau în hârtie să le ducă la școală. Mama însă se cutremura numai la auzul cerinței. Era o femeie robustă, însă nu avea curajul să omoare un

șoarece. Dacă mergea în hambar după orez și se întâmpla să vadă un șoarece, fugea zbierând cât o ținea gura. Mătușa îi arunca o privire dezaprobatoare și dădea din cap ori de câte ori o vedea pe mama ieșind în grabă din hambăr, înroșită la față. Cu toate că băiatul i-a promis mamei că va omorî puii și va fugări șoarecii, aceasta a refuzat să se întoarcă acasă.

– Voi deveni o persoană importantă! i-a promis Hyong-chol.

– Ce vrei să devii?

– Procuror!

Ochii mamei au strălucit.

– Dacă vrei să devii procuror trebuie să studiezi mult. Cu mult mai mult față de cât studiezi acum. Știu pe cineva care a studiat zi și noapte ca să devina procuror, dar n-a reușit și în cele din urmă a înnebunit.

– Eu voi reuși dacă te întorci acasă.

Mama s-a uitat țintă în ochii lui și i-a spus zâmbind:

– Da, vei putea să îndeplinești acest lucru. Ai fost în stare să spui „ma" înainte de a împlini o sută de zile. Deși nimeni nu te-a învățat cum să citești, ai învățat singur după ce ai început să mergi la școală și ai devenit primul în clasă.

A suspinat adânc.

– De ce am plecat de acasă? Te aveam pe tine acolo, nu m-am gândit la asta. Tu ești acolo.

Mama s-a uitat la gambele lui pătate de sânge, s-a așezat pe vine și i-a spus băiatului să se urce pe spatele ei. S-a uitat la ea. Mama și-a întors capul și i-a spus:

– Urcă! Hai, să mergem acasă.

Așa se face că în acea după-amiază, mama s-a întors acasă. A intrat în bucătărie și a scos-o pe femeia aceea afară, după care a început să gătească. După ce tata și femeia aceea s-au mutat în altă casă la oraș, mama și-a suflecat mânecile, a mers la ei, a luat ceaunul de fiert orezul care era atârnat deasupra vetrei și l-a azvârlit cu putere în pârâu. Mama a devenit mai puternică pentru că voia să-și țină promisiunea pe care i-o făcuse lui Hyong-chol atunci când s-a reîntors acasă. După ce tata și femeia aceea au părăsit orașul pentru că nu mai suportau hărțuirile mamei, ea l-a chemat pe Hyong-chol la ea, s-au așezat genunchi lângă genunchi și au început să discute. Se temea că mama va pleca și ea, însă cu o voce calmă l-a întrebat:

– Cât ai studiat astăzi? După ce mama se uita la testul pe care învățătorul încercuise cu roșu toate răspunsurile corecte, îl îmbrățișa.

– Oh, dragul meu!

În timpul în care tata fusese plecat, mama l-a răsfățat pe băiat. L-a lăsat să se dea cu bicicleta tatei. I-a dat rogojina pe care dormise tata și pătura lui. Îi punea orezul în bolul mare pe care numai tata îl folosea. Pe el îl servea primul cu supă. Dacă frații lui începeau să mănânce, mama îi certa spunându-le:

– Hyong-chol încă n-a luat lingura în mână!

Când vânzătorul de fructe trecea pe uliță cărând o ladă plină cu struguri, îi dădea acestuia la schimb o jumătate de bol de semințe de susan pe care le uscase în curte și păstra strugurii pentru băiat, spunându-le celorlalți copii:

– Aceștia sunt pentru fratele vostru.

De fiecare dată când mama făcea așa ceva, îi reamintea:

- Trebuie să te faci procuror.

A crezut că pentru a o determina pe mama să rămână acasă trebuia să devină procuror. În toamna aceea, fără ajutorul tatei, mama a strâns orezul pe care apoi l-a vânturat și l-a pus la uscat. Când se crăpa de ziuă mama mergea pe câmp, stătea aplecată și tăia tulpinile de orez cu secera, decojea boabele și apoi le întindea la soare să se usuce. Se întorcea acasă după lăsarea întunericului. Dacă Hyong-chol încerca s-o ajute, mama îi spunea:

- Du-te și învață, și îl împingea spre masă.

În duminicile călduroase, după ce terminase deja cu strângerea orezului, mama îi lua pe frații lui cu ea pe câmp ca să scoată cartofi dulci, însă pe el îl înghiontea să meargă la învățat. Se întorceau pe înserat, împingând o roabă plină cu cartofi dulci de culoare roșiatică. Fratele lui a vrut și el să stea acasă și să studieze, însă mama l-a forțat să meargă cu ea la câmp. Era aplecat deasupra fântânii și își scobea murdăria de sub unghii.

- Mamă! Este Hyong-chol chiar atât de important?

- Da! Este foarte important!

Mama l-a lovit ușor peste cap fără a-l băga în seamă.

- Nu ai nevoie de noi?

Obrajii băiatului erau roșii de la aerul rece.

- Nu, nu am nevoie de voi.

- Atunci vom merge să locuim cu tata!

- Poftim?

Mama a vrut să-l lovească din nou peste cap, dar s-a oprit.

- Și tu ești important. Cu toții sunteți. Vino-ncoace, copilul meu special!

Toată lumea a râs. Hyong-chol, care stătea la birou, trăgea cu urechea la familia care era afară lângă fântână și a început să zâmbească și el. Nu se știe exact când a încetat mama să mai încuie poarta din față. La puțin timp după aceea, de fiecare dată când punea orez în boluri pentru cei din familie, a început să pună și în bolul tatei pe care mai apoi îl așeza sub o pătură în partea cea mai călduroasă a casei. În perioada în care tata a fost plecat de acasă Hyong-chol a studiat și mai silitor, iar mama refuza în continuare să-l lase s-o ajute pe câmp. Dacă ceilalți copii lăsau ardei întinși în curte la uscat, însă nu îi adunau când venea ploaia, mama zbiera la ei, dar vorbea mai încet dacă știa că el studiază. În zilele acelea fața mamei arăta mereu obosită și îngrijorată, însă dacă îl auzea citind cu voce tare, pielea din jurul ochilor i se lumina de parcă ar fi fost dată cu pudră. Mama deschidea și închidea ușa camerei lui încet, fără zgomot. Încerca să strecoare pe nesimțite o farfurie cu cartofi dulci fierți sau curmale uscate, după care închidea încet ușa. Într-o noapte de iarnă, când zăpada a fost purtată de vânt până pe prispă, tata a intrat pe poarta descuiată, și-a dres gâtul, și-a dat jos papucii pe care apoi i-a dat puțin de perete să scuture zăpada de pe ei, după care a deschis ușa. Toți dormeau împreună pentru că le era frig. Cu ochii întredeschiși, Hyong-chol s-a uitat la tata cum atingea capul fiecăruia și privea în jos spre ei. A văzut-o pe mama când a pus bolul cu orez pe care îl ținuse la căldură, apoi a adus niște alge de mare care fuseseră prăjite în ulei de perilla, a mai pus pe masă și un bol cu apa de orez fiert, a făcut toate acestea fără a scoate niciun cuvânt, ca și cum tata ar

fi plecat de acasă dimineața și tocmai s-ar fi întors, nu ca și cum ar fi plecat în vară și s-ar fi întors acasă rușinat de-abia acum, în iarna grea.

Când Hyong-chol a absolvit colegiul și a promovat examenul de intrare în compania pentru care lucrează și acum, mama n-a fost prea fericită. Nici măcar n-a zâmbit atunci când vecinii au felicitat-o pentru reușita lui Hyong-chol de a lucra pentru o corporație de frunte. Când a venit acasă aducând cu el cadoul tradițional ce conținea lenjerie de corp pe care o cumpărase din primul lui salariu, mama s-a uitat doar puțin la el, după care și-a descărcat nervii pe el:

– Cum rămâne cu ceea ce ai spus că vei deveni?

I-a răspuns că va lucra din greu la companie timp de doi ani, va face economii după care se va întoarce din nou la școală.

* * *

Acum reflecta asupra acestui lucru. Când mama era mai tânără, prezența ei a fost cea care l-a ajutat mereu să-și construiască un caracter de bărbat, de ființă umană.

* * *

Doar după ce mama a adus-o în oraș pe sora lui care terminase gimnaziul ca să stea cu el, doar atunci ea a început să-i spună că-i pare rău pentru felul în care s-a comportat. Avea douăzeci și patru de ani când a adus-o mama pe sora lui. Era înainte ca el să fi reușit să pună ceva bani deoparte, înainte de a da din nou examenul pentru barou. Mama stătea cu capul plecat.

– Pentru că e fată trebuie să învețe mai mult. Într-un fel sau altul trebuie s-o ajuți să meargă la școală aici. Nu vreau să aibă aceeași soartă ca mine.

S-au întâlnit în fața ceasului cu turn din stația Seul.

Înainte de a se despărți, mama a propus să mănânce niște supă și orez. Mama alegea carnea de vită din supa ei și o punea în lingura lui. Deși i-a spus mamei că nu poate s-o mănânce pe toată, ea continua să transfere carnea din bolul ei într-al lui. Cu toate că a fost ideea ei de a mânca împreună, ea n-a înghițit nici măcar o îmbucătură.

– Nu-ți este foame? a întrebat-o el.

– Mănânc și eu, spunea ea continuând să pună carnea în bolul lui.

– Dar tu... ce vei face de acum încolo?

– E vina mea. Îmi pare rău Hyong-chol, spuse mama punând lingura jos.

Mama era în stația Seul și se pregătea să se urce în tren, mâinile ei aspre, unghiile tăiate scurt, erau îndesate în buzunare, iar ochii ei erau plini de lacrimi. În momentul acela a avut impresia că ochii mamei seamănă cu cei ai unei văcuțe, sinceri și blânzi.

* * *

A sunat-o pe sora lui care încă se mai afla în stația Seul. Ziua era pe sfârșite. Sora lui n-a zis nimic când i-a auzit vocea. Aștepta să vorbească el primul. Pe fluturași erau trecute numerele de telefon ale tuturor din familie, însă sora lui a primit cele mai multe apeluri. Majoritatea erau apeluri false. Cineva a spus:

– Doamna e cu mine acum.

După ce bărbatul i-a explicat pe îndelete unde să meargă, ea s-a urcat repede într-un taxi care a lăsat-o

lângă o punte, însă când a ajuns acolo a găsit un tânăr care sforăia, nu era nicio femeie, iar bărbatul era atât de beat încât nici nu și-ar fi dat seama dacă cineva încerca să-l ridice pe sus și să-l care.

– Nu e aici, i-a spus Hyong-chol surorii lui.

Un oftat greu s-a auzit la celălalt capăt al firului.

– Vei sta în continuare la stație? a întrebat-o.

– Voi mai sta puțin... Mai am niște fluturași.

– Vin și eu. După ce ajung mergem să mâncăm.

– Nu mi-e foame.

– Atunci mergem să bem ceva.

– Să bem? l-a întrebat.

– Am primit un telefon de la un farmacist de la Farmacia Sobu, din fața Pieței Sobu din Yokchon-dong. Mi-a zis că a văzut un fluturaș pe care l-a dus fiul lui acasă. Crede că a văzut pe cineva care semăna cu mama la stația Yokchon-dong acum două zile, însă femeia aceea purta sandale albastre din plastic. Probabil că umblase foarte mult pentru că avea o rană cu puroi la unul dintre picioare, era infectată până la degete. I-a pus niște medicament pe rană.

Sandale albastre? Scăpă telefonul din mână.

– Frate!

A pus din nou telefonul la ureche.

– Mă voi duce acolo chiar acum. Vrei să vii cu mine?

– Mergi în Yokchon-dong? Te referi la Piața Sobu lângă care am locuit mai demult?

– Da.

– Bine.

Nu voia să meargă acasă. Nu avea nimic special să-i spună surorii lui. Când a sunat-o se gândea doar că nu

vrea să meargă acasă. Dar Yokchon-dong? A făcut semn unui taxi să oprească. Nu înțelegea. Câteva persoane au sunat să le spună că au văzut o femeie care semăna cu mama și care purta sandale albastre din plastic. Ciudat este că locurile în care aceștia au văzut-o erau cartierele în care locuise el în trecut. Kaebong-dong, Taerim-dong, Oksu-dong, lângă complexul de apartamente Naksan din Tongsung-dong, Suyo-dong, Singil-dong, Chongnung-dong. Dacă mergea acolo, oamenii îi spuneau că o văzuseră cu trei zile mai înainte, uneori chiar cu o săptămână. Cineva a spus că o văzuse chiar cu o lună înainte ca ea să fi fost dată dispărută. De fiecare dată când primea o informație nouă, mergea la locul respectiv singur, cu unul dintre frați sau cu tata. Deși cu toții au spus că au văzut-o, n-au găsit pe nimeni care să spună despre sandalele albastre din plastic. După ce îi asculta, nu putea să facă nimic altceva decât să lipească fluturași pe stâlpii din cartierul respectiv, pe copacii din parc sau în cabina telefonică. Când trecea pe lângă locurile unde avusese domiciliul înainte, se oprea și se uita la ele; acum alte persoane locuiau acolo. Indiferent unde locuise, mama n-a mers niciodată singură în vizită la el. Unul dintre membrii familiei mergea întotdeauna după ea la stația Seul sau la autogară. Când era în Seul, mama nu se ducea niciodată singură nicăieri, aștepta până când cineva venea după ea ca s-o ducă la următoarea destinație. Dacă mergea la fratele lui, el venea după ea; dacă mergea la sora lui, aceasta venea după ea. Niciunul n-a spus-o cu voce tare, însă cu timpul el și familia au început să creadă că mama nu e în stare să meargă nicăieri de una singură prin oraș. De fiecare dată când

venea în Seul, mama era mereu însoțită de unul din membrii familiei. Numai după ce a dat anunț la ziar și a tipărit fluturașii și-a dat seama că a locuit în douăsprezece cartiere diferite. Se îndreptă de spate și se uită în sus. Yokchon-dŏng, după câte își amintea, era cartierul în care și-a permis să-și cumpere prima casă.

– Va fi Festivalul de Toamnă peste câteva zile...

Erau în taxi și se îndreptau spre Yokchon-dong, sora lui era nervoasă și își freca unghiile cu mâna. Și el se gândea la același lucru. Această sărbătoare ținea câteva zile. Mass-media a anunțat că anul acesta, mai mult ca niciodată, oamenii merg peste hotare în vacanțe. Până acum doi ani cei care alegeau să meargă peste hotare în timpul acestei sărbători erau criticați de ceilalți, însă acum toți spuneau cu voce tare: „Strămoșilor, ne vom întoarce!" după care mergeau la aeroport. Când oamenii țineau riturile de comemorare a strămoșilor în casele de vacanță pe care le împărțeau cu alții, erau îngrijorați dacă spiritele străbunilor vor reuși sau nu să-i găsească, însă mai nou toată lumea se urca în avion și pleca. De dimineață, în timp ce soția lui citea ziarul, i-a spus:

– Scrie aici că mai mult de un milion de oameni pleacă în vacanță anul acesta, de parcă era o noutate.

– Oamenii au bani, i-a răspuns el.

Soția lui a murmurat:

– Cei care nu pleacă nu sunt prea deștepți.

Tata doar îi privea. Soția lui Hyong-chol a continuat:

– Deoarece prietenii lor pleacă în străinătate în timpul sărbătorii, copiii au spus că și ei ar dori să meargă undeva.

I-a aruncat o privire furioasă soției și i-a spus:

– Doar știi că în ziua de azi copiii sunt sensibili la astfel de lucruri.

Tata s-a ridicat de la masă și a mers în camera lui.

– Ai înnebunit? Cum poți să vorbești despre așa ceva acum? i-a spus el furios.

Soția i-a răspuns:

– Am spus doar ce au zis copiii; am spus cumva că aș vrea să merg eu? Nu am nici măcar dreptul să împărtășesc ceea ce au spus copiii? Este așa de enervant! Ar trebui să trăiesc fără să scot nici un cuvânt?

S-a ridicat de la masă și a plecat.

– N-ar trebui să ținem riturile strămoșilor? l-a întrebat Chi-hon.

– De când ai început să te gândești la riturile strămoșilor? Niciodată n-ai venit acasă în timpul vacanței, iar acum te gândești la Festivalul de Toamnă?

– Am greșit. Nu trebuia să mă comport așa.

Se uita la sora lui care nu-și mai freca unghiile, acum avea mâinile băgate în buzunare. Încă mai avea obiceiul acela. Pe timpul când a locuit în Seul împreună cu fratele și sora lui, trebuiau să doarmă cu toții în aceeași cameră, sora lui dormea lângă perete, el era în mijloc, iar fratele lui dormea lângă celălalt perete. În fiecare noapte era lovit peste față de către fratele lui, se trezea doar ca să descopere că peste fața lui erau mâinile fratelui lui. Îi muta mâinile încetișor și când era pe punctul de a adormi din nou, sora lui îl pleznea cu mâna peste piept. Erau obișnuiți să doarmă așa de acasă. Dormeau cu toții într-o cameră mare, și se rostogoleau dintr-o parte în alta după pofta inimii. Într-o noapte a strigat tare când a fost lovit cu pumnul în ochi; sora și fratele lui s-au trezit!

– Hei! Tu!

Sora lui și-a dat seama, în sfârșit, de problemă și a băgat repede mâinile în buzunarele pantalonilor de bumbac pe care îi purta când dormea; se frământa nervoasă.

– Dacă o țineți tot așa vă trimit acasă!

A doua zi dimineața sora lui și-a luat toate lucrurile și s-a întors înapoi acasă. Mama a adus-o imediat înapoi la Seul și i-a spus să se pună în genunchi și să-și ceară iertare de la el. Fata era însă încăpățânată și refuza să se miște.

– Cere-i iertare! i-a spus mama, însă ea nu se clintea.

Sora lui era foarte blândă, însă dacă îi intra ceva în cap, nimeni n-o mai putea convinge să facă altfel. Mai demult, când era în școala generală, a obligat-o, împotriva voinței ei, să-i spele tenișii. De obicei îi spăla fără a obiecta, însă în ziua aceea s-a supărat așa de tare încât i-a luat tenișii care, deși murdari, erau aproape noi, și i-a aruncat pe pârâu în jos. Băiatul a fugit în josul pârâului să prindă tenișii care pluteau pe apă. După o vreme, întâmplarea aceea a devenit o amintire împărtășită de toți frații, însă în ziua aceea Hyong-chol s-a întors acasă cu un sigur tenis, care devenise verde din cauza mâlului și a algelor care se lipiseră de el. A pârât-o mamei pe sora lui. Chiar și atunci când mama a luat în mână vătraiul cerându-i fetei să-i spună de unde a învățat un astfel de comportament, ea nu scotea niciun cuvânt. În schimb fata s-a supărat pe mama.

– I-am spus că nu vreau să-i spăl! I-am spus asta! De acum încolo nu voi face nimic din ceea ce nu vreau!

Acum se aflau în camera mică din Seul, iar mama i-a ordonat fetei încăpățânate să-și ceară iertare.

– Ți-am spus să-i ceri iertare. Fratele tău este părintele tău, aici. Dacă nu renunți la obiceiul de a-ți aduna lucrurile și a pleca de fiecare dată când te ceartă fratele tău, vei regreta acest lucru toată viața. Dacă, după ce te căsătorești, ceva nu merge așa cum ai plănuit, ce vei face? Îți vei aduna lucrurile și vei pleca?

Cu cât îi spunea mama să-și ceară iertare, cu atât își adâncea fata mai mult mâinile în buzunare. Întristată, mama a suspinat.

– Copilul ăsta nu mă ascultă deloc. Mă ignoră pentru că n-am nimic și pentru că sunt neșcolită.

Numai după ce lamentarea mamei s-a transformat în lacrimi, sora lui a vorbit.

– Nu e adevărat, mamă!

Pentru că voia ca mama să se oprească din plâns, fata a continuat:

– Îi voi cere iertare, îi voi spune că-mi pare rău.

Și-a scos mâinile din buzunare și a cerut iertare. De atunci înainte, sora lui a dormit cu mâinile în buzunare și, de fiecare dată când ridica el vocea, ea le îndesa în buzunare. După ce a dispărut mama, dacă cineva făcea vreo remarcă, chiar și una lipsită de importanță, sora lui încăpățânată recunoștea supusă:

– Am greșit, n-ar fi trebuit să procedez așa.

– Cine va spăla geamurile de acasă? L-a întrebat Chi-hon.

– Despre ce vorbești?

– Când mergeam acasă, în această perioadă a anului, mama era ocupată cu spălatul geamurilor.

– Geamurile?

– Bineînțeles. Mereu spunea, „Cum putem să avem geamurile murdare în timpul Festivalului de Toamnă când toate rudele vin la noi?".

Prin fața ochilor i-au trecut numeroasele geamuri de la casa de la țară. Casa a fost reconstruită acum câțiva ani și fiecare cameră avea ferestre, mai ales camera de zi, spre deosebire de vechea casă unde era doar un singur gemuleț în ușă.

– Când i-am sugerat că ar trebui să plătească pe cineva să spele geamurile mi-a spus: „Cine ar veni în văgăuna asta de la țară ca să facă așa ceva?".

Sora lui a suspinat, a întins mâna spre geamul taxiului și a început să-l frece. A continuat să vorbească:

– Când eram mici și se apropia perioada aceasta din an, dădea jos toate ușile. Îți mai amintești?

– Da.

– Chiar îți amintești?

– Am spus că da!

– Mincinosule.

– Ce te face să crezi că te mint? Îmi amintesc. Obișnuia să lipească frunze de arțar pe uși cu toate că mătușa i-a îngreunat situația.

– Chiar îți amintești. Îți mai aduci de aminte când mergeam la mătușa să luăm frunze de arțar?

– Îmi amintesc.

Înainte de reconstrucția casei, în perioada Festivalului de Toamnă, într-una din zilele însorite, mama dădea jos toate ușile de la casă. Le freca cu apă și le lăsa la uscat în soare, făcea o pastă pe care o dădea cu pensula peste hârtia aproape translucidă de dud. De

fiecare dată când Hyong-chol vedea ușile luate din ușori, uscându-se la soare, rezemate de peretele casei știa că se apropie Festivalul de Toamnă. De ce n-o ajuta nimeni pe mama să lipească hârtie nouă pe uși deși erau așa de mulți bărbați în familie? Sora lui se prostea băgându-și degetul în găleata cu pastă și apoi se învârtea roată. Mama punea repede cu pensula pasta pe hârtie de parcă ar fi fost o expertă care picta cu cerneală un tablou tradițional cu orhidee; tot de una singură lipea cu mișcări sigure hârtia de tocul curățat al ușii. Mama se îndeletnicea cu treburi pe care acum nici prin cap nu i-ar mai trece să le facă, cu toate că acum este mult mai în vârstă, însă atunci lucra cu iuțeală și cu ușurință. Ținând pensula într-o mână, îi porunci surorii lui care se juca cu pasta sau lui care tocmai o întrebase cu ce îi poate fi de folos, să meargă și să adune frunze de arțar coreean. Deși aveau mute feluri de copaci în ograda lor, curmali, pruni, soc, jujube, mama voia în mod special frunze de arțar, pe care nu îl aveau acasă. Odată, ca să-i aducă mamei frunze de arțar, a plecat de acasă, trecând pe lângă aleile din sat, pe lângă pârâu, a mers tot înainte pe strada nouă până ce a ajuns la casa mătușii. În timp ce aduna frunzele, mătușa a spus indignată:

– Ce vei face cu ele? Te-a rugat mama ta să i le duci? Ce e absurditatea asta? Dacă în timpul iernii te uiți la o ușă pe care sunt lipite frunze de arțar ți se face și mai frig. Și acum tot așa face, deși i-am spus să se oprească?

Când băiatul se întorcea acasă cu două mâini de frunze, mama le alegea și le punea pe cele mai frumoase de-o parte și de alta a ușii lângă clanță, iar apoi

lipea hârtie de dud peste ele. Frunzele erau folosite pentru decorarea locului unde erau lipite mai multe straturi de hârtie, acolo unde oamenii atingeau cel mai des când închideau și deschideau ușa. În comparație cu celelalte uși, pe a lui mama a pus cu trei frunze mai mult, formând cu cele cinci frunze o floare, pe care a apăsat-o cu grijă cu palma.

– Îți place? l-a întrebat mama.

Modelul se asemăna cu palma unui copil care și-a deschis mâna. Indiferent de ce spunea mătușa, în ochii lui arăta frumos. Când i-a spus mamei că-i plăcea cum arată, pe fața ei a apărut un zâmbet luminos. Mamei îi displăcea să aștepte sărbătorile cu găuri în ușile uzate din cauză că toată vara au fost deschise și închise, de aceea pentru ea înlocuirea hârtiei cu una nouă dădea startul începutului de toamnă și al Festivalului de Toamnă. Probabil că voia să protejeze familia de vremea rece care urma atunci când vântul sufla mai tare la sfârșit de vară.

* * *

Fără să-și dea seama, băgă mâinile în buzunar, la fel ca sora lui. Frunzele de arțar lipite pe ușă au rezistat chiar și după ce a trecut Festivalul de Toamnă. Au rămas lipite acolo pe timp de iarnă, când ningea și era frig; au rămas lipite până când alte frunze noi au înmugurit pe copaci în primăvară. Dispariția mamei l-a făcut să-și reamintească lucruri de mult uitate, amintiri precum cea cu frunzele de arțar.

Yokchon-dong nu mai e vechiul Yokchon-dong pe care și-l amintea el.

Când și-a cumpărat prima casă aici, cartierul era o zonă cu multe străduțe și case, însă acum totul s-a transformat în zgârie-nori, blocuri și magazine cu haine. El și sora lui au mers înainte și înapoi de două ori, prin spatele și prin fața blocurilor, însă n-au reușit să găsească Piața Sobu, care pe vremuri se afla în centrul cartierului Yokchon-dong. În cele din urmă au întrebat un elev care trecea pe acolo și s-a dovedit că piața se afla în direcția opusă față de unde se aflau ei. În locul cabinei telefonice pe lângă care treceau în fiecare zi, acum se afla un supermarket. Nu a reușit să localizeze vechea mercerie unde soția lui a luat ore de croșetat pentru că voia să facă haine fetiței lor nou-născute.

– Frate, cred că e acolo!

După câte își aducea el bine aminte, Piața Sobu se afla lângă o stradă principală, însă acum era înconjurată de bulevarde noi și nu putea să vadă bine indicatoarele.

– A spus că e în fața pieței.

Sora lui fugi spre intrarea pieței, apoi se întoarse și se uită atentă la magazine.

– E acolo!

Se uită în direcția în care arăta sora lui și văzu o reclamă pe care scria „Farmacia Sobu". Era îngrămădită între un magazin cu sandwich-uri și un Internet cafe. Farmacistul, în vârstă de vreo cincizeci de ani, cu ochelari, s-a uitat atent la ei când au intrat în farmacie. Chi-hon l-a întrebat:

– Dumneavoastră ne-ați sunat după ce v-a arătat fiul dumneavoastră un fluturaș?

– Da! Cum se face că mama voastră a dispărut?

Aceasta era cea mai jenantă și mai frecventă întrebare, pe care toți o puneau, de când dispăruse mama. Întotdeauna este pusă cu amestec de curiozitate și prejudecată. La început le explicau oamenilor în detaliu: „Păi, mama era în stația de metrou Seul..." însă acum răspundeau foarte sec: „S-a întâmplat pur și simplu." după care pe fața lor se așternea supărarea. Doar în felul acesta reușeau să scape de întrebările oamenilor.

– Suferă de demență?

Sora lui nu a spus nimic, așa că el a negat acest fapt.

– Cum e posibil să vă comportați așa dacă încercați s-o găsiți? A trecut ceva vreme de când v-am sunat.

Farmacistul i-a întrebat cu mustrare, ca și cum ar fi putut să-și găsească mama dacă veneau mai devreme. Arătându-i un fluturaș, Chi-hon l-a întrebat pe farmacist:

– Când ați văzut-o? Femeia pe care ați văzut-o arăta ca mama noastră?

Farmacistul le-a spus că a văzut-o în urmă cu șase zile. Locuiește la etajul trei al clădirii, a coborât în zori ca să deschidă grilajul farmaciei și a văzut-o pe femeie dormind lângă gunoiul din fața magazinului de alături. Le mai spuse că purta sandale albastre din plastic. Pentru că umblase pe jos foarte mult, rana de la picior era atât de adâncă încât aproape că i se vedea osul. Infecția era așa de avansată încât nu se mai putea face nimic.

– Poate pentru că sunt farmacist, nu am putut s-o las așa, mai ales după ce am văzut tăietura de la picior. M-am gândit că cel puțin aș putea să-i dezinfectez rana, așa că am mers în farmacie și am luat niște dezinfectant și discuri de bumbac și am început să-i curăț

tăietura. S-a trezit și, cu toate că un străin îi atingea piciorul, stătea nemișcată, nu se clintea din loc. Când ai o astfel de rană e normal să zbieri dacă este tratată, însă ea n-a avut nicio reacție. Infecția era așa de acută, încât puroiul se tot prelingea din rană și mirosea groaznic. Nici nu mai știu de câte ori am dezinfectat rana. După aceea am pus niște alifie și un plasture, însă n-a fost destul de mare ca să-i acopere rana, așa că a trebuit să-i bandajez piciorul. M-am gândit că astfel tăietura i-ar fi protejată, așa că am lăsat-o acolo și am mers înăuntru să sun la poliție, iar când m-am întors, câteva clipe mai târziu, s-o întreb dacă are vreo rudă pe care s-o anunț, mânca *sushi*[1] din gunoi. Cred că îi era foarte foame. I-am spus că-i voi da ceva de mâncare crezând că va arunca *sushi*-ul din mână, însă a continuat să-l mănânce, i l-am smuls din mână și l-am azvârlit. Deși nu i-a dat drumul când am încercat să i-l iau din mână, n-a avut nicio reacție când l-am aruncat. Am rugat-o să vină în magazin cu mine, însă ea nu se clintea, stătea nemișcată de parcă n-ar fi înțeles ce spuneam. Este surdă cumva?

Sora n-a zis nimic, iar el a negat.

– Am întrebat-o, „Unde locuiești? Este cineva care ar putea să vină după tine? Dacă îmi dai un număr de telefon îi voi suna pentru tine." Stătea nemișcată, doar clipea. N-am putut să fac nimic, m-am dus înăuntru să telefonez la poliție, dar când m-am întors dispăruse. Mi s-a părut foarte ciudat. Am lipsit doar câteva minute, însă ea nu mai era acolo.

Chi-hon a vorbit.

---

1. Fel de mâncare japonez, preparat din orez cu oțet și diverse feluri de carne și legume.

– Când a dispărut, mama nu purta sandale albastre din plastic, ci unele de culoare bej. Sunteţi sigur că erau sandale albastre din plastic?

– Da. Purta o cămaşă albastru deschis, iar pe deasupra avea o bluză care nu era nici albă, nici bej; era atât de murdară încât n-aş putea să vă spun cu exactitate ce culoare era. Fusta părea să fi fost albă la un moment dat, însă acum era atât de murdară încât aproape devenise bej. Era o fustă plisată. Avea gambele însângerate. Erau... erau aşa din cauza muşcăturilor de ţânţar.

Cu excepţia sandalelor albastre din plastic, aceea era ţinuta purtată de mama în ziua în care a dispărut.

– În poza asta, mama poartă un *hanbok*, coafura e diferită. Este foarte aranjată aici, dar nu arăta aşa atunci când a dispărut. Ce vă face să credeţi că femeia pe care aţi văzut-o este mama noastră?

Sora lui spera din tot sufletul ca femeia descrisă de farmacist să nu fie mama ei; femeia văzută de el era într-o stare deplorabilă.

– Este aceeaşi femeie. Ochii sunt aceiaşi. Când am fost mai tânăr am păzit vacile; ochii lor erau ca aceştia, sinceri şi blânzi. Aş recunoaşte-o chiar dacă ar arăta diferit, pentru că ochii sunt aceiaşi.

Chi-hon s-a prăbuşit pe scaun.

– A venit poliţia când i-aţi sunat?

– I-am sunat imediat după aceea şi le-am zis că nu mai e nevoie să vină. După cum v-am spus mai devreme, femeia dispăruse.

El şi sora lui au ieşit din farmacie, s-au despărţit căzând de acord să se întâlnească în două ore în parcul din faţa unui complex de apartamente. Vântul se înteţise. Căuta pe străzile slab luminate din jurul noilor

apartamente construite în locul caselor care se aflaseră acolo în perioada în care el a locuit în zona respectivă. Sora lui căuta în jurul Pieței Sobu, unde încă mai rămăseseră până în ziua de azi câteva alei mai vechi. Pentru că farmacistul a menționat că femeia pe care o văzuse mânca *sushi* din gunoi, Hyong-chol s-a uitat cu mai multă atenție pe lângă containerele cu gunoaie de lângă blocuri. S-a uitat și pe lângă containerele de reciclare. Se întreba unde este casa în care locuise acum mulți ani. Era penultima casă de pe cea mai lungă alee din cartier. Sora lui stătea jos pe banca de lemn de la locul de joacă și-l aștepta. Când l-a văzut apropiindu-se cu pași înceți și cu umerii lăsați, s-a ridicat de pe bancă. Pentru că se lăsase noaptea, nu era niciun copil la locul de joacă, doar niște oameni mai în vârstă care ieșiseră să ia o gură de aer.

Oare mama a încercat să găsească casa în care a locuit el mai demult? Când a venit pentru prima oară în vizită, mama a coborât din tren ținând în mână un ceainic din nichel de mărimea unei oale. Era plin cu terci din fasole roșie. Pe atunci nu avea mașină iar când i-a luat ceainicul din mână s-a răstit la ea:

– De ce ai adus după tine chestia asta grea?

Mama doar îi zâmbea. După ce au cotit și au ajuns pe aleea unde locuia el, mama a arătat către o casă și a întrebat:

– Asta este?

Când a împins ușor poarta, mama părea așa de emoționată de parcă ar fi fost o fată care plecase într-o călătorie pentru prima dată în viața ei.

– Vai! Aveți și curte! Și un curmal și, ce e asta? E viță de vie?

De îndată ce a intrat în casă, mama a pus niște terci într-un bol și a început să stropească cu el peste tot.

– Așa îndepărtezi ghinionul dintr-un loc.

Soția lui, care pentru prima oară în viața ei era proprietara unei case la oraș, a deschis ușa uneia dintre cele trei camere, și a spus emoționată:

– Mamă aici este camera dumneavoastră! Ori de câte ori veniți în Seul puteți sta aici confortabil.

Mama s-a uitat înăuntru și a exclamat, cu o oarecare tristețe în glas:

– Am camera mea!

În noaptea aceea, după miezul nopții a auzit un zgomot în curte și s-a uitat pe fereastră. Mama stătea sub curmal și se uita la cer. A deschis fereastra și a chemat-o:

– Vino în casă și du-te să dormi.

Mama l-a întrebat:

– De ce nu dormi?

Și de parcă ar fi fost pentru prima dată când îi rostea numele, a șoptit:

– Hyong-chol, hai afară.

Când a ajuns lângă ea, mama a scos din buzunar un plic și i l-a pus în mână:

– Singurul lucru care îți mai lipsește acum este o plăcuță de identificare pe poartă. Folosește banii ăștia ca să cumperi una.

Hyong-chol ținea plicul gros cu bani în mână și se uita la mama.

– Îmi pare rău că n-am fost eu cea care să-ți fi cumpărat casa asta, i-a spus mama.

Puțin mai târziu, când s-a crăpat de ziuă, după ce a mers la baie, a deschis încet ușa de la camera mamei.

Chi-hon și mama erau cufundate în somn, dormind una lângă cealaltă. Mama parcă zâmbea în somn; ca de obicei, brațul surorii lui era întins. Din noaptea în care mama a venit pentru prima dată în Seul și a dormit cu el în camera de gardă și până în ziua în care a venit să vadă casa cea nouă, mama nu a dormit niciodată într-un loc confortabil atunci când venea în vizită. De obicei el și frații lui o întâlneau pe mama atunci când venea în Seul cu autobuzul special ca să participe la nunta vreunei rude. Mama căra mereu câte ceva greu. Înainte ca măcar nunta să se fi terminat, mama îi lua pe el și pe frații lui și mergea în grabă în camera închiriată unde locuiau. Își dădea jos ținuta pe care o purtase la nuntă; mâncarea împachetată în ziare, în frunze de bostan sau pusă în cutii de plastic cădea din legăturile cu care erau prinse de corpul ei. În mai puțin de un minut mama se schimba într-o cămașă și o pereche de pantaloni cu modele florale, care numai cu câteva clipe mai înainte fuseseră îndesate pe fundul vreunei sacoșe. Mama lua garniturile de mâncare care erau împachetate în ziare, frunze de bostan sau erau în cutii de plastic și le punea pe farfurii luate din dulap, apoi își scutura mâinile și în grabă lua hainele de pe pat și le spăla. A făcut *kimchi* din varza pe care o adusese, a frecat oala care era neagră de la focul cu cărbuni, a lustruit plita portabilă până a strălucit. A îmbrăcat din nou păturile care se uscaseră afară la soare, a pregătit cina făcând orez și supă din pastă de fasole. Pe masă se afla din abundență carne de vită pregătită la aburi, anșoa puțin prăjite și *kimchi* din frunze de susan pe care l-a adus de acasă. Când el și frații lui luau câte o lingură de orez,

mama punea pe lingura fiecăruia câte o bucățică de carne de vită. Au stăruit să mănânce ceva, însă mama a insistat că nu-i era foame. După ce au terminat de mâncat, mama a făcut curat apoi a umplut ligheanul de sub robinet cu apă. Cumpărase un pepene verde pe care îl punea în ligheanul de sub robinet să-l păstreze rece, se schimba în grabă în costumul cu care fusese îmbrăcată mai devreme, era singurul pe care îl avea, și pe care îl purta numai la nunți, după care le spunea:

– Duceți-mă la gară.

Vremea era deja târzie.

– Mamă, stai aici în seara asta și du-te mâine dimineață acasă, îi spuneau copiii.

Însă ea le răspundea:

– Trebuie să plec, am multă treabă mâine.

Singura muncă pe care mama o avea de făcut era să lucreze pe ogor sau în câmpurile de orez, nu era ceva urgent, putea să mai aștepte încă o zi. Cu toate acestea mama se întorcea întotdeauna acasă în aceeași zi în care venea în Seul. Însă adevăratul motiv pentru care mama spunea: „Trebuie să plec. Am multă treabă mâine." era acela că el și frații lui locuiau într-o cameră atât de mică încât nici nu se puteau învârti și dormeau ghemuiți unul într-altul. De fiecare dată când trebuia s-o ducă pe mama la stația de tren Seul, pe ea care acum pleca cu mâinile goale, Hyong-chol își făcea noi promisiuni: *Voi munci din greu și mă voi muta într-un loc cu două camere. Voi închiria o casă. Voi cumpăra o casă în oraș. Doar așa va fi suficient loc pentru ca această biată femeie să doarmă confortabil.* A cumpărat și el un bilet care îi permitea s-o însoțească pe mama până pe peron, așa cum făcea de fiecare dată

când ea trebuia să ia trenul de noapte. Îi găsea un loc liber în tren și apoi îi înmâna o pungă plină cu gustări, poate lapte cu banane sau mandarine.

– Ai grijă să nu adormi și să nu uiți să cobori în stația Chongup.

Mama, uneori cu tristețe în voce, îi ordona:

– Aici în oraș tu ești mamă și tată pentru frații tăi.

Avea cu puțin peste douăzeci de ani, stătea în picioare și își freca mâinile una de cealaltă. Mama se ridica de pe scaun și îi îndrepta umerii.

– Fratele cel mai mare trebuie să aibă demnitate. Trebuie să fie un exemplu pentru ceilalți. Dacă fratele mai mare calcă strâmb, frații mai mici îi vor urma exemplul.

Când trenul era pe punctul de a pleca, cu lacrimi în ochi mama îi spunea:

– Îmi pare rău, Hyong-chol.

Ajungea în stația Chongup pe la miezul nopții, iar primul autobuz era la șase dimineața. Cobora din tren și mergea pe jos până acasă.

* * *

– Mi-aș fi dorit să fi avut mai mulți fluturași cu noi pe care să-i lipim aici, a spus Hyong-chol strângându-și haina mai tare în jurul lui să se apere de vântul rece.

– Voi veni mâine cu mai mulți fluturași, îl asigură Chi-hon, adâncindu-și mâinile mai tare în buzunare.

Mâine va trebui să-i însoțească pe asistenții directorului executiv să vadă prototipul apartamentului din Hongchon. Nu se poate scuza de la atribuția aceasta.

– S-o rog pe soția mea să vină cu tine?

– Las-o să se odihnească. În plus are grijă și de tata.

– Poți să-i spui mezinei să vină. Sau să-i spun lui să vină?

– Lui Yu-bin? După ce o voi găsi pe mama mă voi căsători cu el. Mama și-a dorit întotdeauna să mă mărit.

– Dacă ar fi fost așa de ușor să te hotărăști în privința asta, ai fi fost de mult măritată.

– După dispariția mamei mi-am dat seama că orice are un răspuns. Puteam să fac tot ceea ce voia ea să fac, dar nu mi se părea așa de important. Nu știu de ce o călcam pe nervi cu astfel de lucruri. Nu voi mai lua avionul, nu voi mai călători.

O bătu pe umăr pe sora lui și suspină. Mamei nu-i plăcea când lua Chi-hon avionul și pleca din țară. Era de părere că dacă era pe timp de război nu prea aveai de ales, însă acum nu era cazul, așa că ținea morțiș că nu te poți juca așa cu soarta după bunul tău plac. Când plângerile mamei legate de avioane deveneau mai dese, sora lui zbura cu avionul fără știrea ei. Fie că era pentru afaceri sau din plăcere, dacă era nevoită să ia avionul, nu îi spunea mamei.

– Trandafirii de la casa aceea erau așa de frumoși, îi spuse sora lui.

Se uită spre ea deși era întuneric. Și el tocmai se gândise la trandafirii aceia. În prima primăvară după ce s-au mutat în casă nouă, când a venit în vizită, mama a sugerat că ar fi o idee bună să cumpere niște trandafiri. Trandafiri? După ce mama a terminat de vorbit, el a întrebat-o, doar ca să se asigure că nu a înțeles greșit:

– Ai spus cumva trandafiri?

– Trandafiri roșii. De ce? Nu avem de unde să cumpărăm?

– Ba da, avem.

A dus-o pe mama în Kupabal, într-un loc unde puieții erau înșirați de-a lungul străzilor.

– Cred că este cea mai frumoasă floare, a spus mama cumpărând mult mai multe tufe de trandafiri decât s-ar fi așteptat el.

În după-amiaza aceleiași zile, mama a făcut câteva gropi pe lângă gardul casei lui și a plantat trandafirii. Niciodată n-a văzut-o pe mama sădind ceva din plăcerea de a avea la ce să se uite.

Întotdeauna sădea plante pe care mai apoi trebuia să le culeagă și care puteau să fie consumate, precum fasole, cartofi sau răsaduri de varză, ridichi sau ardei. Uitându-se la figura ei concentrată, se întreba dacă nu cumva îi planta prea aproape de perete. Mama s-a uitat spre el apoi i-a spus:

– În felul acesta, cei care vor trece pe stradă îi vor putea admira și ei.

Trandafirii au înflorit în fiecare primăvară. Așa cum sperase mama, când trandafirii erau înfloriți, oamenii care treceau pe lângă casa lor se opreau pentru câteva momente să-i miroasă. După ce ploua, peste tot rămâneau presărate petale roșii de trandafiri, chiar și de cealaltă parte a zidului.

El și sora lui erau acum în barul din incinta supermarketului din Yokchon-dong și, în loc de mâncare, ea băuse două beri. Scoase din geantă un carneţel, îl deschise la o anumită pagină și apoi îl împinse spre el. Era roșie la față din cauza alcoolului pe care îl consumase pe stomacul gol. Înclină puțin carneţelul spre lumină și începu să citească. Spre deosebire de personalitatea ei emotivă și imaginativă, scrisul ei era concis.

Vreau să citesc copiilor care nu pot să vadă. Vreau să învăț limba chineză.

Dacă voi câștiga mulți bani vreau să cumpăr un mic teatru.

Vreau să merg la Polul Sud.

Vreau să merg într-un pelerinaj în Santiago.

Dedesubt mai erau scrise încă treizeci de propoziții care începeau cu „Vreau".

– Ce e asta?

– Anul trecut, în ajunul Anului Nou, am scris ce altceva aș vrea să fac în viață în afară de a scrie cărți. Am scris lista doar așa. Sunt lucruri pe care aș vrea să le fac în următorii zece ani, însă n-am plănuit nicio activitate pe care aș vrea s-o fac împreună cu mama. În momentul când am scris lista aceea, nu mi-a trecut prin minte acest lucru. Acum când mă uit la ea după ce mama a dispărut...

Hyong-chol s-a îmbătat. A coborât din lift și a sunat la sonerie. Niciun răspuns. A scos cheile din buzunar, și clătinându-se dintr-o parte-n alta, a reușit în cele din urmă să descuie ușa. După ce s-a despărțit de sora lui, a mers singur în alte două baruri. De fiecare dată când apărea în fața lui imaginea femeii care purta sandale albastre din plastic, femeie care fi putut fi mama lui, care umblase atât de mult pe jos încât sandalele i-au făcut o rană la picior până aproape de os, când se gândea la ea, mai dădea un pahar pe gât. În camera de zi era liniște, iar lumina era aprinsă. Statuia Fecioarei Maria pe care mama o adusese se uita țintă la el. Cu pași întortocheați, s-a îndreptat spre dormitor, dar s-a oprit și a deschis încet ușa de la camera fetiței, unde dormea și tatăl lui. Tata dormea întins pe o parte,

pe o rogojină lângă patul fetei. S-a îndreptat încet spre tata și i-a tras pe umeri pătura pe care o dăduse la o parte în somn, apoi s-a întors și a ieșit încet din cameră. S-a dus în bucătărie, și-a turnat un pahar de apă din cana care se afla pe masă și s-a uitat de jur împrejur în timp ce bea. Nu s-a schimbat nimic. Sunetul scos de frigider era același, la fel și chiuveta plină cu vasele pe care soția lui nu le-a spălat; mereu amână spălatul vaselor. Și-a aplecat fruntea, a intrat în dormitor și s-a uitat la soția lui. Lănțișorul de la gâtul ei strălucea. A prins de un capăt plapuma și a dat-o brusc la o parte. Soția lui s-a ridicat frecându-se la ochi.

– Ai ajuns demult?

Suspină la asprimea lui, care oarecum conținea o mustrare tăcută: „Cum poți să dormi?". De când dispăruse mama lui, a început să-și descarce nervii pe toată lumea.

Când ajungea acasă era și mai nervos. Când fratele lui l-a sunat să-l întrebe cum merg căutările, i-a răspuns la câteva întrebări după care a răbufnit:

– N-ai nimic de spus? Ce naiba faci?

Când tata i-a spus că se va întoarce acasă pentru că nu are nimic de făcut în Seul, a început să zbiere:

– Ce vei face la țară de unul singur?

Dimineața pleca la muncă fără a arunca măcar o privire la micul dejun pregătit de soția lui.

– Ai băut? îl întrebă soția, smulgându-i din mână plapuma pe care acum o netezea cu mâinile.

– Cum e posibil să dormi?

De data aceasta spuse aceste cuvinte cu voce tare. Ea își netezi cămașa de noapte.

– Te-am întrebat cum poți să dormi.

Soția lui zbieră și ea la rândul ei.

– Ce ai vrea să fac altceva?

– E numai vina ta, bombăni el, deși știa că nu e adevărat.

– De ce e vina mea?

– Trebuia să mergi după ei la stație.

– Ți-am spus că trebuia să merg să-i duc niște mâncare lui Chin.

– De ce a trebuit să mergi tocmai atunci? Părinții mei veneau de la țară ca să le serbăm ziua de naștere.

– Tata a zis că se poate descurca și singur. Nu suntem singurele rude pe care le au în oraș. Oricum în ziua aceea voiau să meargă la fratele tău. Surorile tale locuiesc și ele în oraș. Nu e obligatoriu ca părinții tăi să stea la noi ori de câte ori vin în oraș și nu scrie nicăieri că eu trebuia să merg după ei la stație. N-am mai văzut-o pe Chin de două săptămâni, nu avea nimic de mâncare. Cum puteam să nu mă duc la ea? Și eu sunt obosită, cu toate câte le am pe cap și mai trebuie să am grijă și de Chin. Învață pentru examen. Ai idee cât de important este acest examen pentru ea?

– Cât timp vei continua să duci mâncare unei persoane mature care nici măcar nu se sinchisește să treacă pe acasă știind că bunica ei a dispărut?

– Ce ar putea să facă chiar dacă ar veni? I-am spus să nu vină. Am căutat-o pe mama ta peste tot. Ce putem face noi dacă nici poliția n-a fost în stare să dea de ea? Ar trebui să mergem din casă în casă, să sunăm la sonerie și să întrebăm: „Nu cumva mama noastră este aici?“? Ce ar putea să facă Chin dacă nici adulții n-au reușit să facă nimic? Elevul trebuie să meargă la

școală. Ne oprim cu toții din ceea ce facem doar pentru că mama nu mai e aici?

– A dispărut, nu „nu mai e aici".

– Ce-ai vrea să fac? Până și tu mergi în continuare la muncă.

– Ce ai spus?

Luă o bâtă de golf din colțul camerei și era pe punctul de a o azvârli spre ea.

– Hyong-chol!

Tatăl lui stătea în ușă. Hyong-chol lăsă jos bâta de golf. Tata a venit la Seul să-și serbeze ziua de naștere ca să fie mai convenabil pentru copiii lui. Dacă îi țineau ziua tatei, așa cum plănuiseră dinainte, mama le spunea: „E ca și cum ați serba și ziua mea." Erau la restaurantul unde soția lui Hyong-chol rezervase o masă cu câteva săptămâni mai înainte, iar masa era încărcată cu mâncare tradițională coreeană. Din cauza dispariției mamei, ziua tatei trecuse fără să fi fost serbată, iar mătușa s-a ocupat de riturile din vară de comemorare a strămoșilor. Îl urmă pe tata afară din cameră.

–E vina mea, a spus tata îndreptându-se spre camera nepoatei lui.

Hyong-chol nu a scos niciun cuvânt.

– Nu vă certați. Știu cum te simți. Mama ta a dus o viață grea după ce m-a întâlnit pe mine. Este o persoană puternică. Sunt sigur că este în viață. Dacă trăiește vom primi veşti despre ea.

Hyong-chol era tăcut în continuare.

– Vreau să merg la casa mea.

Tata s-a uitat la el pentru câteva momente apoi a intrat în cameră. Uitându-se la ușa închisă, Hyong-chol își mușcă buza, și simțea cum fierbințeala din pieptul

lui se intensifică. S-a frecat pe piept. Era pe punctul de a-și freca fața cu mâinile așa cum îi era obiceiul, însă s-a oprit. Putea să simtă mângâierea duioasă a mamei. Mamei nu-i plăcea când își freca mâinile una de alta sau stătea cocoșat. Dacă se întâmpla să fie în fața ei când făcea așa, îi îndrepta numaidecât spatele și mâinile. Mama îl plesnea peste spate, spunându-i: „Un bărbat trebuie să stea drept, cu demnitate." N-a ajuns niciodată procuror. Mama îi spunea întotdeauna că acela era visul lui, însă ea nu-și dădea seama că de fapt era și al ei. Pentru el era doar o dorință din tinerețe care nu s-a împlinit; n-a înțeles că de fapt dezamăgise așteptările mamei. În cele din urmă, și-a dat seama că mama lui a trăit toată viața crezând că ea a fost cea care l-a împiedicat să-și îndeplinească visul. Îmi pare rău, mamă, că nu mi-am ținut promisiunea. În sufletul lui s-a aprins dorința fierbinte de a nu face nimic altceva decât să o caute pe mama până o va găsi, însă deja pierduse această șansă.

Se prăbuși în genunchi pe podeaua din cameră.

3. Am sosit

O tânără pândea din spatele porții închise de culoare albastră.

– Cine ești?

Tânăra s-a întors spre tine când ai tușit puțin. Avea fruntea netedă și părul prins într-o coadă la spate, iar ochii îi străluceau de încântare.

– Buna ziua! a spus ea.

În timp ce te uitai la ea, tânăra zâmbea.

– Aici este casa mătușii Park So-nyo?

Casa era goală de mai multă vreme, iar plăcuța de nume de pe poartă avea doar numele tău scris pe ea. „Park So-nyo". De mult n-ai mai auzit pe cineva spunându-i soției tale mătușă, nu bunică.

– Cu ce te pot ajuta?

– Mătușa nu e acasă? Tăceai.

– Chiar a dispărut?

Priveai lung spre tânăra femeie.

– Cine ești?

– Ah, sunt Hong Tae-hee de la Casa Speranței din cartierul Namsan.

Hong Tae-hee? Casa Speranței?

– E un orfelinat. Eram îngrijorată pentru că nu mai trecuse de mult pe la noi și am văzut acest anunț din ziar.

Anunțul pe care îl arăta tânăra era cel dat de fiul tău.

– Am trecut pe aici de câteva ori întrebându-mă oare ce s-a întâmplat, dar întotdeauna poarta era închisă. Am crezut că și astăzi voi pleca fără niciun rezultat. Voiam să știu ce s-a întâmplat. Trebuia să-i citesc o carte...

Ai dat la o parte piatra din fața porții, ai luat cheia ascunsă și ai descuiat. Împingând poarta casei care era goală de multă vreme, te uitai înăuntru cu un sentiment de speranță. Dar era liniște.

Ai lăsat-o pe Hong Tae-hee să intre în casă. *Trebuia să-i citească o carte? Soției mele?*

N-ai auzit-o niciodată pe soția ta vorbind despre Casa Speranței sau Hong Tae-hee.

– A plecat de acasă?

– Nu. S-a pierdut.

– Poftim?

– S-a pierdut în Seul...

– Nu se poate!

Era foarte uimită. Femeia ți-a spus că de mai bine de zece ani, soția ta venea la Casa Speranței unde le făcea baie copiilor, spăla hainele și avea grijă de grădină.

– Soția mea?

Hong Tae-hee a spus că soția ta este foarte respectată și dona lunar Casei Speranței suma de patru sute cincizeci de mii de won.

Patru sute cincizeci de mii de won în fiecare lună?

Suma totală trimisă lunar soției tale de către copii era de șase sute de mii de won. Copiii credeau că suma asta era suficientă să se întrețină doi oameni de la țară.

Nu era o sumă mică. La început soția ta împărțea banii cu tine, dar la un moment dat a spus că-i va păstra ea pe toți. Te întrebai de unde a apărut brusc această lăcomie de a păstra toți banii, dar ea ți-a spus că nu e treaba ta cum îi folosește. A mai adăugat că, deoarece ea a fost cea care avut grijă de copii, are tot dreptul să păstreze banii. Se pare că s-a gândit mult timp la acest lucru. Altfel nu ar fi spus: „Cred că am dreptul să-i păstrez". Nu te așteptai ca soția ta să rostească astfel de cuvinte. Parcă era replică dintr-o telenovelă. Părea că ar fi exersat de una singură, timp de mai multe zile cum să spună această frază.

Cu ceva timp în urmă soția ta a vrut să treacă trei *majigi*[1] de pământ de pe numele tău pe al ei. Ai întrebat-o de ce vrea să facă asta, iar răspunsul ei a fost:

– Viața mea e zadarnică. Acum că toți copiii și-au croit drumul lor în viață, simt că nu mai sunt folositoare.

Totul s-a întâmplat din cauză că în mai, de Ziua Părinților, nu a sunat-o niciun copil. Atunci s-a dus la o librărie din oraș și a cumpărat două garoafe care aveau o panglică pe care scria: „Mulțumesc pentru că mi-ai dat viață și m-ai crescut". Te-a văzut stând lângă strada principală și ți-a spus să mergeți acasă. Ai urmat-o acasă. Te-a chemat în cameră, a încuiat ușa și a prins cu un ac de siguranță garoafa de haina ta.

– Ce va spune lumea dacă ne vede fără garoafă prinsă pe haină, mai ales că toată lumea știe câți copii avem? De aceea le-am cumpărat.

---

1. Unitate de mărime coreeană pentru suprafață, egală cu aproximativ 330 m^2.

Soția ta și-a prins și ea o floare de haină. Pentru ca floarea să arate bine prinsă de haină, a aranjat-o de mai multe ori. Tu ți-ai dat floarea jos din piept de îndată ce ai ieșit pe ușă, dar ea a umblat toată ziua cu floarea prinsă de haină. A doua zi s-a îmbolnăvit rău. După ce, timp de câteva nopți n-a putut dormi, s-a ridicat dintr-o dată și te-a rugat să treci trei *majigi* de pământ pe numele ei. Tu i-ai explicat că tot pământul tău îi aparține și ei. I-ai spus că dacă treci numai trei *majigi* de pământ pe numele de Park So-nyo ar însemna că restul pământului este al tău, cu dezamăgire în glas, soția ta ți-a dat dreptate. A fost foarte fermă atunci când a spus că vrea ea toți banii trimiși de copii. N-ai vrut să te împotrivești dorinței ei, din cauză că nu voiai să aveți o ceartă puternică. Ai fost de acord cu o singură condiție: ea putea să păstreze toți banii primiți de la copii, însă nu avea voie să mai ceară alții de la tine. A acceptat. Se părea că nu-și cumpăra haine, nici nu-i folosea pentru alte scopuri, însă când te-ai uitat la contul bancar, ai observat că în fiecare lună pe aceeași dată era extrasă din cont suma de patru sute cincizeci de mii de won. Dacă banii întârziau să intre în cont, o suna pe Chi-hon, care era responsabilă cu adunarea banilor de la restul fraților ei, și îi reamintea să trimită banii. Acest lucru ți s-a părut foarte ciudat la soția ta. N-ai întrebat-o ce face cu banii pentru că i-ai promis că nu vei face acest lucru, te-ai gândit că poate depune cei patru sute cincizeci de mii de won într-un cont de economii. Te-ai gândit la asta pentru că soția ta spunea că viața ei este zadarnică. Ai căutat peste tot cecul de la contul de economii, dar nu ai reușit să-l găsești. Dacă Hong Tae-hee

are dreptate, asta însemna că soția ta dona în fiecare lună Casei Speranței din cartierul Namsan suma de patru sute cincizeci de mii de won din cei șase sute de mii de won primiți de la copiii voștri. Te simțeai ca și cum ai fost lovit de un ciocan.

Hong Tae-hee ți-a spus că de fapt copiii de la orfelinat sunt cei care o așteaptă cu drag. Este un copil care se cheamă Kyun, soția ta era ca o mamă pentru el. Băiatul a devenit foarte supărat pentru că soția ta a încetat să mai vină la orfelinat. A fost abandonat când nici măcar nu împlinise șase luni, nu avea nume, dar soția ta l-a botezat Kyun.

– Ai spus cumva Kyun?

– Da, așa am spus. Kyun va începe clasa a șaptea anul viitor, iar soția ta i-a promis că-i va cumpăra un ghiozdan și uniformă.

Kyun. Ai simțit un fior pe șira spinării. Fără a scoate niciun cuvânt, ascultai în continuare povestea ei. Nu-ți venea să crezi că soția ta mergea la orfelinat de mai bine de zece ani fără știrea ta. Te întrebai dacă soția ta care s-a pierdut e aceeași persoană despre care vorbește Hong Tae-hee. Când a început să meargă la Casa Speranței? De ce nu ți-a spus niciodată nimic? Ai privit la poza soției tale din ziar și după aceea te-ai dus în cameră. Ai scos o poză de-a soției tale din albumul îndesat într-unul dintre sertare. Soția și fiica ta se aflau pe faleza mării, își țineau strâns hainele pe lângă corp pentru că vântul bătea puternic. I-ai arătat această poză lui Hong Tae-hee și ai întrebat:

– Asta e femeia de care vorbești?

– Da, e mătușa! a spus tânăra cu vocea veselă ca și cum soția ta ar fi în fața ei.

– Ce ai vrut să spui prin faptul că trebuia să-i citești o carte soției mele?

– A depus o muncă grea la Casa Speranței. În mod special îi plăcea să facă baie copiilor. Era atât de eficientă încât după vizitele ei orfelinatul era curat lună. Am întrebat-o cum o pot răsplăti pentru munca depusă, însă a zis că nu este nevoie, dar într-o zi a venit cu o carte și m-a rugat să-i citesc în fiecare zi câte o oră. Îi plăcea cartea aceea foarte mult, dar din cauză că nu mai vedea așa de bine, îi era greu să citească.

Tăceai.

– Aceasta este cartea despre care vorbesc.

Te-ai uitat la cartea pe care a scos-o din geantă Hong Tae-hee. Era cartea fiicei tale.

– Autoarea este de pe aici. Am auzit că a mers la școala primară și generală aici, poate de aceea îi plăcea mătușii această carte. Și ultima carte pe care i-am citit-o a fost scrisă tot de aceeași autoare.

Ai luat cartea fiicei tale, cu titlul *Pentru împlinirea dragostei*.

Așadar soția ta a vrut să citească cartea fiicei tale. Nu ți-a spus niciodată. Nu te-ai gândit niciodată să-i citești cărțile scrise de fiica voastră. Oare cine din familie mai știe că soția ta nu poate citi? Ți-ai amintit că s-a simțit rănită atunci când ai aflat că nu știe să citească. A crezut că tot ceea ce ai făcut se datora faptului că o credeai inferioară pentru că era incultă. Ai plecat de acasă când erai mai tânăr, zbierai la ea, îi răspundeai aspru: „Nu e treaba ta!". Nu acesta era adevăratul motiv pentru care te comportai așa, însă cu cât încercai să negi mai mult acest fapt cu atât devenea mai adevărat. Te întrebai dacă, inconștient, chiar o credeai inferioară, așa cum pretindea.

Nu aveai nici cea mai mică idee că o persoană străină îi citea soției tale una dintre cărțile scrise de fiica ta. Soția ta trebuie să fi încercat din greu să ascundă acestei străine faptul că nu știa să citească.

Ea, care voia așa de mult să citească romanul fiicei tale, nu putea să-i spună acestei tinere că autoarea era copilul ei, dând în schimb vina pe vederea proastă. Ochii au început să te usture. Cum s-a putut abține să nu-i împărtășească acestei femei faptul că scriitoarea e fiica ei?

– E o persoană rea.

– Poftim? Hong Tae-hee s-a uitat la tine cu ochi mirați.

– Dacă a vrut atât de mult să citească cartea trebuia să-mi fi spus mie.

Cu mâinile uscate și aspre, ți-ai frecat fața. Dacă soția ta te-ar fi rugat să-i citești cartea, ai fi făcut-o? Înainte de dispariția ei, ai trăit fără să te gândești la ea. Singurele momente în care îți aminteai de ea erau atunci când aveai nevoie de ceva ori o învinuiai sau o ignorai. Obiceiurile proaste continuă toată viața. Cu alții vorbeai politicos însă cu soția ta erai ursuz. Câteodată chiar o înjurai. Te purtai de parcă ai fi învățat dintr-o carte că nu trebuie să te comporți frumos cu soția. Și așa ai făcut.

– Am ajuns, ai mormăit în casa goală după plecarea lui Hong Tae-hee.

* * *

Când erai tânăr, după ce te-ai căsătorit, chiar și după ce ai devenit tată, singura ta dorință era să

pleci din această casă. Disperarea pe care ai simțit-o atunci când ți-ai dat seama că-ți vei petrece tot restul vieții în această casă, că ești prins în acest sat mohorât din sudul țării – locul tău de naștere –, când ți-ai dat seama de toate acestea, ai plecat de acasă fără niciun cuvânt și ai cutreierat țara. În ziua ceremoniei pentru strămoși te întorceai acasă ca și cum acest lucru era scris în codul tău genetic, însă plecai din nou și te întorceai numai atunci când te îmbolnăveai. Într-o zi, după ce te-ai vindecat, ai învățat să mergi cu motocicleta. Ai plecat din nou de acasă, iar în spatele tău pe motocicletă era o fată străină. A fost un timp când nu credeai că te vei mai întoarce. Ai vrut să uiți de acest loc și ai vrut să îți refaci viața în altă parte, dar n-ai rezistat mai mult de trei anotimpuri.

Când lucrurile străine ți-au devenit obișnuite, ceea ce soția ta creștea sau cultiva a trecut prin fața ochilor tăi: căței, găini, cartofi care ieșeau în continuare din pământ... și copiii.

Înainte de a o pierde pe soția ta la stația de metrou Seul, pentru tine ea era doar mama lui Hyong-chol. Înainte să ajungi în situația în care se putea să n-o mai vezi, pentru tine mama lui Hyong-chol era un copac statornic care nu se clintea decât dacă era scos din rădăcini sau tăiat. Abia după dispariția mamei copiilor tăi, ți-ai dat seama de fapt că persoana în cauză era soția ta. Femeia de care ai uitat de mai bine de cincizeci de ani, a prins acum viață în inima ta. Numai după ce s-a pierdut, ființa ei a devenit palpabilă pentru tine ca și cum ai fi putut să o atingi.

* * *

Abia acum ți-ai dat seama în ce stare se afla soția ta în ultimii doi-trei ani. Uneori se afla în situația în care nu-și putea aminti nimic. Câteodată se așeza pe o stradă foarte cunoscută din sat. Cu o privire pierdută se uita la borcanele și oalele care erau atât de familiare, dar totuși parcă se întreba: „Pentru ce sunt astea?". În toată casa erau fire de păr căzute, nu mai înțelegea serialul pe care îl urmărea în fiecare zi, a uitat cântecul pe care obișnuia să-l cânte de zeci de ani, cel care începe cu: „Dacă mă întrebați ce este dragostea...". Se întâmpla să nu-și amintească cine erai și poate nu știa nici cine era ea.

Dar nu se întâmpla întotdeauna așa.

Își amintea un detaliu mic dintr-o întâmplare de mult uitată. Într-o zi a povestit cum ai pus tu odată niște bani într-un ziar pe care l-ai pus deasupra tocului ușii. Deși nu ți-a menționat acest lucru înainte, voia ca tu să știi că-ți era foarte recunoscătoare pentru acești bani. A zis că, dacă nu ar fi găsit banii aceia înveliți în ziar, nu știa cum ar fi supraviețuit. Cu o altă ocazie, a mai adăugat că trebuie să faceți o nouă poză de familie pentru că în ultimul tablou făcut nu apare copilul fiicei mai mici, care a fost născut în America.

Din păcate abia acum îți dădeai seama că ai ignorat confuzia de care era înconjurată soția ta.

Când leșina din cauza durerilor puternice de cap, tu credeai că ea dormea și-ți era mai ușor s-o neglijezi.

Nu-ți plăcea când o vedeai adormită oriunde în casă, având tot timpul un prosop înfășurat în jurul capului. Când avea ochii întredeschiși și nu reușea să deschidă ușa, o mustrai și îi spuneai să fie atentă pe unde merge. Tu, care nu te-ai gândit niciodată că ar trebui să ai grijă de ea, nu înțelegeai confuzia în care trăia soția ta. Când a pregătit mâncare pentru scroafă și a dus-o la coteț strigând numele porcului pe care îl crescuse în tinerețe, spunând: „De data asta ar fi frumos să nești trei purcelușI, nu numai unul", credeai că glumește. Cu mult timp în urmă, acea scroafă a avut trei purceluși, însă soția ta i-a vândut pe toți ca să-i cumpere o bicicletă lui Hyong-chol.

– Ești acasă? M-am întors!

Spunând aceste cuvinte unei case goale, așteptai un răspuns însă nu ai primit niciunul.

Te așteptai ca soția să te întâmpine cu un: „Acuma ai venit?", dar casa era goală. De fiecare dată când te întorceai acasă, erai întâmpinat de soția ta, chiar dacă era ocupată cu treburile casei.

– De ce nu poți renunța la băutură? Ai putut trăi fără mine, dar nu poți trăi fără alcool. Până și copiii sunt îngrijorați din cauza ta, dar tu nu poți renunța la acest obicei!

În timp ce te cicălea, îți dădea să bei ceai oriental din stafide.

– Dacă o singură dată mai vii beat acasă, te părăsesc. Nu ți-a spus doctorul la spital că băutura îți este dăunătoare?

– Dacă nu mai vrei să trăiești în această lume frumoasă, atunci continuă să bei!

Soția ta era supărată și te certa de fiecare dată când te întorceai acasă de la cârciumă. Deși nu băuseși prea mult și erai doar puțin amețit, ea făcea din țânțar armăsar. Nu te-ai fi gândit niciodată că-ți va fi dor de cicălelile ei, de vorbele care îți intrau pe o ureche și ieșeau pe cealaltă. Doar ca să auzi cicăleala ei ai băut câteva pahare la cârciuma de lângă stația de tren, însă acasă era o liniște apăsătoare. Te-ai uitat la cușca câinelui care se află lângă poarta mică. Nici măcar câinele nu scotea niciun sunet. Ai presupus că surorii tale îi era lene să vină mereu să-l hrănească, de aceea l-a dus acasă la ea. N-ai închis poarta, ai lăsat-o larg deschisă și te-ai așezat pe prispă. Când soția ta mergea singură în Seul și tu rămâneai acasă, obișnuiai să stai pe prispă. Când te suna din Seul și întreba dacă ai mâncat, tu îi răspundeai cu o altă întrebare prin care voiai să afli când se întoarce acasă.

– De ce? Îți este dor de mine? întreba ea.

– Nu, nu te îngrijora din cauza mea, stai în Seul cât vrei tu.

De îndată ce o întrebai când se întoarce acasă, indiferent de ce spuneai după această întrebare, ea lua trenul și se întorcea imediat acasă. Când o dojeneai de ce a venit așa de repede acasă, ea îți spunea uitându-se la tine încruntată că nu s-a întors din cauza ta, ci ca să dea de mâncare câinelui.

* * *

Gospodăria și ființele lăsate în grija soției tale te-au făcut să te întorci acasă, chiar dacă aceasta însemna să lași în urmă ceea ce ai obținut din alte locuri. Când intrai pe această poartă, soția ta care

purta un prosop murdar pe cap, era ocupată fie cu săpatul cartofilor dulci, fie cu pregătirea malţului pentru vin din orez şi, în tot acest timp, avea grijă ca Hyong-chol să înveţe. Surorii tale îi plăcea să spună că stilul tău nomad de viaţă se datorează faptului că încercai mereu să eviţi recrutarea şi de aceea nu obişnuiai să dormi acasă. Pentru că ai obosit să fugi şi să stai ascuns din cauza recrutării, într-o zi te-ai predat poliţiei, dar unchiul tău, care era inspector acolo şi care este cu cinci ani mai în vârstă decât tine, ţi-a dat drumul să pleci. A zis că trebuie să supravieţuieşti pentru că eşti fiul cel mai mare al familiei, chiar dacă e o familie ruinată. Trebuie să ai grijă de mormintele strămoşilor şi să continui oficierea ritualurilor de comemorare. Cu toate acestea, unchiul tău n-ar fi trebuit să îţi reteze degetul arătător cu maşina de tăiat paie. Pierderea degetului a fost zadarnică deoarece persoana care se îngrijea de morminte şi oficia ceremoniile de comemorare era de fapt soţia ta. Acesta să fie adevărul? Ai devenit nomad pentru că erai forţat de împrejurări să dormi pe străzi sub cerul liber? Poate că acesta este motivul. Obiceiul de a dormi pe străzi te-a făcut să pribegeşti prin lume. Dacă dormeai acasă aveai sentimentul că cineva o să dea buzna peste tine şi te va prinde, de aceea, câteodată, în miez de noapte te trezeai şi o luai la fugă înspăimântat.

Într-o noapte de iarnă când te-ai întors acasă ai realizat că pruncii tăi au crescut. Toată lumea dormea într-o cameră pentru că era frig afară. Soţia ta a luat bolul de orez de lângă vatră, unde fusese pus ca să fie păstrat cald şi l-a pus pe o măsuţă mereu pregătită cu mâncare. Era un viscol puternic în acea noapte. Soţia

ta a prăjit niște alge de mare pe mangal. Mirosul uleiului de susan i-a trezit rând pe rând pe copiii care s-au adunat în jurul tău. Ai înfășurat niște orez în alge prăjite și pe rând le-ai pus în gura copiilor tăi. Mai întâi ai dat fiului cel mai mare, apoi celui de-al doilea pe urmă fiicei mai mari. Chiar dacă mezina și pruncul încă nu gustaseră, Hyong-chol aștepta a doua porție. Mâinile tale nu erau destul de rapide să țină pasul cu viteza cu care mâncau aceștia. Pofta copiilor tăi te-a înspăimântat. Te întrebai ce vei face cu ei. Atunci ai înțeles că trebuie să uiți de lumea de afară și că nu-i mai poți părăsi pe cei din casa ta.

* * *

– Am venit!

Ai deschis ușa dormitorului, dar camera era goală. Câteva prosoape împăturite de soția ta înainte de a pleca în Seul erau așezate într-un colț de cameră. Paharul pe care l-ai lăsat pe podeaua camerei în dimineața plecării, după ce ți-ai luat medicamentele, era încă acolo, însă apa se evaporase. Ceasul de pe perete arăta ora trei după-amiază, iar umbrele copacilor de bambus intrau prin ușa camerei care dădea spre ogradă.

– Am spus că am venit.

Tu murmurai singur în camera goală, gârbovit. La ce te așteptai atunci când te-ai întors acasă singur, deși fiul tău s-a opus cu vehemență? Ai luat trenul în dimineața aceea cu o speranță slabă în inimă crezând că atunci când vei intra în casă spunând: „Ești acasă? Am ajuns!“, soția ta te-ar întâmpina ca în vremurile de odinioară cu răspunsul: „Ai venit?“. La asta te așteptai,

însă casa era pustie. Casa lăsată goală pentru mult timp îți dădea o senzație ciudată.

Ai început să deschizi toate ușile, una câte una, în timp ce întrebai:

– Unde ești?

Ai deschis ușile de la dormitor, camera de oaspeți, bucătărie și debara chemând-o pe soția ta de fiecare dată. Era pentru prima oară când o căutai cu așa mare disperare. Oare și ea te-a căutat pe tine tot așa atunci când ai plecat de acasă? Clipind ai deschis geamul de la bucătărie și ai murmurat:

– Ești acolo?

Platforma din lemn era așezată în mijlocul ogrăzii. Era locul unde soția ta lucra cu spor și de acolo se uita spre tine, câteodată, chiar dacă tu nu rosteai nicio vorbă. Te întreba:

– Ai nevoie de ceva?

Iar tu îi spuneai:

– Unde îmi sunt șosetele? Vreau să merg în oraș, iar ea lăsa totul baltă și venea să-ți dea hainele.

Te-ai uitat îndelung la platforma goală, în timp ce murmurai:

– Mi-e foame. Vreau să mănânc ceva.

De fiecare dată când îți ieșeau din gură aceste cuvinte, soția ta lăsa deoparte munca ei, curățatul ardeilor iuți, presarea frunzelor de susan sau sărarea verzelor, venea la tine și te întreba:

– Vrei să mănânci niște plăcinte cu mărar?

De ce nu am apreciat atunci această viață liniștită și binecuvântată?, aceste gânduri îți treceau prin minte. Cum ai putut fi așa nepăsător față de soția ta? Într-o zi ea s-a întors din oraș și ți-a spus:

– Astăzi când treceam pe lângă măcelărie, soția măcelarului m-a invitat să mănânc supă de alge cu ea. Când am întrebat-o cu ce ocazie, ea mi-a răspuns că astăzi este ziua ei, de aceea soțul ei i-a gătit supă de alge. Nu era prea gustoasă însă eram foarte invidioasă.

Ochii ei clipeau în timp ce îți povestea această întâmplare.

Unde ești? Dacă soția ta s-ar întoarce acum nu i-ai găti doar supă de alge, ci și plăcinte. *Vrei să mă pedepsești?* Ochii tăi erau plini de lacrimi.

Tu, care plecai și te întorceai acasă după pofta inimii, nu te-ai gândit niciodată că soția ta va pleca și ea de acasă.

* * *

Doar după ce soția ta a dispărut ți-ai adus aminte de prima dată când ai văzut-o. Familiile voastre au aranjat căsătoria fără ca voi să vă fi întâlnit vreodată. Se spune că războiul s-a sfârșit odată cu semnarea la Panmunjom a „Tratatului de Încetare a Focului" de către comandantul ONU și cel comunist, însă lumea era mai agitată decât în timpul războiului. În această perioadă, soldați nord-coreeni înfometați veneau din munți în sate și prădau tot ce găseau.

Când se lăsa noaptea, familiile care aveau fete de vârsta căsătoriei le ascundeau. Zvonuri cum că soldații de la munte răpeau fetele s-au răspândit peste tot. Unii oameni au săpat gropi lângă calea ferată și au ascuns fetele acolo. Alții se adunau într-o casă și petreceau noaptea acolo. Alte familii au ales să-și mărite fetele cât mai repede. Soția ta s-a născut și a locuit în satul Chinmoe până în ziua în care s-a căsătorit cu tine. Aveai doar douăzeci de ani când sora ta

ţi-a spus că în mai puțin de o lună te vei căsători cu o fată din satul Chinmoe. Sora ta a spus că horoscopul fetei se potrivea perfect cu al tău. Satele voastre erau la o distanță de cinci kilometri unul față de celălalt. În zilele acelea lumea era obișnuită să se căsătorească fără a se fi văzut măcar o dată. Căsătoria urma să aibă loc în luna octombrie, în casa fetei, imediat după recoltarea orezului. După ce a fost fixată data căsătoriei, dacă lumea te vedea zâmbind, făcea glume pe seama ta spunând că ești fericit că te vei însura în curând. Ideea nu-ți plăcea, dar nici nu-ți displăcea. Pentru că sora ta făcea toată treaba în casă, lumea îţi spunea că trebuie să te grăbești cu însurătoarea. Aveau dreptate, însă nu puteai trăi cu o fată pe care nu o mai văzuseși niciodată. Nu aveai de gând să-ți petreci tot restul vieții lucrând în agricultură. Din cauza lipsei forţei de muncă, până și copiii lucrau pe câmp, însă tu hoinăreai cu prietenii tăi prin oraş. Făceai planuri să-ți deschizi o fabrică de bere în oraş cu niște prieteni apropiați. Pe tine nu te preocupa însurătoarea, ci mai degrabă adunarea fondurilor necesare pentru deschiderea afacerii, însă ceva te-a făcut să te îndrepți spre Chinmoe. Casa fetei cu care urma să te căsătorești în octombrie era o colibă înconjurată de bambus. Acoperișul și grădina erau scăldate în lumină, însă fața fetei părea întunecată. Fata purta o haină din bumbac și stătea pe prispă brodând. Câteodată își întindea gâtul să privească cerul senin de toamnă. S-a uitat la un stol de gâște până ce le-a pierdut din priviri. S-a ridicat de pe prispă și s-a îndreptat spre câmpul de bumbac, iar tu ai urmărit-o fără să te faci văzut. Viitoarea ta soacră era aplecată și

culegea bumbac. Chiar înainte de a ajunge la mama ei, fata a strigat:

– Mamă.

Aceasta, culegând în continuare bumbac şi fără a se uita la ea, a răspuns:

– Ce este?

Bumbacul alb dansa între mamă şi fiică. Fata a strigat-o din nou pe mama ei:

– Mamă!

Iar aceasta i-a răspuns din nou fără a se întoarce înspre ea:

– Ce este?

– Nu vreau să mă mărit.

Erai atent la discuția lor.

– Ce tot vorbeşti acolo?

– Vreau să stau cu tine.

Florile de bumbac dansau din nou în aer.

– Nu se poate!

– De ce nu se poate? a întrebat fata cu o voce tremurândă.

– Vrei să fii prinsă şi târâtă în munți de către oamenii de acolo?

Fata a încremenit, s-a prăbuşit în câmpul de bumbac şi a început să plângă. În acel moment, nu mai semăna deloc cu fata sfioasă care brodase pe prispa colibei. Plânsul ei era atât de sfâşietor încât şi ție îți dăduseră lacrimile. Abia atunci viitoarea ta soacră s-a apropiat de biata fată.

– Te simți aşa pentru că încă eşti tânără. Dacă nu eram în timp de război, te-aş fi ținut lângă mine pentru încă doi, trei ani. Dar ce putem face împotriva unei lumi atât de înspăimântătoare? Măritişul nu e chiar

așa de rău. Este un lucru firesc care nu poate fi ocolit. Te-ai născut în munți și nu ai învățat carte, așa că dacă nu te măriți ce ai de gând să faci? Când am comparat horoscoapele voastre ni s-a arătat ca voi doi veți fi binecuvântați cu mulți copii, din care nu va pieri niciunul și vor reuși în viață. Ce vrei mai mult decât atât? Pentru că ești o ființă umană e de datoria ta să găsești un partener de viață, să trăiești fericită, să ai copii pe care să-i alăptezi și să-i crești. O să-ți fac plapumă din bumbacul ăsta, așa că nu mai plânge.

Cu toate acestea fata nu se oprea din plâns, iar mama o bătea pe spate cu mâna.

– Oprește-te odată din plâns.

Văzând că fata nu se poate opri din plâns, soacra ta a început și ea să se tânguiască.

Dacă nu le-ai fi văzut pe cele două femei plângând una în brațele celeilalte, probabil că ai fi plecat de acasă înainte de luna octombrie. Când te-ai gândit că femeia asta tânără poate fi târâtă într-o noapte de către soldații ascunși în munți, n-ai putut să te miști din locul în care te aflai; femeia pe care mai devreme ai văzut-o pe prispa colibei brodând o pasăre Phoenix și care mai apoi plângea în câmpul de bumbac, chemând-o pe mama ei.

* * *

Când te-ai întors acasă după ce soția ta a dispărut ai dormit continuu timp de două nopți și trei zile. Când stăteai acasă la Hyong-chol nu puteai dormi și stăteai doar cu ochii închiși. Auzul tău devenise atât de sensibil încât te trezeai la cel mai mic zgomot făcut

de cineva din casă în timp ce mergea la baie în toiul nopții. Chiar dacă nu aveai poftă de mâncare stăteai la masă cu familia, de dragul lor, însă acasă la tine nu ai mâncat nimic și ai dormit buștean.

Credeai că nu-ți iubești soția pe care nu ai văzut-o înainte de căsătorie decât atunci când broda pe prispă și când plângea în câmpul de bumbac, însă de fiecare dată când plecai de acasă, după o anumită perioadă de timp imaginea ei îți apărea în minte. Mâinile ei lucrau neîncetat și salvau viețuitoare. De fapt în această casă nu prea supraviețuiau animalele. Înainte ca ea să devină o membră a familiei tale, câinii pe care îi aduceai acasă mureau înainte de a face pui. Unul a mâncat otravă, altul a căzut în WC-ul din curte, altul a intrat în sistemul de încălzire prin podea și cineva a aprins focul neștiind că un câine s-a strecurat înăuntru, v-ați dat seama că a murit acolo din cauza unui miros ciudat. Sora ta i-a spus soției tale că niciun câine n-a supraviețuit în gospodăria voastră, dar cu toate acestea soția ta a adus o cățelușă nou-născută. În drum spre casă i-a acoperit ochii deoarece credea că puii de câine sunt deștepți și se întorc la mamele lor dacă ochii nu le erau acoperiți. Cățeaua a fost crescută bine sub prispa casei și a născut de cinci, șase ori. O dată, sub prispă era plin de cățeluși, erau în număr de optsprezece. Într-o primăvară soția ta a reușit cumva să țină găina pe ouă astfel încât ați avut între treizeci și patruzeci de puișori, nici unul nu a murit, doar câțiva au fost înșfăcați de uliu. Când semăna în grădină, legumele creșteau foarte repede, prima dată planta cartofi, apoi morcovi și în cele din

urmă cartofi dulci. Dacă planta vinete, până toamna toată grădina era acoperită de ele. Parcă avea mâini de aur, tot ce atingea creștea bine. Era așa de ocupată încât nici nu avea timp să-și dea jos prosopul îmbibat de transpirație. De îndată ce ieșeau buruienile, soția ta le plivea, iar resturile de mâncare le tăia mărunt și le dădea cățeilor. Prindea broaște, le fierbea, le mărunțea și le dădea găinilor. Găinațul era folosit ca îngrășământ pentru câmp, repeta toate aceste munci continuu. Orice atingea soția ta devenea fertil, înflorea și dădea rod. Era atât de pricepută încât până și sora ta, care era mereu nemulțumită de ea, îi cerea ajutorul pentru semănarea câmpului și plantarea răsadurilor de ardei iuți.

* * *

Au trecut trei nopți de când te-ai întors acasă, stăteai întins în pat uitându-te la tavan. *Ce este aia?* Te uitai la cutia desenată cu simbolurile yin-yang, așezată pe dulap. Te-ai ridicat repede. Ți-ai amintit că, dis-de-dimineață soția ta care nu putea dormi și se tot foia în pat, ți-a spus următoarele cuvinte:

– Dormi?

Soția ta a oftat adânc.

– Te rog să nu trăiești mai mult decât mine.

– ...

– Ți-am pregătit hainele de înmormântare. Sunt în cutia cu simbolurile yin-yang de pe dulap. Și ale mele sunt acolo. Dacă mor înaintea ta, nu te panica, pur și simplu scoate-le din cutie. Am dat mulți bani pe ele. Sunt făcute din cânepă de cea mai bună calitate. Cei de la care le-am cumpărat au spus că au propria lor

recoltă de cânepă și război de țesut. O să te miri când o să le vezi, sunt strălucitoare.

Nefiind sigură dacă tu o auzi sau nu, soția ta a continuat să vorbească monoton ca și cum ar fi spus o vrajă.

– Când a murit mătușa Tamyang, soțul ei a plâns în hohote. A spus că înainte ca ea să moară l-a rugat să-i promită că nu va cumpăra haine de înmormântare scumpe, ci o să folosească *hanbok*-ul pe care l-a purtat la nuntă. Îi părea rău că va muri înainte de a-și vedea fiica măritându-se și de aceea l-a rugat să nu cheltuiască bani pentru hainele ei de înmormântare. Când unchiul Tamyang a povestit toate acestea, fiind sprijinit de mine, plângea atât de mult încât hainele mele erau îmbibate de lacrimile lui. A spus că n-a putut să-i ofere o viață bună. Unchiul spunea supărat: „De ce a trebuit să moară acum când am început să ne descurcăm mai bine și nici nu m-a lăsat să-i cumpăr o haină nouă?". Eu nu aș proceda la fel. Voi părăsi lumea aceasta purtând haine frumoase. Vrei să le vezi?

Cum nu dădeai niciun semn că ai fi treaz, soția ta a oftat din nou.

– Cred că ar fi mai bine ca tu să mori înaintea mea. Se spune că nu murim în ordinea în care ne-am născut, însă vreau ca tu să pleci cu trei ani înaintea mea, pentru că aceasta este diferența de vârstă dintre noi. Dacă nu-ți place ideea de trei ani, atunci poți să mori cu trei zile înainte. Mă pot descurca de una singură cu gospodăria, dacă-mi va fi prea greu pot să mă mut la Hyong-chol și să ajut la treburile casei. Însă tu nu știi să faci nimic pentru că întotdeauna cineva te servește și are grijă de tine. Sunt foarte sigură că nimănui nu îi va plăcea dacă un moș tăcut și urât mirositor va ocupa

o cameră fără să aducă niciun folos. Am devenit o povară pentru copiii noștri. Oamenii pot recunoaște de la poartă dacă un moș trăiește de unul singur. Spun că are un miros urât. Pentru o babă situația e mai bună deoarece ea își poate purta de grijă singură, însă un bărbat devine dezordonat și murdar. Chiar dacă îți dorești o viață mai lungă, să nu trăiești mai mult decât mine. O să-ți pregătesc o înmormântare cumsecade și te voi urma. Asta pot să ți-o promit.

Ai luat un scaun, te-ai urcat pe el și ai luat cutia cu simbolurile yin-yang de pe dulap. De fapt, erau două cutii. După mărime ți-ai dat seama că cea din față este a ta, iar cea din spate a soției tale. Erau mult mai mari decât ai crezut atunci când te-ai uitat la ele din pat. Le-ai pus pe jos și ai ridicat capacul. Ți-ai amintit că soția ta ți-a spus că nu mai văzuse niciodată un material atât de frumos și că a bătut cale lungă să facă rost de el. Când ai deschis cutia, ai văzut hainele din pânză de cânepă și hainele de doliu împachetate frumos într-o țesătură de bumbac alb strălucitor. Ai desfăcut hainele împachetate și ai văzut că sunt așezate în ordine: țesătură de cânepă pentru saltea, pentru învelitoare, pentru înfășurarea picioarelor și a mâinilor. *Ai spus că mă vei îngropa...* Clipind te-ai uitat la buzunărelele în care vor fi adunate unghiile de la mâini și picioare după ce veți muri.

* * *

Doi copii au intrat pe poartă strigând:

–Bunicule.

Erau copiii lui Tae-sop care locuia lângă pârâu. Copiii au trecut pe lângă tine și au început să caute

prin casă de parcă ar fi pierdut ceva. Se pare că o căutau pe soția ta. Tae-sop avea un restaurant chinezesc în Taejon, iar copiii erau lăsați în grija mamei lui care era atât de bătrână încât nu putea avea grijă nici de ea însăși, el nu se interesa niciodată de copiii lui. Poate că afacerea lui Tae-sop nu merge prea bine. De câte ori îi vedea pe copii, soția ta mormăia:

– Poate că Tae-sop e așa cum e, dar ce fel de persoană e soția lui de se comportă așa?

Se zvonea că aceasta ar fi fugit cu bucătarul restaurantului. Cea care avea grijă de copii era soția ta, nu bunica lor. Într-o zi soția ta și-a dat seama că ei nu mâncaseră nimic și i-a chemat la micul dejun. A doua zi dimineață, cu fața încă nespălată, copiii au venit din nou la voi acasă. După ce soția ta a pus două linguri în plus la masă, copiii au început să vină în mod obișnuit la fiecare masă. Uneori veneau înainte ca masa să fie gata, se jucau puțin, iar când mâncarea era servită se așezau repede la masă. Mâncau cu o așa poftă de parcă n-ar mai fi văzut mâncare niciodată. Tu erai enervat de situație, dar soția ta le ținea partea de parcă ar fi fost nepoții ei. Obișnuia să spună:

– Cred că sunt foarte flămânzi dacă mănâncă așa cu poftă. Situația noastră materială este mai bună decât înainte. E bine când sunt prin preajmă, nu suntem așa de singuri.

După ce copiii au început să vină în mod regulat la masă, soția ta gătea în fiecare dimineață vinete proaspete și macrou pe aburi. Când copiii tăi veneau în vizită din Seul aducând fructe și prăjituri, soția ta le punea deoparte pentru copiii lui Tae-sop și le dădea copiilor care veneau la ora patru în fiecare zi. După un

timp, copiii se așteptau să primească nu numai mâncare, ci și dulciuri, iar soției tale i se părea un lucru normal. Într-o zi, Pyong-sik, proprietarul magazinului de parchet și tapet, a găsit-o și a adus-o pe soția ta acasă pentru că stătea în stația de autobuz neștiind sigur pe care să-l ia. Cu o altă ocazie ea a fost adusă acasă de Ok-chol, pentru că se îndepărtase prea mult de gospodăria voastră atunci când s-a dus să culeagă ridichi. Zicea că nu-și amintește motivul pentru care a mers acolo. După toate aceste întâmplări, nu puteai să înțelegi cum reușea să-i hrănească pe copii. Atunci când erai în Seul, nu te-ai gândit la ei.

– Unde e bunica?

Copilul cel mai mare te-a întrebat asta după ce a căutat-o peste tot fără niciun rezultat. A căutat-o în curte, la fântână, în șopron, a deschis până și ușile dormitoarelor, însă bunica nu era de găsit nicăieri.

Mezinul se uita țintă în ochii tăi și aștepta un răspuns.

Și tu îți puneai aceeași întrebare: *Unde este? Mai trăiește?* Le-ai spus să aibă puțină răbdare, ai pus niște orez în oala electronică să le pregătești masa. Copiii au început să zburde prin casă deschizând ușile dormitoarelor. Ți se părea că pruncii se așteaptă ca soția ta să iasă dintr-o cameră. Pentru că nu ai fiert niciodată orez, nu știai câtă apă trebuie să pui în oală, de aceea ai turnat încă o jumătate de cană de apă și ai apăsat butonul de pornire.

În ziua aceea, în stația de metrou Seul, cât timp a durat până ți-ai dat seama că soția ta nu era în același vagon cu tine? Când ai urcat în metrou te așteptai ca

ea să te urmeze. Când trenul a oprit în stația Namyong și apoi a plecat, ai fost străpuns de un sentiment îngrozitor. Înainte să-ți dai seama, te-a cuprins o disperare ca și cum ai fi comis o greșeală de neiertat. Inima îți bătea atât de tare, încât mai, mai că o auzeai. Îți era frică să te uiți în spate. În momentul în care ți-ai dat seama că ai lăsat-o pe soția ta în stația Seul și te-ai uitat în jur împingând oamenii la o parte, ai înțeles că viața ta este distrusă. Nu ți-a luat niciun minut să-ți dai seama că viața ta a luat-o într-o direcție necunoscută și asta din cauză că întotdeauna ai mers înaintea soției tale și când erai tânăr, dar și după ce ai îmbătrânit. Crezi că lucrurile ar fi stat altfel dacă te-ai fi întors să verifici când ai urcat în metrou? Când erați mai tineri, soția ta te ruga să mergi mai încet pentru că nu putea să țină pasul cu tine, mormăind în spatele tău:

– Vreau să mergem în același pas... De ce te grăbești așa?

Dacă te opreai s-o aștepți, când ajungea lângă tine, spunea cu zâmbetul pe buze:

– Merg prea încet, nu-i așa?

– Îmi pare rău, dar ce crede lumea despre noi dacă ne vede că mergem separat? Vor comenta că oamenii ăștia doi se urăsc atât de mult încât nici nu vor să meargă pe stradă unul lângă celălalt. Nu e bine să facem o astfel de impresie. Nu vreau să ne ținem de mână, vreau doar să mergi mai încet. Ce te faci dacă mă pierzi?

Parcă știa dinainte că se va întâmpla așa. Lucrul pe care soția ta ți l-a spus cel mai frecvent în acești cincizeci de ani de căsnicie, după ce te-ai însurat cu ea la vârsta de douăzeci de ani, era să mergi mai încet, însă

niciodată n-o băgai în seamă și continuai să mergi mai repede decât ea. Te opreai câteodată s-o aștepți, dar nu făceai niciodată ce și-ar fi dorit ea: să aveți o conversație în timp ce mergeați unul lângă celălalt.

După ce ai pierdut-o, când te gândești la mersul tău rapid, te doare inima. Uneori când schimbai direcția mersului nu te deranjai să te uiți în spate. Când soția ta, care se afla mult în urmă, te ruga să o aștepți bombăneai și o întrebai de ce e așa de înceată. Așa au trecut cincizeci de ani. Deși mergea încet, atunci când o așteptai, ea te ajungea din urmă și îți spunea zâmbind:

– Mi-aș dori să mergi mai încet.

Credeai că vei trăi așa pentru tot restul vieții.

Stăteai pe prispă, cu piciorul care a fost operat de artrită întins și te uitai la copiii care mâncau cu poftă orezul, deși era fiert numai pe jumătate, cu o garnitură simplă de *kimchi*. După operația la piciorul stâng, acesta nu te mai durea, dar nu îl mai puteai îndoi.

– Vrei o compresă cu apă fierbinte? Parcă o auzeai întrebându-te.

Chiar dacă nu-i răspundeai, ea încălzea apă pe aragaz, înmuia prosopul în apa fierbinte, îl storcea și după aceea îl punea pe genunchiul tău. De câte ori te uitai la mâinile ei zbârcite care îți masau genunchiul cu prosopul cald, îți doreai ca ea să trăiască cu cel puțin o zi mai mult decât tine. Sperai că după ce vei muri mâinile soției tale vor fi cele care îți vor închide pleoapele, îți vor spăla corpul rece și te vor îmbrăca cu hainele de înmormântare.

Unde ești? Copiii au plecat după ce au terminat de mâncat iar tu, rămas singur în casa goală, fără soția ta

lângă tine, stăteai cu piciorul întins pe prispă și urlai. N-ai putut să plângi și să zbieri înaintea copiilor şi a nurorilor, dar acum plângeai necontrolat din cauza furiei sau a unui alt sentiment pe care nu-l puteai descrie. Atunci când vecinii ți-au îngropat părinții care muriseră la două zile unul după celălalt după ce holera a pătruns în satul tău, lacrimile au refuzat să-ți ude ochii. După înmormântare, în timp ce coborai de pe munte, erai înspăimântat și tremurai din cauza frigului. Nici în timpul războiului nu ți-au dat lacrimile. Familia ta avea o vacă. Ziua arai câmpul cu ajutorul ei pentru că era în sat armata Coreei de Sud, însă în timpul nopții soldații nord-coreeni coborau de pe munte și luau cu ei animale și oameni. Când apunea soarele, duceai vaca lângă poliția din oraș, o legai și dormeai pe burta ei. În zori, luai vaca și mergeați la arat. Într-o noapte când nu ai mers la poliție cu vaca pentru că ai crezut că soldații nord-coreeni au plecat de pe munte, ei s-au furișat din nou în sat și de data aceasta au încercat să-ți ia vaca. Chiar dacă te-au bătut, n-ai vrut să-i dai drumul. Ai fugit după ea chiar și atunci când sora ta a încercat să te oprească și soldații te-au lovit cu patul puștii. Nici atunci n-ai plâns. N-ai vărsat nicio lacrimă atunci când ai fost aruncat într-un câmp de orez plin cu apă de către săteni pentru că unchiul tău era inspector și ai fost acuzat că ești reacționar. N-ai plâns când gâtul tău a fost străpuns de o suliță de bambus. Dar plângi acum ca un copil. Ți-ai dat seama cât de egoist ai fost când ți-ai dorit ca soția ta să trăiască mai mult decât tine. Eu-ul tău te-a făcut să negi faptul că soția ta era grav bolnavă. În adâncul sufletului știai că atunci când dormea, de fapt stătea

cu ochii închiși din cauza durerilor de cap. Doar că nu le-ai dat importanță. Soția ta spunea că merge afară să dea mâncare câinelui, dar de fapt ea se îndrepta spre fântână, se pregătea să meargă undeva, însă când ajungea la poarta casei se oprea, stătea acolo ceva timp și apoi se întorcea în cameră. Tu doar te uitai cum intra ea în cameră lipsită de puteri, de-abia reușind să găsească perna, se întindea, iar pe fața ei se putea citi durerea pe care o simțea. Tot timpul te plângeai din cauza durerii, iar soția ta avea grijă de tine. Rareori se plângea că o doare stomacul, însă tu răspundeai că pe tine te doare spatele. Când erai bolnav, punea mâna pe fruntea ta, îți masa ușor burta, cumpăra medicamente de la farmacie sau îți făcea terci din fasole verde. Dacă ea se plângea de dureri îi spuneai să doarmă.

Abia acum îți dădeai seama că niciodată nu i-ai dat soției tale nici măcar o cană cu apă atunci când suferea din cauza problemelor intestinale și nu putea înghiți nimic timp de mai multe zile.

Totul a început când hoinăreai prin țară obsedat fiind de tobele tradiționale. Când te-ai întors acasă după două săptămâni, soția ta dăduse naștere unei fetițe. Sora ta, care a moșit-o, ți-a spus că a fost o sarcină ușoară, însă soția ta avea o diaree cruntă. Situația ei a devenit atât de gravă încât fața era foarte palidă iar pometii erau mai proeminenți decât de obicei. Te-ai gândit că poate nu va supraviețui dacă nu faci nimic s-o ajuți, de aceea i-ai dat surorii tale niște bani să cumpere medicamente tradiționale.

Stăteai pe prispa casei goale suspinând din ce în ce mai tare. Acum îți dădeai seama că atunci a fost singura dată în viața ta când ai cumpărat medicamente pentru soția ta. Sora ta a cumpărat trei pachețele de medicamente tradiționale, le-a fiert și i le-a dat soției tale. Mai târziu când soția ta avea dureri de stomac obișnuia să spună:

– Dacă aș mai fi avut atunci încă trei pachețele de ierburi tradiționale, acum eram vindecată.

Rudele tale o plăceau pe soția ta. Tu doar îi salutai la venire și la plecare când vă vizitau, dar ei nu veneau pentru tine, ci pentru ea. Oamenii spuneau că mâncarea făcută de ea era gătită cu multă dragoste. Chiar dacă mâncarea era simplă, ca de exemplu supă din pastă de fasole cu verdețuri și salată de varză chinezească sărată, musafirii înfulecau totul cu poftă. Supa era gustoasă, iar salata de varză avea savoare. Pe timp de vacanță nepoții și nepoatele stăteau cu voi, iar când plecau se plângeau că s-au îngrășat așa de tare încât nu mai pot încheia nasturii de la uniformă. Toată lumea spunea că orezul fiert de soția ta îngrășa oamenii. În sezonul de transplantare a orezului, soția ta aducea orez cu cartofi noi și pește prăjit, iar lumea se îmbuiba fără oprire. Până și trecătorii se serveau din bucatele făcute de ea. Dacă intra din întâmplare un vânzător ambulant pe poarta casei în timp ce voi luați prânzul, soția ta îl invita la masă. Deși era prietenoasă până și cu străinii, cu sora ta nu avea o relație prea bună.

– Dacă atunci mai luam încă două pachețele de medicamente tradiționale acum m-aș fi simțit mai bine. Până și tu care erai atât de nepăsător de soarta

mea i-ai spus surorii tale să-mi mai cumpere încă două pachețele pentru că tocmai născusem, dar ea cu o privire rece a zis: „De ce ai nevoie de mai multe medicamente? Ai luat destul." Și nu mi-a mai cumpărat altele. Dacă aș fi luat încă două porții acum nu m-aș mai fi chinuit așa.

Când avea dureri intestinale, îți reamintea povestea ca și cum s-ar fi întâmplat ieri, dar tu nu ți-o mai aminteai deloc. Deși se văita de durere, tu nu i-ai cumpărat medicamente.

– Trebuia să iau atunci mai multe medicamente, acum orice aș încerca nu mai funcționează.

Când avea diaree, nu mânca nimic. Nu înțelegeai cum se poate abține o persoană de la mâncare câteva zile. Când erai mai tânăr o ignorai, numai după ce ai mai îmbătrânit ai întrebat-o dacă n-ar fi cazul să mănânce ceva. Ea se uita la tine cu o expresie șocată zicând:

– Nici animalele nu mănâncă atunci când sunt bolnave. Vacile, porcii, găinile dacă nu se simt bine nici nu se uită la mâncare. Când câinele nu se simte bine, degeaba îl ademenesc cu ceva gustos, el scormonește pământul, face o groapă și se întinde acolo. După câteva zile se ridică și începe să mănânce. Oamenii sunt la fel. Chiar dacă ar fi să mănânc ceva gustos, stomacul meu e atât de deranjat încât ar transforma bucatele în otravă.

Dacă diareea nu i se oprea, mânca o lingură de curmale japoneze uscate răzuite. Refuza categoric să meargă la spital.

– Cum pot curmalele japoneze uscate să funcționeze ca medicament? Du-te la spital, fă-ți o consultație și ia medicamente.

Chiar dacă tu o împingeai de la spate să facă așa, ea nu te asculta. Dacă deveneai mai stăruitor, supărată, se rățoia la tine:

– Nu ți-am spus o dată că nu merg la spital? și îți interzicea să o mai bați la cap cu asta.

Într-un an când ai plecat de acasă în vară și te-ai întors în iarnă, ai observat o umflătură la sânul stâng al soției. I-ai atras atenția că nu este ceva normal însă ea te-a ignorat total. Numai când i s-a infectat sfârcul și curgea puroi din el, ai dus-o cu forța la spitalul din oraș. Nu se știa nimic sigur, dar soției tale i s-au făcut niște analize medicale și ați primit rezultatele după zece zile. Soția ta a oftat adânc. S-a întâmplat ceva important în acele zece zile? De ce nu te-ai dus după rezultat? De ce ai amânat să afli diagnosticul? În cele din urmă ai dus-o la spital doar când sfârcul i s-a inflamat din nou. Doctorul ți-a spus că are cancer la sân.

– Cancer la sân?

Soției tale nu-i venea să creadă. A zis că n-are timp să stea în pat. Doctorul a mai zis că soția ta nu îndeplinea condițiile să aibă cancer. Nu a născut la o vârstă înaintată, a alăptat toți cei cinci copii, menstruația i-a venit în anul în care s-a căsătorit, nu-i plăcea carnea, adevărul era că nu-și permitea s-o cumpere. Dacă ai fi mers după rezultate atunci când trebuia, poate că nu erau nevoiți să-i taie sânul. La puțin timp după operație, cu pieptul încă bandajat, soția ta semăna cartofi. Semăna cartofi pe câmpul care acum aparținea altcuiva pentru că l-ai vândut ca să plătești operația. Soția ta a exclamat:

– Nu mă mai duc la spital în viața mea.

Nu refuza doar să meargă la spital, dar nici nu te lăsa să pui mâna pe ea.

Se apropia ziua ta de naștere atunci când plănuiați să mergeți în Seul, iar soția ta se plângea din nou de dureri de stomac. Erai îngrijorat pentru că era slăbită și nu știai dacă ar fi o idee bună să mergeți în Seul sau nu, iar ea te-a rugat să-i cumperi niște banane. Înainte de a pleca în Seul, mânca numai două curmale japoneze amestecate cu o jumătate de banană la fiecare masă. După fiecare naștere soția ta nu stătea mai mult de o săptămână în pat, însă atunci când a suferit dureri acute de stomac a zăcut zece zile. Apoi, soția ta a început să uite datele pentru riturile strămoșilor. Când făcea *kimchi* se oprea dintr-odată și se uita pierdută în spațiu. Dacă o întrebai ce s-a întâmplat îți spunea:

– Nu-mi amintesc dacă am pus usturoi sau nu...

Lua oala fierbinte cu pasta de fasole fără a folosi nimic să-și protejeze mâinile și în cele din urmă se ardea. Te gândeai că nu mai e așa de tânără acum. La vârsta asta trupurile nu mai sunt așa cum au fost înainte. Te gândeai că a venit vremea schimbărilor. Erai de părere că la vârstele pe care tu și soția ta le aveați, boala se face prezentă tot mai des.

* * *

– E cineva acasă?

Ai deschis ochii dintr-odată la auzul vocii surorii tale. Pentru un moment, ai avut impresia că ai auzit vocea soției tale, deși știai destul de bine că singura persoană care poate să vină în vizită atât de devreme era sora ta.

– Intru.

Spunând asta, sora ta a intrat în cameră ținând o tavă pe care se aflau un bol cu orez și garnituri, acoperite cu o pânză albă. A așezat tava pe podeaua camerei și s-a uitat la tine. A locuit împreună cu tine aici, dar acum patruzeci de ani și-a construit propria casă lângă strada nouă. De când s-a mutat, are același tabiet în fiecare dimineață: se trezește la ivitul zorilor, fumează o țigară, își netezește părul pe care mai apoi îl prinde cu o agrafă, iar în cele din urmă vine la tine acasă. În zori de zi, sora ta umblă prin casă și apoi pleacă. Soția ta obișnuia să audă pașii surorii tale când mergea prin jurul casei, începând cu curtea din față, apoi cea din lateral și în cele din urmă curtea din spate. Zgomotul făcut de pașii surorii tale era cel care o trezea. Mormăia, se întorcea pe cealaltă parte și bolborosea:

– S-a întors! după care se ridica din pat.

Sora ta nu făcea nimic altceva decât să facă înconjurul casei după care se întorcea la gospodăria ei, poate că voia doar să se asigure că nu i s-a întâmplat nimic gospodăriei tale peste noapte. În tinerețe a pierdut doi frați mai mari deodată, iar părinții au murit la două zile unul față de celălalt; în timpul războiului aproape că te pierduse și pe tine. După ce s-a căsătorit, soțul ei a venit să locuiască în satul vostru, nu ea în satul socrilor. După ce soțul ei a murit de tânăr, durerea din sufletul ei a crescut precum un copac care se tot înalță și nu mai poate fi tăiat.

– Nici măcar nu te-ai deranjat să dormi pe rogojină?

Ochii surorii tale, care în tinerețe obișnuiau să fie hotărâți și feroce păreau acum foarte obosiți. Părul ei pieptănat și prins cu o agrafă era complet alb. Deși e

mai mare decât tine cu opt ani, ținuta ei e mai dreaptă. S-a așezat lângă tine, a scos o țigară și a pus-o în gură.

– N-ai renunțat la fumat?

Fără a-ți răspunde, sora ta și-a aprins țigara folosind o brichetă pe care era scris numele unui bar din oraș.

– Câinele e la mine. Poți să-l iei înapoi dacă vrei.

– Lasă-l la tine pentru o vreme. Cred că va trebui să mă întorc în Seul.

– Ce vei face acolo?

Nu i-ai răspuns.

– De ce te-ai întors de unul singur? Trebuia să o găsești și să vă întoarceți împreună.

– Am crezut că poate mă va aștepta aici.

– Dacă era așa te-aș fi sunat într-o clipită, nu-i așa?

N-ai spus nimic.

– Cum poți să fii o ființă așa de josnică? Cum poate un soț să-și piardă soția? Cum ai putut să te întorci acasă când biata femeie e pierdută cine știe pe unde?

Te-ai uitat lung la sora ta care avea capul încă-runțit.

Niciodată nu ai auzit-o vorbind astfel despre soția ta. Întotdeauna a avut ceva dezaprobator de spus la adresa soției tale. A cicălit-o deoarece nu a rămas însărcinată decât la doi ani după ce v-ați căsătorit. Atunci când soția ta l-a născut pe Hyong-chol, sora ta a spus pe un ton oarecum nepăsător:

– Doar n-a făcut ceva ce n-a mai înfăptuit cineva înaintea ei.

Sora ta s-a mutat cu voi în perioada în care soția ta trebuia să piseze grâne în piua de lemn pe care mai apoi le gătea la fiecare masă, dar n-a ajutat-o niciodată. Cu toate acestea a avut grijă de soția ta după ce aceasta a născut.

Sora ta a spus:

– Am atât de multe lucruri să-i spun înainte de a muri. Cui să-i spun ce am pe suflet dacă ea nu e aici?

– Ce voiai să îi spui?

– Sunt mai multe lucruri...

– Te referi la faptul că ai fost așa de răutăcioasă cu ea?

– Ți-a spus ea că m-am purtat așa?

Te-ai uitat la sora ta, nici măcar nu-ți venea să râzi.

– Vrei să spui că nu te-ai purtat urât cu ea?

Toată lumea știa că sora ta se comporta mai mult ca o soacră decât ca o cumnată. Toți erau de aceeași părere. Surorii tale nu-i plăceau astfel de comentarii. Susținea că singurul motiv pentru care se comporta așa era lipsa în familie a unei persoane mai în vârstă, cu autoritate. Poate că avea dreptate.

Sora ta a scos o altă țigară din pachet și a pus-o în gură.

– Aprinde-o, te rog.

Poate că dispariția soției tale a împins-o pe sora ta să se apuce din nou de fumat. Primul lucru pe care îl făcea dimineața după ce se trezea era să-și caute țigările, la fel proceda și în timpul zilei înainte de-a începe vreo treabă, înainte de a merge undeva, înainte de a mânca, înainte de a merge să doarmă. Erai de părere că fumează prea mult însă nu i-ai spus niciodată acest lucru. De fapt, nu-i puteai spune asta. Când ai văzut-o imediat după ce a murit soțul ei în incendiu, se uita fix la casa care a ars până în temelii și fuma. Doar stătea acolo fumând țigară de la țigară, nu plângea, dar nici nu râdea. Fuma în loc să mănânce sau să doarmă. La trei luni după incendiu, puteai să simți mirosul de

ţigări chiar înainte de a te apropia de ea, mirosul de tabac i s-a îmbibat în degete.

Încă din ziua în care a împlinit cincizeci de ani, sora ta obişnuia să spună:

– Nu voi mai trăi mult. În toţi aceşti ani am fost de părere că menirea mea în lume este în special... una grea şi tristă. Ce am? Nu am nici copil, nimic. Când au murit fraţii noştri, am crezut că era mai bine dacă eram eu în locul lor; după ce au murit părinţii, eu l-am văzut pe Kyun în tine, chiar dacă încă eram în stare de şoc. Eram singuri în lumea asta. Fiindcă soţul meu a murit într-un incendiu înainte ca măcar eu să fi devenit mai ataşată de el... tu nu eşti doar fratele meu, ci şi copilul meu. Copilul şi dragostea mea...

Acest lucru putea fi adevărat, altfel atunci când ai fost bolnav la pat, pe jumătate paralizat, din cauza unui atac de cord, n-ar fi pierdut vremea timp de un an fie primăvară, vară, toamnă, iarnă, hoinărind pe câmpuri ca să adune rouă pentru tine. A auzit că te vei face bine dacă în fiecare zi vei bea o cană de rouă. Ca să adune o cană de rouă înainte de răsărit, sora ta se trezea în miez de noapte şi aştepta zorii zilei. Cam de pe atunci, soţia ta a încetat să se plângă de comportamentul surorii tale şi a început s-o trateze ca pe o soacră. Soţia ta, cu o undă de supărare în voce a spus:

– Nu cred că aş fi în stare să fac aşa ceva pentru tine.

– Am vrut să îmi cer iertare pentru trei lucruri înainte de a muri, a continuat sora ta.

– Care ar fi acestea?

– Îmi pare rău pentru Kyun... pentru că am zbierat la ea când a tăiat caisul... şi pentru că nu i-am luat medicamente atunci când avea probleme cu stomacul.

Kyun. N-ai spus nimic. Sora ta s-a ridicat și a arătat spre tava acoperită cu o pânză albă.

– Ți-am adus niște mâncare. Să mănânci când ți-e foame. Vrei să mănânci acum?

– Nu, încă nu mi-e foame. Tocmai m-am trezit.

Te-ai ridicat și tu. Pășeai în urma surorii tale în timp ce ea mergea prin casă. Fără mâinile harnice ale soției tale care să aibă grijă de ea, casa era plină de praf. Sora ta a șters praful de pe capacele oalelor de lut, îndreptându-se spre curtea din spate. Te-a întrebat pe neașteptate:

– Crezi că fratele nostru, Kyun, este în cer acum?

– De ce vorbești despre el?

– Poate că și Kyun o caută. Îmi apare uneori în vise. Câteodată mă întreb ce s-ar fi ales de el dacă încă ar mai fi trăit.

– Cum adică ce s-ar fi ales de el? Ar fi fost bătrân ca mine și ca tine...

Când soția ta de șaptesprezece ani s-a căsătorit cu tine care aveai pe atunci douăzeci de ani, fratele tău mai mic era în clasa a cincea. Era un puști deștept, care s-a făcut remarcat în clasă: prindea repede orice, era sociabil, chipeș și bun la învățătură. Când treceau pe lângă el pe stradă, oamenii se opreau din mers să se uite la el încă o dată și se întrebau ce familie este așa de norocoasă încât să-l aibă ca fiu. Deși v-a implorat pe tine și pe sora ta să-l lăsați să meargă mai departe la liceu, acest lucru nu s-a întâmplat din cauza problemelor financiare. Parcă îl auzi și acum:

– Te rog trimite-mă la școală, frate! Te rog trimite-mă la școală, soră!

În fiecare zi, plângea în hohote implorându-vă să-l trimiteți la școală. Chiar dacă trecuseră câțiva ani de la terminarea războiului, situația voastră financiară era jalnică. Erați săraci lipiți pământului. Câteodată te gândeai la acele zile ca și cum ar fi fost doar un vis. Ai supraviețuit ca prin miracol atunci când ai fost străpuns în gât de o suliță din bambus, însă te-ai simțit pierdut și nu știai ce să faci atunci când responsabilitatea de a întreține întreaga familie a căzut pe umerii tăi pentru că tu erai fratele mai mare. Probabil că acesta era motivul pentru care ai vrut să părăsești casa aceea, situația era prea dificilă pentru tine. Îți era aproape imposibil să asiguri hrana cea de toate zilele, să nu mai vorbim de faptul că fratele tău trebuia trimis la școală. Văzând că nu vă poate înduplecа nici pe tine, nici pe sora ta, Kyun a început să o implore pe soția ta.

– Cumnată, te rog trimite-mă la școală. Te rog lasă-mă să merg la școală. Îmi voi petrece tot restul vieții revanșându-mă față de tine.

Soția ta te-a întrebat:

– Dacă tot își dorește acest lucru atât de mult, nu crezi că ar trebui să facem tot posibilul să-l trimitem la școală?

– Nici eu n-am fost la școală, măcar el a fost destul de norocos încât să termine școala generală.

N-ai putut să mergi la școală din cauza tatălui tău care a fost doctor de medicină tradițională. Deoarece pierduse doi fii din cauza unei epidemii, nu te lăsa să mergi în locuri în care erau mulți oameni fie școală, fie orice alt loc. Tatăl tău te-a învățat caracterele chinezești.

– Hai să-l trimitem la școală, a spus soția ta.

– Cu ce?

– Putem vinde grădina.

Când a auzit una ca asta, sora ta i-a spus soției tale:

– Vei duce această familie la sapă de lemn!, după care a trimis-o înapoi în satul ei natal.

Zece zile mai târziu, într-o noapte, beat fiind, picioarele tale s-au îndreptat spre casa socrilor tăi. Te-ai poticnit pe cărarea de munte, însă când ai ajuns la casa socrilor, te-ai oprit lângă fereastra de unde bătea lumina, era fereastra de la camera din spate de lângă copacii de bambus. Nu te-ai dus acolo cu gândul că o vei aduce pe soția ta înapoi acasă. Vinul din orez te-a dus acolo, *makgoli*, pe care un vecin ți l-a dat după ce l-ai ajutat să-și are câmpurile. Deși nu tu ai fost acela care a izgonit-o pe soția ta de acasă, nu puteai să intri pur și simplu în casa socrilor tăi ca și cum nu s-a întâmplat nimic, așa că ai stat acolo, rezemat de peretele murdar. Le auzeai pe soacra și soția ta vorbind, așa cum le auziseși vorbind în câmpul de bumbac cu puțin timp în urmă. Soacra ta a ridicat vocea spunând:

– Să nu îndrăznești să te întorci în casa aia afurisită! Adună-ți lucrurile și pleacă de la familia aia.

Soția ta, printre suspine, a răspuns:

– Chiar dacă e să mor, tot mă voi întoarce acolo. De ce trebuie să plec de acolo din moment ce e și casa mea?

Ai stat rezemat de perete până când lumina zorilor a început să scalde pădurea de bambus. Ai înșfăcat-o pe soția ta când aceasta a ieșit din casă să pregătească micul dejun. Plânsese toată noaptea, iar ochii ei mari, închiși la culoare, sinceri, erau acum atât de umflați de parcă ar fi fost niște crăpături. Ai apucat-o de mână și ai înaintat prin pădurea de bambus, îndreptându-vă

spre casa voastră. După ce ați trecut de pădure, ai lăsat-o de mână și ai mers înaintea ei. Pe pantalonii tăi era rouă. Soția ta încerca să țină pasul cu tine, însă tot cădea. Gâfâind te-a rugat:

– Mergi puțin mai încet!

Când ați ajuns acasă Kyun a fugit spre ea strigând:

– Cumnată! Cumnată, promit să nu mai pomenesc că vreau la școală, așa că te rog să nu mai pleci.

Kyun avea ochii înlăcrimați; renunțase la visul lui. Începând din acel moment, Kyun, nemaiavând posibilitatea de a merge la liceu, s-a dedicat trup și suflet în a o ajuta pe soția ta în munca din gospodărie. Când lucrau împreună pe câmp și nu o putea vedea pe soția ta din cauza meiului care era prea înalt, Kyun începea s-o strige:

– Cumnată!

Când soția ta îi răspundea, zâmbea și o chema din nou:

– Cumnată!

Kyun o chema și soția ta îi răspundea, Kyun o chema din nou și ea îi răspundea iar. Cei doi își terminau treaba pe câmp în tot acest timp chemându-se și răspunzându-și unul altuia. Kyun era tovarășul ei loial de fiecare dată când tu plecai de acasă. După ce a devenit mai puternic, Kyun ara primăvara câmpul cu vaca înhămată la plug, recolta toamna orezul, era primul înaintea tuturor. Toamna târziu, se trezea și mergea dimineața devreme în grădina cu varză și o culegea pe toată. Pe atunci, oamenii decojeau orezul pe câmp deasupra rogojinilor de paie. Fiecare familie monta un fel de perie, era o invenție făcută din niște dinți de metal atașați unui cadru de lemn cu patru picioare, prin care

trăgeau tulpinile, forțând astfel bobul să se desprindă. Toate femeile din sat aveau o astfel de mașinărie, iar în ziua recoltei fiecare mergea la bucata lor de pământ și o instala.

Treierau grânele până la apusul soarelui. Într-un an, Kyun, care era mai înalt cu zece centimetri față de anul precedent, a mers să muncească la fabrica de bere din oraș. Cu banii din primul lui salariu a cumpărat o perie de treierat și i-a dat-o soției tale.

– Ce e cu treierătoarea asta? a întrebat soția ta.

Cu zâmbetul pe buze, Kyun a spus:

– Tu ai cea mai veche treierătoare din sat, de-abia mai poate fi folosită.

Soția ta a menționat odată că treierătoarea pe care o are e mai veche decât a celorlalte femei din sat și că ar avea nevoie de una nouă. Vorbele ei ți-au intrat pe o ureche și ți-au ieșit pe alta. Te-ai gândit că unealta ei e încă bună, de ce ar avea nevoie de una nouă? Soţia ta, ținând în mână noua treierătoare pe care tocmai o cumpărase Kyun, s-a mâniat pe el, sau poate că tu erai cauza mâniei ei:

– De ce ai cumpărat-o când noi nici măcar n-am putut să te întreținem la școală?

Kyun s-a înroșit și apoi i-a răspuns:

– Nu e mare lucru.

Kyun se înțelegea bine cu soția ta, poate pentru că o considera ca un fel de mamă. După ce a cumpărat treierătoarea, ori de câte ori avea bani, a mai cumpărat și alte obiecte pentru casă. Erau toate lucruri de care soția ta avea nevoie. El a fost cel care i-a cumpărat un lighean din nichel. Puțin rușinat i-a spus soției tale:

– Toate femeile folosesc un astfel de lighean, doar cumnata mea folosește un bidon vechi din plastic...

Ea a folosit ligheanul să facă diferite feluri de *kimchi* și ca să ducă prânzul pe câmp. După ce îl folosea, îl lustruia și îl punea deasupra pe dulap. L-a folosit până s-a uzat nichelul, iar ligheanul a devenit alb.

Te-ai ridicat brusc și te-ai dus în bucătărie. Ai deschis ușa din spate și te-ai uitat în cămară la polița cu rafturi. Mese pliante, adunate laolaltă, erau așezate pe ultimul raft de sus și chiar în spate de tot era ligheanul vechi din nichel.

Când soția ta l-a născut pe al doilea fiu, tu nu erai acasă. Kyun a fost acolo cu ea. Ai aflat mai târziu despre cele întâmplate. Era iarnă, frig și nu erau lemne de foc. Pentru că soția ta zăcea într-o cameră friguroasă imediat după naștere, Kyun a tăiat caisul bătrân din curte. A pus bușteniii în soba de sub camera soției tale și le-a dat foc. Sora ta a năvălit în camera soției cu o falcă în cer și una în pământ certând-o și întrebând-o cum a putut să facă așa ceva, știind bine că se spune că atunci când se taie un copac din ograda unei familii, membrii acelei case vor începe să moară unul câte unul. Kyun a strigat:

– Eu l-am tăiat! De ce dai vina pe ea?

Sora ta l-a apucat pe Kyun de gât.

– Ți-a spus ea să-l tai? Ticălosule! Băiat netrebnic ce ești!

Kyun a refuzat să se lase mai prejos. Ochii lui mari și negri străluceau pe fața lui palidă.

– Vrei să moară de frig într-o cameră atât de friguroasă? a întrebat-o. Vrei să moară înghețată după ce tocmai a născut?

La puțin timp după acel incident, Kyun a plecat de acasă ca să câștige bani. A fost plecat timp de patru ani. Când s-a întors înapoi fără niciun ban în buzunar, soția ta l-a primit călduros. Kyun s-a schimbat în timpul în care fusese plecat. Chiar dacă a devenit un tânăr robust, ochii lui nu mai aveau acea licărire în ei, iar el era mai tot timpul posomorât. Când soția ta îl întreba ce a făcut în tot acest timp și pe unde a umblat, refuza să-i răspundă. Nici măcar nu-i mai zâmbea când vorbea cu ea. Credeai că lumea a fost nemiloasă cu el.

Au trecut probabil douăzeci de zile de la reîntoarcerea lui Kyun. Soția ta a fugit la magazinul din oraș unde jucai *yut*[1]. Era palidă la față. Insista că ceva era în neregulă cu Kyun și că ar trebui să vii acasă cu ea, dar tu erai prea absorbit de joc și i-ai spus că te vei duce mai târziu. Soția ta a stat nemișcată o clipă, apoi a apucat rogojina de paie pe care erau jocul de *yut* și a răsturnat-o strigând la tine.

– E pe moarte! E pe moarte! Trebuie să vii acasă!

Comportamentul ei era așa de ciudat încât te-ai pornit spre casă, simțind un nod în stomac.

– Grăbește-te! Grăbește-te! zbiera soția ta în timp ce mergea înaintea ta.

Era pentru prima oară când ea mergea înaintea ta, alergând. Kyun era întins pe locul unde înainte fusese caisul. Se zvârcolea, avea spume la gură și limba scoasă afară.

– Ce s-a întâmplat cu el?

Soția ta a fost cea care l-a găsit în starea aceea și a sunat poliția de câteva ori. Înainte de a se stabili cauza morții lui, deja se răspândise zvonul în satul vecin că

1. Joc tradițional coreean.

băiatul a fost otrăvit de cumnata lui cu pesticide. Sora ta avea ochii înroșiți și zbiera la soția ta:

– Mi-ai ucis frățiorul!

Soția ta și-a păstrat calmul în timp ce era interogată de către detectivi.

– Dacă sunteți de părere că eu l-am ucis, atunci închideți-mă.

La un moment dat, unul dintre detectivi a trebuit să o aducă pe soția ta acasă; refuza să părăsească secția de poliție și cerea să fie închisă. Era atât de mâhnită încât își smulgea părul din cap și își dădea cu pumnul în piept. Izbea ușa cu putere, mergea la fântână și bea dintr-o înghițitură apă rece. În tot acest timp, tu fugeai de unul singur pe câmpuri și printre lanuri, strigând neîncetat numele fratelui tău care a murit:

– Kyun! Kyun!

Fierbințeala din pieptul tău s-a răspândit în tot corpul și nu mai puteai să-i faci față. Kyun! A fost un timp când cei morți nu vorbeau, iar cei vii trebuiau să treacă prin acel calvar.

De abia acum ți-ai dat seama cât ai fost de laș. Ai trăit toată viața învinuind-o pe soția ta pentru durerea prin care ai trecut. Kyun a fost fratele tău, dar cu toate acestea soția ta era cea care avea nevoie să fie consolată, însă alegerea ta de a nu vorbi despre acest lucru a fost o greșeală. Chiar dacă soția ta era copleșită de supărare, a reușit să angajeze pe cineva care să se ocupe de înmormântarea lui Kyun. Anii au trecut, dar nu ai cerut niciodată detalii.

– Nu vrei să știi unde e înmormântat? te întreba ea din când în când.

Nu-i răspundeai. Nu voiai să știi.

– Nu-i lua în nume de rău faptul că a plecat așa... Ești fratele lui și nu are părinți. Trebuie să mergi și să-l vizitezi. Mi-aș dori să-l putem muta într-un loc mai bun, în cimitirul strămoșilor noștri.

Când îți spunea toate acestea, tu zbierai la ea:

– De ce m-ar interesa unde e îngropat bastardul ăla?

Odată, când mergeai împreună cu soția ta de-a lungul unui drum, ea s-a oprit. Te-a întrebat:

– Mormântul lui Kyun e în apropiere; nu vrei să mergem la el?

Te prefăceai că nu ai auzit ce a spus. De ce ai rănit-o în felul acesta?

După cele întâmplate cu Kyun, soția ta s-a schimbat. Înainte zâmbea mereu, însă după aceea n-a mai zâmbit. Când mai zâmbea uneori, zâmbetul îi dispărea rapid de pe față. Înainte obișnuia să adoarmă de îndată ce se întindea în pat, pentru că munca la câmp o obosea, însă acum stătea întinsă neputând să adoarmă. De atunci n-a mai avut niciun somn liniștit și numai după ce fiica cea mică a devenit farmacistă și i-a prescris niște somnifere, a reușit din nou să doarmă cum trebuie. Biata ta soție care nu putea să doarmă. Poate că soția ta care acum lipsește încă mai are somnifere nedizolvate în organismul ei. Vechea casă a fost reconstruită de două ori de când a murit Kyun. De fiecare dată când a fost reconstruită, aruncai obiectele vechi care erau îndesate printr-un colț al casei. Soția ta a avut grijă de ligheanul de nichel, îngrijorată că l-ar putea lua cineva. Se temea că, dacă ar fi fost

amestecat cu celelalte lucruri, n-ar mai fi avut nicio șansă să-l găsească. Ligheanul era primul lucru pe care îl aducea în cortul în care stăteați în timp ce era în construcție casa. După ce a fost gata, înainte de a face orice altceva, lua ligheanul și-l punea pe raftul de sus din debara. Până când a dispărut nu te-ai gândit niciun moment că tăcerea ta în legătură cu moartea lui Kyun s-ar putea s-o fi rănit. Te gândeai că ce rost ar mai avea să te gândești la trecut. Când fiica ta întreba:

– Doctorul vrea să știe dacă s-a întâmplat ceva care să-i cauzeze mamei un șoc profund. S-a întâmplat ceva despre care eu nu știu nimic? tu dădeai din cap că nu s-a întâmplat nimic.

Când fata ți-a spus că:

– Doctorul recomandă ca mama să meargă la un psihiatru, i-ai tăiat vorba, replicând:

– Cine are nevoie de un psihiatru?

Întotdeauna te-ai gândit la Kyun ca la ceva de care ar trebui să uiți cu cât înaintai mai mult în vârstă, iar acum chiar aveai sentimentul că ai uitat de el cu totul. După ce a împlinit cincizeci de ani, până și soția ta a spus:

– Kyun nu-mi mai apare în vis. Poate că acum în sfârșit poate să meargă în cer.

Credeai că, dacă tu erai bine, la fel se simțea și soția ta. În ultimii ani ea a început din nou să vorbească despre Kyun; ai crezut că uitase de el.

Acum câteva luni, într-o noapte, soția ta te-a trezit zgâlțâindu-te.

– Crezi că dacă-l trimiteam la școală, Kyun ar mai fi făcut ce a făcut?

Apoi a șoptit, parcă vorbea cu ea însăși:

– După ce m-am căsătorit, Kyun m-a tratat cel mai frumos... Deși am fost cumnata lui, n-am fost în stare să-l trimit la școală, cu toate că el își dorea acest lucru foarte mult. Din acest motiv nu cred că e în cer.

Ai mormăit și te-ai întors pe cealaltă parte, însă ea a continuat să vorbească:

– De ce te-ai comportat așa? De ce nu l-ai trimis la școală? Nu ți-a fost milă de el când îl vedeai plângând că vrea să meargă la școală? A spus că ar fi găsit o modalitate de a-și continua studiile, numai să-l fi înscris la școală.

Nu voiai să vorbești cu nimeni despre Kyun. Era o cicatrice în sufletul tău. Deși caisul nu mai era, îți aminteai cu exactitate locul în care a murit Kyun. Știai că soția ta stătea uneori și se uita la locul acela. N-ai vrut să deschizi din nou rana aceea. Erau alte lucruri mult mai dificile în viață. Ai tușit de câteva ori. Numai după ce soția ta a dispărut, te-ai gândit că poate ar fi trebuit în seara aceea să ai o discuție sinceră cu ea despre Kyun. Cu toate că inima soției tale devenea din ce în ce mai goală, Kyun n-a dispărut din sufletul ei. În miez de noapte soția ta fugea brusc la baie și se ghemuia lângă toaletă. Ținea mâinile în fața ei ca și cum ar fi împins pe cineva și striga:

– N-am fost eu, n-am fost eu!

Când o întrebai dacă a avut un coșmar, clipea și se uita la tine fără nici o expresie în ochi, ca și cum ar fi uitat deja ce făcuse mai devreme. Asta se întâmpla din ce în ce mai frecvent.

Cum de nu te-ai gândit niciodată de ce mergea soția ta destul de des la secția de poliție după ce a murit

Kyun? De ce au apărut zvonuri cum că ea ar fi fost cea care l-a ucis? De ce abia acum ai realizat că poate soția ta a început să aibă dureri de cap din cauza lui Kyun? Trebuia s-o asculți măcar o dată când îți vorbea. Trebuia s-o lași să-și descarce sufletul. În toți acei ani în care ai păstrat tăcerea și ai învinuit-o pentru tot ce se întâmplase, fără a o lăsa să scoată măcar un cuvânt, poate că presiunea aceea i-a cauzat durerile pe care le avea. O găseai pe soția ta din ce în ce mai des stând într-un loc, pierdută. Îți spunea:

– Nu-mi amintesc ce voiam să fac.

Deși migrenele deveneau uneori greu de suportat, ea refuza să meargă la spital. Insista asupra faptului că n-ar trebui să le spui copiilor despre durerile de cap de care suferea.

– Ce rost are să le spun? Sunt oricum prea ocupați.

Când ei au aflat totuși despre migrene, ea se prefăcea că nu are nimic, spunându-le:

– M-a durut capul ieri, dar acum n-am nimic.

Într-o noapte stătea în pat, iar când ai făcut puțin zgomot, s-a făcut palidă la față după care te-a întrebat:

– De ce mi-ai rămas alături în tot acești ani?

Cu toate acestea, ea continua să facă diferite sosuri, să culeagă prune sălbatice japoneze din care făcea gem. Duminicile, urcată pe motocicletă în spatele tău când mergeați la biserică, îți spunea că ar vrea să mergeți să mâncați la un restaurant. Voia să guste mâncare gătită de altcineva la un restaurant unde se dădeau multe garnituri. Familia ta a discutat posibilitatea de a onora toate riturile strămoșilor într-o singură zi, dar ea a refuzat spunând că ar trebui să aștepte până ce soția lui Hyong-chol va deveni cea care să se

ocupe de rituri. Deoarece s-a ocupat de pregătirea riturilor toată viața ei, a spus că va continua să facă acest lucru până în ziua în care va muri. Spre deosebire de anii precedenți, mereu uita să pună ceva pe masa pentru riturile strămoșilor și trebuia să meargă în oraș de patru sau cinci ori. Ai presupus că acest lucru i se poate întâmpla oricui.

* * *

Telefonul a sunat dimineața devreme. *Cine suna la ora asta?* Plin de speranță ai răspuns la telefon.

– Tată?

Era fiica cea mare.

– Tată?

– Da.

– De ce a durat atât de mult până ai răspuns? De ce nu ai răspuns la mobil?

– Ce s-a întâmplat?

– Am fost surprinsă când am sunat ieri la Hyong-chol acasă. De ce ai plecat? Trebuia să-mi fi spus. Nu poți să pleci pur și simplu și mai ales să nu răspunzi la telefon.

Se pare că fiica ta tocmai a aflat că te-ai întors acasă.

– Am dormit.

– În tot acest timp?

– Cred că da.

– Ce ai de gând să faci de unul singur acolo?

– În cazul în care se întoarce acasă.

Fiica ta n-a spus nimic. Ai încercat să înghiți, dar gâtul îți era prea uscat.

– Să vin acolo?

Dintre toții copiii, Chi-hon depunea cel mai mult efort în găsirea soției tale. Poate se datora și faptului că era încă singură. Farmacistul din Yokchon-dong a fost ultima persoană care a sunat să vă spună că a văzut pe cineva care se asemăna cu soția ta. Fiul tău a dat mai multe anunțuri la ziar, dar n-au avut niciun rezultat. Până și poliția a spus că au făcut tot posibilul, iar acum tot ce se poate face este să așteptați să sune cineva cu vești, însă fiica ta mergea în fiecare seară de la un spital la altul, verificând fiecare pacient fără familie.

– Nu... Doar sună-mă dacă ai vreo veste.

– Tată, dacă nu vrei să stai singur, întoarce-te în Seul sau roag-o pe mătușa să stea cu tine.

Vocea fiicei tale suna ciudat, de parcă băuse.

– Ai băut?

– Doar câteva păhărele.

Se pregătea să închidă telefonul. A băut până în zori de zi? I-ai strigat numele. Ți-a răspuns pe o voce joasă.

Mâna în care țineai telefonul era transpirată iar picioarele tale nu mai aveau nici o vlagă.

– În ziua aceea mama ta nu se simțea prea bine. N-ar fi trebuit să mergem în Seul. Cu o zi înainte a avut din nou migrene și toată ziua și-a ținut capul într-un lighean cu gheață. Nu auzea când o striga cineva. Seara am găsit-o cu capul în congelator. Avea dureri insuportabile. Deși a uitat să pregătească micul dejun, a spus că trebuie să mergem în Seul pentru că toți ne așteptați. Trebuia s-o fi refuzat. Cred că judecata mea devine din ce în ce mai proastă pentru că îmbătrânesc. O parte din mine credea că de data aceasta o putem obliga să meargă la spital. Știind în ce stare e, trebuia s-o țin lângă mine... n-am tratat-o ca pe un om bolnav

și, de îndată ce am ajuns în Seul, am luat-o din nou înaintea ei... Vechile mele obiceiuri au pus din nou stăpânire pe mine. Așa s-a întâmplat totul.

Cuvintele pe care înainte nu le puteai rosti în fața copiilor tăi îți ieșeau acum pe gură fără nicio jenă.

– Tată...

O ascultai.

– Cred că lumea a uitat de mama. Nimeni nu sună. Știi de ce a avut mama migrene în ziua aceea? Pentru că am fost o netrebnică. Așa mi-a spus.

Era greu să înțelegi cuvintele fetei tale.

– Ți-a spus mama ta lucrul acesta?

– Da... Nu am crezut că voi ajunge la petrecerea pentru ziua de naștere, eram în China și am sunat să văd ce face și mi-a spus că pune lichior într-o sticlă. Era pentru mezin. „Știi că-i place să bea." Nu știam. Nici măcar nu conta, dar m-am enervat. Ar trebui să renunțe la băut... Mama îi ducea lichiorul pentru că mezinului îi plăcea să bea, așa că i-am spus mamei: „Nu-i duce ceva atât de puternic să bea, dacă se îmbată și face scandal e doar vina ta, așa că fă lucrurile cu cap." Mama mi-a răspuns pe un ton slab: „Ai dreptate.", după care a mi-a spus că va merge în oraș să cumpere niște prăjituri din orez pentru că întotdeauna le cumpăra de ziua ta. Însă eu i-am spus: „Nu cumpăra, știi bine că nimeni nu le mănâncă, ci doar le luăm acasă și le punem în congelator." I-am spus să nu se mai comporte ca o needucată, ci doar să vină în Seul fără să aducă nimic. M-a întrebat dacă e adevărat că păstram prăjiturile din orez în congelator, iar eu i-am răspuns: „Da, am unele de acum trei ani." A început să plângă. Am întrebat-o: „Mamă,

plângi?", ea mi-a răspuns: „Ești o netrebnică..." Voiam doar să îi ușurez situația. Atunci când mi-a spus așa cred că m-am supărat prea tare. Era foarte cald în Beijing în ziua aceea. M-am enervat și am strigat: „Foarte bine, sper că ești mulțumită să știi că ai o fată netrebnică! Da, sunt așa cum spui tu!" și i-am închis telefonul în nas.

Tu ai rămas tăcut.

– Mamei nu-i place când zbierăm, iar noi zbieram la ea tot timpul. Am vrut s-o sun înapoi și să-mi cer scuze, dar am uitat pentru că eram prea ocupată făcând un milion de lucruri în același timp – mâncam, vizitam și discutam cu oameni diferiți. Dacă aș fi sunat înapoi să-mi cer iertare, poate că n-ar fi avut durerile alea de cap... poate că dacă făceam așa se simțea destul de bine încât să te urmeze.

Fiica ta plângea.

– Chi-hon!

Nu spunea nimic.

– Mama ta era foarte mândră de tine.

– Poftim?

– Dacă apăreai în ziar, îl împăturea, îl punea în geantă și se uita la el de nenumărate ori, iar dacă se întâlnea cu cineva în oraș îi arăta ziarul și se lăuda cu tine.

Tăcere.

– Dacă cineva o întreba ce făceai, îi răspundea că scrii cuvinte. A rugat o femeie de la orfelinatul din Namsan-dong să-i citească din cartea ta. Știa despre ce scriai. Orice s-ar întâmpla trebuie să continui să scrii bine. Când femeia aceea îi citea din cartea ta, fața ei se lumina și zâmbea... Mi-am trăit viața fără să stau

de vorbă cu mama ta. Acum simt că aș putea să-i spun orice, dar nu e cine să mă asculte. Chi-hon?

– Da?

– Te rog... te rog caut-o pe mama ta.

Ai apăsat telefonul mai aproape de ureche, ascultând plânsetul deznădăjduit al fetei. Aveai senzația că lacrimile ei se prelingeau prin receptor. Și pe fața ta se prelingeau lacrimi. Chiar dacă toată lumea uită, fiica ta își va aminti că soția ta iubea lumea și că tu o iubeai pe ea.

4. Altă femeie

Sunt așa de mulți pini aici!

Cum poate să existe un astfel cartier în acest oraș? Este ascuns așa de bine. A nins acum câteva zile? Este zăpadă pe copaci. Să vedem, sunt trei pini în fața casei tale. De parcă omul acela i-ar fi plantat acolo pentru mine. Oh, nu-mi vine să cred că vorbesc despre el. O să te vizitez întâi pe tine și apoi merg să-l văd pe el. O să fac asta. Cred că ar trebui să fac asta.

Apartamentele și garsonierele în care locuiesc frații tăi arată toate la fel pentru mine. Nu pricep care casă a cui este. Cum poate totul să fie exact la fel? Cum pot trăi în spații identice ca acelea? Cred că ar fi mai drăguț dacă ar locui în case care arată diferit. N-ar fi frumos să aibă o șură și o mansardă? N-ar fi frumos să locuiești într-o casă în care copiii să aibă locuri unde să se ascundă? Tu obișnuiai să te ascunzi în mansardă, departe de frații tăi, care voiau să-ți dea tot felul de lucruri de făcut. Acum chiar și la țară au apărut clădiri cu apartamente care arată la fel. Ai urcat recent pe terasa de pe acoperișul casei noastre? Poți vedea de acolo toate clădirile mari de apartamente. Când erai mai mică, satul nostru nu avea nici măcar o linie de autobuz. Dacă așa este la țară, în acest oraș aglomerat trebuie să fie mai rău.

Îmi doresc să nu fi arătat toate la fel. Arată atât de „la fel" încât nu pot să-mi dau seama în ce direcție trebuie să merg. Nu pot să găsesc casele fraților tăi sau studioul surorii tale. Însă asta este problema mea. În ochii mei, toate intrările și ușile arată la fel, dar toți reușesc să-și găsească drumul spre casă, chiar și în toiul nopții. Până și copiii.

Dar tu trăiești aici, unde e bine.

Apropo, unde vine locul acesta? E Buam-dong din Chongno-gu, în Seul... Locul acesta este Chongno-gu? Chongno-gu... Chongno-gu... Oh, Chongno-gu! Prima casă în care fratele tău cel mai mare, proaspăt căsătorit, s-a așezat a fost în Chongno-gu. Era Dongsung-dong din Chongno-gu. El a spus:

– Mamă, acest loc este Chongno-gu. Sunt fericit de fiecare dată când îmi scriu adresa. Chongno-gu se află în buricul capitalei Seul, și acum eu locuiesc aici. Un băiat de la țară a ajuns, în sfârșit, în Chongno-gu.

El numea acel loc Chongno-gu, dar locuia într-un apartament dintr-un bloc mic, înghesuit pe un deal abrupt numit Naksan. Am rămas fără aer când am urcat până acolo. Mă gândeam, cum e posibil să existe un astfel de loc în acest oraș? Pare mai ca la țară decât orașul nostru natal! Dar spun același lucru și aici, unde locuiești tu. Cum poate exista un astfel de loc în orașul acesta?

Anul trecut, când te-ai întors în Seul, după ce ai petrecut trei ani în străinătate, erai dezamăgită pentru că nici măcar nu puteai să închiriezi apartamentul în care obișnuiai să locuiești cu banii pe care îi aveai, dar cred că ai găsit satul ăsta de aici. Este exact ca un sat de la țară. Aici au o cafenea și o galerie de

artă, ba chiar și o moară. I-am văzut făcând prăjiturele de orez. I-am privit mai mult timp, pentru că-mi aminteam de zilele de demult. Era aproape de sărbătoarea de Anul Nou? Erau mulți oameni care făceau prăjituri de orez lungi și albe. Chiar și în acest oraș este un sat în care se fac acele prăjituri de orez în apropierea Anului Nou! De Anul Nou, obișnuiam să car cu căruța un sac de orez la moară ca să fac prăjituri de orez. Suflam în mâinile înghețate și așteptam să-mi vină rândul.

Totuși, trebuie să fie incomod să locuiești aici cu trei copii. Și cred că naveta făcută de soțul tău, ca să ajungă la serviciu în Sollung, durează destul de mult. Există măcar vreo piață în zonă?

Odată, mi-ai spus:

– Mi se pare că atunci când merg la piață cumpăr foarte multe lucruri, dar totul dispare așa de repede. Trebuie să cumpăr trei iaurturi dacă vreau să dau câte unul fiecărui copil. Dacă vreau să cumpăr destule pentru trei zile, sunt nouă, mamă! Este înfricoșător. Cumpăr așa de mult și apoi dispare.

Îți țineai brațele deschise ca să-mi arăți cât de mult era. Sigur că da, este normal, din moment ce ai trei copii.

Copilul tău cel mai mare, cu obrajii roșii de la frig, este pe punctul de a-și sprijini bicicleta în afara porții, când este surprins de ceva. Trece prin poartă, strigând:

– Mamă!

Tu, care ești îmbrăcată cu o bluză gri, ieși pe ușă ținând bebelușul în brațe.

– Mamă! Pasărea!

– Pasărea?

– Da, în fața porții!

– Ce pasăre?

Copilul cel mai mare arată spre poartă, nemaispunând nimic. Îi tragi bebelușului gluga peste cap ca să nu-i fie frig și ieși. O pasăre gri este pe jos în fața porții. Are pete negre de la cap până la aripi. Aripile arată complet înghețate, nu-i așa? Te pot vedea gândindu-te la mine în timp ce te uiți la pasăre. Că veni vorba, dragă, sunt așa de multe păsări în jurul casei tale. Cum se poate să fie așa de multe păsări? Aceste păsări de iarnă îți înconjoară casa și nu fac nici măcar un zgomot.

Acum câteva zile te uitai la o coțofană care tremura sub gutuiul tău și, gândindu-te că i-ar fi foame, ai mers înăuntru, ai fărâmițat puțină pâine pe care o mâncau copiii tăi și ai presărat-o sub copac. Și atunci te gândeai la mine. Te gândeai la cum obișnuiam să aduc un bol cu orez și la cum împrăștiam boabele sub curmal pentru păsările care stăteau pe crengile goale iarna. Seara, mai mult de douăzeci de păsări aterizau sub gutui, unde ai împrăștiat tu firimituri de pâine. O pasăre avea aripi cât palma ta de mari. De atunci, împrăștii firimituri de pâine sub gutui în fiecare zi, pentru păsările înfometate de iarnă. Dar pasărea aceasta se află în fața porții, nu sub gutui. Eu știu ce este această pasăre. Este un fluierar negru. Ciudat – nu este o pasăre care zboară singură, deci ce caută aici? Este o pasăre care trebuie să fie lângă ocean. Am văzut pasărea aceasta în Komso, unde locuia bărbatul acela. Am văzut fluierari negri căutând ceva de mâncare pe terasele nămoloase la reflux.

Stai pe loc, în fața porții tale, iar copilul tău cel mai mare îți scutură mâna.

– Mamă!

Tu taci.

– E moartă?

Nu răspunzi. Doar te uiți la pasăre, cu fața întunecată.

– Mamă! Este moartă pasărea? întreabă fiica ta, ieșind afară în agitație, dar tu nu răspunzi.

Sună telefonul.

– Mamă, este mătușa!

Trebuie să fie Chi-hon. Iei telefonul de la fiica ta. Fața ta se întristează.

– Ce-ar trebui să facem dacă pleci?

Cred că Chi-hon pleacă iar cu avionul. Ochii ți se umplu de lacrimi. Se pare că și buzele îți tremură. Dintr-o dată țipi în telefon:

– Ești prea de tot... prea de tot!

Draga mea, tu nu ești așa. De ce strigi la sora ta?

Chiar trântești telefonul. Acest lucru ni-l face sora ta ție și mie. Telefonul sună din nou. Te uiți la el mai mult timp și, pentru că nu se oprește, îl ridici.

– Soro! Îmi pare rău.

Vocea ta s-a calmat acum. Asculți liniștită ce spune sora ta la telefon. Și atunci ți se înroșește fața. Strigi din nou:

– Ce? Santiago? Pentru o lună?

Fața ta se înroșește și mai mult.

– Mă întrebi dacă ai voie să mergi? De ce mă mai întrebi, dacă deja ai decis că vei merge? Cum poți face asta?

Mâna cu care ții telefonul tremură.

– Era o pasăre moartă azi în fața porții mele. Am un sentiment rău. Cred că s-a întâmplat ceva cu mama! De ce n-am găsit-o încă? De ce? Și cum poți pleca? De ce se poartă toată lumea așa? O să te porți și tu așa? Nu știm unde este mama în gerul acesta și voi toți faceți orice vă trece prin minte!

Dragă, liniștește-te. Trebuie să-ți înțelegi sora. Cum poți să-i spui așa ceva, când știi cum a fost în ultimele luni?

– Ce? Vrei să mă ocup eu de asta? Eu? Ce crezi că pot face eu, cu trei copii? Fugi, nu-i așa? Pentru că te trage în jos. Totdeauna ai fost așa.

De ce faci asta, dragă? Acum ai trântit telefonul și plângi în hohote. Bebelușul plânge cu tine. Nasul bebelușului se înroșește. Chiar și fruntea. Fata plânge. Cel mai mare copil vine din camera lui și se uită la voi trei, care plângeți. Telefonul sună din nou. Îl ridici repede.

– Soro...

Lacrimi îți pică din ochi.

– Nu pleca! Nu pleca! Soro!

Spre sfârșit, ea încearcă să te liniștească. Nu merge, așa că spune că vine la tine. Tu închizi telefonul și șezi acolo liniștită, uitându-te în jos. Bebelușul se cațără în poala ta. Îl îmbrățișezi. Fata îți atinge obrazul. Tu o bați ușor pe spate. Cel mai mare se apleacă peste tema la matematică în fața ta, ca să te facă fericită. Tu îi mângâi părul.

Chi-hon intră, împingând poarta din față.

– O, micule Yun! spune Chi-hon luând bebelușul de la tine.

Bebelușul, care este timid față de alte persoane, se chinuie să ajungă înapoi la tine, din brațele mătușii sale.

– Stai cu mine puțin, spune Chi-hon, în timp ce încearcă să se joace cu bebelușul, dar el începe să plângă.

Chi-hon îți dă bebelușul. Odată ajuns în brațele mamei sale, bebelușul îi zâmbește mătușii, cu lacrimi care încă i se mai leagănă pe gene. Chi-hon își clatină capul și mângâie obrazul bebelușului. Voi, surorile, stați împreună în liniște.

Deși Chi-hon a venit repede prin zăpadă pentru că nu putuse să te liniștească prin telefon, nu mai spune nimic acum. Arată groaznic: fața îi este adunată, ochii îi sunt umflați. Arată de parcă n-a dormit bine în ultima vreme.

– O să mergi? o întrebi pe sora ta după o tăcere îndelungată.

– N-o să merg.

Chi-hon se întinde pe canapea, cu fața în jos, ca și cum ar fi pus jos o povară grea. Este așa de obosită încât nu își poate controla corpul: Săraca de ea. Se preface că este puternică, dar este moale în interior. Ce-o să facă dacă va continua să se suprasolicite atât?

– Soro! Dormi?

Îi scuturi umărul lui Chi-hon, dar apoi o mângâi ușor pe spate. O privești lung pe sora ta care doarme. Chiar și când erați mici și vă certați, totul se liniștea destul de repede.

Când veneam să vă cert, voi dormeați, ținându-vă de mâini. Mergi în dormitorul tău după o pătură și

o acoperi cu ea. Chi-hon se încruntă. Ce copil neatent. Cum a putut să conducă până aici, când e așa de obosită?

– Îmi pare rău, soro... șoptești tu, iar Chi-hon își deschide ochii și se uită la tine.

Chi-hon spune, ca și cum ar vorbi singură:

– I-am întâlnit mama ieri. Femeia care va deveni soacra mea, dacă ne căsătorim. Locuiește cu fiica ei. Fiica ei are un restaurant mic care se numește Swiss. Nu e căsătorită. Mama lor e foarte micuță și delicată. O urmează pe fiica ei peste tot, numind-o „soră". Fiica îi dă de mâncare mamei, o duce la culcare, o spală și îi spune: „Ce fată bună ești", așa că mama a început să o numească „soră". Sora lui mi-a spus:

– Dacă din cauza mamei noastre nu v-ați căsătorit încă, să nu-ți faci griji în privința aceasta.

A spus că o să continue să locuiască cu mama lor, purtându-se ca o soră mai mare. Pleacă în concediu în ianuarie, dar a aranjat pentru mama lor să stea la un sanatoriu particular. Deci atunci e singurul moment când trebuie să vin în casă, când ea nu este acolo. Sora lui a spus că, de douăzeci de ani, își ia o lună de concediu în ianuarie, folosind profitul de la restaurant. Arăta mulțumită, chiar dacă propria ei mamă o numește „soră". Doar a zâmbit și a spus:

– Mama mea m-a crescut până acum și tot ce s-a întâmplat este un schimb de roluri. Nu este corect?

S-a oprit din vorbit și s-a uitat la mine:

– Spune-mi ceva despre mama ta.

– Despre mama?

– Da, ceva despre mama ta pe care numai tu îl știi.

– Nume: Park So-nyo. Data nașterii: 24 iulie 1938. Înfățișare: scundă, păr cărunt, permanent, pometi

proeminenți, ultima dată a fost văzută purtând o cămașă albastru deschis, o jachetă albă și o fustă plisată bej. Ultima dată a fost văzută...

Ochii lui Chi-hon se fac mai mici și se închid, îndemnați spre somn.

– N-o înțeleg pe mama. Știu numai că lipsește.

Oh, nu.

Știam că o să se întâmple asta. Parcă am fi într-o comedie. Dumnezeule, este un haos. Cum poți să râzi într-o astfel de situație? Băiatul cel mare spune ceva, punându-și pălăria acolo. Ce spune? Ce? Oh, vrea să meargă la pârtiile de schi. Tu îi spui că nu are voie. Îi spui că, de când v-ați mutat înapoi aici, n-a reușit să țină pasul la școală și că trebuie să învețe cu tata în vacanța aceasta ca să fie sigur că ajunge la zi până începe școala din nou. Dacă nu face asta, o să-i fie greu să se descurce bine la școală. În timp ce vorbești cu el, bebelușul, care tocmai a învățat să umble, este pe cale de a mânca niște orez care a căzut sub masă. Parcă ai ochi pe mâini. Vorbești cu fiul tău cel mai mare, uitându-te la el, dar mâinile tale iau orezul prăfuit de la bebeluș. Acesta este pe cale să izbucnească în lacrimi, dar apoi se agață de picioarele tale. Tu prinzi repede mâna bebelușului când e gata să cadă, în timp ce-i explici celui mai mare de ce trebuie să învețe. Fiul tău cel mai mare, care poate nici nu te ascultă, strigă uitându-se în jurul său:

– Vreau să merg înapoi! Nu-mi place aici!

Fata iese din cameră, chemându-te:

– Mamă!

Se vaită pentru că i s-a încâlcit părul. Te roagă să i-l împletești repede pentru că trebuie să meargă la școala

privată. Mâinile tale împletesc acum părul fetei. În tot acest timp vorbești cu fiul tău mai mare.

Vai de mine, toți trei copiii sunt agățați de tine acum.

Draga mea fiică, îi asculți pe toți trei deodată. Corpul tău este antrenat pentru nevoile copiilor tăi. Îți așezi fiica la masă și îi perii părul, iar când cel mai mare încă spune că vrea să meargă la schiat, tu îi spui, ca un compromis, că o să vorbești cu tatăl lui despre acest lucru, apoi când bebelușul cade, pui repede peria jos ca să-l ajuți să se ridice și să-i freci nasul, după care ridici peria din nou și termini cu părul fiicei tale.

Te întorci apoi ca să te uiți pe fereastră. Mă vezi stând pe gutui. Ochii tăi se întâlnesc cu ai mei. Mormăi:

– N-am mai văzut pasărea aceea până acum.

Toți trei copii urmează privirea ta.

– Poate este înrudită cu pasărea care era moartă în fața porții ieri, mamă!

Fata te apucă de mână.

– Nu... pasărea aceea nu arăta ca aceasta.

– Ba da!

Ieri ați îngropat pasărea aceea sub gutui. Băiatul cel mare a săpat o groapă, iar fata a făcut o cruce din lemn. Bebelușul a făcut multă gălăgie. Tu ai ridicat pasărea și i-ai adunat aripile în timp ce o puneai în groapa săpată de fiul cel mare, iar fiica ta a spus:

– Amin!

După aceea, fata l-a sunat pe tatăl ei, care era la serviciu, și i-a spus despre înmormântare.

– I-am făcut și o cruce din lemn, tată!

Vântul a doborât crucea din lemn.

Ascultând pălăvrăgeala copiilor, vii spre geam ca să te uiți mai bine la mine. Copiii te urmează la geam și se holbează la mine. Oh, nu vă mai uitați la mine, copiilor. Îmi pare rău. Când voi, copiii, v-ați născut, mi-a păsat mai mult de mama voastră decât de voi. Fata privește spre mine, cu părul împletit frumos. Când tu, nepoata mea, te-ai născut, mama ta n-a putut să te alăpteze. Când s-a născut fratele tău mai mare, a fost eliberată din spital în mai puțin de o săptămână, dar când te-a avut pe tine au apărut complicații și a stat în spital mai mult de o lună. Am avut grijă de mama ta atunci. Când cealaltă bunică a ta a venit în vizită la spital, ai plâns, iar bunica ta i-a spus mamei tale să te alăpteze ca să te oprești din plâns. Privind-o pe mama ta care te punea la pieptul ei, chiar dacă nu avea lapte, m-am uitat urât la tine, erai doar un nou-născut. Am trimis-o repede pe cealaltă bunică a ta de acolo, te-am smuls din brațele mamei tale și te-am bătut la fund. Oamenii spun că atunci când bebelușul plânge, bunica din partea tatălui va spune: „Bebelușul plânge, ar trebui să îl hrănești", iar bunica din partea mamei va spune: „De ce plânge bebelușul așa de mult, obosindu-și mama?" Exact așa am fost eu. Nu se poate să-ți fi amintit asta, dar îți plăcea de cealaltă bunică mai mult decât de mine. Când mă vedeai pe mine, spuneai: „Bună, bunică!" Dar când o vedeai pe cealaltă bunică, strigai: „Bunico!" și fugeai în brațele ei. Mă simțeam vinovată de fiecare dată, gândindu-mă că știi că te-am bătut la fund imediat după ce te-ai născut.

Ai crescut așa de frumoasă.

Uită-te la capul tău acoperit cu păr negru. E la fel ca al mamei tale când era mică. Niciodată nu reușeam

să-i împletesc părul. Ea își dorea păr lung, dar totdeauna i-l tundeam bob. Nu aveam timp s-o așez în poala mea și să-i perii părul. Cred că mama ta își îndeplinește dorințele din copilărie cu plete lungi prin tine. Se uită la mine, dar mâna ei se joacă cu părul tău. Ochii mamei tale se întristează. Oh, dragă, se gândește la mine din nou.

Ascultă, dragă. Mă poți auzi în toată gălăgia asta? Am venit să-mi cer iertare față de tine.

Te rog să mă ierți pentru fața pe care am făcut-o când te-ai întors în Seul cu al treilea bebeluș în brațe. Ziua în care te-ai uitat la mine șocată, strigând: „Mamă!" mă apasă la inimă. Oare de ce? A fost din cauză că n-ai plănuit să ai al treilea copil? Sau a fost din cauză că erai jenată să-mi spui că ai un al treilea bebeluș, când sora ta mai mare încă nici nu era măritată? Pentru un oarecare motiv, ai ascuns faptul că ai avut un bebeluș în acea țară îndepărtată, suferind în schimb singură, în fiecare dimineață. Ne-ai spus că o să ai un copil doar când era aproape să nași. Nu te-am ajutat cu nimic când ai avut bebelușul, dar când te-ai întors, ți-am spus:

– La ce te gândeai? La ce te gândeai, trei copii?

Îmi pare rău, dragă. Îmi cer scuze bebelușului și ție. Este viața ta și tu ești fiica mea, fiica mea cu o abilitate uimitoare de a te concentra când rezolvi probleme. Cu siguranță vei găsi o soluție pentru situația ta. Pentru o secundă am uitat cine ești și ți-am spus acel lucru. Îmi mai pare rău pentru toate fețele uimit-întrebătoare pe care ți le-am arătat, chiar fără să-mi dau seama, de fiecare dată când te vedeam după ce te-ai întors din

America. Erai așa de ocupată. Te vizitam din când în când, iar tu erai tot timpul ocupată, alergând după copii. Adunai haine, îi hrăneai, ridicai un copil căzut de pe jos, luai ghiozdanul de la copilul care s-a întors acasă de la școală, îmbrățișai copilul care alerga în brațele tale strigând: „Mamă!". Cu o zi înainte de a merge să-ți operezi un chist uterin, erai ocupată cu preparatul mâncării pentru copii. N-ai cum să știi cât de tare m-am întristat când eram la tine acasă ca să am grijă de copii și am deschis frigiderul. Mâncarea pentru patru zile a copiilor tăi era așezată cu grijă în frigider. Mi-ai explicat:

– Mamă, dă-le lucrurile de pe primul raft mâine, apoi dă-le ce este sub acel raft a doua zi...

Așa ești tu. Genul de persoană care trebuie să facă totul cu propriile mâini. De aceea, când ai avut al treilea copil, ți-am spus:

– Ce-a fost în mintea ta?

În noaptea dinaintea operației, am adunat hainele pe care le-ai dezbrăcat și le-ai lăsat în fața băii în timp ce făceai duș. Cămașa ta, care avea mâneci zdrențuite, era pătată de suc de prune și o cusătură a pantalonilor tăi largi era desfăcută, iar bretelele sutienului tău aveau milioane de scame pe ele. Tu ai fost întotdeauna un copil îngrijit și curat, spre deosebire de sora ta. Erai copilul care și-ar fi spălat tenișii albi chiar dacă pe ei era doar o pată de mărimea unui bob de mazăre. Mă întrebam de ce ai studiat atât de mult dacă aveai de gând să trăiești așa. Dragostea mea, fata mea. Când m-am gândit la asta, mi-am amintit că-ți plăceau copilașii de când erai mică. Erai genul de copil care ar fi dat fără ezitare ceva ce-și dorea să mănânce

copilului unui vecin dacă părea că ar fi vrut asta. Chiar şi când erai mică, dacă vedeai un copil plângând, mergeai la el, îi ştergeai lacrimile şi-l îmbrăţişai. Am uitat complet că erai aşa. Eram supărată să te văd purtând haine vechi, ocupată şi concentrată numai pe creşterea copiilor, fără să vrei să te întorci la muncă. Te rog, iartă-mă pentru ce am spus. Vorbesc despre momentul în care ţi-am spus:

– Cum poţi trăi aşa? în timp ce ştergeai podeaua din dormitor cu o cârpă.

Cu toate că atunci nu păreai să înţelegi despre ce vorbeam. Până la urmă, n-am mai venit în vizită la tine. Nu voiam să te văd trăind aşa, când aveai o educaţie bună şi talent pe care alţii îl invidiau. Scumpa mea fiică! Faci faţă problemelor cu capul sus, fără să fugi, şi îţi continui viaţa, dar uneori mă enervau alegerile pe care le-ai făcut.

Draga mea,

te rog să-ţi aminteşti că ai fost întotdeauna pentru mine o sursă de fericire. Eşti al patrulea copil al meu. Niciodată nu ţi-am spus asta, dar, sincer vorbind, eşti al cincilea copil. Înainte de tine, am avut un copil care a mers în cealaltă lume în timp ce se năştea. Mătuşa ta a moşit bebeluşul, mi-a spus că era băiat, dar bebeluşul nu plângea. Nici ochii nu şi i-a deschis. Am născut un copil mort. Mătuşa ta a spus că va angaja pe cineva să îngroape bebeluşul mort, dar eu i-am spus să n-o facă. Tatăl tău nu era acasă atunci. Am stat în camera mea patru zile cu bebeluşul mort. Era iarnă. Noaptea, ninsoarea se reflecta pe foaia de pe geam. În a cincea zi, m-am ridicat şi am pus bebeluşul într-un

vas de lut, l-am dus pe un deal și l-am îngropat. Persoana care a săpat în pământul înghețat n-a fost tatăl tău, ci bărbatul acela. Dacă acel bebeluș n-ar fi fost îngropat, ai fi avut trei frați mai mari. Apoi pe tine te-am născut singură. Am avut vreun motiv pentru asta? Nu. N-a fost niciun motiv. Când am spus că vreau să te nasc singură, mătușa ta s-a simțit rănită. Spun asta doar acum, dar eram mai speriată de apariția unui bebeluș mort decât de a naște singură. Nu voiam să arăt asta nimănui. Dacă ar mai fi ieșit un bebeluș mort, voiam să-l îngrop personal și să nu mai cobor de pe munte. Când am intrat în travaliu, nu i-am spus mătușii tale, dar am dus apă fierbinte în camera mea și am așezat-o pe sora ta, care era foarte mică, lângă capul meu. Nici măcar n-am strigat, pentru că nu voiam să afle nimeni în caz că aș fi născut un bebeluș mort. Apoi, din mine ai ieșit tu, caldă și agitată. Când ți-am lovit fundulețul înainte să te curăț, ai izbucnit în lacrimi. Uitându-se la tine, sora ta a râs. A spus „Bebe" și ți-a atins obrazul fin cu palma. Îmbătată de prezența ta, nici măcar nu am simțit durerea. Mai târziu, mi-am dat seama că limba îmi era plină de sânge. Așa te-ai născut tu. Ai fost copilul care m-a liniștit atunci când eram cufundată în durere și în frica de a naște un alt bebeluș mort.

Dragă,

cel puțin pentru tine am fost în stare să fac tot ce făceau celelalte mame. Am reușit să te alăptez pentru mai mult de opt luni pentru că am avut mult lapte. Am fost în stare să te trimit la un loc numit grădiniță, lucru care s-a întâmplat pentru prima dată în familia

noastră, iar prima ta pereche de încălțăminte au fost niște tenișI, nu încălțăminte din cauciuc. Și da, ți-am făcut ecusonul cu numele când ai mers la școală. Numele tău au fost primele litere pe care le-am scris vreodată. Am exersat atât de mult. Ți-am fixat în piept o batistă și ecusonul cu numele pe care l-am scris eu însămi și te-am dus personal la școală. Te întrebi ce e așa mare lucru? Era un lucru important pentru mine. Când Hyong-chol a mers la școala primară, nu am mers cu el. Găseam tot felul de scuze ca să nu trebuiască să scriu ceva și l-am trimis cu mătușa ta. Parcă îl mai aud pe fratele tău mormăind că fiecare copil a fost cu mama la școală, dar că el a trebuit să meargă cu mătușa. Când al doilea frate al tău a mers la școală, l-am trimis cu Hyong-chol. Și pe sora ta am trimis-o tot cu Hyong-chol. Pentru tine și doar pentru tine am mers în oraș și am cumpărat o geantă de școală și o rochie cu volănașe. Eram așa de bucuroasă că am fost în stare să fac asta. Chiar dacă era atât de mic, cât o tavă, am rugat un om să-ți facă un birou. Sora ta nu avea birou. Încă mai vorbește despre asta câteodată, despre cum i s-au lățit umerii pentru că trebuia să-și scrie tema cocoșată pe podea. Eram foarte mândră când te vedeam șezând acolo, studiind și citind. Când învățai ca să intri la facultate, îți împachetam și mâncarea. Când aveai cursuri seara, te așteptam la școală și te conduceam acasă. Și mă făceai foarte fericită. Erai cea mai bună studentă din orașul nostru mic.

Când ai fost acceptată într-o universitate de top în Seul, la secția de farmacie de acolo, liceul tău a atârnat un banner cu numele tău în onoarea ta. De fiecare dată când cineva îmi spunea: „Fiica ta este așa de

deșteaptă!", sunt sigură că zâmbetul mi se întindea până la urechi. N-ai de unde să știi cât de mândră eram să fiu mama ta atunci când mă gândeam la tine. N-am fost capabilă să fac nimic pentru ceilalți și, chiar dacă și ei sunt tot copiii mei, niciodată n-am simțit așa ceva față de ei. Mă simțeam plină de regret și vinovată, chiar dacă erau copiii mei. Tu ai fost copilul care m-a eliberat de acel sentiment. Chiar și când te-ai dus la facultate și alergai peste tot cu proteste, n-am intervenit așa cum făceam cu frații tăi. N-am venit să te văd când erai în greva foamei la biserica faimoasă despre care se spune că se află în Myongdong. Când fața ta era acoperită de coșuri, poate din cauza gazului lacrimogen, te-am lăsat singură.

Atunci nu știam exact ce faci, dar aveam încredere în ce faci. Când tu și prietenii tăi ați venit la țară și ați început cursuri de seară pentru comunitate, găteam pentru voi. Mătușa ta spunea că poate vei deveni „un roșu" dacă te las singură, dar eu te-am lăsat să vorbești și să te comporți liber. N-am putut să fac asta cu frații tăi. Am încercat să-i conving și îi certam. Când a fost bătut de jandarmi al doilea frate al tău, am încălzit sare și am i-am pus-o pe spate ca să-l ajut să se simtă mai bine, dar l-am amenințat că mă voi omorî dacă va continua în felul ăsta. Și în tot acel timp, eram speriată că fratele tău credea că sunt proastă. Știu că sunt lucruri pe care oamenii tineri trebuie să le facă atunci când sunt tineri, dar am încercat foarte mult să-i opresc pe ceilalți să le facă. Cu tine n-am făcut asta. Chiar dacă nici nu știam pentru ce schimbare lupți, n-am încercat să te opresc. Într-un an, când erai la facultate – în iunie, îți amintești – m-am și dus cu tine

la primărie, urmând un cortegiu funerar. A fost momentul în care am mers în Seul pentru că se născuse nepoata ta.

Am o memorie destul de bună, nu-i așa?

Nu e vorba de memorie, totuși, pentru că a fost o zi de neuitat. Pentru mine, a fost o astfel de zi. Când ieșeai din casă în zori de zi, m-ai văzut și m-ai întrebat:

– Mamă, vrei să vii?

– Unde?

– La universitatea unde a mers al doilea fiu al tău.

– De ce acolo? Nici măcar nu este universitatea unde mergi tu.

– Este o înmormântare, mamă.

– Păi... de ce aș merge acolo?

Te holbai la mine și erai pe cale să închizi ușa în spatele tău, dar ai venit înapoi înăuntru. Eu împăturream scutecele nepoatei tale nou-născute, iar tu le-ai smuls din mâinile mele.

– Vino cu mine!

– E aproape timpul pentru micul dejun. Trebuie să fac supă de alge pentru cumnata ta.

– Moare dacă nu mănâncă supă de alge într-o zi? ai întrebat cu asprime, fără să-ți stea în fire, și m-ai forțat să-mi schimb hainele.

– Vreau doar să merg cu tine, mamă. Vino!

Mi-au plăcut acele cuvinte. Încă îmi amintesc tonul vocii tale când tu, o studentă la facultate, mi-ai spus mie, care n-am fost niciodată în apropierea unei școli, să vin la universitate pentru că „Vreau doar să merg cu tine, mamă."

Atunci a fost prima dată când am văzut așa de mulți oameni adunați în felul acela. Care era numele tânărului care a murit după ce a fost lovit de rundele de gaze lacrimogene, care avea doar douăzeci de ani? Te-am întrebat de multe ori și mi-ai spus de multe ori, dar este greu de memorat. Cine a fost acel tânăr care a făcut așa de mulți oameni să se strângă la un loc? Cum se poate să se adune așa de mulți oameni? Te-am urmat în cortegiul funerar la primărie, mă uitam după tine și te prindeam de mână iar și iar, speriată că s-ar putea să te pierd. Mi-ai spus:

– Mamă! Dacă ne pierdem una de cealaltă, nu continua să mergi. Doar stai pe loc. Atunci vom putea să ne găsim.

Nu știu de ce n-am reținut asta până acum. Trebuia să-mi amintesc asta când n-am reușit să urc în tren cu tatăl tău în stația Seul.

Dragă,

mi-ai dăruit așa de multe amintiri frumoase. Cântecele pe care le cântai când umblai ținându-mă de mână, sunetul tuturor acelor oameni care strigau același lucru – nu puteam să-l înțeleg sau să-l urmăresc, dar a fost pentru prima oară când am mers într-o piață. Eram mândră de tine pentru că m-ai dus acolo. Nu păreai a fi doar fiica mea. Erai foarte diferită față de cum erai acasă – arătai ca un șoim feroce. Am simțit pentru prima dată cât de hotărâte erau buzele tale și cât de fermă era vocea ta. Dragostea mea, fata mea. De fiecare dată când mergeam în Seul după acel moment, mă scoteai în oraș numai pe mine, la teatru sau la mormintele regale. M-ai dus la o librărie care

vindea muzică și mi-ai pus căști în urechi. Prin tine am învățat că este un loc numit Kwanghamun în acest Seul, că era un loc care se numea City Hall Plaza, că erau filme și muzică în lumea asta. Credeam că tu o să trăiești o viață diferită. Din moment ce tu ai fost singurul copil care a fost ferit de sărăcie, tot ce mi-am dorit pentru tine a fost să fii liberă de orice. Și, cu acea libertate, deseori îmi arătai o altă lume, așa că-mi doream să fii și mai liberă. Îmi doream să fii atât de liberă încât să-ți trăiești viața pentru alți oameni.

Cred că o să plec acum. Dar, vai...

Bebelușul pare somnoros. Îi curge saliva și ochii îi sunt pe jumătate închiși. Acum că ceilalți doi copii sunt la școală, casa e liniștită. Dar ce văd? Casa e un dezastru total. Dumnezeule, n-am văzut niciodată o casă atât de dezordonată. Vreau s-o curăț pentru tine... dar acum nu pot. Fiica mea adoarme în timp ce își duce bebelușul la culcare. Da, trebuie să fii foarte obosită. Bebelușul meu doarme, ținându-l în brațe pe bebelușul ei. Este mijlocul iernii, de ce transpiri așa de mult? Dragostea mea, fiica mea. Te rog, relaxează-ți fața. O să faci riduri dacă dormi cu o expresie așa de ostenită. Fața ta tânără a dispărut acum. Ochii tăi mici în formă de semilună au devenit și mai mici. Acum, chiar și când zâmbești, drăgălășenia tinereții tale a dispărut. Din moment ce am trăit să te văd cu riduri ca acestea, nu pot să spun că viața mea a fost scurtă. Totuși, dragă, niciodată nu m-aș fi gândit că tu ai trăi în acest fel, cu trei copii. Erai așa de diferită de sora ta emotivă, care se enerva repede și plângea, apoi devenea morocănoasă și fața i se albăstrea dacă lucrurile nu decurgeau cum își dorea ea. Tu îți făceai

un program pe care încercai să-l urmezi conform planului. Când mi-ai spus:

– Nu am știut, mamă, că o să am trei copii, dar ce să fac? Trebuia să-i nasc, erai așa de străină pentru mine.

Mă gândeam că sora ta va fi aceea care va avea mulți copii. Tu niciodată nu te enervezi. Dintre toți copiii mei, tu ești singura care poate să spună lucrurile calm, cuvânt cu cuvânt, chiar și cuiva care este extrem de nervos. De aceea mă gândeam că o să evaluezi bine dacă să ai un copil, și să ai numai unul. Niciodată nu mi-ai cerut nimic, spre deosebire de sora ta, care făcea toane cerând un birou ca cel pe care îl aveau frații tăi. Te întrebam ce făceai când te aplecai peste podea, și tu spuneai:

– Îmi fac tema la matematică.

Sora ta nici măcar nu s-a uitat vreodată la o carte de matematică, dar tu erai foarte bună la asta. Tu erai copilul cu concentrare uimitoare când era vorba de rezolvarea problemelor. Când reușeai să găsești un răspuns, zâmbeai inocent.

Dar nu vei fi în stare să afli ce mi s-a întâmplat. De aceea suferi. Din cauza celor trei copii nu poți să mergi să mă cauți așa cum ai vrea. Poți doar s-o suni pe sora ta în fiecare seară și să spui:

– Sora mea, au fost ceva știri despre mama astăzi?

Dragostea mea, fiica mea. Din cauza copiilor tăi, n-ai putut să mă cauți atât de mult cât ți-ai dorit și n-ai putut să plângi atât cât doreai. N-am putut să fac pentru tine atât cât mi-aș fi dorit în ultimul timp, dar m-am gândit mult la tine când mintea îmi era clară. La tine,

la cum trebuie să crești trei copii, inclusiv bebelușul, care tocmai învață să umble, la viața ta. Îmi pare rău pentru că tot ce am putut face pentru tine a fost să fac *kimchi* și să-ți trimit și ție puțin. Mi s-a rupt inima atunci când ai venit în vizită cu bebelușul și ai spus, cu un zâmbet, în timp ce te descălțai:

– Oh, mamă, uite, mi-am pus șosete nepotrivite.

Cât de ocupată trebuie să fii dacă tu, care totdeauna ai fost așa de îngrijită, nu ai timp să găsești o pereche de șosete potrivite. Uneori, când mintea îmi era clară, mă gândeam la lucrurile pe care trebuie să le fac pentru tine și pentru copiii tăi. Și acest lucru îmi dădea voință să continui să trăiesc..., dar apoi am ajuns în starea asta.

Vreau să dau jos sandalele astea albastre din plastic – tocurile s-au tocit de tot. Și hainele mele de vară sunt prăfuite.

Vreau să scap acum de figura asta neîngrijită; nici măcar nu mă recunosc. Îmi simt capul ca și cum ar fi pe cale să crape. Acum, dragă. Ridică-ți capul puțin. Vreau să te țin în brațe. O să plec acum. Întinde-te, pune-ți puțin capul în poala mea. Odihnește-te o vreme. Nu fi tristă pentru mine. Am fost fericită atâtea zile din viața mea pentru că te-am avut pe tine.

* * *

Oh, ești aici.

Când am mers la casa ta în Komso, poarta de lemn care dă spre plajă era stricată, iar ușa de la dormitor era încuiată; trebuie să fi fost goală mult timp. De ce ai încuiat dormitorul așa, dar ai lăsat ușa bucătăriei larg deschisă? Vântul oceanului a trântit ușa de atâtea ori încât era pe jumătate distrusă.

Dar de ce ești în spital? Și ce face doctorul? Nu te face mai bine, ci continuă să-ți pună întrebări stupide. Te întreabă care este numele tău. De ce face asta? Și de ce nu-i spui numele tău? Tot ce trebuie să spui este „Lee Eun-gyu", așa că de ce nu răspunzi și-l faci să te întrebe iar și iar? Chiar așa, de ce face doctorul asta? Acum ține o barcă de jucărie în mână și te întreabă:

– Știi ce e asta?

Glumește? E o barcă! Ce vrea să spună cu „Știi ce e asta?"? Dar tu ești cel mai ciudat. De ce nu răspunzi? Oh, chiar nu știi? Vrei să spui că ai uitat care e numele tău? Nu știi ce e barca aceea de jucărie? Serios?

Doctorul întreabă din nou:

– Vârsta?

– O sută!

– Nu, te rog spune-mi ce vârstă ai.

– Două sute!

Chiar ești morocănos. De ce spui că ai două sute de ani? Ești cu cinci ani mai tânăr decât mine, așa că ai... Doctorul întreabă din nou despre numele tău.

– Shin Gu!

– Te rog gândește-te cu grijă.

– Baek Il-seob!

Actorul Shin Gu? Actorul de la televizor Baek Il-seob? Vorbești despre acel Shin Gu și despre Baek Il-seob care îmi plac mie?

– Te rog nu face asta; gândește-te bine și spune-ne ce este.

Te smiorcăi. Ce se întâmplă? De ce ești aici, și de ce ți se pun aceste întrebări stupide? De ce plângi, fără să poți răspunde la aceste întrebări? Nu te-am mai văzut

plângând până acum. Întotdeauna eu eram cea care plângea. M-ai văzut plângând de atâtea ori, dar acum este prima dată când te văd eu pe tine plângând.

– Acum, te rog spune-mi din nou numele tău!

Taci.

– Încă o dată!

– Park So-nyo!

Acela nu este numele tău, este al meu. Îmi amintesc ziua în care m-ai întrebat cum mă cheamă. Eşti în inima mea ca un drum vechi. Ca pietrele într-un câmp cu pietre, praful în praf, pânzele de păianjen în păianjeniș. Eram tânără atunci. Nu cred că m-am gândit vreodată că eram tânără când trăiam acele momente, dar dacă mă gândesc la momentul în care te-am întâlnit pentru prima dată, îmi pot vedea fața tânără. Într-o după-amiază târzie, mergeam spre casă de la moară pe noua alee, cărând făină pe cap într-un vas din nichel. Era vasul pe care mi l-a cumpărat Kyun. Paşii mei tineri erau rapizi. Mergeam spre casă ca să fac aluat din făină şi să fac supă cu fulgi de aluat, să îmi hrănesc copiii. Moara era cam la doi kilometri distanță, peste pod. Fruntea îmi era transpirată de la vasul din nichel plin cu făină. Tu ai trecut pe lângă mine pe o bicicletă, apoi te-ai oprit în drum şi ai strigat:

– Scuză-mă!

Am continuat să merg, uitându-mă drept înainte. Inima stătea să-mi sară din piept pe sub *chogori*[1]-ul meu, pe care îl purtam peste pantalonii largi.

– Pune jos vasul acela şi dă-mi-l mie. O să-l car eu pentru tine pe bicicletă.

---

1. Partea superioară a *hanbok*-ului coreean.

– Cum pot să am încredere într-un străin care trece pe lângă mine şi să ţi-l dau ţie? am spus, dar paşii mei tineri au încetinit.

De fapt, vasul era atât de greu încât mă simţeam ca şi cum capul meu ar fi zdrobit. Făcusem o pernă dintr-un prosop şi o pusesem sub vas, dar tot simţeam că fruntea şi rădăcina nasului urmau să mi se zdrobească.

– Nu duc nimic pe bicicleta mea. Unde locuieşti?

– În satul de dincolo de pod...

– Este un magazin la intrarea în sat, nu? O să-l las acolo pentru tine. Aşa că dă-l aici şi mergi liniştită. Arată aşa de greu, iar eu sunt aici, pe o bicicletă, neducând nimic. Dacă pui vasul jos, o să poţi să mergi mai rapid şi o să ajungi mai repede acasă.

M-am uitat la tine în timp ce te dădeai jos de pe bicicletă şi am muşcat de capătul prosopului care atârna pe faţa mea, prosopul pe care l-am pus pe capul meu, sub vas. Spre deosebire de tatăl lui Hyong-chol, arătai normal, şi atunci, şi acum. Erai palid ca şi cum n-ai fi lucrat nicio zi din viaţa ta, iar faţa ta era lungă ca a unui cal şi ochii tăi ofiliţi nu erau deloc chipeşi. Sprâncenele tale groase şi drepte te făceau să pari sincer. Gura te făcea să pari respectabil şi demn de încredere. Ochii tăi, privindu-mă liniştiţi, erau familiari, ca şi cum i-aş mai fi văzut cândva, înainte. Pentru că nu ţi-am dat vasul chiar dintr-odată, ci îţi studiam faţa, te-ai întors să te urci din nou pe bicicletă.

– Nu am un motiv ascuns. Am vrut doar să te ajut pentru că părea aşa de greu. Nu te pot forţa să mă laşi să te ajut dacă nu vrei.

Ai pus un picior pe pedala zdravănă a bicicletei tale. Atunci a fost momentul când ţi-am mulţumit

grăbită și ți-am dat vasul de pe cap. M-am uitat cum ai desfăcut legăturile groase din cauciuc de la spatele bicicletei și cum ai fixat vasul cu ele.

– Deci o să-l las la magazin!

Zburai pe cărare în jos, tu, un bărbat pe care tocmai l-am întâlnit, ducând mâncarea copiilor mei. Am dat jos prosopul înfășurat în jurul capului meu, mi-am scuturat praful de pe pantaloni și mă uitam la tine și la bicicleta ta cum dispăreați. Praful s-a ridicat și te-a înconjurat într-un nor, așa că mi-am frecat ochii și priveam cum te faci mai mic. Mă simțeam ușurată, fără greutatea de pe cap. Mergeam pe alee, legănându-mi ușor mâinile. O briză plăcută trecea prin hainele mele. Când a fost ultima dată când am umblat singură, fără nimic în mâini, pe cap sau pe spate? Mă uitam în sus, la păsările care zburau pe cerul înnegrit, fredonând un cântec pe care obișnuiam să-l cânt cu mama mea când eram mică și mă îndreptam spre magazin. M-am uitat de departe după vas. Mă uitam la ușa magazinului în timp ce mă apropiam de el, dar vasul care ar fi trebuit să fie lângă ușă nu era acolo. Dintr-o dată, inima a început să-mi bată tare. Am început să merg mai repede. Mi-era frică s-o întreb pe doamna de la magazin:

– A lăsat cineva un vas pentru mine?

Dacă l-ai fi lăsat, l-aș fi văzut deja, dar nu-l puteam găsi. Cu prosopul în mână, am alergat spre proprietarul magazinului, care se holba la mine, întrebându-se ce se întâmplă. Doar atunci am înțeles că ai furat cina copiilor mei. Ochii mi s-au umplut de lacrimi. De ce am dat vasul cu mâncarea pentru copii unui om pe care nu l-am mai văzut până acum, având încredere în el? La ce mă gândeam? De ce am făcut asta? Încă

mai pot simți spaima de când emoțiile mele de moment, văzând că bicicleta ta dispare, au devenit realitate. Nu puteam să merg acasă cu mâinile goale. Trebuia să găsesc vasul acela cu făină, orice ar fi. Îmi aminteam scârțâitul pe care l-am auzit dimineață când am scos grâul din șură pentru micul dejun. Nu puteam să mă dau bătută când știam că în acel vas era destulă făină pentru mâncarea pe zece zile. Am continuat să merg, căutându-te pe tine și bicicleta ta, deși eram sigură că ai trecut cu viteză prin fața magazinului. Mergeam și mergeam, întrebând pe oricine întâlneam dacă au văzut pe cineva care arăta ca tine. Te-am identificat rapid. Ai fost atât de neatent. Nici măcar nu stăteai departe. Când am aflat că locuiai în satul care avea o casă cu acoperiș din țigle, la vreo doi kilometri depărtare de satul nostru, am început să alerg. Aș fi putut să recuperez toată făina din vas dacă te ajungeam înainte să o consumi.

Când ți-am descoperit bicicleta în fața unei case dărăpănate la poalele unui deal între lanurile de orez, în josul drumului de la intrarea în satul tău, am alergat spre casa ta strigând:

– Ahhh! Și atunci am văzut tot. Mama ta în vârstă șezând pe veranda veche, cu ochii afundați. Copilul tău de trei ani sugându-și degetul. Și soția ta în mijlocul unei nașteri grele. Venisem să recuperez vasul pe care l-ai furat de la mine. În schimb, am luat o oală de pe peretele din bucătăria îngustă și întunecată. Am încălzit apă în ea. Te-am împins la o parte pentru că nu știai ce să faci, ci doar ezitai lângă soția ta, și am prins-o de mână. N-o mai întâlnisem până atunci, dar am țipat la ea:

– Împinge! Împinge mai tare!

Nu ştiu cât timp a trecut până am auzit plânsetul bebeluşului. Casa ta nu avea nici măcar un mănunchi de alge ca să fac supă de alge pentru soţia ta. Mama ta era oarbă şi părea să fie deja pe drumul ei spre cealaltă lume. Am moşit bebeluşul, am luat nişte făină din vasul meu şi am făcut aluat pentru supă, am turnat-o în câteva boluri şi am pus nişte ciorbă în camera în care era mama bebeluşului. Am pus vasul la loc pe cap şi am venit acasă. Acum câte decenii s-a întâmplat? Omul acela de lângă tine este bebeluşul care s-a născut în acea zi? Îţi şterge mâna. Te face să te întorci şi îţi şterge spatele. A trecut mult timp. Gâtul tău întins este acum zbârcit. Sprâncenele tale nu mai sunt groase şi nu-ţi mai recunosc gura. În locul doctorului, este acum fiul tău care spune:

– Tată! Cum te cheamă? Ştii care este numele tău?

– Park So-nyo.

Nu, acela este numele meu.

– Cine este Park So-nyo, tată?

Şi eu sunt curioasă în legătură cu asta. Ce sunt eu pentru tine? Cine sunt eu pentru tine?

La şapte sau opt zile după ce te-am întâlnit, cu situaţia ta în minte, am luat un mănunchi de alge şi m-am dus la tine acasă, dar numai nou-născutul era acolo, nu şi soţia ta. Mi-ai spus că soţia ta a suferit trei zile de febră mare după naştere şi că în final a părăsit lumea aceasta; era atât de subnutrită încât n-a putut să treacă peste naşterea copilului. Mama ta oarbă şedea pe veranda veche împreună cu copilul de trei ani şi nu era clar dacă ştia ce se petrece. Presupun că omul de lângă patul tău e acel copil de trei ani, nu bebeluşul.

Nu știu cine am fost eu pentru tine, dar tu ai fost prietenul meu pe viață. Cine ar fi știut că urma să fim prieteni toți acești ani? Prima dată când ne-am întâlnit, m-ai făcut să mă simt atât de descurajată furându-mi vasul cu făina de care aveam nevoie ca să-mi hrănesc copiii. Copiii noștri nu ne-ar înțelege. Ar fi mai ușor pentru ei să înțeleagă că sute de mii de oameni au murit în război decât să ne înțeleagă pe tine și pe mine.

Chiar dacă știam că soția ta e în altă lume, nu puteam să plec, așa că am muiat în apă algele pe care le-am adus.

Am făcut aluat din făina care a rămas de când îți dădusem data trecută și am făcut supă de alge cu fulgi de aluat; am pus câte un bol pentru fiecare persoană pe masă și eram gata să plec, dar m-am oprit să-l alăptez pe nou-născut. Era o perioadă când nu aveam destul lapte pentru propria mea fiică. Tu umblai prin sat cu bebelușul și-l hrăneai cu lapte donat. Viața este câteodată uimitor de fragilă, dar unele vieți sunt înfricoșător de puternice. Fiica mea mai mare spune că atunci când cosești buruieni cu un tractor, buruienile se prind de roțile tractorului și împrăștie semințe, ca să se înmulțească chiar și atunci când sunt tăiate. Bebelușul tău s-a prins feroce. Sugea așa de tare încât credeam că o să mă sugă de tot înăuntrul lui, așa că l-am plesnit peste funduleț care avea încă urme roșii de la naștere. Când aceasta nu a funcționat, a trebuit să-l dau la o parte cu forța. Un bebeluș care și-a pierdut mama de când s-a născut, nu vrea din instinct să renunțe la un sfârc atunci când îl are aproape. Am așezat bebelușul jos și m-am întors să plec, iar tu m-ai întrebat cum mă cheamă. De când m-am căsătorit, erai

prima persoană care m-a întrebat cum mă numesc. Deodată timidă, mi-am plecat capul.

– Park So-nyo.

Atunci ai râs. Nu știu de ce am făcut ce am făcut în momentul următor, știu doar că voiam să te fac să mai râzi încă o dată. Chiar dacă nu ai întrebat, ți-am spus că numele surorii mele mai mari este Tae-nyo, care înseamnă „fată mare". Numele noastre – fată mică și fată mare. Ai râs din nou. Apoi ai spus că numele tău este Eun-gyu și că fratele tău mai mare era Kum-gyu. Că tatăl vostru v-a dat nume care conțineau cuvintele „aur" și „argint" în speranța că veți câștiga bani și veți trăi bine. Că pe tine te numea cufăr de argint și pe fratele tău cufăr de aur. Că, poate, din acest motiv, Cufăr de Aur trăia puțin mai bine decât tine, Cufăr de Argint. Atunci a fost rândul meu să râd. Tu râdeai, văzându-mă pe mine râzând. Atunci sau acum, cel mai bine îți stă când râzi. Așa că nu te încrunta în fața doctorului; zâmbește. Un zâmbet nu te costă bani.

Până când a împlinit bebelușul tău trei săptămâni, mergeam la tine acasă o dată pe zi și-l lăsam să sugă. Uneori era dis-de-dimineață, alteori la miezul nopții. Ar fi putut fi asta o povară pentru tine? Asta a fost tot ce am făcut pentru tine, dar în următorii treizeci de ani veneam la tine de fiecare dată când mă loveam de un obstacol dificil. Cred că am început să vin la tine după ce i s-a întâmplat lui Kyun. Pentru că atunci îmi doream doar să mor. Mă gândeam că ar fi mai bine să mor. Toți ceilalți făceau mă făceau să-mi fie greu, numai tu nu mă întrebai nimic. Mi-ai spus că orice rană se vindecă cu trecerea timpului. Că n-ar trebui să

mă gândesc la nimic, ci doar să fac calm ceea ce aveam de făcut. Dacă n-ai fi fost tu, nu știu ce s-ar fi întâmplat cu mine; mi-aș fi ieșit din minți de durere. Tu ai fost cel care mi-a îngropat al patrulea copil, cel născut mort, pe deal. Acum că mă gândesc la asta, te-ai mutat la Komso pentru că am fost prea mult pentru tine? Tu nu erai făcut să locuiești pe coastă sau să devii pescar. Erai potrivit să lucrezi pământul și să plantezi semințe. Erai cineva care nu avea pământ propriu, dar lucrai pământul altcuiva. Ar fi trebuit să-mi dau seama, când ai plecat la Komso, că ai plecat pentru că ți-era greu să rezișți cu mine. Văd că am fost o persoană îngrozitoare pentru tine.

Cu siguranță prima întâlnire este importantă. Sunt sigură că, în adâncul sufletului, totdeauna am crezut că îmi ești dator și arătam asta prin faptul că făceam orice îmi doream. Așa cum te-am găsit după ce mi-ai furat vasul pe bicicletă, te-am găsit și după ce te-ai mutat la Komso fără să-mi zici. Nu te potriveai în Komso. Păreai ieșit din peisaj și ciudat acolo lângă mare. Încă îți mai pot vedea expresia feței la câmpurile de sare de lângă ocean. N-am reușit niciodată să uit acea expresie, dar acum că mă gândesc la asta, poate că expresia ta spunea doar: „Cum a reușit să mă găsească chiar și aici?".

Komso a devenit un loc pe care n-am putut să-l uit din cauza ta. Veneam întotdeauna să te caut când se întâmpla ceva sau când nu puteam să mă descurc singură, dar când îmi reveneam uitam de tine. Am crezut că am uitat de tine. Când m-ai văzut în Komso, primul lucru pe care mi l-ai spus a fost:

– Ce s-a întâmplat?

Doar acum spun asta; când am mers să te văd atunci, a fost pentru prima dată când am mers doar ca să te văd, nu pentru că mi se întâmplase ceva.

Cu excepția momentului când ai fugit la Komso, totdeauna ai stat în același loc, până când nu am mai avut nevoie de tine. Îți mulțumesc că erai mereu acolo. Poate că de aceea am fost în stare să continui să trăiesc. Îmi pare rău că am venit la tine de fiecare dată când aveam probleme, dar nici măcar nu te-am lăsat să mă ții de mână. Chiar dacă veneam la tine, când mi se părea că vii tu spre mine, nu te încurajam. Asta n-a fost prea frumos din partea mea. Îmi pare rău, așa de rău. La început era din cauză că mă simțeam jenată, apoi pentru că simțeam că n-ar trebui să facem asta și mai târziu pentru că eram bătrână. Tu ai fost păcatul meu și fericirea mea. Voiam să par demnă în ochii tăi.

Uneori îți spuneam povești despre care ziceam că le-am citit, dar de fapt nu le chiar citisem. O întrebasem pe fiica mea și ți-am spus ție despre ele. Ți-am spus odată că există un loc numit Santiago, într-o țară numită Spania. Tu mă tot întrebai:

– Unde ziceai că este? pentru că îți era greu să memorezi acel nume.

Ți-am spus că acolo este un drum de pelerinaj pe care dura treizeci de zile să-l parcurgi. Chi-hon a vrut să meargă acolo – de aceea mi-a vorbit de locul acela –, dar eu ți-am spus de el ca și cum eu aș fi vrut să merg acolo. Și tu ai spus:

– Dacă vrei așa de mult să mergi, haide să mergem împreună într-una din zilele acestea.

Inima mea s-a scufundat când te-am auzit spunând acel lucru. Cred că după acea zi am încetat să te

mai caut. Sincer, nu știu unde este locul acela și nu vreau să merg acolo.

Știi ce se întâmplă cu toate lucrurile pe care le-am făcut împreună în trecut? Când am întrebat-o pe fiica mea acest lucru, deși tu erai cel pe care îmi doream să-l întreb, ea mi-a spus:

– Este așa de ciudat să te aud pe tine spunând așa ceva, mamă.

Și a întrebat:

– Nu crezi că, în loc să dispară, s-au infiltrat în prezent?

Ce cuvinte dificile! Înțelegi ce înseamnă asta? Ea spune că toate lucrurile care s-au întâmplat sunt de fapt în prezent, că lucrurile vechi sunt toate amestecate cu lucrurile actuale și lucrurile actuale se amestecă cu cele din viitor, iar lucrurile din viitor sunt combinate cu lucrurile vechi; doar că nu le putem simți.

Dar acum nu pot merge mai departe.

Crezi că lucrurile care se întâmplă acum sunt conectate la lucrurile din trecut și la cele din viitor, dar că nu le putem simți? Nu știu, se poate să fie adevărat? Uneori când mă uit la nepoții mei, mă gândesc că au apărut din senin și că n-au nicio legătură cu mine. N-au nimic de-a face cu mine.

Oare de ce mi-a rămas în minte că bicicleta pe care te-am văzut pentru prima dată era furată, că înainte să mă vezi mergând pe alee cu vasul pe cap, plănuiai să vinzi acea bicicletă pentru un mănunchi de alge? Sau faptul că ai ajuns să nu poți vinde bicicleta, așa că ai mers s-o pui la loc de unde ai găsit-o, dar proprietarul te-a prins și ai dat de necaz? Acele evenimente s-au infiltrat într-o pagină din trecut și ne-au adus până aici?

Știu că, după ce am dispărut, ai plecat să mă cauți. Știu că tu, un om care n-a mai fost în Seul până atunci, ai venit la stația Seul și te plimbai prin subteran, oprind oamenii care arătau ca mine. Și că ai mers la casa mea de multe ori, sperând să auzi vești despre mine. Că voiai să-mi întâlnești copiii și să auzi ce s-a întâmplat. De aceea ai ajuns așa de bolnav?

Numele tău este Lee Eun-gyu. Când doctorul o să întrebe din nou de numele tău, nu spune „Park So-nyo"; spune „Lee Eun-gyu". Acum o să renunț la tine. Tu ai fost secretul meu. Tu ai fost, în viața mea, cineva a cărui prezență n-ar fi fost ghicită de nimeni care mă cunoștea. Chiar dacă nimeni nu știa de existența ta în viața mea, ai fost persoana care îmi aduceai o plută pentru fiecare curent rapid și m-ai ajutat să trec în siguranță peste orice apă. Eram fericită că erai acolo. Am venit să-ți spun că am fost în stare să călătoresc prin viață pentru că puteam să vin la tine de fiecare dată când eram neliniștită, nu când eram fericită.

Acum o să plec.

* * *

Casa e înghețată bocnă.

De ce ai încuiat ușa? Trebuia s-o lași deschisă ca să poată veni copiii vecinilor înăuntru să se joace. Nu e niciun pic de căldură aici. E ca un bloc de gheață. N-a înlăturat nimeni zăpada, chiar dacă a nins așa de mult. Curtea este de un alb orbitor. În toate locurile posibile atârnă țurțuri. Când erau mai mici, copiii rupeau țurțurii și se luptau cu săbiile. Cred că nimeni n-are grijă de casă din cauză că nu sunt aici. E mult

timp de când a mai trecut cineva pe aici. Motocicleta ta e sprijinită în șură. Și ea este înghețată bocnă. Îmi doresc să nu mai conduci acea motocicletă. Cine se dă pe motocicletă la vârsta ta? Crezi că ești încă tânăr? Iar încep cu sâcâiala mea obișnuită. Și, totuși, arătai puternic pe motocicletă, nu ca un om de la țară. Când erai tânăr și intrai în oraș pe motocicletă, cu părul uns cu pomadă, purtând o geacă de piele, toată lumea se întorcea după tine. Cred că există o poză din perioada aceea undeva... în rama de deasupra ușii din dormitorul principal. Oh, iat-o. A fost făcută când încă nu aveai treizeci de ani. Fața ta era plină de pasiune; acum nu mai e așa.

Îmi amintesc prima casă în care am locuit înainte să reconstruim. Chiar iubeam acea casă. Cu toate că, acum că am spus „iubeam", nu cred că a fost numai iubire. Am locuit vreo patruzeci de ani în acea casă care nu mai există. Eu eram tot timpul acolo. Totdeauna. Tu erai și nu erai. Nu știam nimic de tine ca și cum nu te-ai mai fi întors niciodată, dar apoi te întorceai. Poate acesta este motivul. Pot vedea casa veche în fața mea ca și cum este iluminată. Îmi amintesc tot. Toate lucrurile care s-au întâmplat în acea casă. Lucrurile care s-au întâmplat de-a lungul anilor în care s-au născut copiii, felul în care te așteptam, te uitam, te uram și apoi te așteptam din nou. Acum casa este lăsată în urmă, singură. Nu este nimeni aici și doar zăpada albă mai păzește curtea.

O casă e un lucru așa de ciudat. Orice alt lucru se uzează cu cât îl folosesc oamenii mai mult, și uneori poți simți veninul unei persoane dacă te apropii prea

mult de ea, dar nu asta se întâmplă cu o casă. Chiar şi o casă bună se prăbuşeşte repede dacă nu intră nimeni în ea. O casă este vie doar când trăiesc oameni în ea, când se freacă de ea, când stau în ea. Poftim – un capăt al acoperişului s-a prăbuşit din cauza zăpezii. În primăvară va trebui să-i suni pe oamenii care repară acoperişuri. Este un autocolant cu numele şi numărul lucrătorilor de la acoperişuri în dulapul cu televizorul din sufragerie, dar nu ştiu dacă ştii de el. Dacă-i suni, vor veni şi se vor ocupa de asta. Nu poţi să laşi casa goală în timpul iernii. Chiar dacă nu locuieşte nimeni aici, trebuie să vii şi să porneşti boilerul din când în când.

Ai mers la Seul? Mă cauţi acolo?

Şi camera aceasta, unde am pus cărţile pe care le-a trimis Chi-hon când a mers în Japonia, este rece. Cărţile arată îngheţate. După ce a trimis cărţile aici, camera aceasta a devenit camera mea preferată din casă. Când ştiam că o să urmeze să mă doară capul, veneam aici şi mă întindeam. La început mi se părea că o să mă fac mai bine. Nu voiam să-ţi spun că nu mă simt bine. Dar când îmi deschideam ochii durerea mă apăsa şi nici măcar nu puteam să gătesc pentru tine, dar nu voiam să mă vezi ca pe o persoană bolnavă.

Acest lucru mă făcea să mă simt singură de multe ori. Şi atunci mergeam în camera cu cărţile şi mă întindeam pe jos. Într-o zi, ţinându-mă de cap, mi-am promis că o să citesc cel puţin o carte scrisă de ea până se întoarce din Japonia. Şi am mers să învăţ să citesc, încă ţinându-mă de cap. Nu puteam să continui. Când

am încercat să învăț să citesc, starea mea s-a înrăutățit repede. Mă simțeam singură pentru că nu puteam să-ți spun că încercam să învăț să citesc. M-aș fi simțit umilită dacă ți-aș fi spus așa ceva. Când am învățat să citesc, am vrut să mai fac un lucru, în afară de a citi cartea fiicei mele cu proprii mei ochi: să scriu câte o scrisoare de rămas bun pentru fiecare persoană din familie, înainte să devin așa cum sunt acum.

Vântul bate așa de tare. Rostogolește zăpada prin curte și o împrăștie peste tot.

Nopțile de vară, în care puneam mangalul afară și făceam găluște fierte, au fost cele mai bune momente pe care le-am trăit în această curte. Hyong-chol aduna compost și făcea foc ca să ne protejeze de țânțari, iar cei mai mici se trânteau pe platformă și așteptau să fie gata găluștele fierte din oala de pe mangal. Când făceam o oală plină de găluște fierte și le așezam pe o tavă din răchită, mâinile săreau dintr-o dată și toate găluștele dispăreau. Dura mai puțin timp pentru copii să le mănânce decât pentru mine să le gătesc. În timp ce puneam surcele în mangal, mă uitam la copiii care erau întinși pe platformă împreună, așteptând încă o serie de găluște, și acest lucru mă speria puțin. Ce pofticioși erau! Chiar dacă focul era aprins, țânțarii se țineau continuu de mâinile și de coapsele mele și-mi sugeau sângele, iar când noaptea devenea mai întunecată, copiii mâncau toate găluștele și mai așteptau altele, în timp ce eu le fierbeam. Erau nopți de vară când, unul câte unul, adormeau întinși unul peste celălalt, așteptând să fiarbă găluștele. În timp ce dormeau, eu terminam de fiert restul găluștelor, le puneam

într-un coș, le acopeream, le lăsam pe platformă și plecam la culcare; roua de dimineață le întărea puțin. De îndată ce se trezeau, copiii trăgeau coșul către ei și mai mâncau.

De aceea copiilor mei încă le plac găluștele fierte reci, puțin întărite. Au fost multe nopți de vară în care am făcut găluște pentru copii. Nopți de vară cu stele căzătoare.

Când rătăceam pe străzi, nu-mi puteam aminti nimic și capul îmi era amețit, dar mi-era tare dor de acest loc. Nu știi cât de dor îmi era de locul acesta, de curte, de locul de sub verandă, de grădina cu flori, de fântână. După ce am umblat o vreme, m-am așezat jos pe o stradă și am desenat în praf ce îmi venea în minte. Și era casa. Am desenat poarta, am desenat grădina cu flori, am desenat bordura cu vase de lut, am desenat veranda. Nu-mi puteam aminti nimic altceva decât casa aceea, casa care a fost aici cu mult timp înainte de casa de acum, casa care a dispărut cu mult timp în urmă, acea casă cu bucătăria tradițională și cu curtea din spate umbrită de frunze de brusture și șura de lângă cocina de porci. Porți albastre galvanizate din fier, cu vopseaua care se decojea. Porțile acelei case, cu o poartă mai mică în interiorul celei din stânga și cu cutia poștală în dreapta ei. Doar de câteva ori a trebuit să deschidem ambele porți, dar poarta mai mică, cu mâner de lemn, era totdeauna deschisă spre stradă. Nu ne încuiam porțile niciodată. Chiar dacă nu eram acasă, copiii vecinilor veneau înăuntru prin poarta cea mică și se jucau până apunea soarele. În timpul sezonului de munci agricole, fiica mea mai mică venea de la școală, se urca pe bicicleta de pe

suportul de sub curmalul din curtea golită de oameni şi pedala. Când veneam acasă, ea stătea pe marginea verandei şi sărea în braţele mele, strigând „Mamă!". Când a fugit al doilea fiu al meu de acasă, lăsam mâncare pentru el în cea mai caldă parte a podelei şi ţineam ambele uşi mari ale porţii larg deschise. Când cineva se împiedica de bolul de orez şi se vărsa din el, îl aşezam la loc. Dacă mă trezeam în mijlocul nopţii din cauza vântului, mergeam afară şi sprijineam uşile cu pietre grele, ca să nu le închidă vântul. Ochii şi urechile mele urmăreau poarta, eram atentă de fiecare dată când făcea un zgomot.

Şi dulapul este îngheţat.

Uşile nici măcar nu se deschid. Dar ar trebui să fie gol. Când capul a început să mă doară aşa de tare, am vrut să merg la bărbatul acela pe care nu l-am văzut de mult timp. Mă gândeam că poate mă fac mai bine dacă mergeam. Dar n-am mers. Mi-am înăbuşit dorinţa de a merge şi am început să mă uit la lucrurile mele. Puteam să simt că se apropie ziua în care n-o să fiu în stare să mai recunosc nimic pentru că voi fi amorţită. Am vrut să mă ocup de toate lucrurile mele cât timp le mai recunoşteam. Am învelit într-o bucată de material hainele pe care nu le purtam, pe care le-am atârnat în dulap, nefiind în stare să le arunc, şi le-am ars pe câmp. Lenjeria de corp pe care mi-a cumpărat-o Hyong-chol cu primul lui salariu a stat în dulap multe decenii, cu eticheta încă pe ea. Când le ardeam, mă simţeam ca şi cum capul mi s-ar crăpa în două. Am ars tot ce am putut, în afară de pături şi perne, pe care le puteau folosi copiii când veneau

acasă în vacanță. Am ars păturile de bumbac pe care le-a făcut mama mea pentru mine când m-am căsătorit. Am luat toate lucrurile cu care am petrecut mult timp și m-am uitat la ele din nou. Lucrurile pe care nu le-am folosit niciodată pentru că le păstram bine, vasele pe care le-am păstrat ca să le dau fiicei mele celei mai mari când se căsătorește. Dacă aș fi știut că n-o să se căsătorească, chiar dacă sora ei mai mică este căsătorită și are trei copii, le-aș fi dat fiicei mele mai mici. În mod stupid credeam că trebuie să i le dau lui Chi-hon pentru că am plănuit să i le dau ei. Am ezitat, apoi le-am luat afară și le-am spart în bucăți. Știam că într-o zi n-o să îmi mai amintesc nimic. Și înainte ca acel lucru să se întâmple, am vrut să am grijă de tot ce am folosit vreodată. Nu voiam să las nimic în urmă. Și toate dulapurile de jos sunt goale. Am distrus tot ce se putea distruge și am îngropat tot.

Chiar și în acel dulap înghețat, singura haină de iarnă ar fi haina neagră din blană de nurcă pe care mi-a cumpărat-o fiica mea mai mică. În anul în care am împlinit cinzeci și cinci de ani, n-am vrut să mănânc sau să ies în oraș. Mi-am petrecut prea multe zile îngropată adânc în muncă, simțind ca n-am nicio plăcere. Când îmi deschideam gura, mi se părea că simt un miros urât. La un moment dat, n-am scos niciun cuvânt pentru mai mult de zece zile. Am încercat să gonesc gândurile negative, dar în fiecare zi adăugam un nou gând trist colecției mele. Chiar dacă era în mijlocul iernii, continuam să-mi cufund mâinile în apă rece și le spălam. Într-o zi am mers la biserică. M-am oprit în curtea bisericii. M-am aplecat peste picioarele Sfintei Fecioare, care își ținea în

braţe fiul mort, ca să mă rog să mă scoată din această depresie, pe care nu mai puteam s-o îndur mult, s-o rog să aibă milă de mine. Dar apoi m-am oprit, întrebându-mă ce pot să mai cer cuiva care îşi ţine în braţe fiul mort. În timpul slujbei, am văzut că femeia din faţa mea purta o haină neagră din blană de nurcă. Atrasă de delicateţea ei, mi-am apropiat faţa încet de ea, fără măcar să realizez ce făceam. Nurca mi-a îmbrăţişat blând faţa bătrână, ca o briză de primăvară. Lacrimile pe care le-am reţinut au început să curgă. Femeia s-a mutat în timp ce eu continuam să încerc să-mi odihnesc capul pe haina ei din blană de nurcă. Când am ajuns acasă, mi-am sunat fiica mai mică și am rugat-o să-mi cumpere o haină din blană de nurcă. A fost prima dată când mi-am deschis gura în ultimele zece zile.

– O haină din blană de nurcă, mamă?

– Da, o haină din blană de nurcă.

Tăcea.

– O să îmi cumperi una sau nu?

– Nu este aşa de frig anul acesta. Ai un loc unde trebuie să porţi o haină din blană de nurcă?

– Da.

– Mergi undeva?

– Nu.

A râs tare la răspunsurile mele scurte.

– Vino la Seul atunci. Putem merge la cumpărături împreună.

În timp ce intram în mall, la magazinul de haine din blană de nurcă, fiica mea continua să se uite la mine, fără a spune nimic. Nu aveam nicio idee că haina mea din blană de nurcă, care era puţin mai scurtă decât cea

în care mi-am îngropat fața, cea pe care a purtat-o acea femeie la biserică, era un lucru atât de scump. Fiica mea nu mi-a spus. Când am mers acasă cu haina din blană de nurcă, ochii nurorii mele s-au bulbucat.

– O haină din blană de nurcă, mamă!

Am tăcut.

– Ești așa de norocoasă, mamă. Să ai o fată care să-ți cumpere lucruri atât de scumpe. Eu n-am fost în stare să-i cumpăr mamei mele nici măcar un guler din blană de vulpe. Se spune că hainele din blană de nurcă se dau din generație în generație. Când o să mori, ar trebui să mi-o lași mie.

– Este prima dată când mama m-a rugat să-i cumpăr ceva! De ce comentezi?

Când fiica mea s-a răstit la nora mea, ca și cum ar fi fost nervoasă, mi-am dat seama de ce se uita iar și iar la eticheta cu prețul. Și de motivul pentru care se uita la mine. Pe vremea aceea, tocmai absolvise facultatea și lucra la farmacia unui spital. Când m-am întors din Seul, am luat haina din blană de nurcă, am mers la un magazin asemănător în oraș și am întrebat-o pe fata care lucra la departamentul de haine de blană cât de mult costă. Am înghețat. Cine ar fi știut că un articol de îmbrăcăminte poate costa atât de mult?

Am sunat-o pe fiica mea ca să-i spun că ar trebui să returnăm haina, și ea mi-a spus:

– Mamă, ai tot dreptul să porți acea haină. Ar trebui s-o porți.

În această regiune sunt foarte puține zile reci iarna, așa că puteam să port haina din blană de nurcă doar ocazional. Odată, n-am purtat-o vreo trei ani.

Când eram deprimată, deschideam dulapul și îmi îngropam fața în haina din blană de nurcă. Și mă gândeam că atunci când o să mor, o să o las fiicei mele mai mici.

Chiar dacă acum este înghețată, în primăvară, grădina de flori de lângă zid va reveni din nou la viață. Florile din părul vecinului vor înboboci, iar parfumul lor va pluti peste tot. Lăstarii trandafirilor cu muguri de un roz palid o să-și încovoaie spinii, aplaudând. Buruienile de sub zid vor crește dese și înalte la prima ploaie de primăvară. Odată, am cumpărat treizeci de rățuște de sub podul din oraș și le-am lăsat afară în curte, și ele au fugit în grădina cu flori și au călcat toate florile. Când alergau în grup cu puișorii, era greu să spui care erau rățuște și care erau puișori. Oricum, primăvara, curtea era gălăgioasă din cauza lor. În această curte, fiica mea, care săpa sub tufa de trandafiri, spunând că va face o grămadă de flori dacă i se dă îngrășământ, a văzut un vierme care se zbătea, a aruncat sapa mică într-o parte și a fugit înăuntru; sapa a lovit un puișor și l-a omorât. Îmi amintesc valul de miros de praf care mi-a ajuns la nas când, în timpul verii, a venit o ploaie bruscă, iar câinele, puișorii și rățuștele care înainte umblau prin curte acum s-au târât sub verandă, în cuștile din bucătărie și de sub perete. Îmi amintesc picăturile de praf formate de ploaia bruscă. În nopțile târzii vânturoase de toamnă, frunzele curmalului din curtea laterală rugineau și zburau prin jur. Toată noaptea le puteam auzi fugind prin curte. În zilele înzăpezite de iarnă, vântul aducea zăpada adunată în curte pe verandă.

Cineva deschide poarta. Ah, mătușă!

Tu ai fost o mătușă pentru copiii mei și o soră pentru mine, dar n-am fost niciodată în stare să te numesc „soră"; păreai mai mult o soacră. Văd că ai venit să verifici casa pentru că ninge și bate vântul. Credeam, uitând de tine, că nu e nimeni aici care să se îngrijească de casă. Dar de ce ești așa de fără vlagă? Tu ești întotdeauna așa de vioaie. Cred că îmbătrânești și tu. Fii atentă – e alunecos pe jos.

– Este cineva acasă?

Vocea ta este încă puternică, cum a fost întotdeauna.

– Nu este nimeni, nu-i așa?

Strigi, chiar dacă știi că nu este nimeni aici. Te așezi pe marginea verandei, fără să aștepți răspuns. De ce ai venit aici fără haine groase? O să răcești. Te uiți la zăpada din curte de parcă ai fi din altă lume. La ce te gândești?

– Simt că parcă ar fi fost cineva aici...

Sunt la jumătatea drumului până la a fi o fantomă, mătușă.

– Nu știu pe unde umbli când este așa de frig. Vorbești despre mine?

– A trecut vara, a trecut și toamna, și e iarnă... Nu te știam o persoană fără inimă. Ce putem face în această casă fără tine? Este doar o carapace goală. Ai plecat purtând haine de vară și nu te-ai întors, deși este iarnă – ai trecut deja în cealaltă lume?

Sper că nu, încă. Cutreier prin jur căutându-te.

– Cea mai tristă persoană din lume este aceea care moare departe de casa sa... te rog fii precaută și vino înapoi acasă.

Plângi?

Ochii tăi, pante lungi, se uită în sus la cerul gri și se umezesc. Nu mă sperie deloc ochii tăi, acum că te porți așa.

Totdeauna eram așa de speriată de ochii tăi aspri, încât, sincer, nu mă uitam la fața ta ca să nu-ți întâlnesc ochii. Dar cred că te plăceam mai mult când erai vioaie. Parcă nu ești tu, șezând cu umerii căzuți. N-am reușit niciodată să aud nimic drăguț de la tine când eram vie, așa că de ce trebuie să mă uit la figura ta abătută acum? Nu-mi place să te văd slabă. Nu mi-era numai frică de tine. Dacă se întâmpla ceva dificil și nu știam ce să fac, mă gândeam „Ce ar face mătușa?". Și alegeam ceea ce credeam că ai face tu. Deci ai fost și exemplul meu. Știi că am un caracter temperamental.

Toate relațiile din lume sunt determinate de două părți, nici una nu este hotărâtă doar de o singură parte. Și acum trebuie să ai grijă de tatăl lui Hyong-chol, care este singur. Nu mă simt nici eu bine în legătură cu asta. Dar având în vedere că ești lângă el, mă simt puțin mai bine. Când eram vie, știam foarte bine că depindeai de tatăl lui Hyong-chol, din moment ce tu erai singură, iar eu nu m-am simțit rănită sau dată deoparte sau dezamăgită. Mă gândeam la tine ca la o bătrână mai dificilă din familie. Așa de mult, încât părea că ai fi fost mama noastră, nu sora noastră. Dar, mătușă... nu vreau să merg la mormântul pus deoparte pentru mine acum câțiva ani la terenul strămoșesc. Nu vreau să merg acolo. Când trăiam aici și mă trezeam după ceața din capul meu, mergeam singură la mormântul pregătit pentru mine, ca să mă simt confortabil dacă voi trăi acolo după moarte. Era însorit și

îmi plăcea pinul care stătea înalt, aplecat, dar să rămân un membru al acestei familii chiar şi în moarte ar fi prea mult şi prea greu. Ca să încerc să-mi schimb gândurile, cântam şi smulgeam buruienile, şezând acolo până apunea soarele, dar nimic nu mă făcea să mă simt confortabil acolo. Am trăit cu această familie mai mult de cincizeci de ani; te rog lasă-mă să plec acum. Mai demult, când împărţeam mormintele şi tu ai spus că fâşia mea de pământ ar trebui să fie lângă a ta, m-am uitat nervoasă şi am spus:

– Oh, deci chiar şi când sunt moartă pot să îţi îndeplinesc sarcinile.

Ţin minte că am spus asta. Nu fi supărată din cauza asta, mătuşă. M-am gândit la asta mult timp, dar n-am spus-o cu rea-voinţă. Vreau doar să merg acasă. O să mă odihnesc acolo.

Oh, şi uşa şurei este deschisă.

Vântul loveşte uşa şurei ca şi cum ar vrea s-o doboare. Este un strat subţire de gheaţă pe platforma din lemn pe care îmi plăcea să şed. Dacă cineva s-ar aşeza pe ea fără să vadă gheaţa, ar aluneca. Chi-hon obişnuia să citească în şura aceasta. Muşcată de purici. Ştiam că se strecura aici cu o carte, între cocina porcilor şi şura cu resturi. Când Hyong-chol întreba unde este, eu spuneam că nu ştiu. Pentru că-mi plăcea s-o văd citind. Pentru că nu voiam s-o deranjez. Pe tabla care acoperea cocina porcilor era împrăştiat fân. Găinile îşi făcuseră cuibar acolo, se ouau şi le cloceau. Nimeni n-ar fi găsit copilul înghesuit acolo, pe vârful grămezii de fân, punând salivă pe muşcăturile de purice ca să le liniştească şi citind. Cât de distractiv

ar fi trebuit să fie pentru ea să stea acolo, citind, auzindu-şi fratele deschizând uşi, fugind în bucătărie, căutând-o? Şi găinile? Ghemuite peste ouă pe grămada de paie de pe cocină, se enervau, poate, la sunetul pe care îl făcea fiica mea când întorcea paginile. Găinile, care nu depuneau ouă dacă nu le făceam cuiburile confortabile şi tentante cu ouă în cuib, au devenit sensibile la fâşâitul lui Chi-hon şi odată au cotcodăcit atât de mult încât fratele ei a găsit-o. Ce citea, ascunsă liniştită în şură, cu un porc care grohăia lângă ea şi cu găinile cotcodăcind peste ea şi cu sapa, grebla, lopata şi tot felul de unelte agricole amestecate cu fân în jurul ei?

Primăvara, căţeaua, mârâind, îşi aşeza noii pui sub verandă, unde era împrăştiată încălţămintea de iarnă a familiei. Puteai să auzi cum pica apa din streaşină. De ce a devenit căţeaua aceea blândă aşa de agresivă când a avut căţeluşi? Dacă nu erai un membru al familiei, nu puteai să ajungi lângă ea. Când avea pui, Hyong-chol revopsea semnul cu „Atenţie la câine" de pe poarta albastră, care atârna acolo tot timpul. Odată, am luat un căţeluş de pe verandă, în timp ce căţeaua dormea după ce mâncase, l-am pus într-un coş, l-am învelit cu o bucată de material, am acoperit cu mâna acolo unde credeam că-i sunt ochii, şi i l-am dus mătuşii.

– De ce îi acoperi ochii când este aşa de întuneric afară, mamă? a întrebat fiica mea mai mică, urmându-mă.

Arăta confuză, chiar şi după ce i-am explicat că, dacă nu aş fi făcut asta, căţeluşul şi-ar fi găsit drumul spre casă.

– Chiar dacă este atât de întuneric?

– Da, chiar dacă este întuneric!

Când a descoperit că puiul ei a dispărut, cățeaua a refuzat să mănânce și stătea pe jos, bolnavă. Trebuia să mănânce ca să producă destul lapte să-i hrănească pe ceilalți pui, să poată crește. Aveam impresia că ar fi murit dacă nu-și găsea puiul, așa că am adus cățelușul înapoi și l-am împins lângă ea, și astfel cățeaua a început din nou să mănânce.

Acea cățea a trăit bine sub verandă.

Oh, nu știu unde să opresc aceste amintiri, amintirile care răsar peste tot ca legumele de primăvară. Tot ce am uitat se întoarce înapoi. De la bolurile de orez de pe raftul din bucătărie până la vasele de lut mici și mari de pe bordura cu condimente, de la scările înguste din lemn până la mansardă, până la lăstarii de dovleac care se întindeau gros și urcau sub zidul murdar.

N-ar trebui să lași casa să înghețe așa.

Dacă este prea mult, roag-o pe nora ta mai tânără să te ajute. Ea avea întotdeauna grijă de casa ei, chiar dacă nu era proprietara. Are ochiul format pentru astfel de lucruri și este precisă și caldă. Chiar dacă lucrează, casa ei strălucește totdeauna de curățenie, și nici măcar nu are o menajeră. Dacă este greu să menții casa, încearcă să vorbești cu ea. Îți spun, dacă ea atinge un lucru vechi, se face nou. Nu mai ții minte cum au închiriat, în zona de reconstrucție, o casă din cărămidă pe care proprietarii n-au întreținut-o și a amestecat ciment cu propriile-i mâini și a reparat-o? O casă preia caracteristicile celor care o ocupă și, în

funcție de cine locuiește în ea, poate deveni o casă foarte bună sau o casă ciudată. Când vine primăvara, te rog să plantezi niște flori în curte, freacă podelele, și repară acoperișul care s-a prăbușit de la zăpadă.

Acum câțiva ani, când cineva te-a întrebat în timp ce erai beată unde stai, ai spus Yokchon-dong. Chiar dacă sunt douăzeci de ani de când Hyong-chol a plecat din Yokchon-dong. Chiar dacă Yokchon-dong a devenit vag chiar și în mintea mea. Tu nu arătai niciodată fericire sau supărare. Când Hyong-chol și-a cumpărat prima casă în Yokchon-dong, în Seul, n-ai spus multe, dar cred că erai foarte mândră în inima ta. Și, de aceea, când erai beată, uitai de casa în care stai și spuneai de casa aceea, unde mergeam de trei sau patru ori pe an, ca musafiri, și stăteam una sau două nopți. Îmi doresc să gândești așa și despre casa aceasta. În jurul acestei case, înfloreau flori mici în fiecare an și trăiau frumos până se ofileau, în colțul curții sau în curtea din spate, fără să trebuiască să le plantez. În curte și sub verandă și în curtea din spate, totdeauna apărea sau murea ceva. Păsările aterizau pe firul pentru rufe ca și cum ar fi vorbit despre rufe și se jucau, povesteau și ciripeau. Eu cred că o casă începe să se asemene cu oamenii care locuiesc acolo. Altfel ar mai fi mers rațele prin curte, făcând ouă peste tot? Altfel, mi-aș aminti atât de clar cum, într-o zi însorită, măturam ridichi tăiate subțire sau tulpini de gudron fierte într-o tavă de răchită și o așezam pe zid? Ar mai rămâne imaginea tenișilor albi curați, proaspăt spălați ai fiicei mele? Lui Chi-hon îi plăcea să se uite la cerul care se reflecta acolo în

fântână. Aproape că o pot vedea cum se întrerupea în timp ce scotea apă din fântână, uitându-se în jos cu bărbia în mâini.

Rămâi cu bine... eu părăsesc această casă acum.

* * *

Vara trecută, când am fost lăsată în urmă în staţia Seul, îmi puteam aminti doar lucruri de când aveam trei ani. Din moment ce am uitat tot, nu puteam să fac altceva decât să merg – nici măcar nu ştiam cine sunt. Umblam şi umblam. Totul era ceţos. Curtea în care obişnuiam să mă joc când aveam trei ani mi-a apărut clar în cap. A fost atunci când tatăl meu, care săpa după aur şi cărbune, a venit acasă. Am mers cât de departe am putut. Între clădirile cu apartamente, de-a lungul dealurilor ierboase şi al terenurilor de fotbal, mergeam şi mergeam. Unde voiam să merg, umblând aşa? Poate la curtea în care mă jucam când aveam trei ani? Când a venit acasă, tata mergea să lucreze în fiecare dimineaţă la şantier pentru o gară nouă care era la cinci kilometri depărtare. Ce accident a avut? Ce fel de accident a fost, care l-a costat viaţa? Se spune că atunci când au venit vecinii să-i spună mamei despre accidentul tatei, eu alergam prin curte. Mă jucam, privind-o pe mama clătinându-se, faţa devenindu-i palidă, ţinută de vecini, şi mergând la locul accidentului. Cineva care a trecut pe acolo a spus:

Iată-te râzând, nici măcar nu ştii că ţi-a murit tatăl, copil prostuţ, şi m-a plesnit peste fund.

Doar cu acea amintire am mers şi am mers până am leşinat de epuizare.

Acolo.

Mama stă pe veranda casei întunecate în care m-am născut.

Mama își înalță capul și se uită la mine. Bunica mea a avut un vis când m-am născut. O vacă cu pielea maro strălucitoare se întindea, tocmai trezindu-se, ridicându-și genunchii. Bunica a spus că voi fi foarte energică, din moment ce m-am născut exact când vaca își folosea energia ca să se ridice, și a spus că trebuie să fiu foarte bine îngrijită pentru că voi deveni sursa multor bucurii. Mama se uită la piciorul meu, cu bareta sandalei albastre adâncită în el. Se poate vedea osul prin rana de pe piciorul meu. Fața mamei se întristează de durere. Are exact fața pe care am văzut-o când m-am uitat în oglinda de la dulap după ce am născut un bebeluș mort.

– Bebelușul meu, spune mama, și își deschide brațele.

Mama își pune brațele sub subsuorile mele ca și cum ar ține un copil care tocmai a murit. Îmi ia sandalele albastre din plastic jos din picioare și îmi trage picioarele în poala ei. Mama nu zâmbește. Nu plânge. A știut mama oare că și eu am avut nevoie de ea toată viața?

Epilog.
Mătănii din lemn de trandafir

Au trecut nouă luni de când a dispărut mama.

Eşti în Italia acum. Stând pe scările de marmură cu faţa la Piaţa Sfântul Petru din Vatican, te uiţi la obeliscul din Egipt. Ghidul, cu broboane de sudoare pe frunte, strigă:

– Pe aici, şi îndrumă oamenii din grupul tău la baza scărilor, unde cade umbra conurilor de pin. Nu se poate vorbi în muzeu sau în bazilică, aşa că vă voi spune câteva lucruri importante despre muzeu înainte să intrăm. Voi distribui căşti şi vă rog să mă ascultaţi.

Iei căştile, dar nu le pui în ureche. Ghidul continuă:

– Dacă nu auziţi nimic în căşti înseamnă că sunteţi prea departe de mine. Vor fi foarte multe persoane şi nu voi putea să mă uit după fiecare dintre voi. Vă pot ghida cum trebuie dacă îmi sunteţi în apropiere, unde mă puteţi auzi.

Te îndrepţi spre toaleta femeilor cu căştile atârnând de după gât. Oamenii din grup se holbează la tine în timp ce intri în toaletă. Te speli pe mâini la chiuvetă, apoi îţi deschizi geanta, vrând să scoţi batista să te ştergi pe mâini, dar privirea ţi se opreşte înăuntru pe scrisoarea de la sora ta, mototolită. Ai luat-o din cutia ta poştală acum trei zile, când părăseai

Seulul cu Yu-bin. Cu geamantanul într-o mână, ai citit numele surorii tale pe plic. Era pentru prima oara când primeai o scrisoare de la ea. Și era scrisă de mână, nu doar un e-mail. Te-ai întrebat dacă ar trebui s-o deschizi, dar pur și simplu ai îndesat-o în geantă. Poate te-ai gândit că dacă ai citi-o n-ai mai putea să iei avionul cu Yu-bin.

Ai ieșit din baie și te-ai așezat lângă grup. Însă, în loc să-ți pui căștile, ai scos scrisoarea surorii tale, te-ai uitat pentru un moment la ea, apoi ai desfăcut plicul.

Soro,

când am mers la mama, imediat după ce m-am întors din America, mi-a dat un curmal japonez care-mi venea până la genunchi. Era acolo când am fost să-mi iau lucrurile pe care le lăsasem acasă. Mama era ghemuită în magazia de lângă șură, unde se aflau plita, frigiderul și masa care îmi aparțin. Era întinsă acolo, cu membrele fără vlagă. Pisicile vecinilor, pe care mama le hrănea, erau așezate în jurul ei. Când am strigat-o, a putut să-și deschidă ochii, de parcă s-ar fi trezit din somn, și s-a uitat la mine și mi-a zâmbit. Mi-a spus: „Ești aici, fetița mea!". Mi-a spus că e bine. Acum îmi dau seama că-și pierduse cunoștința, dar ea insista că-i era bine și că se dusese în șură să hrănească pisicile. Mama a ținut tot ce lăsasem acolo când am plecat în America. Chiar și mănușile de cauciuc de care i-am zis să se folosească atunci când am plecat. A vrut să folosească o singură dată aragazul portabil în timpul unui ritual ancestral, dar apoi nu l-a mai folosit. „De ce nu?" am întrebat și mi-a răspuns: „Ca atunci când te întorci acasă, să-ți dau totul înapoi așa cum le-ai lăsat."

Când am terminat de încărcat toate lucrurile într-o camionetă, mama a adus curmalul japonez din spatele casei, unde ţinea toate borcanele cu condimente. Părea că-i este ruşine. Rădăcinile copacului erau în pământ înfăşurat în plastic. Îl cumpărase pentru grădina casei noastre după ce a observat curtea casei în care tocmai ne mutaserăm. Era aşa de mic încât mă gândeam când o să înceapă să facă fructe. Sincer, nu voiam să-l aduc acasă la mine. Urma să trăim într-o casă cu o grădină care nu era a noastră şi mă întrebam cine va avea grijă de acest copac. Cu toate că n-aş fi vrut să-l iau, mama mi-a zis: „E pentru ca atunci când voi muri să culegi curmale şi să te gândeşti la mine. Vei culege curmale din acest copac destul de curând; până şi şaptezeci de ani trec repede.".

Mama a început să spună: „Când voi muri..." mai des. Ştiu că asta a fost arma ei pentru multă vreme. Singura armă când venea vorba de copiii care nu făceau lucrurile aşa cum ar fi vrut ea. Nu ştiu când a început, dar atunci când nu era de acord cu ceva, mama spunea: „Fă aşa după ce mor eu.". Am adus curmalul la Seul în camionetă, deşi nu ştiam dacă va supravieţui, şi i-am îngropat rădăcinile în pământ până la semnul marcat de mama. Mai târziu, când a venit mama la Seul, mi-a spus că l-am plantat prea aproape de perete şi că ar trebui să-l mut în alt loc când vine primăvara şi mă întreba des despre acest lucru. Când a venit primăvara, m-a întrebat iar dacă l-am mutat. I-am spus că da, cu toate că nu o făcusem. Când a venit mama la mine acasă în toamnă m-a certat că sunt leneşă şi mi-a zis încă o dată să-l mut în altă parte. Voia să mut copacul într-o parte a grădinii unde mă gândeam că aş putea să plantez un copac mare dacă aş avea destui bani să pot cumpăra casa. Nu credeam că

voi muta copăcelul, care avea doar câteva rămurele şi care abia îmi ajungea până la şold, dar i-am răspuns că da. Înainte ca mama să dispară, a început dintr-o dată să mă sune din două în două zile, întrebându-mă: „Ai mutat curmalul?". „Îl voi muta când se face mai cald", îi răspundeam.

Soro,

abia ieri, cu copilul în spate, am luat un taxi până la So-orung şi am cumpărat găinaţ, am săpat o groapă în locul arătat de mama, şi am mutat curmalul acolo. Nu m-am simţit deloc rău atunci când, neascultând-o, n-am mutat acel copac micuţ, dar am fost surprinsă. Când am adus pentru prima dată copacul aici, rădăcinile erau atât de sfrijite încât, uitându-mă la ele, nu credeam că va putea să se dezvolte vreodată, dar când am săpat să-l mut, am văzut că rădăcinile se împrăştiaseră mult în pământ, încolăcindu-se. Am fost impresionată de dorinţa de viaţă, de determinarea de a trăi într-un pământ oarecum neroditor. A vrut să-mi dea copacul ca să-i pot urmări ramurile cum cresc şi tulpina cum se îngroaşă? Sau ca să-mi spună că dacă voiam să văd fructe trebuia să am grijă de el? Sau poate n-a avut bani să cumpere un copac mai mare. Pentru prima dată m-am simţit ataşată de acel copac. Dubiile mele cum că ar putea face vreodată fructe au dispărut. Mi-am amintit de mama, care spunea: „Te vei gândi la mine când vei mânca fructele.".

Îţi aminteşti că mi-ai cerut, puţin mai demult, să-ţi spun ceva despre mama ce ştiam doar eu? Şi ţi-am spus că n-o cunosc pe mama. Tot ce ştiam era că mama dispăruse. Acum e acelaşi lucru. Eu nu ştiu, în primul rând, de unde are atâta putere. Gândeşte-te. Mama făcea lucruri pe care un om n-ar putea să le facă de unul singur. Cred

că de-asta a devenit din ce în ce mai goală pe dinăuntru. În cele din urmă a devenit cineva care nu poate găsi niciuna dintre casele copiilor ei. Nu mă recunosc, dând de mâncare copiilor şi spălându-i şi trimiţându-i la şcoală, incapabilă să merg s-o caut pe mama, cu toate că lipseşte. Spuneai că eu sunt diferită de tinerele mame din ziua de azi, că o mică parte din mine seamănă cu ea, dar, soro, oricât m-aş gândi, nu cred că aş putea să fiu ca mama. De când a plecat, mă gândesc deseori dacă am fost o fiică bună? Aş putea să fac pentru copiii mei tot ce a făcut ea pentru mine?

Ştiu un singur lucru. Nu pot să fac lucrurile la fel de bine ca ea. Cu toate că aş vrea. Când le dau de mâncare copiilor, deseori mă simt iritată, împovărată, de parcă m-ar trage în jos de glezne. Îmi iubesc copiii şi mă emoţionez întrebându-mă dacă chiar le-am dat eu naştere. Dar nu le pot da toată viaţa mea aşa cum a făcut mama. În funcţie de situaţie, mă port ca şi cum le-aş da lor ochii mei dacă ar avea nevoie, dar nu sunt mama. Mă rog continuu ca al treilea copil să crească mai repede. Simt că viaţa mea a stagnat din cauza copiilor. Odată ce al treilea copil va mai creşte puţin, îl voi trimite la creşă sau îi voi găsi o dădacă care să stea cu el, şi eu voi merge la muncă. Aşa voi face. Pentru că am şi eu viaţa mea. Când am înţeles toate astea despre mine, m-am întrebat cum a reuşit mama să facă toate aşa cum le-a făcut. Şi am descoperit că, de fapt, n-o cunoşteam. Chiar dacă circumstanţele au făcut-o să se gândească numai la noi, cum am putut noi să ne gândim la mama numai ca la mama toată viaţa ei? Cu toate că sunt mamă, am o mulţime de visuri proprii, şi îmi amintesc lucruri din copilărie, de când eram fetiţă sau tânără domnişoară, nu am uitat

nimic. Şi noi de ce ne-am gândit la mama ca la o mamă de la început? Ea n-a avut oportunitatea să-şi urmeze visurile şi a înfruntat de una singură toate dificultăţile pe care i le-a adus acea perioadă, sărăcie şi tristeţe, fără să poată face nimic în privinţa destinului dificil decât să îndure suferinţa, s-o depăşească şi să-şi trăiască viaţa folosindu-se la maxim de abilităţile sale, implicându-se complet, trup şi suflet. De ce nu m-am gândit niciodată la visurile mamei?

Soro,

voiam să-mi înfund faţa în groapa pe care am săpat-o pentru curmal. Dacă eu nu pot trăi ca mama, atunci cum şi-a dorit ea să trăiască aşa? De ce nu m-am gândit niciodată la asta când era cu noi? Cu toate că sunt fiica ei, n-aveam nicio idee cât de singură se simţea în prezenţa altor persoane? Cât de nedrept este că tot ce a făcut a fost să se sacrifice pentru noi şi n-a fost înţeleasă de nimeni?

Soro,

crezi că vom putea să mai fim cu ea încă o dată, fie şi pentru o zi? Crezi că vom avea şansa s-o înţelegem pe mama, să-i ascultăm poveştile şi s-o consolăm pentru vechile visuri îngropate undeva în paginile timpului? Dacă aş primi măcar câteva ore, i-aş spune că iubesc toate lucrurile pe care le-a făcut, că o iubesc pe mama care a fost capabilă să facă toate acele lucruri, că iubesc viaţa mamei, pe care nimeni nu şi-o aminteşte. Că o respect.

Soro,

te rog, nu renunţa la mama, te rog găseşte-o pe mama.

Sora ta n-a apucat să scrie data sau să-şi ia la revedere. Scrisoarea are pete rotunde de parcă ar fi plâns în timp ce scria. Ochii tăi persistă asupra petelor

îngălbenite; apoi îndoi scrisoarea şi o pui în geantă. Poate că în timp ce ea scria scrisoarea, mezinul, care probabil mânca ceva sub masă, a venit la ea şi fără să-şi dea seama ce se întâmplă, a început să cânte „Ursoaica mamă..." agăţându-se de ea. Sora ta s-a uitat la copil şi, deşi avea o privire amară, a cântat pentru el „e slabă!", bătând ritmul după el. Copilul, care n-a înţeles emoţia mamei, a zâmbit larg şi a spus „Ursul tată...", aşteptând ca sora ta să continue versul. Sora ta a terminat „e gras!". N-a mai fost în stare să termine de scris scrisoarea. Poate copilul, încercând să se cațăre pe piciorul surorii tale, a căzut lovindu-şi capul de duşumea şi a bufnit într-un hohot de plâns. Poate că sora ta, văzând vânătaia care se extindea pe pielea moale a copilului, a vărsat lacrimile pe care până atunci a încercat să şi le ascundă.

Ai împăturit scrisoarea şi ai pus-o în geantă, în timp ce vocea caldă a ghidului îţi răsuna în urechi.

– Aspectul cel mai important al muzeului este Crearea lui Adam, de pe tavanul din Capela Sixtină, pe care îl vom vedea la final. Michelangelo s-a agăţat de grinzile tavanului timp de patru ani lucrând la frescă şi ulterior ochii lui au devenit atât de slabi încât nu mai putea să citească sau să se uite la o pictură decât dacă mergea afară. Frescele sunt făcute cu var ipsos şi trebuie pictate înainte ca tencuiala să se usuce. Dacă nu putea să facă într-o zi treaba, care în mod normal trebuia făcută într-o lună, varul se usca şi trebuia s-o ia de la capăt. Pentru că a trebuit să stea suspendat de tavan timp de patru ani, a avut probleme cu gâtul şi cu spatele pentru tot restul vieţii.

Ultimul lucru pe care l-ai făcut la aeroport înainte să te îmbarci a fost să-l suni pe tatăl tău. După ce mama a dispărut, tata a făcut dus-întors între casa lui și Seul, dar în primăvară s-a întors acasă definitiv. Îl sunai în fiecare dimineață sau uneori noaptea. El ridica receptorul după primul sunet de parcă ar fi așteptat lângă el. Îți spunea numele înainte ca tu să apuci să vorbești. Și mama făcea mereu așa. Ea smulgea buruienile din grădina de flori și când suna telefonul, îi spunea tatei:

– Răspunde la telefon, e Chi-hon!

Când ai întrebat cum poate să ghicească cine sună, mama ridica din umeri și spunea:

– Eu doar... pur și simplu știu.

Trăind în casa goală de unul singur, fără mama, tata putea să spună de la prima sonerie că ești tu. I-ai spus tatei că s-ar putea să nu mai poți suna o vreme, întrucât ar fi trebuit să te gândești la ce oră ar fi treaz ca să-l suni din Roma. Tata a spus dintr-o dată, de parcă nici nu te-ar fi ascultat cu atenție, că ar fi trebuit s-o lase pe mama să fi făcut operația pentru empiem sinusal.

– Pe mama o durea și nasul? ai întrebat cu o voce monotonă.

Tatăl tău ți-a spus că mama nu putea să doarmă când se schimba vremea pentru că tușea.

– E vina mea. Din cauza mea n-a avut timp să-și îngrijească sănătatea.

În orice altă zi ai fi spus: „Tată, nu e vina nimănui", dar atunci, fără să-ți dai seama i-ai spus:

– Da, așa este.

Brusc tatăl tău și-a oprit respirația la capătul celălalt al telefonului. Nu știa că suni din aeroport.

– Chi-hon, a spus tatăl tău după o pauză lungă.

– Da.

– Mama ta nu-mi mai apare nici măcar în vise.

N-ai spus nimic.

Tata a rămas tăcut pentru o perioadă de timp și apoi a început să vorbească de timpurile trecute. Povestea cum în acea zi au gătit peștele pe care îl trimisese Hyong-chol. Mama a scos din pământ o ridiche cu frunze verzi din grădina de pe deal, a înlăturat pământul, a curățat-o cu un cuțit, a tăiat-o în bucăți, a aruncat-o pe fundul unei cratițe și a fiert la aburi peștele, care s-a înroșit de la ingredientele puse. Mama a scos o bucată mare de pește și a pus-o în bolul cu orez al tatei. Tata plângea pe ascuns amintindu-și de acea zi de primăvară în care au mâncat împreună peștele făcut de mama de dimineață și au dormit împreună după amiază. Spunea că atunci nu-și dădea seama că asta era fericirea.

– Îmi pare rău pentru mama ta. Mă plângeam că sunt bolnav tot timpul.

Era adevărat. Tata era ori plecat, ori acasă, bolnav.

Acum părea că are remușcări.

– Când am început să mă îmbolnăvesc, cred că și mama ta trecea prin același lucru.

I-a fost mamei greu să spună că era bolnavă din cauza bolii tatei? Pentru că ea trebuia să aibă grijă de toți din familie nu putea să fie bolnavă. Când a împlinit cincizeci de ani, tata a început să ia medicamente pentru tensiune, articulațiile au început să-l doară și a făcut cataractă. Chiar înainte ca mama să dispară, tata a avut o serie de intervenții chirurgicale la genunchi pentru aproximativ un an și, pentru că îi era greu să

urineze, s-a operat și de prostată. A intrat în comă din cauza unui atac cerebral vascular și a trebuit să meargă la spital de trei ori într-un an și de fiecare dată se externa după cincisprezece zile sau o lună, iar acest ciclu se tot repeta. De fiecare dată când se întâmpla, mama dormea la spital. Familia a angajat o asistentă pentru tata, dar în timpul nopții mama trebuia să rămână să doarmă acolo. În prima noapte asistenta a dormit la spital, tata a mers la baie, s-a încuiat acolo și n-a mai vrut să iasă.

Mama, care stătea la Hyong-chol, a primit telefon de la asistenta care nu știa ce să facă. A mers la spital cu toate că era miezul nopții și l-a calmat pe tata care era încă închis în baie.

– Sunt eu. Deschide ușa, sunt eu.

Tata, care refuzase să deschidă ușa, indiferent de ce i s-ar fi spus, a deschis-o când a auzit-o pe mama. Era ghemuit chiar lângă bazinul de toaletă. Mama l-a ajutat să meargă până la pat. El s-a uitat un timp la ea, apoi a adormit.

Spunea că nu-și amintește nimic din ce se întâmplase atunci. A doua zi l-ai întrebat de ce a reacționat așa și el te-a întrebat:

– Am făcut așa ceva?

Fiind îngrijorat că poate îl mai întrebi ceva, a închis repede ochii.

– Mama trebuie și ea să se odihnească, tată.

Tata s-a întors într-o parte. Știai că se preface că doarme în timp ce asculta ce vorbeai tu cu mama. Mama spunea că tata reacționase așa pentru că era speriat. S-a trezit și nu era acasă, ci într-un spital unde

erau doar străini, fără familie, și sigur s-a ascuns întrebându-se speriat unde era.

– Ce e așa de înfricoșător? poate te-a auzit și tata murmurând.

– Tu nu te-ai speriat niciodată? mama i-a aruncat o privire tatei apoi a continuat cu o voce scăzută. Tatăl tău spune că și eu fac asta uneori. Atunci când se trezește în mijlocul nopții și eu nu sunt acolo, mă caută și mă găsește ascunsă în șură sau după fântână. Iar eu, speriată, îmi mișc mâinile în față spunând: „Nu-mi face asta.". Spune că mă găsește tremurând.

– Pe tine, mamă?

– Nu-mi amintesc să fi făcut așa ceva. Tata spune că trebuie să mă ia și să mă întindă în pat, îmi dă apă și într-un final adorm. Dacă eu sunt așa, sunt sigură că și el ar fi speriat într-o situație asemănătoare.

– Speriată de ce?

Mama a murmurat încet:

– Cred că îmi era frică să trăiesc de pe o zi pe alta. Cel mai îngrozitor era când rămâneam fără orez. Când am crezut că o să trebuiască să vă las să faceți foame... mi se făcea frică. Au fost și astfel de zile.

Tata nu-ți spusese ție sau altcuiva din familie că mama avea și astfel de stări. Când îl sunai, după ce mama a dispărut, vorbea despre tot felul de lucruri ca să lungească conversația, dar nu ți-a spus niciodată că mama se ducea să se ascundă undeva în mijlocul nopții în timp ce încă era adormită.

* * *

Te uiți la ceas. E zece dimineața. Oare s-a trezit Yu-bin? O fi mâncat?

Azi te-ai trezit la șase dimineața într-un vechi hotel cu vedere spre Stația Termini. După ce a dispărut mama, o deznădejde grea îți apăsa corpul și sufletul, de parcă te scufundai în apă. Te-ai ridicat din pat și Yu-bin, care dormea cu spatele la tine, s-a întors și a încercat să te ia în brațe. I-ai luat mâna și i-ai pus-o ușor pe pat. Fiind refuzat, și-a dus mâna la frunte și a spus:

– Ar trebui să mai dormi puțin.

– Nu pot să mai dorm.

Și-a mutat mâna de la frunte și s-a întors cu spatele. Te-ai uitat la spatele lui, apoi te-ai întins și l-ai mângâiat – e spatele iubitului tău pe care nu l-ai mai îmbrățișat de când a dispărut mama.

Familia, extenuată de căutarea mamei, se cufunda deseori în tăcere când vă adunați toți împreună. Apoi vă purtați prosteşte. Unul dintre voi lovea ușa cu piciorul deschizând-o să plece sau își punea *soju*[1] într-un pahar de bere și îl bea dintr-o înghițitură. Îndepărtați amintirea mamei care se află peste tot în jurul vostru, dar toți gândeați același lucru: dacă mama ar fi aici. Dacă mama ar mai răspunde pentru o singură dată la capătul celălalt al firului de telefon cu „Sunt eu!". Mama spunea mereu: „Sunt eu!". După dispariția mamei, familia ta n-a mai putut avea o conversație mai lungă de zece minute. Întrebarea „Unde e mama acum?" intervenea în gândurile voastre, cu îngrijorare.

– Azi vreau să fiu singură.

– Ce o să faci de una singură? te-a întrebat, încă cu spatele la tine.

---

1. Băutură alcoolică coreeană, obținută din orez, orz sau grâu.

– Vreau să vizitez Bazilica Sfântul Petru. Ieri, când te-am așteptat pe hol, m-am înscris la un tur al Vaticanului. Trebuie să mă pregătesc să plec. Spuneau că plecăm la șapte și douăzeci din hol. Spuneau că se face o coadă lungă și dacă nu ajungem acolo până la nouă, o să ne ia mai mult de două ore să intrăm.

– Poți să mergi mâine cu mine.

– Suntem în Roma. Sunt o mulțime de alte locuri în care aș putea să merg cu tine.

Te-ai spălat pe față în liniște, de parcă ai fi încercat să nu-l deranjezi. Voiai să-ți speli și părul, dar te gândeai că apa ar fi făcut un zgomot prea mare, așa că ți-ai prins părul la spate uitându-te în oglindă. Când ai revenit în cameră după ce te schimbaseși, ai spus, de parcă atunci ți-ai fi amintit:

– Mulțumesc că m-ai adus aici.

Și-a tras cearceaful peste față. Știai că este cât se poate de răbdător. Te prezenta drept soția lui tuturor persoanelor pe care le-ați întâlnit acolo. Probabil ai fi fost soția lui dacă mama ar fi fost găsită. După seminarul lui de dimineață, ar fi trebuit să luați prânzul cu alte perechi. Dacă s-ar fi dus singur la prânz, ceilalți l-ar fi întrebat unde îi este soția. Te-ai uitat la prietenul tău, care încă avea cearceaful peste față, și ai plecat din cameră.

După ce a dispărut mama ai devenit foarte impulsivă.

Beai din impuls și din senin luai trenul către casa părintească de la țară. Îți pierdeai privirea în tavanul din apartamentul tău, incapabilă să dormi, apoi te ridicai și umblai pe străzile din Seul, lipind fluturași indiferent dacă era miezul nopții sau zorii zilei. Odată ai

intrat într-o stație de poliție și ai țipat la ei să-ți găsească mama. Hyong-chol a venit la stația de poliție după ce a primit telefon de la ei, și se uita lung la tine. Ai început să țipi la fratele tău, care începuse oarecum să accepte absența mamei, mergând uneori chiar să joace golf:

– Găsește-o pe mama!

Țipătul tău era pe de o parte un protest împotriva celor care au cunoscut-o pe mama, și pe de altă parte împotriva urii pe care o simțeai față de tine însăți nefiind în stare să o găsești. Fratele tău te asculta calm, cum țipai:

– Cum poți să fii așa? De ce n-o găsești pe mama? De ce? De ce?

Tot ce putea să facă fratele tău era să meargă cu tine noaptea prin oraș. O căutai ținând pe umeri haina de nurcă a mamei, pe care ai adus-o iarna trecută, ca să i-o poți da când ai fi găsit-o, deoarece ultima dată fusese văzută purtând haine de vară. Rătăceai, ținând haina de nurcă într-o mână, printre oamenii fără adăpost care dormeau folosind ziare sau cartoane drept pătură, dar încercările tale de a o găsi rămâneau doar o umbră proiectată pe clădirile din marmură. Îți țineai telefonul deschis tot timpul, dar nu te mai suna nimeni să-ți spună că a văzut pe cineva care semăna cu mama.

Într-o zi ai mers la stația Seul, locul unde se pierduse mama, și te-ai întâlnit din întâmplare cu fratele tău care stătea acolo fără niciun scop. Stăteați amândoi și vă uitați la metrourile care veneau și plecau, până când s-a terminat programul pentru acea zi. Spunea că la început când stătea așa, se gândea că mama va veni și-l va bate încet pe umăr spunând:

„Hyong-chol!". Dar acum nu se mai gândea că se va întâmpla aşa. Spunea că nu mai gândeşte deloc, că ceea ce se află în interiorul minţii lui e alb. Că atunci când nu vrea să se ducă acasă după ce termină serviciul, se trezeşte venind spre staţie.

Într-o zi liberă, te-ai dus la el acasă. L-ai văzut ieşind din maşină cu crosele de golf şi ai ţipat:

– Nemernicule! făcând scandal.

Dacă până şi fratele tău acceptă dispariţia mamei, atunci cine Dumnezeu o s-o găsească? I-ai luat crosele şi le-ai aruncat pe pământ. Fiecare devenea încet fiul, fiica sau soţul a cărei mamă sau soţie lipseşte. Chiar şi fără mama viaţa de zi cu zi continua.

Altădată te-ai întors în zorii zilei în locul în care dispăruse mama şi te-ai întâlnit întâmplător cu fratele tău. Din spate, l-ai îmbrăţişat în lumina zorilor. Ţi-a spus că poate doar copiii ei cred că viaţa mamei e plină de durere şi de sacrificii, din cauza vinei pe care o simt. Noi probabil chiar reducem viaţa ei la ceva nesemnificativ. Consolându-se, şi-a amintit ceva ce spunea mama mereu, chiar şi atunci când se întâmplau cele mai mărunte lucruri bune:

– Sunt mulţumită! E ceva pentru care ar trebui să fim recunoscători!

Mama îşi exprima recunoştinţa pentru micile momente de fericire pe care le trăiam toţi. Fratele tău spunea că recunoştinţa mamei venea din inimă, că era recunoscătoare pentru orice, că cineva care era atât de recunoscător nu poate să fi avut o viaţă nefericită. Când v-aţi luat la revedere, fratele tău ţi-a spus că îi era teamă că mama nu l-ar recunoaşte chiar dacă s-ar întoarce. I-ai spus că pentru mama el era cea mai

importantă persoană din toată lumea, că mama l-ar recunoaște mereu, indiferent unde ar fi sau cum s-ar schimba. Când a fost încorporat în armată și a plecat în cantonament, a fost o zi în care părinții erau invitați să-și viziteze fiii. Mama a făcut prăjituri de orez și cărându-le pe cap te-a luat cu ea să-l vedeți pe Hyong-chol. Deși sute de soldați purtau aceleași haine și făceau aceleași mișcări de *tae kwon do*[1], putea să-l recunoască pe fratele tău. Pentru tine toți erau la fel dar mama, zâmbind larg, a arătat:

– Uite, acolo este fratele tău.

La început vorbeai liniștită despre mama cu fratele tău, dar apoi ai ridicat vocea întrebându-l de ce nu face mai multe eforturi s-o găsească.

– De ce vorbești despre mama de parcă nu s-ar mai întoarce? ai țipat.

– Spune-mi, ce-ar trebui să fac s-o găsesc? ți-a răspuns.

În frustrarea lui, și-a deschis primii nasturi de la cămașa albă de sub jachetă, rupându-i, după care i-au dat lacrimile. Pe urmă a încetat să-ți mai răspundă la telefon.

Abia după ce mama a dispărut ți-ai dat seama că poveștile ei erau adunate înăuntrul tău, într-un depozit nesfârșit. Viața de zi cu zi a mamei obișnuia să se desfășoare ca într-un cerc, repetându-se fără pauză. Cuvintele ei zilnice, cărora nu le acordai destulă importanță, pe unele considerându-le inutile atunci când era cu tine, ți s-au trezit în suflet, formând valuri

1. Stil asiatic de arte marțiale.

mareice. Ți-ai dat seama că viața ei nu s-a schimbat nici după ce războiul s-a sfârșit sau după ce familia a început să-și permită să se hrănească singură. Când familia s-a reunit după multă vreme așezându-se în jurul mesei cu tata și vorbind despre alegerile prezidențiale, mama gătea și aducea mâncarea pe masă, spăla vasele, făcea curat și punea rufele ude la uscat. Mama a avut grijă să repare poarta și acoperișul și veranda. În loc s-o ajuți cu munca pe care o făcea continuu, chiar și tu te-ai gândit că e natural și considerai că asta e treaba ei. Uneori, așa cum subliniase și fratele tău, te gândeai la viața ei ca fiind dezamăgitoare, deși, în ciuda faptului că nu era înstărită, încerca să-ți dea cel mai bun din toate, și era cea care te bătea ușor pe spate când te simțeai singură.

Cam în acea perioadă, mici frunze începeau să lăstărească în copacul de *ginkgo* din fața primăriei, iar tu stăteai ghemuită sub un copac mare de pe strada principală care ducea spre Samchong-dong. Era de necrezut că venea primăvara și mama nu era aici. Că pământul înghețat se încălzea și copacii începeau să se trezească. Inima ta, care te-a susținut de-a lungul încercării grele de a crede că vei putea s-o găsești pe mama, era zdrobită. *Cu toate că mama lipsește, va veni vara, și toamna va veni iar, și iarna va veni, tot așa. Și eu voi trăi într-o lume fără mama.* Îți imaginai un drum pustiu, femeia dispărută târându-se pe drum purtând sandale albastre de plastic.

Fără a spune cuiva din familie, ai plecat cu Yu-bin la Roma unde el trebuia să meargă la un seminar. Te-a

întrebat dacă vrei să mergi cu el, dar nu se aștepta să spui da. Cu toate că a fost surprins când te-ai decis să-l însoțești, a făcut toate modificările de program cu răbdare. Cu o zi înainte să plecați, te-a sunat iarăși să te întrebe:

– Nu s-a schimbat nimic, nu?

Când te-ai urcat în avionul spre Roma cu el, te-ai întrebat pentru prima dată dacă visul mamei era să călătorească. Mama se îngrijora mereu și îți spunea să nu te urci în avion, dar când te întorceai de undeva îți punea întrebări detaliate despre locul pe care-l vizitaseși: „Ce fel de haine poartă chinezii?", „Cum își duc indienii din America de Sud copiii?", „Care a fost cea mai delicioasă mâncare pe care ai mâncat-o în Japonia?" Întrebările mamei se revărsau asupra ta. Întotdeauna îi răspundeai scurt: „Bărbații chinezi își dau jos bluza pe timpul verii și merg așa pe stradă.", „Indianca pe care am văzut-o în Peru își ducea copilul într-o plasă ținându-l lângă talie.", „Mâncarea japoneză e prea dulce." Când îți punea mai multe întrebări, te enervai și-i ziceai: „Îți voi spune mai târziu, mamă!". Dar mai târziu nu ai mai avut ocazia să-i povestești pentru că mereu aveai câte ceva de făcut. Te-ai lăsat pe spate în scaunul din avion și ai respirat adânc. Mama era cea care-ți spunea să locuiești într-un loc îndepărtat. Tot mama te-a trimis de la o vârstă fragedă să trăiești la oraș, departe de locul unde te-ai născut. Mama, așa cum ți-o amintești, ți-ai dat seama întristându-te, era de aceeași vârstă cu tine cea de acum când te-a adus în oraș și a plecat luând trenul de noapte spre casă. O femeie. Acea femeie a dispărut, încetul cu încetul, uitând bucuria de a fi născut, copilăria și visurile,

căsătorindu-se înainte de prima menstruație și născând cinci copii pe care i-a crescut. Femeia care, cel puțin când venea vorba de copiii ei, nu era surprinsă sau amenințată de nimic. Femeia a cărei viață a fost marcată de sacrificii până în ziua în care a dispărut. Te compari cu mama, dar mama era o lume în sine. Dacă erai mama, nu ai fi fugit așa, de frică.

Întreg orașul Roma este cu adevărat un loc istoric. Toate lucrurile negative pe care le-ai auzit despre Roma – că transportul în comun intră în grevă o dată la două zile și nici măcar nu-și cer scuze; că oamenii îți apucă mâna și îți fură ceasul chiar de sub ochii tăi; că străzile sunt distruse de graffiti și gunoaie – nu le luai în seamă. Observai totul pasiv, cu toate că fuseseși înșelată de un taximetrist și cineva ți-a luat ochelarii pe care-i puseseși lângă tine la o cafenea. Ai mers singură la numeroase ruine în timpul celor trei zile în care Yu-bin era la conferință. La Forul Roman, la Colosseum, la Băile din Caracalla, la Catacombe. Stăteai indiferentă printre ruinele largi dintr-un oraș mare. Tot ce se leagă de Roma simbolizează civilizație. Dar, cu toate că urme ale trecutului se înfățișau înaintea ta indiferent unde mergeai, nu ți-a rămas nimic în suflet.

Acum te uiți la statuile sfinților aflate într-o *piazza* rotundă, dar ochii tăi nu se opresc asupra niciuneia dintre ele. Ghidul explică faptul că Vaticanul nu este doar o țară într-o lume laică, ci și țara lui Dumnezeu; că are un teritoriu de doar patruzeci și patru de hectare, dar este un stat independent cu monedă și timbre proprii. Nu asculți explicațiile ghidului. Ochii tăi sar de la o persoană la alta. Chiar dacă sunt doar câțiva oameni în jur, ochii tăi se furișează printre ei,

nestatornici, de parcă te-ai întreba: „E și mama aici?“. Mama nu are cum să fie printre turiștii occidentali, dar nici acum ochii tăi nu se pot opri asupra unui singur obiect. Ochii tăi întâlnesc ochii ghidului care spune că a venit aici acum șapte ani să studieze muzica de cor. Rușinată că tu nici măcar nu porți căștile, le-ai tras în sus și le-ai pus în urechi.

– Vaticanul este cea mai mică țară din lume. Dar are treizeci de mii oameni care îl vizitează într-o singură zi.

Auzind în cască comentariul ghidului, îți muști interiorul buzei. Cuvintele mamei ți-au venit într-o clipă în minte. Când a fost asta? Mama te-a întrebat care este țara cea mai mică de pe Pământ. Ți-a spus să-i iei mătănii făcute din lemn de trandafir dacă vei merge vreodată în această țară. Dintr-odată ai început să fii atentă. Această țară? Acest oraș, Vatican?

Încă purtând căștile, te-ai îndepărtat de grup și te-ai așezat la baza scărilor din marmură, departe de razele soarelui, intrând singură în muzeu. Mama voia mătănii din lemn de trandafir. Ai trecut cu vederea arta impunătoare a tavanului și șirul de sculpturi al cărui sfârșit nu se vede. Trebuie să fie un magazin de suveniruri pe undeva, unde ar putea avea mătănii din lemn de trandafir de vânzare. Strecurându-te printre oameni în căutarea mătăniilor, te oprești la intrarea în Capela Sixtină. Michelangelo s-a agățat de grinzile tavanului înalt în fiecare zi, timp de patru ani să lucreze la fresce? Adevărata mărime a frescei te uimește, fiind atât de diferită de modul în care apare în cărți. Da, ar fi fost straniu dacă n-ar fi suferit de probleme de sănătate după ce a terminat acest proiect.

Durerea și pasiunea artistului țâșnesc în jos spre fața ta în timp ce tu stai sub Crearea lui Adam. Ai instinctele bune: când ai părăsit Capela Sixtină ai văzut imediat un magazin de suveniruri și o librărie. În spatele tejghelei stau călugărițe în alb. Ochii tăi i-au întâlnit pe cei ai unei călugărițe deosebite.

– Sunteți coreeancă?

Călugărița vorbește în coreeană.

– Da.

– Și eu sunt din Coreea. Sunteți prima coreeancă pe care am întâlnit-o de când am venit aici, acum patru zile.

Zâmbește.

– Există mătănii din trandafir?

– Mătănii din trandafir?

– Mătănii făcute din lemn de trandafir.

– A!

Sora te ia într-o parte a tejghelei.

– Te referi la astea?

Deschizi cutia de mătănii pe care ți-a întins-o măicuța.

Din cutia etanșă, iese miros de trandafir. Cunoștea mama acest miros?

– A fost sfințită de un preot în această dimineață.

Acestea erau mătăniile despre care vorbea mama?

– Aici e singurul loc de unde poți să cumperi astfel de mătănii?

– Nu, poți să le cumperi de oriunde. Dar din moment ce aici e Vatican, e mai semnificativ dacă le iei de aici.

Te uiți la eticheta de pe cutia de mătănii: cincisprezece euro. În timp ce-i dai banii călugăriței, îți tremură mâinile. Încă ținând cutia în mână, călugărița te întreabă dacă este cadou. Cadou? Aș putea să-i dau asta mamei? Aș putea? Când ai dat aprobator din cap, călugărița ia din interiorul tejghelei o învelitoare albă cu Pietà, punea cutia înăuntru și o sigilează cu etichetă.

Cu mătăniile din trandafir în mână, pornești spre Bazilica Sfântul Petru. De la intrare, privești înăuntru. Lumina se revarsă din cupola de deasupra ciborriumului impunător de bronz. Îngerii zboară printre norii albi în frescele de pe tavan. Pui un picior în bazilică și privești dincolo de arcada de la intrare. În timp ce mergi către sectorul central, picioarele ți se opresc. Ceva îți toarnă plumb în picioare. Ce este? Te strecori cu greu prin mulțime către lucrul acela care te atrage ca un magnet. Te uiți în sus să vezi la ce se uită oamenii. Pietà. Fecioara Maria, care își ține în brațe fiul mort, se ascunde în spatele unui geam antiglonț. De parcă ai fi trasă înainte, te împingi în mulțime înspre partea din față. De îndată ce vezi imaginea grațioasă a Fecioarei Maria ținând corpul fiului său care tocmai își dădusė ultima suflare, te simți parcă încremenită în acel loc. E marmură? Pare că fiul ei mort încă ar mai avea corpul cald. Ochii Fecioarei Maria sunt plini de durere pe când capul ei se înclină spre corpul fiului care îi stă în brațe. Cu toate că au fost atinși de moarte, corpurile lor par vii – de parcă atingându-i cu degetul ai putea să simți carnea moale.

Mama, căreia i-a fost negată maternitatea, încă îi oferă poalele corpului fiului ei mort. Simți că cineva te

atinge pe spate și te întorci imediat. Te simți de parcă mama e acolo, în spatele tău.

Îți dai seama că, din obișnuință, te gândești la mama când ceva în viața ta nu merge bine, pentru că gândindu-te la ea te simți de parcă toate o iau pe calea cea bună și te simți plină de energie. Încă mai aveai obiceiul de a o suna pe mama și după ce dispăruse. În atât de multe zile ți s-a întâmplat să vrei s-o suni pe mama, dar apoi te-ai oprit indiferentă. Pui cutia cu mătănii în fața statuii Pietà și îngenunchezi. Mâna Fecioarei Maria parcă se mișcă, legănându-și fiul mort pe sub subsuoară. E greu pentru tine să te uiți la chinul Fecioarei Maria ce își ține fiul, ajuns să moară după ce a îndurat durerea. Nu auzi nimic și lumina din tavan a dispărut. Catedrala celui mai mic stat din lume cade într-o tăcere adâncă. Tăietura în pielea sensibilă a buzei tale continuă să sângereze. Înghiți sângele care s-a adunat în gură și reușești să ridici capul să te uiți în sus la Fecioara Maria. Palmele tale se ridică automat să atingă geamul antiglonț. Dacă ai putea, ai vrea să închizi ochii plini de tristețe ai Fecioarei Maria pentru ea. Poți să simți mirosul viu al mamei de parcă amândouă ați adormit sub aceeași pătură azi-noapte și ai îmbrățișat-o când te-ai trezit azi dimineață.

Într-o iarnă, mama a luat în mâinile ei dure corpul tău tânăr și rece, și te-a dus la cuptorul din bucătărie.

– Off, mâinile tale sunt bucăți de gheață.

Ai simțit parfumul unic al mamei care s-a ghemuit în jurul tău în fața focului, frecându-ți mâinile să le încălzească.

Ai simțit degetele Fecioarei Maria, care cuprind subsuoara fiului ei, cum s-au întins și ți-au mângâiat obrajii.

Rămâi îngenuncheată în fața Fecioarei Maria care abia reușește să ridice mâna fiului ei, marcată clar de răni făcute cu unghiile, până ce nu mai auzi niciun zgomot în catedrală. La un moment dat deschizi ochii. Te uiți la buzele Fecioarei Maria, sub ochii cufundați în durere. Buzele sunt strânse ferm cu o eleganță pe care nimeni nu o poate perturba. Un oftat adânc iese printre buzele tale. Buzele pline de grație ale Fecioarei Maria s-au mutat dincolo de tristețea din ochi, către compasiune. Te uiți iar la fiul ei mort. Mâinile și picioarele fiului sunt întinse în pace peste genunchii mamei lui. Ea îl alină chiar și în moarte. Dacă ai fi spus cuiva din familie că pleci în concediu, ar fi luat-o ca și cum ai renunțat s-o mai cauți pe mama. Din moment ce nu ai fi putut să-i convingi contrariul, ai venit la Roma fără să le spui. Ai venit ca să vezi Pietà? Când Yu-bin ți-a propus să-l însoțești în Italia, e posibil să te fi gândit inconștient la această sculptură. Poate ai vrut să te rogi în acest loc, să te rogi să poți s-o vezi pentru ultima dată pe femeia care a trăit într-o mică țară de la marginea marelui continent Asia, s-o găsești, și de-asta ai vrut să vii aici. Nu, poate nu de-asta ai venit. Poate deja ai înțeles că mama nu mai există în această lume. Poate ai venit pentru că ai vrut să implori: „Te rog n-o uita pe mama, te rog, ai milă de mama.“. Dar acum că ai văzut statuia în partea cealaltă a geamului, stând pe un piedestal și îmbrățișând cu brațele ei fragile toată amărăciunea omenirii de la Creație, nu ai mai putut spune nimic. Te uiți intens la buzele Fecioarei Maria. Închizi ochii, căzându-ți o lacrimă, te retragi și părăsești acel loc. Un șir de preoți trece, probabil în drumul lor spre a sărbători cu mulțimea.

Păşeşti afară spre ieşirea din bazilică şi te uiţi înapoi, ameţită, la *piazza* înconjurată de mănăstirile lungi şi învăluită de o lumină strălucitoare. Şi doar atunci, cuvintele pe care nu le-ai putut spune în faţa statuii ţi s-au strecurat printre buze.

– Te rog, te rog ai grijă de mama.

Cuprins

1. Nimeni nu ştie 7
2. Îmi pare rău, Hyong-chol. 70
3. Am sosit. 126
4. Altă femeie 179
Epilog. Mătănii din lemn de trandafir. 230

COLECȚIA
GLOBUS

CG

522

SHIN KYUNG-SOOK (n. 1963) este autoarea a șapte romane. *Te rog, ai grijă de mama* a fost tradus în 35 de limbi și a intrat în lista de bestsellers New York Times.

Gara din Seoul. Son-yo este despărțită de soțul ei la urcarea în tren și se pierde în oraș fără a mai putea fi găsită. *Te rog, ai grijă de mama* este un roman plin de candoare despre viața unei femei din Coreea de Sud, a cărei poveste este spusă prin vocile copiilor ei care își amintesc, rând pe rând, bucăți din trecut, reconstruindu-i în felul acesta existența și descoperind cât de incredibilă era, de fapt, viața mamei lor.

edituraunivers.ro

9 789733 413301

UNIVERS